

TS. Ruvislei González Saez

CUBA VIỆT NAM HAI DÂN TỘC MỘT LỊCH SỬ

Dịch giả:

Vũ Trung Mỹ, Phạm Hoài Nam

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

TS. Ruvislei González Saez

Chịu trách nhiệm xuất bản
GIÁM ĐỐC - TỔNG BIÊN TẬP
PGS. TS. VŨ TRỌNG LÂM

Chịu trách nhiệm nội dung
PHÓ GIÁM ĐỐC - PHÓ TỔNG BIÊN TẬP
ThS. NGUYỄN HOÀI ANH

Biên tập nội dung: ThS. CÙ THỊ THÚY LAN
ThS. NGUYỄN THỊ HẢI BÌNH
NGUYỄN MINH HÀ
TRẦN PHAN BÍCH LIỄU
Trình bày bìa: LÊ THỊ HÀ LAN
Chế bản vi tính: NGUYỄN THỊ THÀNH GIANG

CUBA
VIỆT NAM

**HAI DÂN TỘC
MỘT LỊCH SỬ**

TS. Ruvislei González Saez

CUBA VIỆT NAM HAI DÂN TỘC MỘT LỊCH SỬ

Dịch giả:

Vũ Trung Mỹ, Phạm Hoài Nam

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Dos pueblos hermanos y una historia:

Cuba y Vietnam (1960-2020)

Copyright © 2023 by Dr. Ruvislei González Saez

Bản quyền tiếng Việt thuộc Nhà xuất bản Chính trị quốc gia

Sự thật © 2023

LỜI NHÀ XUẤT BẢN

Ngày 02/12/1960, nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa (nay là nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam) và nước Cộng hòa Cuba chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao, mở ra trang sử mới cho tình hữu nghị, đoàn kết, thủy chung, gắn bó giữa hai dân tộc, vừa là đồng chí vừa là anh em.

Ngay sau khi Cách mạng Cuba thành công (ngày 01/01/1959), Cộng hòa Cuba là quốc gia Mỹ Latinh đầu tiên thiết lập quan hệ ngoại giao với Việt Nam Dân chủ Cộng hòa; thành lập Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam; công nhận về mặt ngoại giao Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam và cũng là nước đầu tiên cử Đại sứ bên cạnh Ủy ban Trung ương Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam. Trong thập niên 1970, thời kỳ gian khổ nhất của cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc của nhân dân Việt Nam, dù cuộc sống còn khó khăn, song Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba đã luôn đồng hành, chắt chiu và dành cho Việt Nam sự ủng hộ to lớn cả về vật chất và tinh thần. Đáng nhớ nhất là hình ảnh Chủ tịch Cuba Fidel Castro Ruz đầy hân hoan và tự hào phát cao lá cờ chiến thắng của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam trên cao điểm 241 của vùng đất vừa giải phóng thuộc tỉnh Quảng Trị. Ông trở thành vị nguyên thủ nước ngoài duy nhất vượt vĩ tuyến 17 tới thăm vùng giải phóng khi cuộc đấu tranh giành lại độc lập, tự do của quân và dân miền Nam vẫn đang diễn ra vô cùng ác liệt. Đó thực sự là một minh chứng sống động cho tinh thần yêu chuộng hoà bình, cho tình đoàn kết, gắn bó giữa hai dân tộc. Câu nói: “Vì Việt Nam, Cuba sẵn sàng hiến dâng cả máu của mình” của ông đã trở thành câu nói bất hủ mà nhiều thế hệ người Việt Nam

luôn khắc ghi trong tâm trí và không khỏi xúc động mỗi khi nhắc đến hai tiếng “Fidel” hay “Cuba”.

Đáp lại tình cảm to lớn của nhân dân Cuba, trong Thời kỳ đặc biệt khi Cuba phải đương đầu với nhiều thách thức, khó khăn về kinh tế - xã hội và cả khi Cuba tiến hành cập nhật hóa mô hình phát triển kinh tế - xã hội, Việt Nam đã chân thành chia sẻ kinh nghiệm đổi mới; cung cấp gạo để góp phần giúp đất nước Cuba anh em ổn định tình hình; triển khai nhiều dự án hỗ trợ phát triển sản xuất lương thực và thủy sản tại chỗ;... Trên nghị trường quốc tế, Việt Nam luôn thể hiện sự ủng hộ dành cho Cuba, lên tiếng phản đối lệnh bao vây, cấm vận đối với Cuba.

Hơn 60 năm qua, mối quan hệ tốt đẹp được Chủ tịch Hồ Chí Minh, Anh hùng Dân tộc Cuba José Martí, và Lãnh tụ Fidel Castro đặt nền móng, được các thế hệ lãnh đạo và nhân dân hai nước trân trọng, gìn giữ, vun đắp đã và đang không ngừng phát triển. Nhân dịp tròn 50 năm Ngày Chủ tịch Fidel Castro tới thăm vùng mới giải phóng miền Nam Việt Nam (9/1973 - 9/2023), và nhằm ôn lại chặng đường lịch sử hơn 60 năm của mối quan hệ đặc biệt hiếm có này, Nhà xuất bản Chính trị quốc gia Sự thật xuất bản cuốn sách *Cuba - Việt Nam: Hai dân tộc, một lịch sử* của TS. Ruvislei González Saez, Phó Chủ tịch Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam, Giám đốc Chương trình Quan hệ quốc tế tại Cuba. Cuốn sách như một cuốn biên niên lịch sử, ghi lại những dấu mốc, sự kiện quan trọng trong quan hệ hai nước hơn 60 năm qua: từ những chuyến thăm, trao đổi đoàn cấp cao, đoàn các cấp; những hợp tác song phương trên nhiều lĩnh vực đến những hình ảnh về tình cảm tốt đẹp, trước sau như một, chia ngọt sẻ bùi của nhân dân hai nước khi chiến tranh cũng như khi hoà bình.

Trân trọng giới thiệu cuốn sách cùng bạn đọc.

Tháng 9 năm 2023

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

1 THIẾT LẬP QUAN HỆ CUBA - VIỆT NAM

Những bước đầu tiên hướng tới mối quan hệ đặc biệt

Khi hai từ “Việt Nam” cất lên ở Cuba, ngay lập tức trong tâm trí bất cứ người dân Cuba nào cũng liên tưởng đến Hồ Chí Minh hay những hình ảnh về lúa gạo, về chiếc nón lá hay về các phong trào đấu tranh giải phóng. Có nhiều người thì nghĩ ngay đến mối quan hệ thân thiết, gắn bó giữa hai dân tộc và tình đoàn kết mà Cuba luôn dành cho Việt Nam. Và ở Việt Nam, khi được hỏi về Cuba thì tất cả đều nhanh chóng trả lời là “Fidel”.

Hai từ “Việt Nam” xuất hiện lần đầu tiên ở Cuba trong bài viết “Một cuộc dạo chơi trên đất nước của những người An Nam” của người Anh hùng Dân tộc Cuba José Martí đăng trên số đầu tiên của tạp chí *Tuổi vàng* dành cho thiếu nhi Cuba, ấn bản tháng 7/1889. Ngày nay, tạp chí *Tuổi vàng* và bài viết “Một cuộc dạo chơi trên đất nước của những người An Nam” tiếp tục là một trong những tác phẩm tiêu biểu của dòng văn học thiếu nhi ở Cuba. Và khi Cách mạng Cuba thành công vào năm 1959, người dân Cuba không chỉ được nghe lại hai từ “Việt Nam” mà còn được trực tiếp tham gia xây dựng và phát triển mối quan hệ tốt đẹp này.

Cuối năm 1960, người du kích anh hùng huyền thoại Ernesto Che Guevara đã có chuyến thăm quan trọng đến Liên bang Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Xôviết (gọi tắt là Liên Xô). Cùng đi có các đồng chí Héctor Rodríguez Llompart, Alberto Mora và Raúl Maldonado. Chương trình nghị sự của chuyến thăm tập trung chủ yếu vào các nội dung hợp tác kinh tế. Vì một số lý do khách quan, trong chuyến thăm Liên Xô và dự kiến đến thăm các nước xã hội chủ nghĩa, Che Guevara đã không thể đi thăm Việt Nam, thay vào đó, ông đã quyết định cử Thứ trưởng Bộ Ngoại giao Héctor Rodríguez Llompart sang thăm, thiết lập quan hệ ngoại giao với nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa (nay là nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam). Thứ trưởng Bộ Ngoại giao Héctor Rodríguez Llompart (giai đoạn 1959-1960) từng tham gia cuộc đấu tranh cách mạng chống chế độ độc tài Batista và từng là thành viên Phong trào 26 tháng 7.

Thứ trưởng Bộ Ngoại giao Héctor Rodríguez Llompart nhớ lại, ông đã vô cùng bất ngờ khi được Che Guevara giao cho sứ mệnh cao cả là thiết lập quan hệ với một đất nước luôn nằm trong tâm khảm của mỗi chiến sĩ cách mạng trên thế giới khi đó: Việt Nam¹. Trong chuyến thăm đặc biệt này, Đặc phái viên Héctor Rodríguez Llompart đã được Phó Chủ tịch nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa Tôn Đức Thắng và Thủ tướng Phạm Văn Đồng tiếp thân mật.

Ngày 02/12/1960, Cuba trở thành quốc gia đầu tiên ở châu Mỹ chính thức thiết lập quan hệ ngoại giao, công nhận nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa. Bên cạnh việc ký thỏa thuận thiết lập quan hệ ngoại giao, hai nước đồng thời ký kết các thỏa thuận khác

1. Nội dung cuộc phỏng vấn ông Mauro García Triana, Đại sứ Cuba đầu tiên tại Việt Nam, của nhà báo Iramsy Peraza Forte với tiêu đề "Một nhiệm vụ bất ngờ", đăng trên báo *Granma*, ngày 03/12/2015.

nhằm thúc đẩy quan hệ kinh tế - thương mại song phương. Kể từ thời điểm này cho đến khi Cuba mở Đại sứ quán tại Hà Nội, nhiều hoạt động trao đổi đoàn các cấp trên các lĩnh vực như chính trị, kinh tế, văn hóa, an ninh quốc phòng... đã diễn ra.

Ngay sau khi hai nước thiết lập quan hệ ngoại giao, ngày 17/02/1961, Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa đã cử ông Hoàng Văn Lợi làm Đại sứ đặc mệnh toàn quyền tại Cộng hòa Cuba. Đại sứ Hoàng Văn Lợi đã được ông Mauro García, Vụ trưởng Vụ các nước xã hội chủ nghĩa, Bộ Ngoại giao Cuba (người sau này được cử làm Đại sứ Cuba đầu tiên tại Việt Nam năm 1962), đón tại sân bay quốc tế José Martí ở Thủ đô La Habana.

Tháng 5/1961, tức là chỉ vài tháng sau khi Đại sứ Việt Nam có mặt tại Cuba, đã diễn ra chuyến thăm chính thức Cuba đầu tiên của Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa do Giáo sư Hoàng Minh Giám, nhà trí thức lỗi lạc, Bộ trưởng Bộ Văn hóa làm Trưởng đoàn nhằm mục đích thắt chặt quan hệ và tham gia các hoạt động kỷ niệm ngày Quốc tế Lao động 01/5/1961. Trong chuyến thăm này, Bộ trưởng Hoàng Minh Giám đã được Tổng Tư lệnh cách mạng Fidel Castro tiếp thân mật. Tại buổi tiếp, Tổng Tư lệnh Fidel Castro lấy làm lạ khi cuộc nói chuyện phải sử dụng hai phiên dịch: từ tiếng Việt sang tiếng Anh và từ tiếng Anh sang tiếng Tây Ban Nha.

Sau khi được Bộ trưởng Hoàng Minh Giám cho biết ở Việt Nam khi đó không có người biết tiếng Tây Ban Nha, với tầm nhìn tương lai của mình, Tổng Tư lệnh Fidel Castro đã gợi ý - với 23 quốc gia Mỹ Latinh nói tiếng Tây Ban Nha - *"các đồng chí hãy cử 23 thanh niên sang Cuba học tiếng Tây Ban Nha để sau này trở thành đại sứ tại các nước này"*. Vào thời điểm đó, Việt Nam mới có quan hệ

duy nhất với Cuba nhưng việc mở rộng quan hệ với các nước khu vực Mỹ Latinh sau này là tương lai đầy hứa hẹn và Fidel đã dự đoán trước được điều này.

Gặp Đại sứ Hoàng Văn Lợi tại Lễ kỷ niệm Ngày khởi nghĩa quốc gia, ngày 26/7/1961 - hơn hai tháng sau chuyến thăm Cuba của Bộ trưởng Hoàng Minh Giám, Tổng Tư lệnh Fidel Castro đã hỏi Đại sứ Hoàng Văn Lợi về kết quả đề xuất cử sinh viên sang học tập tại Cuba của ông. Khi đó, Đại sứ Hoàng Văn Lợi nhận thấy sự nghiêm túc của vấn đề và báo cáo ngay về nước đề nghị của Fidel. Công tác tuyển chọn nhóm 23 sinh viên đầu tiên đi học tại Cuba đã diễn ra hết sức khẩn trương. Họ đều là cán bộ, đảng viên của các cơ quan chủ chốt như Bộ Ngoại giao, Ban Đối ngoại Trung ương, Bộ Quốc phòng, Bộ Công an, Thông tấn xã Việt Nam...

Bốn tháng sau đó, tháng 11/1961, nhóm 23 sinh viên đầu tiên đã có mặt tại Thủ đô La Habana để học tiếng Tây Ban Nha với một giáo trình đặc biệt. Trong số 23 người này, có người hoàn thành chương trình học sau 3 năm, một số khác kết thúc sau 4-5 năm. Kết thúc khóa học, phần lớn các sinh viên này đều trở về công tác tại các cơ quan chủ quản, một số đã trở thành các đại sứ Việt Nam tại Cuba sau này¹. Nhà báo Vũ Văn Âu, Trưởng Phân xã đầu tiên của Thông tấn xã Việt Nam là một trong số những sinh viên tiếp tục ở lại công tác tại Cuba đến năm 1973 và là một trong số ít những người Việt Nam vinh dự làm phiên dịch cho Che Guevara trong chuyến thăm Cuba của anh hùng Núp vào năm 1964.

1. Như Phó Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương, Đại sứ Đỗ Văn Tài (1988-1992); trợ lý Bộ trưởng Bộ Ngoại giao, Đại sứ Lê Đức Cầm (1992-1998)... - ND.

Ngày 01/06/1962, Chính phủ Cuba đã bổ nhiệm Đại sứ đầu tiên tại nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, đồng chí Mauro García Triana. Đại sứ Mauro từng là Tham tán Cuba tại Bolivia và Tổng Vụ trưởng Vụ các nước xã hội chủ nghĩa, Bộ Ngoại giao Cuba. Ngay sau khi nhận nhiệm vụ, Đại sứ Mauro đã rời Cuba cùng vợ, con gái Bolivia, cậu út Maurito và mẹ vợ. Một chi tiết khá thú vị là trên hành trình đến Việt Nam, vợ Đại sứ Mauro đang mang thai và sau đó bé gái được sinh ra ở Hà Nội và được đặt theo tên của thủ đô nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa.

Ngay sau khi đến Việt Nam, Đại sứ Mauro đã được Phó Chủ tịch nước Tôn Đức Thắng, người sau này là Chủ tịch nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa sau khi Chủ tịch Hồ Chí Minh qua đời vào năm 1969, đón tiếp. Quy mô Đại sứ quán Cuba khi đó khá khiêm tốn, chỉ có ba cán bộ ngoại giao: Đại sứ Mauro, Bí thư thứ nhất Viriato Mora và Tùy viên ngoại giao Adgar Díaz Valera; sau đó, Đại sứ quán được bổ sung thêm Bí thư thứ nhất Mirta Alfonso.

Lúc đầu, trụ sở của Đại sứ quán đồng thời là nhà riêng của Đại sứ Mauro. Thời gian ngắn sau đó, Chính phủ Việt Nam đã bố trí một biệt thự ngay bên cạnh làm nhà riêng cho Đại sứ và duy trì đến nay. Hoạt động lễ tân ngoại giao đầu tiên của Đại sứ quán Cuba là vinh dự được đón tiếp Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Trong những năm đầu tiên thiết lập quan hệ ngoại giao, quan hệ kinh tế giữa hai nước ở mức khá thấp. Tuy nhiên, sự ủng hộ, hỗ trợ, tình đoàn kết của Cuba dành cho Việt Nam liên tục được tăng cường mạnh mẽ trong những năm tiếp theo cùng với sự hợp tác trên các lĩnh vực khác, trong đó Cuba là nhà cung cấp đường chủ yếu cho Việt Nam.

Trong thời gian này, Tư lệnh Che Guevara là một trong những người dành sự quan tâm đặc biệt tới Việt Nam và diễn biến của cuộc đấu tranh mà nhân dân Việt Nam đang tiến hành. Tư lệnh Che Guevara đã dành thời gian tiếp và trao đổi với tất cả các đoàn Việt Nam sang Cuba. Cùng với Tư lệnh Che Guevara, không thể không nhắc đến một đồng chí lãnh đạo khác của Cuba, người đã luôn đồng hành với Việt Nam trong suốt những thời gian sau này: nữ Anh hùng Moncada, Melba Hernández Rodríguez del Rey*. Bà có vai trò đặc biệt quan trọng trong việc thúc đẩy quan hệ nhiều mặt giữa hai Đảng, hai Nhà nước, nhất là nhân dân hai nước. Nữ Anh hùng Melba Hernández thường xuyên tham gia với Tư lệnh Che Guevara đón tiếp các đoàn đại biểu Việt Nam sang thăm, làm việc tại Cuba.

Đại sứ Mauro García nhớ lại, ngay trong năm 1962 đã diễn ra một chuyến thăm rất quan trọng đến Việt Nam do nữ Anh hùng Melba Hernández làm Trưởng đoàn. Đây là chuyến thăm đầu tiên của bà đến đất nước của Chủ tịch Hồ Chí Minh và khi đó, Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam chưa được thành lập.

Sau nhóm 23 sinh viên đầu tiên sang học tại Cuba, từ năm 1963, trên cơ sở nhu cầu của Việt Nam, nhiều nhóm học sinh sau khi tốt nghiệp phổ thông đã lên đường sang học đại học ở Cuba. Những năm 1966 và 1967 là những năm có số lượng sinh viên

* Nữ Anh hùng Moncada, Melba Hernández Rodríguez del Rey (1921-2014), Ủy viên Trung ương Đảng, đại biểu Quốc hội, nguyên Chủ tịch Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam, nguyên Đại sứ Cuba tại Việt Nam, nguyên Chủ tịch Nhóm Nghị sĩ hữu nghị Cuba - Việt Nam; là người bạn chiến đấu của Lãnh tụ Fidel Castro, người bạn thân thiết của Chủ tịch Hồ Chí Minh và nhân dân Việt Nam - BT.

Việt Nam sang học tập tại Cuba đông nhất (300-400 người). Sau khi tốt nghiệp, những thế hệ sinh viên Việt Nam này đã trở về nước để phát huy năng lực chuyên môn mà họ được đào tạo bài bản tại Cuba.

Năm 1963, Tổng Tư lệnh Fidel Castro đã giao cho nữ Anh hùng Moncada, Melba Hernández nhiệm vụ tổ chức một phong trào quần chúng đoàn kết, ủng hộ cho cuộc đấu tranh giải phóng miền Nam Việt Nam. Thực tế, kết quả của phong trào đoàn kết này đã vượt quá sự mong đợi của nhân dân Cuba cũng như nhân dân thế giới. Ngày 25/9/1963, Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam được thành lập và nữ Anh hùng Melba Hernández được bầu làm Chủ tịch. Kể từ thời điểm này, phong trào đoàn kết, ủng hộ Việt Nam đã được phát triển rộng khắp với sự tham gia của Phong trào Cuba vì hòa bình, đứng đầu là nhà trí thức nổi tiếng Juan Marinello và Viện Cuba Hữu nghị với các dân tộc (ICAP), thành lập năm 1960, do ông Giraldo Mazola làm Chủ tịch.

Nữ Anh hùng Melba Hernández đảm nhận nhiệm vụ tổ chức Ban lãnh đạo của Ủy ban với sự tham gia của tất cả các tổ chức quần chúng, đứng đầu là Trung tâm những Người lao động Cuba (CTC), Ủy ban Bảo vệ cách mạng (CDR) và đặc biệt là sự tham gia của Hội Phụ nữ Cuba (FMC), đứng đầu là nữ Anh hùng Cuba Vilma Espín¹. Các ban, bộ, ngành khác cũng như hai tờ báo lớn nhất Cuba khi đó là báo *Cách mạng (Revolución)* và báo *Ngày nay (Hoy)*² đều cử đại diện tham gia.

1. Nguyên Ủy viên Bộ Chính trị Đảng Cộng sản Cuba, phu nhân của đồng chí Raúl Castro - ND.

2. Sau này hai tờ báo này sáp nhập thành báo *Granma*, Cơ quan ngôn luận của Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba - ND.

Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam đã thành lập các ban như: luật pháp, báo chí, văn hóa, giáo dục, y tế, kiến trúc,... Các bộ như Bộ Nội vụ (MININT) và Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba (MINFAR) cũng đóng vai trò quan trọng trong các hoạt động của Ủy ban.

Buổi lễ thành lập Ủy ban đã được tổ chức trọng thể và Tư lệnh Che Guevara là người phát biểu khai mạc. Tất cả các nhà máy, xí nghiệp hay trường đại học... đều thành lập một ủy ban đoàn kết. Nhiều nghệ sĩ, trí thức nổi tiếng của Cuba khi đó đều đã tham gia vào các hoạt động đoàn kết, tiêu biểu như: nghệ sĩ ba lê Alicia Alonso¹, Roberto Fernández Retamar², Alejo Carpentier³, Nicolás Guillén⁴, Félix Pita, Marta Rojas⁵...

Trong thời kỳ đầu khi Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam mới được thành lập, nữ Anh hùng Melba Hernández với tư cách là Chủ tịch đã trực tiếp phân công nhà báo Marta Rojas phụ trách mảng tuyên truyền. Trên cương vị công tác của mình, nhà báo Marta Rojas đã viết nhiều bài phóng sự và luôn đề nghị nữ Anh hùng Melba Hernández cho phép sang Việt Nam làm phóng viên chiến trường để đưa tin về cuộc đấu tranh giành độc lập dân tộc của nhân dân Việt Nam.

1. Là nghệ sĩ ba lê huyền thoại của Cuba và thế giới. Năm 1964, nghệ sĩ Alicia đã cùng Đoàn ba lê quốc gia Cuba đến biểu diễn ở Việt Nam và được Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp đón - ND. Xem thêm tại <https://www.vietnamplus.vn/cuba-thuong-tiec-nghe-sy-ballet-huyen-toai-Alicia-alonso602688.vnp>.

2. Nhà thơ, nhà văn Cuba.

3. Nhà văn nổi tiếng của Cuba và thế giới.

4. Nhà thơ Cuba.

5. Nhà văn, nhà báo nổi tiếng Cuba và khu vực Mỹ Latinh; là một trong những nhà báo quốc tế cuối cùng được phỏng vấn Chủ tịch Hồ Chí Minh trước khi Người qua đời (năm 1969) - ND.

Nữ Anh hùng Moncada, Melba Hernández đã cống hiến cuộc đời mình cho sự nghiệp giải phóng dân tộc, thống nhất đất nước Việt Nam với sự tận tụy như khi bà chuẩn bị tham gia cuộc tấn công trại lính Moncada. Với tư cách là Chủ tịch Ủy ban đoàn kết với miền Nam Việt Nam, bà đã thúc đẩy việc tổ chức các đợt vận động, quyên góp; tổ chức các cuộc hội nghị, hội thảo; trực tiếp tham gia các hoạt động của Tòa án quốc tế Bertrand Russell (1966-1967) do nhà bác học người Anh¹ bảo trợ để tố cáo tội ác xâm lược của đế quốc Mỹ chống lại một dân tộc anh hùng mà như Chủ tịch Hồ Chí Minh khẳng định, sẽ giành chiến thắng cuối cùng trong cuộc chiến không cân sức này.

Phong trào đoàn kết do nữ Anh hùng Melba Hernández lãnh đạo đã giúp nhân dân các nước trên thế giới hiểu về cuộc chiến tranh phi nghĩa mà đế quốc Mỹ tiến hành ở Việt Nam, về những tội ác của quân xâm lược chống lại một dân tộc dũng cảm, một dân tộc có quyền được độc lập. Phong trào đoàn kết này đã bóc trần tham vọng của đế quốc Mỹ không chỉ với Việt Nam mà với toàn bán đảo Đông Dương. Qua đó làm dấy lên một làn sóng ủng hộ mạnh mẽ cho nhân dân Việt Nam, ngay cả ở Mỹ, nơi hàng nghìn người, đặc biệt là thanh niên, đã phản đối việc tham gia một cuộc chiến tranh đầy tham vọng vì lợi ích của chủ nghĩa tư bản.

Năm 1963, Hội Phụ nữ Cuba lần đầu tiên đã cử đoàn đại biểu sang thăm, làm việc với Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam và được Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp thân mật.

1. Ngày 15/11/1966, Tòa án quốc tế Bertrand Russell ra đòi theo sáng kiến của Nhà bác học nổi tiếng người Anh, Huân tước Bertrand Russell. Tòa đã họp và kết luận: Chính phủ Mỹ đã phạm tội ác xâm lược, tội ác chiến tranh, tội ác diệt chủng ở Việt Nam - ND.

Cũng trong năm này, hai sinh viên Cuba, Ivonne Suárez Roche và Felipe Vinzan Jaqueline (người Cuba gốc Pháp) đã trở thành những sinh viên Cuba đầu tiên sang Việt Nam học tiếng Việt. Bà Ivonne nhớ lại, khi đó bà mới 21 tuổi và việc sang học tại Việt Nam là khá tình cờ. Trước đó, bà đã học tiếng Anh và tiếng Pháp. Do ở Cuba khi đó không có giáo viên dạy tiếng Việt nên bà đã đề xuất việc tìm một sinh viên biết tiếng Pháp để cùng bà sang Việt Nam vì lúc đó tiếng Pháp là cầu nối tốt nhất để học tiếng Việt. Chính vì vậy, ông Felipe đã được lựa chọn để cùng đi Việt Nam với bà Ivonne.

Bà Ivonne xúc động kể lại lần đầu tiên bà vinh dự được Đại sứ Cuba tại Việt Nam Julio García Olivera đề nghị làm phiên dịch trực tiếp cho Chủ tịch Hồ Chí Minh khi Người tiếp Đoàn làm phim của đạo diễn nổi tiếng người Cuba, Santiago Álvarez¹ đến thăm Việt Nam. Khi bà xuất hiện cùng đoàn làm phim, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nghĩ bà là con gái của Đại sứ Julio García Olivera. Chủ tịch Hồ Chí Minh thân mật ôm bà và hỏi Đại sứ Julio: *“Đây là con gái của đồng chí?”*. Đại sứ Julio chưa kịp trả lời, Chủ tịch Hồ Chí Minh nói tiếp: *“Ôi, con gái đồng chí nói tiếng Việt hay quá...”*. Sau khi Đại sứ Julio giải thích với Chủ tịch Hồ Chí Minh việc bà Ivonne là phiên dịch viên, Người nói: *“Vậy cháu sẽ làm phiên dịch cho chúng tôi”*, sau đó Người quay lại nói với cán bộ phiên dịch

1. Santiago Álvarez (1919-1998) là một trong những hình mẫu tiên phong của điện ảnh cách mạng Cuba. Sự nghiệp của ông bắt đầu từ thắng lợi của Cách mạng Cuba, tháng 01/1959, kéo dài đến năm 1998 khi ông qua đời ở tuổi 79. Ông đã làm đạo diễn của hơn 700 bộ phim, trong đó có những bộ phim tài liệu nổi tiếng như: *“Hà Nội, thứ Ba ngày 13”* (năm 1967), *“79 mùa xuân”* về Chủ tịch Hồ Chí Minh (năm 1969), *“Tháng Tư Việt Nam năm Ất Mão”* (năm 1975) - bộ phim được quay trong khoảng thời gian trước và sau ngày giải phóng miền Nam, thống nhất đất nước ở Việt Nam (ngày 30/4/1975)... - ND.

phía Việt Nam rằng không nhất thiết phải ở lại đó; người phiên dịch sẽ là bà Ivonne! Thông thường, ít khi nguyên thủ các nước sử dụng phiên dịch của đối tác và điều này thể hiện sự tin tưởng của Chủ tịch Hồ Chí Minh với nữ phiên dịch Cuba cũng như quan hệ giữa hai nước.

Bà Ivonne nhớ lại, lúc đó bà khá lo lắng do lần đầu phiên dịch cho lãnh đạo cấp cao nhưng cuối cùng thì mọi việc cũng diễn ra suôn sẻ và kết thúc tốt đẹp. Bà cho biết: *Tôi nghe và hiểu rất rõ những điều Bác Hồ nói, rất rành mạch, súc tích; cũng có thể do Bác thông thạo nhiều ngoại ngữ nên cách nói chuyện rất dễ hiểu.* Những năm sau này, bà Ivonne mới biết, bà là người nước ngoài duy nhất phiên dịch cho Chủ tịch Hồ Chí Minh. Trong chuyến thăm đó, đoàn phóng viên Cuba cũng vinh dự được đến thăm nơi ở của vị lãnh tụ vĩ đại của Việt Nam. Trong cuộc nói chuyện, Chủ tịch Hồ Chí Minh nói với Đại sứ Cuba: *Tôi chưa từng mời vị khách nước ngoài nào vào ngôi nhà này cả, nhưng với các bạn thì khác vì các bạn là người Cuba.* Điều này thể hiện tình cảm đặc biệt của Người với Cuba. Người nói nhiều về Cuba, về những tình cảm sâu sắc với Fidel, về cuộc Cách mạng Cuba.

Hình ảnh đẹp nhất mà bà Ivonne còn nhớ mãi là Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ngắt một bông hồng trong vườn tặng cho bà¹. Theo thời gian, bà Ivonne đã trải qua nhiều cương vị công tác

1. “Sau cuộc gặp, chúng tôi bước xuống nhà sàn và đi qua vườn hoa của Bác Hồ. Nhận thấy một cô gái trẻ là tôi rất chú ý tới những bông hoa, Bác bảo thích bông nào thì cứ lấy, nhưng khi thấy tôi ngắt hoa một cách vụng về thì Bác nói một cách dịu dàng: *“Hoa không phải ngắt như thế, nếu không sẽ hỏng hết nụ”*. Rồi Người vói lấy chiếc kéo, cắt bông hoa và tự tay trao nó cho tôi”. Đó là một trong số nhiều kỷ niệm mà nhà nữ ngoại giao lão thành Cuba Ivonne Suárez Roche lưu giữ sau 5 năm sống, học tập và làm việc tại “đất nước hình chữ S”. Cuộc gặp ngày 22/01/1967 và bông hồng được trao đã trở thành “báu vật” - theo cả nghĩa đen lẫn nghĩa bóng - đi theo bà suốt cuộc đời. Xem <https://baotintuc.vn/chinh-tri/ve-dep-bong-hong-5-thap-ky-bac-tang-nu-phien-dich-cuba-20200518224808207.htm>.

khác nhau, trở thành Đại sứ Cuba tại nhiều quốc gia như Trung Quốc, Lào, Xri Lanca, Campuchia, Mađivơ và Pakixtan. Điều kỳ lạ là bà không trở lại Việt Nam công tác tại Đại sứ quán Cuba mà chỉ có trở lại Việt Nam trong một số chuyến công tác ngắn ngày.

Một chuyến thăm đáng nhớ nữa đến Việt Nam trong giai đoạn này là chuyến thăm của nghệ sĩ ba lê nổi tiếng ở Cuba và thế giới Alicia Alonso. Vào năm 1964, Đoàn ba lê Cuba, do nghệ sĩ Alicia Alonso dẫn đầu, đi thăm và biểu diễn tại Vũ Hán, Trung Quốc. Nhận được thông tin này, Đại sứ Mauro García đã liên hệ và Chính phủ Việt Nam rất hoan nghênh đoàn nghệ sĩ Cuba này sang thăm Việt Nam. Ngay sau đó, đoàn nghệ sĩ đã sang Hà Nội. Nghệ sĩ Alicia và Đoàn ba lê Cuba đã có nhiều buổi biểu diễn tại Nhà hát Lớn, quận Hoàn Kiếm, Hà Nội. Chủ tịch Hồ Chí Minh do bận công tác đã không thể tham dự các buổi biểu diễn của đoàn. Lãnh đạo cấp cao Việt Nam khi đó là Phó Chủ tịch nước Tôn Đức Thắng và một đồng chí Phó Thủ tướng đã tham dự. Tuy nhiên, đích thân Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tiếp nghệ sĩ Alicia và đoàn tại Phủ Chủ tịch, trao tặng bà và đoàn ba lê Cuba Huân chương Lao động hạng Nhất.

Một số các đoàn văn hóa khác của Cuba đến Việt Nam trong thời gian này, trong đó có nghệ sĩ dương cầm nổi tiếng người Cuba Zenaida Manfugas, cũng đã được Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp thân mật.

Giữa năm 1964, nữ Anh hùng Moncada Melba Hernández đã gọi điện cho kiến trúc sư Yoel Díaz Gutiérrez, Hiệu trưởng Trường Đại học Kiến trúc quốc gia, để mời ông tham gia Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam. Qua điện thoại, kiến trúc sư Yoel nói, ông không thể tham gia vì không biết gì về quan hệ

quốc tế. Ngay lập tức, bà Melba nói với ông rằng, bà cũng không có kiến thức về quan hệ quốc tế nhưng bà tin tưởng Fidel. Bà hỏi liệu ông có tin tưởng Fidel? Câu hỏi đó khiến kiến trúc sư Yoel phải suy nghĩ, quyết định tham gia và từ đó, cuộc đời ông đã gắn liền với các phong trào đoàn kết với Việt Nam. Ông trở thành kiến trúc sư thiết kế Công viên mang tên Chủ tịch Hồ Chí Minh năm 2003; và sau này từng đảm nhiệm vai trò là Phó Chủ tịch Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam.

Một trong những bài phát biểu đầu tiên của Fidel thể hiện tình đoàn kết với Việt Nam là tại lễ khánh thành Trường Đại học Bách khoa José Antonio Echeverría, được xây dựng trên nền nhà máy đường Manuel Martínez Prieto ở Thủ đô La Habana, vào ngày 02/12/1964, cũng là thời điểm kỷ niệm 4 năm hai nước Cuba, Việt Nam thiết lập quan hệ ngoại giao:

(...) Và cần phải nói rằng sự hy sinh là quan trọng. Cần phải hy sinh cho dù là rất đau đớn và tổn thương. Thật đau đớn khi các dân tộc phải trả một cái giá rất đắt như vậy; dân tộc này phải trả giá cao hơn dân tộc khác. Việt Nam là một trường hợp tiêu biểu. Những hy sinh to lớn của Việt Nam, trực tiếp đương đầu với đế quốc Mỹ và thực tế chúng đang thất bại nhưng vẫn lớn tiếng rêu rao theo cách nói của những kẻ lừa đảo, xâm lược nhằm kéo dài cuộc chiến tranh. Chúng đang đùa với lửa, với mục đích dễ tiện và phi lý là duy trì ách thống trị của thực dân, đế quốc với nhân dân các nước. Chúng đang cố duy trì ách thống trị đó đối với chúng ta, không ngừng vu khống Cách mạng.

Cuối năm 1964, nhà báo tiêu biểu của Cách mạng Cuba, người trưởng thành từ cuộc tấn công trại lính Moncada, Marta Rojas đã trở thành nữ phóng viên chiến trường đầu tiên, không chỉ đại diện cho Cuba mà còn đại diện cho cả khu vực Mỹ Latinh.

Bà đã cùng Đại sứ Raúl Valdés Vivo¹ đến các vùng giải phóng của miền Nam Việt Nam.

Cũng trong năm 1964, Việt Nam mở Phòng Tùy viên Quốc phòng tại Cuba và hai năm sau, vào năm 1966, Cuba mở Phòng Tùy viên Quốc phòng tại Việt Nam. Trong giai đoạn này, hai bên tập trung trao đổi chuyên gia và kỹ thuật, chiến thuật chiến đấu.

Tháng 01/1965, Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba (AAVC) được thành lập tại Hà Nội để thúc đẩy tình đoàn kết quốc tế với miền Nam Việt Nam và tuyên truyền với dư luận về thực tế cuộc đấu tranh của nhân dân Việt Nam và các nước Đông Dương. Sau khi cuộc chiến tranh ở Việt Nam kết thúc, Hội tiếp tục thúc đẩy các hoạt động nhằm tăng cường mối quan hệ giữa hai dân tộc. Chủ tịch Hội đầu tiên là đồng chí Hoàng Tùng, Bí thư Trung ương Đảng, Tổng Biên tập báo *Nhân Dân*.

Cũng vào năm 1965, Tư lệnh Che Guevara sang thăm Trung Quốc và nhân dịp này cũng muốn tới thăm Việt Nam. Khi biết tin này, đích thân Chủ tịch Hồ Chí Minh và Thủ tướng

1. Đại sứ Raúl Valdés Vivo (1929-2013) bắt đầu hoạt động báo chí từ năm 1946 và tham gia cách mạng từ khi còn rất trẻ. Năm 1959, khi Cách mạng Cuba thành công, ông Vivo làm Phó Tổng Biên tập báo *Hoy* (*Ngày nay*), tiền thân của báo *Granma*. Với tư cách nhà báo, nhà văn, ông từng cộng tác với các tờ báo lớn ở Cuba như *Bohemia*, *Verde Olivo* (tờ báo của quân đội Cuba), *Thanh niên quật khởi*, *Người lao động*, *Union* (tờ báo của Hội nhà văn và nghệ sĩ Cuba)... Từ năm 1965, với tư cách là đại diện của Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam, ông đã cùng nữ nhà báo Marta Rojas đi thăm Việt Nam và đến tận các vùng giải phóng dưới sự kiểm soát của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam và đã viết nhiều bài phóng sự, ký sự về cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước của nhân dân Việt Nam. Năm 1969, ông là Đại sứ nước Cộng hòa Cuba tại nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, là vị đại sứ nước ngoài đầu tiên và duy nhất khi Chính phủ Cách mạng lâm thời Cộng hòa miền Nam Việt Nam được thành lập tại vùng giải phóng Tây Ninh - ND.

Phạm Văn Đồng đã đến thăm Đại sứ quán Cuba. Trong cuộc trao đổi với Đại sứ Mauro García, hai nhà lãnh đạo cấp cao của Việt Nam khẳng định mong muốn và sẵn sàng đón tiếp Tư lệnh Che Guevara sang thăm Việt Nam. Rất tiếc do không thể thu xếp được thời gian, Tư lệnh Che Guevara đã không thể sang thăm Việt Nam dù ông là người hết lòng ủng hộ sự nghiệp giải phóng dân tộc và thống nhất đất nước Việt Nam. Chỉ tính riêng trong nhiệm kỳ công tác của mình (1962-1996), Đại sứ Mauro García đã ba lần vinh dự được đón Chủ tịch Hồ Chí Minh đến thăm Đại sứ quán Cuba.

Trong thời kỳ này, theo đề nghị của Fidel khi đó là Thủ tướng Cuba, Cuba trở thành một trong những quốc gia đầu tiên trên thế giới công nhận Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam và ngày 30/12/1965, Đại sứ quán của Mặt trận đã được mở tại Thủ đô La Habana; ông Hoàng Bích Sơn là Đại sứ của Mặt trận nhiệm kỳ 1965-1969.

Ngày 26/6/1965, phát biểu trước Đoàn đại biểu thanh niên Cuba chuẩn bị tham dự Festival Thanh niên và sinh viên thế giới lần thứ IX, tổ chức tại khách sạn Comodoro ở La Habana, Tổng Tư lệnh Fidel Castro đã gửi tới các đại biểu thông điệp: miền Nam Việt Nam đang bị chia cắt với nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa; nước Việt Nam là một và các cường quốc phương Tây là những kẻ đang chia cắt đất nước Việt Nam. Cuộc đấu tranh thống nhất đất nước là sự nghiệp chính nghĩa của nhân dân Việt Nam.

Các bài phát biểu của lãnh tụ cách mạng Cuba khi đó đều nhắc đến Việt Nam, khẳng định tình đoàn kết, cam kết của Cuba với sự nghiệp chính nghĩa vĩ đại của dân tộc Việt Nam. Ngày 02/12/1965, phát biểu tại Lễ tốt nghiệp của 764 giáo viên tiểu học

đầu tiên của Trường Đại học Sư phạm Makarenko và Lễ bế giảng khóa học dành cho nữ nông dân tại Trường Ana Betancourt, cũng là dịp kỷ niệm 5 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Cuba - Việt Nam, Tổng Tư lệnh Fidel Castro đã nhấn mạnh:

Chúng ta đang phấn đấu vì tương lai của một dân tộc ngày càng đoàn kết hơn, của một dân tộc ngày càng ý thức hơn, của một dân tộc ngày càng vững mạnh. Kẻ thù của chúng ta sẽ không còn dễ dàng nghĩ đến việc phát động các cuộc xâm lược như ở bãi biển Girón. Chúng đã sai ngay từ khi đó, rất sai. Ngày hôm nay, chúng sẽ không mắc sai lầm như vậy vì chúng biết, nhân dân chúng ta đã trưởng thành như thế nào trong sự đoàn kết, lương tâm và sức mạnh. Và những bài học khác nữa, như bài học phi thường mà bọn đế quốc đang được đón nhận ở Việt Nam (vỗ tay), sẽ dạy cho chúng biết thế nào là sức mạnh của nhân dân. Chúng không sẽ không bao giờ có thể đè bẹp được các cuộc cánh mạng, các dân tộc cách mạng.

Những lời sau đó, Fidel lại tập trung vào nội dung của buổi lễ tốt nghiệp, tuy nhiên, chỉ sau một vài phút, ông quay lại vấn đề Việt Nam, tập trung nhiều hơn đến cuộc kháng chiến vĩ đại của nhân dân Việt Nam:

(...) Nhưng chúng ta hoàn toàn tin tưởng vào thắng lợi của nhân dân Việt Nam và vào tình đoàn kết của phe xã hội chủ nghĩa. Trước mọi mối đe dọa, chúng ta xin khẳng định lại lập trường và cam kết của chúng ta trong việc giúp đỡ Việt Nam, giúp Việt Nam cả về con người và vũ khí (vỗ tay kéo dài).

Có rất nhiều người trên đất nước chúng ta sẵn sàng nhập ngũ để sang chiến đấu ở đó, chống lại đế quốc Mỹ và có rất nhiều người trên khắp thế giới cũng sẵn sàng làm điều tương tự. Đó là lý do tại sao chúng ta tin tưởng vào chiến thắng của nhân dân Việt Nam trước mọi mối đe dọa của đế quốc, bởi vì đến nay, họ đã chịu đựng đủ rồi, nhưng

người Việt Nam biết rằng họ không đơn độc, và rằng sẽ có ngày nếu họ nói: “Hãy tình nguyện đến Việt Nam!” thì trên thế giới này sẽ có hàng trăm ngàn người, sẽ có hàng triệu người sẵn sàng! (vỗ tay), sẽ có hàng triệu người sẵn sàng đến đó để chiến đấu và cắt đứt bàn tay tội ác của bọn đế quốc xâm lược.

(...) Và chính vì vậy mà bọn đế quốc đã lâm vào “ngõ cụt”, tức là không còn lối thoát nào khác ngoài thất bại (vỗ tay). Chúng đã nghĩ có thể ỷ vào sức mạnh và số lượng áp đảo; chúng đã nghĩ Việt Nam là một dân tộc nhỏ bé, dân số ít ỏi! Bây giờ chúng mới nhận ra chúng đang đứng trước thực tế là nhân dân Việt Nam đông đảo hơn bọn đế quốc gấp bội vì tất cả những người cách mạng trên thế giới đang đứng về phía nhân dân Việt Nam; tất cả những người cách mạng, với tất cả phẩm giá và tất cả dũng khí, tất cả lẽ sống đều coi bọn đế quốc là kẻ thù (...).

Cùng năm 1965, Tiến sĩ Osvaldo Dorticós, Tổng thống Cộng hòa Cuba đã tuyên bố Cuba sẵn sàng gửi người và vũ khí sang Việt Nam nếu những người anh em Việt Nam yêu cầu. Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam ngay sau đó đã đưa ra tuyên bố ủng hộ cho tuyên bố này của Tổng thống Cuba.

2

BƯỚC TIẾN MỚI TRONG QUAN HỆ SONG PHƯƠNG

Câu nói đi vào lịch sử

Một trong những câu nói về vang nhất không chỉ đi vào lịch sử mà còn luôn khắc sâu trong ký ức của mỗi người dân Việt Nam cũng như người dân Cuba, sẽ còn lưu truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác, đó là câu nói “*Vì Việt Nam, Cuba sẵn sàng hiến dâng cả máu của mình*” trong bài phát biểu của Fidel Castro nhân kỷ niệm lần thứ VII Cách mạng Cuba tại Quảng trường Cách mạng ở Thủ đô La Habana ngày 02/01/1966. Dù câu nói bất hủ này đã được Fidel phát biểu trong nhiều dịp nhưng nó xuất hiện lần đầu tiên trong dịp này chứ không phải vào dịp nào khác như một số người đã nhầm lẫn. Trong bài phát biểu, Fidel đã nói¹:

Tuy nhiên, hiện có một sản phẩm, vì nhiều lý do nằm ngoài khả năng của chúng ta; và chúng ta sẽ gặp khó khăn trong năm nay, đó là gạo. Tôi sẽ giải thích lý do tại sao chúng ta sẽ có ít gạo hơn, dựa trên báo cáo của Bộ Ngoại thương Cuba, liên quan đến trao đổi thương mại với Cộng hòa Nhân dân Trung Hoa.

1. <https://www.fidelcastro.cu/es/discursos/discurso-pronunciado-en-le-celebracion-vii-aniversario-de-la-revolucion>.

Báo cáo viết: "Chính sách thương mại của Cuba với Trung Quốc cho năm 1966 là tiếp tục gia tăng khối lượng trao đổi thương mại, theo xu hướng của những năm gần đây.

Xuất khẩu đề ra cho năm 1966 là 110 triệu và nhập khẩu là 140 triệu.

Số lượng này so với những năm trước, dự báo phía Cuba sẽ giao số lượng đường lớn hơn và số lượng gạo đối tác giao cho Cuba cũng lớn hơn.

Tháng 11 năm ngoái, đoàn đại biểu Cuba đã đến Bắc Kinh để thảo luận về Nghị định thư thương mại cho năm 1966, dự kiến sẽ ký kết tại La Habana do Bộ trưởng Bộ Ngoại thương Cuba, đồng chí Ismael Bello chủ trì. Sau một số cuộc gặp và làm việc với các cơ quan chức năng, phía Trung Quốc đã chính thức đưa ra các đề xuất như sau:

Về đường: Phía Trung Quốc sẽ không thể tiếp nhận 800.000 tấn đường do Cuba đề xuất vì những lý do:

a. Năm nay, phía Trung Quốc được mùa.

b. Năm 1961, Liên Xô đã cho Trung Quốc vay 500.000 tấn đường, có thể được hoàn trả bằng sản phẩm tương tự. Năm nay, Trung Quốc đã thanh toán xong lượng đường này cho Liên Xô, sử dụng một phần số đường mua từ Cuba.

c. Nhân dân Trung Quốc hiện không cần trái phiếu để mua đường, vì đã có đủ số lượng để đáp ứng nhu cầu. Số lượng gạo cung cấp cho Cuba năm 1965 đã tăng lên đến 250.000 tấn là một ngoại lệ, theo đề nghị của Thủ tướng Fidel Castro với Đại sứ Trung Quốc.

Năm 1966, mặc dù được mùa, nhưng Trung Quốc không thể cung cấp số lượng lớn hơn của năm 1964 là 135.000 tấn, vì những lý do:

a. Nhu cầu cấp thiết cho dự trữ quốc gia trong trường hợp bị đế quốc Mỹ tấn công.

b. Phải dành để giúp đỡ cho Việt Nam.

c. Sự thiếu hụt trong sản xuất các loại ngũ cốc khác, buộc Trung Quốc phải nhập khẩu từ một số nước tư bản, do đó, phải dành một số lượng gạo để thu ngoại tệ, phục vụ cho các mục đích này.

(...) Nhưng khi nêu lên vấn đề này, chúng ta không yêu cầu phía Trung Quốc sửa đổi. Chúng ta chấp nhận các lý do về kinh tế cũng như các lý do về chiến lược như họ đã đưa ra. Chúng ta sẽ không bao giờ có thể phản đối điều này, lại càng không thể khi nhắc đến tên Việt Nam (vỗ tay). Bởi vì, vì nhân dân Việt Nam, chúng ta sẵn sàng hiến dâng không chỉ đường mà còn cả máu của mình, là thứ còn quý giá hơn rất nhiều so với đường!¹ (vỗ tay rất lâu).

Ngày 15/01/1966, vài ngày sau bài phát biểu lịch sử này, Fidel một lần nữa lại có những lời phát biểu ủng hộ Việt Nam tại Lễ bế mạc Hội nghị Đoàn kết với nhân dân các nước Á, Phi và Mỹ Latinh lần thứ nhất (Hội nghị Ba châu) ở Nhà hát Chaplin, Thủ đô La Habana. Hội nghị là biểu hiện mẫu mực của tình đoàn kết giữa các dân tộc bị áp bức trên thế giới dưới chế độ thực dân, chủ nghĩa thực dân mới hoặc là đối tượng chịu sự tấn công của đế quốc Mỹ. Trong bài phát biểu này, Fidel đã dành phần lớn nội dung để nói về Việt Nam, tin tưởng rằng kẻ thù sẽ bị tiêu diệt:

Chủ nghĩa đế quốc nhất định sẽ bị đánh bại. Những ai đã chỉ ra bài học ấy? Chính các dân tộc đã cho chúng ta thấy như vậy. Trong thời đại ngày nay, trong số các dân tộc trên thế giới, nhân dân nước nào đã và đang chỉ ra cho chúng ta bài học phi thường nhất? Đó chính là nhân dân Việt Nam (vỗ tay kéo dài). Việt Nam là một nước nhỏ, bị bọn đế quốc chia cắt làm đôi: miền Bắc và miền Nam Việt Nam. Đối với

1. Đây là xuất xứ câu nói nổi tiếng của Fidel: “Vì Việt Nam, Cuba sẵn sàng hiến dâng cả máu của mình”- ND.

chúng ta, đôi với những người cách mạng thì chỉ có một nước Việt Nam (vỗ tay).

Đế quốc Mỹ đã dốc phần lớn sức mạnh của chúng chống lại nhân dân miền Nam Việt Nam: hàng trăm nghìn lính chính quy của lực lượng vũ trang đế quốc, ngoài ra là hàng trăm nghìn binh sĩ do chính quyền tay sai tuyển mộ, hàng trăm máy bay, hàng nghìn trực thăng. Ấy thế mà đế quốc Mỹ đã không thể đè bẹp nhân dân miền Nam Việt Nam.

(...) Nhưng chúng không chỉ ném bom Việt Nam. Đế quốc Mỹ còn liên tục ném bom những người yêu nước Lào (vỗ tay), đe dọa ném bom và xâm lược Campuchia (vỗ tay). Những hành vi ấy, những sự đe dọa nạt ấy của đế quốc Mỹ cho thấy sự bất lực, sự tuyệt vọng của chúng (...).

Tuy nhiên, trong lúc này, bọn đế quốc không chỉ mang chiến tranh đến Việt Nam, đến toàn bộ nước Việt Nam và Lào, mà còn uy hiếp Campuchia. Campuchia là một nước nhỏ, hiện vẫn chưa bị tấn công, nhưng thật sự đang bị uy hiếp nghiêm trọng bởi đế quốc Mỹ. Chính vì vậy, điều không phải bàn cãi là các nước cách mạng chúng ta cần phải giúp tăng cường sự phòng vệ của nhân dân Campuchia nhỏ bé (vỗ tay).

(...) Và đây cũng là tinh thần sẵn sàng của chúng ta đôi với Lào, đôi với miền Bắc Việt Nam và miền Nam Việt Nam! (vỗ tay).

(...) Nếu đế quốc Mỹ tự ý ném bom bất cứ nơi nào chúng muốn và gửi lính đánh thuê đến để đàn áp phong trào cách mạng ở bất kỳ nơi nào trên thế giới, thì các dân tộc cách mạng nhận thấy họ có quyền giúp đỡ, kể cả hiện diện trực tiếp (vỗ tay), đôi với các dân tộc đang chống đế quốc Mỹ, và do đó, nếu mỗi người giúp đỡ hết sức mình, mỗi người giúp đỡ hết khả năng của mình, thì đế quốc Mỹ sẽ bị đánh bại. Và nếu ở

đâu đó, chúng phải chịu thất bại nặng nề, thì đó chính là ở Đông Nam Á (vỗ tay). Vì ở đó có thể hình thành một tương quan lực lượng vượt trội hơn hẳn so với đế quốc Mỹ.

Vì lý do này, chúng ta không may mắn nghĩ ngờ việc chúng sẽ bị đánh bại, rằng chúng sẽ bị chính các dân tộc trong khu vực đó đè bẹp, và nếu chúng tăng cường lực lượng cùng với các đồng minh phản động, chúng cũng sẽ bị các dân tộc đó đè bẹp và không chỉ có các dân tộc đó, mà sẽ có cả lực lượng của phe xã hội chủ nghĩa và của các dân tộc khác (vỗ tay).

Và vì lý do này, chúng tôi tin rằng Hội nghị đoàn kết của nhân dân ba châu lục lần này đã thể hiện và hành động theo cách mà sự ủng hộ và tình cảm đoàn kết đôi với Việt Nam đã trở nên rõ ràng và sẽ còn phát triển. Và đôi với Việt Nam, đôi với Lào và Campuchia cũng vậy, là những dân tộc đã bị xâm lược hoặc có nguy cơ bị xâm lược.

Không ai nghĩ rằng chỉ vài tháng sau, khẩu hiệu lịch sử “Vì Việt Nam, Cuba sẵn sàng hiến dâng cả máu của mình” của Fidel trở thành sự thật khi ngày 19/7/1966, 6 sĩ quan trẻ Cuba là Fausto Mastrapa Rodríguez, Hermes Delgado Cárdenas, Manuel Rico Vázquez, Gonzalo Reyes Rodríguez, Luis Rodríguez Rivas và Juan Antonio Pérez Claro, đã hy sinh vì bị máy bay Mỹ ném bom trong chuyến nghiên cứu tại Việt Nam.

Năm 1966, “Hội nghị chuyên đề đầu tiên chống nạn diệt chủng Mỹ” đã được tổ chức tại Việt Nam với sự tham gia của một số các nhân sĩ, trí thức tiêu biểu của Cuba như Chủ tịch Viện Hàn lâm khoa học Cuba Antonio Núñez Jiménez và Tiến sĩ, nữ Anh hùng Moncada, Melba Hernández.

Ngày 23/7/1966, ngay sau khi Tư lệnh Julio García Olivera vừa kết thúc Khóa học cao cấp đầu tiên của Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba, ông được yêu cầu có mặt tại Văn phòng

Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba. Khi đến nơi, Tư lệnh Julio được thông báo, lãnh đạo cao nhất của Đảng Cộng sản Cuba đã nhất trí cử ông làm Trưởng Cơ quan đại diện ngoại giao của Cuba tại Việt Nam. Vài ngày sau, đồng chí Raúl Castro Ruz, Bộ trưởng Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba đã gặp Tư lệnh, tân Đại sứ Julio để chỉ rõ nhiệm vụ được giao do sự leo thang chiến tranh ngày càng tăng của đế quốc Mỹ ở khu vực Đông Nam Á; nhấn mạnh lãnh đạo Đảng đã quyết định chỉ định một đồng chí Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương kiêm Tư lệnh của Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba làm Đại sứ tại Việt Nam nhằm khẳng định sự ủng hộ và tình đoàn kết chiến đấu của Cuba với Việt Nam.

Khoảng 10 giờ tối 26/9/1966, Đại sứ Julio García Olivera - Trưởng Cơ quan đại diện ngoại giao thứ hai của Cuba tại Việt Nam kể từ khi hai nước thiết lập quan hệ - đã đến Hà Nội, sau một hành trình phức tạp, đặc biệt là chặng từ Nam Ninh đến biên giới Việt - Trung, thậm chí ở một số chặng, máy bay của phía Trung Quốc đã phải tắt đèn để bảo đảm an ninh.

Ngày 01/10/1966, Đại sứ Cuba đã được Lãnh tụ Hồ Chí Minh đón tiếp lần đầu tiên tại Phủ Chủ tịch, cùng dự có Thủ tướng Chính phủ Phạm Văn Đồng. Ngày 04/10/1966, Đại sứ Julio García Olivera đã trình Thư ủy nhiệm lên Phó Chủ tịch nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa Tôn Đức Thắng, chính thức trở thành Đại sứ đặc mệnh toàn quyền thứ hai của nước Cộng hòa Cuba tại nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa. Ngày 10 tháng 10, ông hội kiến với Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Quốc hội Trường Chinh; ngày 19 tháng 10, hội kiến với Ủy viên Bộ Chính trị, Trưởng Ban Tổ chức Trung ương Lê Đức Thọ.

Có thể nói, đó là một tháng hoạt động rất tích cực đối với một đại sứ vừa mới nhận nhiệm vụ. Ngày 25 tháng 10, Đại sứ Julio García Olivera rất ngạc nhiên trước thông báo, vào 6 giờ 45 phút sáng hôm sau, Chủ tịch Hồ Chí Minh sẽ tiếp ông tại Phủ Chủ tịch. Lý do của cuộc gặp là để Chủ tịch Hồ Chí Minh thông báo cho ông về một đoàn đại biểu Cuba có thể sang thăm Việt Nam trong những ngày tới. Đại sứ Julio García Olivera không có bất kỳ thông tin nào về đoàn công tác này, do vậy, ông chỉ chăm chú lắng nghe. Chủ tịch Hồ Chí Minh đề cập về tình hình cuộc chiến và nguy cơ đế quốc Mỹ có thể ném bom nên không thể tổ chức đón tiếp đoàn với sự tham gia của quần chúng. Đại sứ Julio García Olivera trầm nghĩ, không còn nghi ngờ gì nữa, đó sẽ là một đoàn đại biểu cấp cao của Cuba.

Vào thời điểm đó, Đại sứ Julio García Olivera không hề biết thông tin gì về các thành viên của đoàn Cuba đó và chỉ có thông tin duy nhất là đoàn sẽ đến trên một chiếc máy bay của Liên Xô. Ngay sau cuộc gặp, Đại sứ Julio García Olivera đã lập tức đến Đại sứ quán Liên Xô gặp Đại sứ Tcherbakov. Tại cuộc gặp, thông tin về thành phần đoàn đại biểu cấp cao Cuba đã được xác định, gồm Tổng thống Osvaldo Dorticós và Bộ trưởng Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba, Raúl Castro cùng một số đồng chí lãnh đạo khác.

Ngày 29/10/1966, Đoàn đại biểu cấp cao Cuba đến Thủ đô Hà Nội. Chiếc máy bay của Liên Xô hạ cánh xuống sân bay Bạch Mai lúc 7 giờ 35 phút tối. Tiệc chiêu đãi đoàn ngay tối hôm đó có sự tham dự của các đồng chí lãnh đạo cao nhất của Việt Nam: Chủ tịch Hồ Chí Minh, Thủ tướng Phạm Văn Đồng, Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Quốc hội Trường Chinh, Đại tướng huyền thoại Võ Nguyên Giáp và Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Nguyễn Duy Trinh.

Sau đó, đoàn đại biểu hai nước di chuyển đến Phủ Chủ tịch, nơi tổ chức một cuộc gặp ngắn chào mừng Đoàn.

Trong chuyến thăm, hai bên nhất trí cụ thể hóa các nguyên tắc chỉ đạo định hướng quan hệ về chính trị và kinh tế trong tương lai giữa hai quốc gia. Trong tiệc chiêu đãi do đích thân Lãnh tụ Hồ Chí Minh chủ trì, Người đã có bài phát biểu chào mừng Đoàn đại biểu cấp cao Cuba, được đăng toàn văn trên báo *Granma* vào ngày 02/11/1966 như sau:

Thưa đồng chí Tổng thống Dorticós kính mến,

Thưa đồng chí Raúl Castro và các đồng chí khác trong đoàn thân mến,

Thưa các đồng chí và các bạn,

Nhân dân Việt Nam, Đảng Lao động Việt Nam và Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa rất sung sướng được đón tiếp Đoàn đại biểu Đảng và Chính phủ nước Cộng hòa Cuba, những người anh em, những đồng chí thân thiết của chúng tôi.

Các đồng chí đã vượt quan sơn muôn dặm đến thăm nước chúng tôi, mang lại cho nhân dân chúng tôi mối tình hữu nghị thắm thiết của nhân dân Cuba anh em. Đây là một sự cố vũ to lớn đối với nhân dân cả nước chúng tôi đang quyết tâm đánh thắng đế quốc Mỹ xâm lược để bảo vệ miền Bắc xã hội chủ nghĩa, giải phóng miền Nam, tiến tới thống nhất Tổ quốc.

Nhân dân Việt Nam vô cùng phấn khởi có người bạn chiến đấu kiên cường, dũng cảm là nhân dân Cuba anh em, cùng kề vai sát cánh với mình trên tuyến đầu chống đế quốc Mỹ (...).

Nhân dân Việt Nam rất vui mừng trước những thắng lợi của nhân dân Cuba anh em và coi như những thắng lợi của chính mình. Chúng tôi chân thành chúc nhân dân Cuba anh em thu được nhiều thắng lợi to lớn hơn nữa.

Thưa các đồng chí và các bạn,

(...) Đảng, Chính phủ và nhân dân Cuba anh em đã nhiệt tình giúp đỡ nhân dân Việt Nam chúng tôi về tinh thần và vật chất, đã kiên quyết ủng hộ lập trường bốn điểm của Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà và năm điểm của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam. Đồng chí Fidel Castro và các đồng chí lãnh đạo khác của Đảng và Chính phủ Cuba đã nhiều lần tuyên bố rằng vì Việt Nam, nhân dân Cuba sẵn sàng hiến dâng cả đến dòng máu của mình. Chúng tôi xin tỏ lòng biết ơn sâu sắc của nhân dân Việt Nam, Đảng Lao động Việt Nam và Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hoà đối với sự ủng hộ tích cực và sự giúp đỡ quý báu đó của nhân dân, Đảng và Chính phủ cách mạng Cuba.

Nhân dân Việt Nam từ trước đến nay triệt để ủng hộ lập trường năm điểm của Chính phủ Cuba anh em trong cuộc đấu tranh chống đế quốc Mỹ để bảo vệ nền độc lập dân tộc và chủ nghĩa xã hội ở Cuba, đồng thời để góp phần vào sự nghiệp đấu tranh giải phóng dân tộc ở Mỹ Latinh và bảo vệ hoà bình thế giới.

Thưa các đồng chí và các bạn,

Chúng tôi tin tưởng rằng cuộc đi thăm của các đồng chí đến Việt Nam lần này sẽ góp phần tăng cường hơn nữa tình đoàn kết chiến đấu không gì lay chuyển nổi giữa nhân dân hai nước chúng ta, sẽ đưa lại cho chúng ta nhiều thắng lợi mới đúng như khẩu hiệu mà nhân dân Cuba anh em thường nói:

Việt Nam - Cuba đoàn kết, chúng ta nhất định thắng!

Tôi xin mời các đồng chí và các bạn nâng cốc chúc:

Tình hữu nghị Việt Nam - Cuba đời đời bền vững!

(...) Chúc sức khoẻ đồng chí Fidel Castro! Chúc sức khoẻ đồng chí Dorticós, đồng chí Raúl Castro và các đồng chí khác trong đoàn! Chúc sức khoẻ các đồng chí và các bạn!¹.

1. Xem Hồ Chí Minh: Toàn tập, Nxb. Chính trị quốc gia - Sự thật, Hà Nội, 2011, t.15, tr.188-192.

Tiếp lời của Lãnh tụ vĩ đại Hồ Chí Minh, Tổng thống Cuba, Osvaldo Dorticós đã có bài phát biểu:

Các đồng chí và các bạn thân mến,

Tôi mong muốn chuyển tới các đồng chí và qua các đồng chí, tới nhân dân Việt Nam lời chào của nhân dân Cuba anh em. Hãy biết rằng chúng tôi cảm thấy rất may mắn khi có cơ hội đến thăm đất nước Việt Nam vào thời điểm có ý nghĩa lịch sử quan trọng đối với Việt Nam và với tất cả các dân tộc trên thế giới; được tiếp xúc trực tiếp với các đồng chí lãnh đạo cấp cao của Việt Nam.

Đối với mỗi chúng tôi, những người đại diện cho một dân tộc cách mạng, không gì có thể xúc động hơn khi có cơ hội được đặt chân đến mảnh đất Việt Nam anh hùng, nơi những người hôm nay đang cùng chiến đấu trên những chiến hào tiên tiêu của cuộc đấu tranh chống chủ nghĩa đế quốc xâm lược, một cuộc chiến mà tất cả những người cách mạng luôn coi là của chính mình.

Sự ủng hộ của chúng tôi đối với nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, với Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam và nhân dân Việt Nam là vô điều kiện. Vì vậy, chúng tôi hoàn toàn ủng hộ lập trường bốn điểm mà Chính phủ Việt Nam Dân chủ Cộng hòa đã tuyên bố và lập trường năm điểm do Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam đề ra. Chúng tôi sẽ luôn ủng hộ mọi quan điểm và quyết định của Chính phủ, của Đảng, của Nhà nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa và Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam.

Chúng tôi không phải là một quốc gia hùng mạnh. Đất nước chúng tôi nhỏ bé và đang bắt đầu phát triển kinh tế. Nhưng các đồng chí hãy nhớ rằng, chúng tôi sẽ luôn sẵn sàng dành cho nhân dân Việt Nam tất cả sự đóng góp trong khả năng cho phép và hơn nữa, nhân dân Cuba sẵn sàng chiến đấu vì nhân dân Việt Nam; sẵn sàng cử các chiến sĩ

ình nguyện ngay khi Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa yêu cầu.

(...) Chúng tôi nhiệt liệt chào mừng nhân dân Việt Nam anh hùng, những con người lao động quên mình, những chiến sĩ anh dũng đang chiến đấu bảo vệ miền Bắc Việt Nam, giải phóng miền Nam Việt Nam vì sự nghiệp cứu nước và thống nhất Tổ quốc.

Đồng chí Hồ Chí Minh muôn năm!

Tình hữu nghị cộng sản và cách mạng bất diệt giữa nhân dân hai nước Cuba - Việt Nam muôn năm!

Sáng hôm sau, từ 7 giờ 30 phút, các cuộc làm việc đã bắt đầu và kéo dài suốt từ sáng đến tối, chỉ có khoảng thời gian nghỉ ngơi ngắn ngủi để ăn trưa và ăn tối. Đó là những cuộc hội đàm rất ngắn nhưng rất khẩn trương, trong đó các khía cạnh quan trọng nhất liên quan đến quan hệ song phương, cũng như cuộc đấu tranh chung chống chủ nghĩa đế quốc đã được thảo luận.

Trong các cuộc hội đàm, Đại tướng Võ Nguyên Giáp đã cảm ơn sự giúp đỡ về vật chất, kinh tế cũng như quân sự của Cuba. Ông đề cập việc làm thế nào để những mối quan hệ này ngày càng được phát triển, đặc biệt là việc huấn luyện người nhái, hoặc đặc công nước. Trong câu chuyện, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã có một nhận xét hài hước: *Nói cách khác, các đồng chí Cuba đã tặng chúng ta những con ếch và người nhái. Ếch phát triển rất tốt, tôi đã nuôi một số con trong vườn nhà; nhưng chúng ồn ào quá và tôi không thể ngủ được. Món ăn từ chúng ngon tuyệt.* Người nhắc đến một món quà mà Fidel gửi tặng có liên quan đến một sáng kiến kinh tế phổ biến thời đó ở Cuba là nuôi giống ếch bò làm thực phẩm¹.

1. Hồi ký của Đại sứ Julio García Olivera: *Nhà yêu nước Hồ Chí Minh: 60 năm đấu tranh cách mạng*, Nxb. Khoa học xã hội, La Habana, Cuba, 2010, tr. 135-137.

Vào 8 giờ 30 phút tối thứ Hai, ngày 31/10/1966, Đoàn đại biểu cấp cao Cuba lên đường về nước. Chủ tịch Hồ Chí Minh và các đồng chí lãnh đạo cấp cao Việt Nam ra tiễn đoàn.

Bước sang năm 1967, Chính phủ Cách mạng Cuba đã quyết định đặt là *"Năm Việt Nam Anh hùng"*. Tháng 01/1967, đạo diễn nổi tiếng Santiago Álvarez cùng với nhà quay phim Iván Nápoles đã đến Việt Nam để sản xuất bộ phim tài liệu xuất sắc *"Hà Nội, thứ Ba ngày 13"*; quay ngay tại Hà Nội, vào đúng thời điểm máy bay Mỹ ném bom ác liệt vào thủ đô của nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa. Sau các trận ném bom, đạo diễn Santiago đã quay lại những hậu quả tàn khốc và từ những thước phim xuất sắc này, ông đã nhận nhiều giải thưởng.

Vào thời gian này, nhiệm vụ của Bản tin Thời sự của Viện Phát thanh và Truyền hình Cuba (ICRT) là phát sóng các phóng sự về chiến tranh ở Việt Nam. Trong một cuộc phỏng vấn kỹ sư Jerónimo Labrada vào năm 2009, người phụ trách âm thanh tại ICRT trong giai đoạn đó, ông bày tỏ:

Việt Nam là một chủ đề rất quan trọng vào thời điểm đó; là một chủ đề khiến cả thế giới rung chuyển, được Cuba đặc biệt quan tâm và đưa tin trong Bản tin Thời sự. Có một trận đánh thực sự gây chấn động, đó là trận Khe Sanh, trận đánh mà quân Mỹ đã thất bại trước quân đội Việt Nam. Căn cứ không quân Khe Sanh nổi tiếng giờ chỉ còn là đồng đống nát. Đó là một bản tin thời sự rất thú vị, ở đó bạn cũng có thể thấy những hình ảnh về hành vi - kinh điển - của một trong những tên lính thủy đánh bộ Mỹ, bắn, đánh một tù nhân Việt Nam bằng súng ống hoặc bắn những người khác còn nằm trên mặt đất; hình ảnh những người bị bom napan thiêu cháy,... Nhạc nền của Mikis Theodorakis rất ấn tượng cho phân cảnh đó. Tôi nhắm mắt nhưng vẫn

như nhìn và nghe thấy những cảnh tượng đó, thật sự rất xúc động. Tôi nghĩ đó là những điều mà Bản tin Thời sự của chúng tôi đã làm để khơi dậy tình đoàn kết với Việt Nam, để hợp tác vì mục tiêu rất quan trọng đó. Hãy xem lịch sử của cuộc chiến tranh ở Việt Nam có thể được kể một cách chân thực thông qua phim thời sự và phim tài liệu như vậy¹.

Tháng 5/1967, Tổng Tư lệnh Fidel Castro đã gửi tặng Chủ tịch Hồ Chí Minh một món quà mới, lần này là kem Coppelia, sản phẩm mới được sản xuất vào thời điểm đó và sau này rất nổi tiếng ở Cuba.

Cũng trong năm này, phi hành gia nổi tiếng sau này của Cuba Arnaldo Tamayo Méndez đã tham gia đoàn chuyên gia quân sự Cuba sang Việt Nam.

Tháng 9/1967, Đoàn đại biểu cấp cao Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba, do Tư lệnh Belarmino Castilla, khi đó là Tổng Tham mưu trưởng dẫn đầu sang thăm Việt Nam. Những ngày sau đó, các cuộc hội đàm với lãnh đạo cao nhất của Bộ Quốc phòng Việt Nam, Đại tướng Văn Tiến Dũng, Tổng Tham mưu trưởng Quân đội Nhân dân Việt Nam đã diễn ra hết sức khẩn trương. Chuyển thăm được thực hiện vào thời điểm quan trọng cho việc củng cố và phát triển quan hệ giữa lực lượng vũ trang hai nước. Trong những trao đổi chi tiết, các nhà lãnh đạo quân sự hàng đầu của Việt Nam nhấn mạnh tầm quan trọng của việc kết hợp đấu tranh chính trị và vũ trang, cả ở đồng bằng cũng như miền núi.

Tại các cuộc làm việc, nhiều nội dung được đề cập, trong đó có những điểm mạnh, điểm yếu của quân đội Mỹ; một số

1. Álvarez Díaz Mayra: *Bản tin Thời sự của ICRT Mỹ Latinh*, Trung tâm Văn hóa Pablo de la Torriente Brau, 2012, ISBN: 978-959-7218-04-3, tr. 247.

kinh nghiệm về chiến tranh giải phóng ở miền Nam; sự kết hợp giữa quân đội chính quy và lực lượng du kích; các hoạt động tác chiến sáng tạo của chiến tranh nhân dân, kinh nghiệm chỉ huy tác chiến... Những kinh nghiệm của Việt Nam hết sức có giá trị đối với việc tổ chức phòng thủ của Cuba. Trong quá trình chuẩn bị cuộc chiến tranh toàn dân vào đầu thập niên 80 của thế kỷ XX, một số chuyên gia Việt Nam đã sang Cuba để chia sẻ những kinh nghiệm này.

Cũng trong năm 1967, nhóm sinh viên Cuba thứ hai đã được lựa chọn để sang Việt Nam học tiếng Việt. Tháng 01/1968, ông Fredesmán Turró González, một trong những người Cuba gắn bó nhất với Việt Nam¹ đã sang Việt Nam để tham gia học tiếng Việt với nhóm sinh viên Cuba thứ hai. Tháng 7/1971, ông tốt nghiệp và trở về Cuba. Khi Valdés Vivo được bổ nhiệm làm Đại sứ tại Việt Nam, ông đã yêu cầu Fredesmán Turró González trở lại Việt Nam công tác ở Đại sứ quán. Fredesmán Turró González là người duy nhất hai lần được bổ nhiệm làm Đại sứ Cuba tại Việt Nam.

Trong hai năm 1967 và 1968 đã có khá nhiều các đoàn đại biểu của các ban, bộ, ngành Cuba sang thăm, làm việc tại Việt Nam, trong đó tiêu biểu như Đoàn của nhà văn Alejo Carpentier và Đoàn làm phim của đạo diễn Santiago Álvarez. Tháng 9/1968, Đoàn đại biểu của Đảng Cộng sản Cuba do nữ Anh hùng Moncada Haydeé Santamaría, Phó Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương dẫn đầu sang thăm và làm việc tại Việt Nam. Trong khuôn khổ chuyến thăm, Phó Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương Đảng Cộng sản Cuba đã thông báo cho các đồng chí lãnh đạo Việt Nam

1. Bạn bè Việt Nam gọi ông là Hùng; ông đã có 24 năm học tập và làm việc ở Việt Nam, trở thành người Cuba có thời gian sống ở Việt Nam lâu nhất.

về tình hình ở khu vực Mỹ Latinh và Caribê cũng như các hoạt động của Cuba tại khu vực. Đây là những vấn đề mà Việt Nam hết sức quan tâm.

Trong chuyến thăm, nữ Anh hùng Haydeé Santamaría được Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp thân mật. Cuộc gặp giữa đại diện của hai phong trào cách mạng ở hai khu vực cách xa nhau hàng vạn dặm diễn ra trong bầu không khí rất xúc động. Sau này, Đại sứ García Olivera đã kể lại khá chi tiết về cuộc gặp này: Trong nội dung câu chuyện, nữ Anh hùng Moncada đã đề cập về đề tài trẻ em và Chủ tịch Hồ Chí Minh rất chăm chú lắng nghe. Tuy nhiên, nữ Anh hùng Moncada có cảm giác lạc đề nên đã dừng lại hỏi đây có phải là chủ đề mà Người không mong đợi. Chủ tịch Hồ Chí Minh liền đáp, đây là chủ đề mà Người muốn nghe nhất bởi vì trẻ em luôn là đối tượng mà Người quan tâm, lo lắng nhất. Khi kết thúc cuộc gặp với Bác Hồ, nữ Anh hùng Moncada cho biết, bà đã có cảm nhận rằng, Fidel không đơn độc trên thế giới này.

Tháng 01/1969, khi được mời viết lời tựa cho cuốn sách thiếu nhi *Em và Việt Nam* của nữ nhà văn Anisia Miranda, do Nhà xuất bản Gente Nueva phát hành, nữ Anh hùng Moncada, Melba Hernández - Chủ tịch Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam đã viết:

Hỡi các chiến sĩ bé nhỏ đoàn kết với nhân dân Việt Nam anh em: Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam mong muốn dành tặng cuốn sách cho các em đã nhiệt tình và tích cực tham gia vào các nhiệm vụ học tập cũng như những hành động tiên phong của các em trong các cuộc vận động đoàn kết với cuộc đấu tranh vẻ vang của những người yêu nước Việt Nam.

Những hoạt động đa dạng, có giá trị của các em hằng ngày đều được gửi đến trụ sở của Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam. Đây thực sự là niềm tự hào của chúng tôi khi được giới thiệu với du khách thăm quan các bức ảnh, tranh vẽ, thư từ và tất cả các vật dụng quyên góp của trẻ em Cuba nhằm tuyên truyền về cuộc sống và cuộc đấu tranh của những người yêu nước Việt Nam, những người đi đầu trong cuộc đấu tranh cho tự do, chống lại đế quốc Mỹ xâm lược với những phương tiện và vũ khí tàn độc nhất mà chúng ta khó có thể tưởng tượng được.

Ở các trường mà chúng tôi đến thăm, các em học sinh đã hỏi chúng tôi nhiều lần rằng, làm thế nào có thể giúp đỡ những người anh em Việt Nam tốt nhất. Thực tế, khi Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam triển khai các hoạt động mà trẻ em có thể tham gia và kết quả thật phi thường. Ví dụ, chúng tôi rất xúc động khi hoạt động quyên góp quần áo hoàn toàn được thực hiện bởi các em học sinh và chủ yếu là các bạn thiếu nhi. Các em đã biến lớp học của mình thành trung tâm tiếp nhận quyên góp cho Việt Nam đến từ mọi miền của đất nước.

Trường lớp chính là chiến hào của các em và ở những nơi đó, từng phút, từng phút, các em có thể giúp đỡ các bạn nhỏ Việt Nam tốt hơn. Những chiến hào đó là nơi các em đang học tập: bút chì, sách vở chính là vũ khí của các em trong cuộc chiến chống đế quốc Mỹ và tiếp sức cho các bạn nhỏ Việt Nam.

Khi các em được phát triển tốt hơn, nhanh hơn, sẽ càng có thể giúp đỡ nhân dân Việt Nam cũng như các dân tộc khác đang đấu tranh vì tự do, bởi khi các quốc gia này giải phóng, họ sẽ cần đến sự giúp đỡ của chúng ta. Cuba sẽ đóng góp cho sự phát triển của các quốc gia này bằng cách gửi các kỹ sư nông nghiệp, bác sĩ, chuyên gia, giáo viên,...

Như vậy, trong chiến hào học tập của mình, việc các em dành thời gian giúp đỡ các bạn nhỏ Việt Nam cũng chính là giúp cho Tổ quốc của chúng ta. Chính tại các chiến hào tri thức này, các em đang chứng minh cho thế giới thấy rằng những người con của một dân tộc tuy nhỏ bé nhưng trọng nhân phẩm và anh hùng như Cuba, cách Mỹ chỉ 90 hải lý và đang bị bao vây, cấm vận.

Chúng tôi tin tưởng gửi gắm cho các em thứ vũ khí quý giá nhất là tấm gương của một dân tộc quang vinh như Việt Nam, được phản ánh trong tác phẩm mang tên “Em và Việt Nam” này.

Xin gửi tới các chiến sĩ đoàn kết nhỏ tuổi lời chào cách mạng. Tổ quốc hay là chết. Chúng ta sẽ chiến thắng.

Để thể hiện lòng dũng cảm và tình anh em đoàn kết giữa nhân dân Cuba và nhân dân Việt Nam, Chính phủ Cuba đã gửi sang Việt Nam những chuyến tàu chở đường bất chấp việc bị đe dọa tấn công. Việc hai con tàu mang tên *Imías* và *El Jigüe*¹ của Cuba đã neo đậu tại cảng Hải Phòng trong thời kỳ máy bay của đế quốc Mỹ ném bom hủy diệt miền Bắc Việt Nam, cũng như

1. Rời cảng La Habana ngày 22/02/1972, tàu *El Jigüe* tới Việt Nam ngày 27/3/1972 với thủy thủ đoàn gồm 47 người và 10.000 tấn đường. Một tuần sau đó, ngày 04 tháng 4, tàu *Imías* - với thủy thủ đoàn gồm 42 người và hàng hoá - cũng hoàn thành hải trình tương tự. Do điều kiện đặc thù khi đó, cả hai con tàu thương mại của Cuba đều được sắp xếp bốc dỡ một nửa lượng hàng của mỗi tàu tại Hạ Long và một nửa còn lại tại cảng Hải Phòng. Tới đầu tháng 5/1972, khi đế quốc Mỹ tuyên bố sẽ phong tỏa bằng ngư lôi và bom hẹn giờ tại cảng Hải Phòng và cho thời hạn 3 ngày để các tàu, thuyền nước ngoài trong cảng rời đi an toàn nhưng vì chưa hoàn thành khối lượng hàng hoá cần bốc dỡ tại cảng nên toàn bộ thủy thủ đoàn của hai con tàu đều quyết định ở lại để hoàn thành nhiệm vụ. Xem thêm *Báo Tin tức*, <https://baotintuc.vn/ho-so/nhung-chien-si-tren-tuyen-dau-cua-tinh-doan-ket-viet-nam-cuba-20201201143730229.htm>.

những tuyên bố danh thép¹ của Thuyền trưởng tàu El Jigüe, Roberto Chang Puga là minh chứng cho lòng dũng cảm và tình đoàn kết này của Cuba.

Ngày 03/6/1969, trong buổi mít tinh chào mừng Đoàn đại biểu Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam do ông Trần Bửu Kiếm dẫn đầu thăm Cuba, Tổng Tư lệnh Fidel Castro một lần nữa nhắc đến Việt Nam nhưng lần này là một trong những bài diễn văn dài nhất đề cập về tình đoàn kết với Việt Nam. Bài phát biểu của Fidel thể hiện sự khâm phục và xúc động vô cùng trước tấm gương vĩ đại về chủ nghĩa anh hùng cách mạng của nhân dân Việt Nam.

Cuộc mít tinh này có một ý nghĩa đặc biệt đối với tất cả chúng ta. Đương nhiên, rõ ràng là có sự thân thương, xúc động, gắn liền với toàn bộ sự phát triển của tình hữu nghị và đoàn kết của nhân dân ta với nhân dân Việt Nam và sự nghiệp của họ. Ngoài ra, cuộc mít tinh này còn là một dịp để vui mừng vì sự kiện chúng ta đang được đón tiếp một người đại diện, một chiến sĩ của dân tộc đó. Thậm chí còn có một chút lý do để tự hào vì đất nước chúng ta không những chỉ là nước đầu tiên cử Đại sứ bên cạnh Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam mà còn là nước đầu tiên đón tiếp với nghi thức chính thức một đại diện cấp cao và nổi tiếng của Mặt trận (vĩ đại).

Chúng ta hài lòng về cuộc mít tinh này, mặc dù chỉ là một sự bù đắp nhỏ nhoi cho nhân dân Việt Nam, dân tộc đã phải chịu những tội ác kinh khủng do đế quốc Mỹ gây ra, vì tại đây, ngay ở châu lục này,

1. “Một lần nữa, chúng tôi xin được khẳng định với Tổng Tư lệnh, cũng như với toàn thể nhân dân Cuba chúng ta, quyết tâm không thể bẻ gãy của hai đoàn thủy thủ chúng tôi trong việc bám trụ tại đây (cảng Hải Phòng), đối diện kẻ thù chung của các dân tộc - Đế quốc Mỹ, cho tới ngày chiến thắng của Cách mạng Việt Nam”.

chỉ cách nước Mỹ có 90 dặm, vị đại diện của miền Nam Việt Nam lại được hàng trăm nghìn người dân đón tiếp, lại được một dân tộc cách mạng đón tiếp (vỗ tay).

Vì thế, trong cuộc mít tinh này, nhân dân ta cần bày tỏ trước dư luận quốc tế lập trường của chúng ta, sự ủng hộ của chúng ta đối với lập trường của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam; và chúng ta dựa trên nền tảng nào, trên cơ sở nào để ủng hộ như vậy, bởi vì dư luận quốc tế giữ một vai trò quan trọng trong cuộc đấu tranh này. Dư luận quốc tế là một nhân tố to lớn, một nhân tố, tôi xin nhắc lại, rất quan trọng trong cuộc đấu tranh và thắng lợi của nhân dân Việt Nam.

Tôi nay, chúng ta họp mặt tại đây để bày tỏ một cách cụ thể sự ủng hộ hoàn toàn của chúng ta đối với lập trường cụ thể và những điểm cụ thể của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam tại cuộc hội đàm ở Paris (vỗ tay).

Mặc dù các điểm đó đã được phổ biến rộng rãi ở nước ta, nhưng những điểm đó cần phải được biết một cách rộng rãi trên toàn thế giới. Cần phải biết lập trường của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam như thế nào và lập trường của chính quyền Mỹ ra sao. Cần phải nghiên cứu và phân tích các điểm đó của Mặt trận, nghiên cứu và phân tích các lý lẽ và lập trường đúng luật pháp, đúng đạo lý và chính nghĩa của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam (vỗ tay); bởi vì cần phải vạch rõ hơn nữa bộ mặt của đế quốc Mỹ, cần phải bóc trần hơn nữa bộ mặt của bọn xâm lược Mỹ trước dư luận thế giới (vỗ tay); bởi vì đây là một vấn đề liên quan tới toàn thế giới, bởi vì đây là một vấn đề dư luận thế giới đặc biệt quan tâm. Và bởi vì đây không phải chỉ là một vấn đề của dư luận mà còn là một vấn đề sống còn đối với các dân tộc. Các lập trường này cần phải được biết đến, được phổ biến rộng rãi và phải được phân rõ phải trái.

Vì vậy, và không phải chỉ để cho nhân dân ta - tôi xin nhắc lại - đã biết những điểm này, mà là để cho những người ở các nước khác - đặc biệt là ở Mỹ Latinh - có thể đang nghe phát biểu từ cuộc mít tinh này - chúng tôi sẽ nhấn mạnh, chúng tôi sẽ nhắc lại những điểm này được nêu trong tuyên bố của Mặt trận Giải phóng Dân tộc miền Nam Việt Nam.

1. Tôn trọng các quyền dân tộc cơ bản của nhân dân Việt Nam được ghi trong Hiệp định Gionevơ năm 1954 về Việt Nam, đó là: Độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ.

2. Chính phủ Mỹ phải rút hoàn toàn quân đội, nhân viên quân sự, vũ khí và phương tiện chiến tranh, cũng như lực lượng của các nước là đồng minh của Mỹ khỏi miền Nam Việt Nam mà không có bất kỳ điều kiện nào; giải tán các căn cứ quân sự của Mỹ ở miền Nam Việt Nam, từ bỏ mọi hành động gây tổn hại chủ quyền, lãnh thổ và an ninh của miền Nam Việt Nam và nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa.

3. Quyền đấu tranh bảo vệ Tổ quốc của dân tộc Việt Nam là quyền phòng vệ chính đáng thiêng liêng, bất khả xâm phạm của tất cả các dân tộc. Vấn đề lực lượng vũ trang Việt Nam tại miền Nam Việt Nam sẽ do các bên của Việt Nam tự giải quyết.

4. Người dân miền Nam Việt Nam tự quản lý công việc của mình, không có sự can thiệp của nước ngoài; tự quyết định chế độ chính trị của miền Nam Việt Nam thông qua tổng tuyển cử tự do và dân chủ. Sẽ tổ chức tổng tuyển cử tự do và dân chủ để thành lập Quốc hội lập hiến nhằm thiết lập Hiến pháp và thành lập chính phủ liên hiệp ở miền Nam Việt Nam, phản ánh sự hòa hợp dân tộc và sự đoàn kết lâu dài của mọi tầng lớp nhân dân.

5. Trong thời gian từ khi lập lại hòa bình đến khi tổng tuyển cử, không cho phép bên nào được áp đặt thể chế chính trị đối với nhân dân miền Nam Việt Nam.

6. Thực hiện chính sách láng giềng tốt với Vương quốc Campuchia trên cơ sở tôn trọng độc lập, chủ quyền và nền trung lập, toàn vẹn lãnh thổ của Campuchia trên đường biên giới hiện có.

Thực hiện chính sách láng giềng tốt với Vương quốc Lào trên cơ sở tôn trọng Hiệp định Giơnevơ về Lào năm 1962. Năm nguyên tắc cùng tồn tại hòa bình: "Tôn trọng độc lập, chủ quyền và toàn vẹn lãnh thổ của nhau, không xâm lược lẫn nhau, không can thiệp vào công việc nội bộ, bình đẳng và cùng có lợi, cùng tồn tại hòa bình; nhận sự giúp đỡ về kinh tế và kỹ thuật, không chịu ràng buộc về chính trị, của tất cả các nước, bất kể họ là ai.

7. Việc thống nhất nước Việt Nam sẽ được thực hiện từng bước bằng biện pháp hòa bình, trên cơ sở bàn bạc, thỏa thuận giữa hai miền, không có sự can thiệp của nước ngoài.

8. Căn cứ những điều khoản của Hiệp định Giơnevơ về Việt Nam năm 1954, trong khi chờ thống nhất nước Việt Nam, hai miền Nam - Bắc cam kết không tham gia liên minh quân sự với nước ngoài, không để nước nào có căn cứ quân sự, quân đội và nhân viên quân sự trên lãnh thổ của mình, không thừa nhận sự bảo vệ của bất kỳ quốc gia, liên minh hoặc khối quân sự nào dù họ là ai.

9. Giải quyết hậu quả chiến tranh:

a. Các bên sẽ thương lượng để trả tự do cho những người bị bắt trong chiến tranh.

b. Chính phủ Mỹ phải chịu hoàn toàn trách nhiệm về những mất mát và tàn phá mà họ đã gây ra cho nhân dân Việt Nam ở hai khu vực (võ tay).

(...) Hơn nữa, Việt Nam còn là một tấm gương, một sự cổ vũ, một minh chứng. Bất kể dân tộc nào đã sẵn sàng kháng cự và chiến đấu - như dân tộc ta luôn luôn như vậy - giờ đây, qua kinh nghiệm của Việt Nam, chúng ta đều biết rằng không những chỉ có thể kháng cự,

không những chỉ chiến đấu được cho đến khi hy sinh, mà còn có thể kháng cự và chiến đấu cho đến khi thắng lợi! (vỗ tay).

Chúng ta biết số lượng bom đạn, số quân, số phương tiện chiến tranh mà bọn đế quốc có thể dùng để chống lại một đất nước mà không đánh bại được đất nước đó. Đó là bài học mà Việt Nam đã đúc rút cho chúng ta và cho các dân tộc khác có hoàn cảnh tương tự như chúng ta.

Vì lẽ đó, vì mọi lẽ mà chúng ta cảm thấy cuộc đấu tranh và sự nghiệp của nhân dân Việt Nam rất gần gũi với chúng ta, rất sát sườn với chúng ta. Vì vậy, việc chúng ta ủng hộ Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam và ủng hộ những đòi hỏi chính đáng, những điểm chính đáng của Mặt trận, với tất cả tấm lòng, với tình cảm, với lẽ phải chẳng có gì là đặc biệt, là khác thường. Và chúng ta hiểu: nghĩa vụ của chúng ta như những người cách mạng, và chúng ta hiểu: nghĩa vụ của tất cả các phong trào cách mạng là phải hoàn toàn ủng hộ, nhiệt liệt ủng hộ và kiên quyết ủng hộ 10 điểm của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam! (vỗ tay kéo dài).

Hôm nay, đương nhiên chúng ta cũng tưởng nhớ đến một người trong số chúng ta đã giương cao sự nghiệp của nhân dân Việt Nam, giương cao sự nghiệp của phong trào giải phóng dân tộc: chúng ta hãy nhớ đến Che Guevara vào tối hôm nay (vỗ tay kéo dài). Chúng ta hãy nhớ đến luận điểm của Che khi nhấn mạnh, để ủng hộ Việt Nam cũng cần phải ủng hộ bằng đấu tranh, như lời Che đã bày tỏ: “Hãy tạo ra hai, ba..., nhiều Việt Nam hơn nữa”.

Có một số người đã diễn giải sai khẩu hiệu này, thậm chí một số người còn vu khống khẩu hiệu đó. Họ cố tình trình bày khẩu hiệu đó như một điều phi lý, rằng phải chăng là muốn hai, ba tấn thảm kịch như tấn thảm kịch ở Việt Nam? Phải nhìn khẩu hiệu này không phải từ góc độ đó. Phải xem xét từ góc độ ý nghĩa tấm gương của Việt Nam

và cuộc đấu tranh của Việt Nam. Che đã không nghĩ đến thảm kịch. Che nghĩ tới cuộc đấu tranh, nghĩ đến nhiệm vụ đấu tranh của các dân tộc, nghĩ đến sự chính nghĩa, nghĩ đến quyền của các dân tộc được giải phóng khỏi chủ nghĩa đế quốc. Che không nghĩ đến mặt thảm kịch mà là nghĩ đến mặt phẩm giá, mặt vinh quang, mặt chính nghĩa trong cuộc đấu tranh của nhân dân Việt Nam.

Trong tư duy của Che và của những người cùng Che đã hy sinh một cách vẻ vang ở Bôlivia, trong số những động cơ của họ, thì tình đoàn kết với nhân dân Việt Nam chiếm một vị trí quan trọng. Vì vậy, khi ngã xuống họ không hy sinh chỉ vì đấu tranh cho tự do của các dân tộc ở châu Mỹ. Họ cũng đã hy sinh, đã đổ máu vì sự nghiệp của nhân dân Việt Nam anh hùng! (vỗ tay kéo dài).

Để kết thúc, tôi chỉ xin nói rằng rất ít khi đất nước ta lại được vinh dự như tôi hôm nay, rất ít khi nhân dân ta cảm thấy tự hào, cảm thấy hài lòng như tôi hôm nay, khi chúng ta có được tình hữu nghị, có được sự hiện diện của một vị đại diện Đoàn Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam, người từng là một chiến sĩ trong suốt hơn 20 năm, đã sống trong rừng núi để chiến đấu giải phóng Tổ quốc mình (vỗ tay kéo dài).

Người Việt Nam làm cho chúng ta nhớ đến những gì tốt đẹp nhất của nhân loại, làm cho chúng ta nhớ đến những gì cao quý nhất, vinh quang nhất, tận tụy nhất, anh hùng nhất mà trái tim con người có thể ấp ủ. Người Việt Nam làm cho chúng ta nhớ lại lịch sử của đất nước mình. Người Việt Nam làm cho chúng ta nhớ lại các nghĩa quân Mambi cũng đã từng chiến đấu đơn độc trong 10 năm, trong gần 30 năm vì nền độc lập của chúng ta, chiến đấu bằng con dao chặt mía, bằng súng nhưng không có nhiều đạn dược, chống lại một quân đội được vũ trang tốt vào thời bấy giờ. Người Việt Nam làm cho chúng ta nhớ lại những gì thân thiết nhất, yêu quý nhất của đất nước này;

làm cho chúng ta nhớ đến tất cả những người đã chiến đấu, tất cả những người đã ngã xuống, tất cả những người đã hy sinh cho tổ quốc chúng ta.

Vì lẽ đó, chúng ta hãy bày tỏ sự ủng hộ, sự tôn kính của chúng ta, sự khâm phục, sự yêu mến của chúng ta đối với các chiến sĩ Việt Nam, đối với Người - như người Việt Nam vẫn gọi - Chủ tịch nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa, đồng chí Hồ Chí Minh (vỗ tay).

Xin bày tỏ sự ủng hộ tới Chủ tịch Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam, đồng chí Nguyễn Hữu Thọ (vỗ tay).

Xin bày tỏ sự ủng hộ và lời chào tới các chiến sĩ anh hùng của Quân giải phóng miền Nam Việt Nam (vỗ tay).

Xin gửi lời chào đặc biệt tới các chiến sĩ của Tiểu đoàn Girón¹ anh hùng đã chiến đấu biết bao nhiêu trận chống quân xâm lược Mỹ (vỗ tay).

Xin gửi lời chào, gửi niềm tin tưởng vô hạn tới toàn thể nhân dân Việt Nam và niềm tin tuyệt đối của chúng ta vào thắng lợi của Việt Nam.

Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam muôn năm! (Đồng thanh: Muôn năm!).

Sự nghiệp chính nghĩa của nhân dân Việt Nam muôn năm! (Đồng thanh: Muôn năm!).

(...)

1. Chiến thắng Ấp Bắc của Tiểu đoàn 261 ngày 02/01/1963 không những tạo tiếng vang lớn cho cách mạng miền Nam Việt Nam lúc bấy giờ, mà còn vang danh trên thế giới. Sau khi nghe tin Chiến thắng Ấp Bắc vang dội của Tiểu đoàn 261 tại Việt Nam, Tổng Tư lệnh Fidel Castro đã cho xây dựng Tượng đài Chiến thắng Ấp Bắc ngay trên đất nước Cuba và quyết định trao tặng lá cờ mô tả chiến thắng trên bãi biển Girón cho Tiểu đoàn 261. Từ đó, Tiểu đoàn 261 có tên gọi là Tiểu đoàn 261-Girón và trở thành biểu tượng chiến thắng của cả hai dân tộc Việt Nam - Cuba trước kẻ thù chung - ND.

Ngày 10/6/1969, Chính phủ cách mạng Cuba đã chỉ đạo Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Cuba thông báo cho Đại sứ quán Cuba tại Hà Nội về việc Chính phủ Cuba sẵn sàng công nhận và thiết lập quan hệ ngoại giao với Chính phủ Cách mạng lâm thời Cộng hòa miền Nam Việt Nam.

Tháng 7/1969, Cuba chủ động mở Đại sứ quán trong vùng giải phóng miền Nam Việt Nam tại tỉnh Tây Ninh, vùng phụ cận Sài Gòn, thủ đô của ngụy quyền. Đây là một sự kiện chưa từng có tiền lệ. Vào ngày này, Đại sứ Cuba, Raúl Valdés Vivo, bắt đầu các hoạt động của Đại sứ quán như một cử chỉ mang tính biểu tượng của “Đại sứ quán trong rừng”, cùng sự có mặt của nhà báo, nhà trí thức nổi tiếng Marta Rojas, người sau này từng làm Phó Chủ tịch Hội Hữu nghị Cuba -Việt Nam.

Cũng trong tháng 7/1969, gần hai tháng trước khi Lãnh tụ vĩ đại Hồ Chí Minh qua đời, nhà báo Marta Rojas đã có cuộc phỏng vấn lịch sử với Người. Trước đó, bà đã có chuyến thăm đến vĩ tuyến 17.

Tháng 9/1969, khi Lãnh tụ vĩ đại Hồ Chí Minh qua đời, Cuba đã cử Đoàn đại biểu cấp cao do các Tư lệnh Cách mạng, Juan Almeida Bosque và Ramiro Valdés Menéndez dẫn đầu sang dự tang lễ. Bà Ivonne Suárez, nữ phiên dịch từng phiên dịch cho Chủ tịch Hồ Chí Minh khi đó đang công tác ở Campuchia đã được cử sang Việt Nam để phiên dịch cho Đoàn đại biểu cấp cao Cuba.

Đầu năm 1970, Đại tá Manuel Penado Casanova được cử làm Đại sứ Cuba tại Việt Nam trong hai năm 1970-1971. Đại tá Manuel không phải là nhà ngoại giao chuyên nghiệp, ông từng tham gia chiến đấu chống chế độ độc tài Batista. Đang tham gia binh nghiệp, ông được Bộ Ngoại giao Cuba đề nghị đi làm

Đại sứ tại Việt Nam và theo như lời kể của vợ ông: *Đồng chí Raúl Castro nói, chồng tôi là “Đại sứ đi mượn”*. Trong cuộc nói chuyện với bà Yolanda, phu nhân Đại sứ Manuel vào năm 2018 (khi đó Đại sứ Manuel đã qua đời), bà đã chia sẻ rất nhiều về những trải nghiệm ở Việt Nam trong nhiệm kỳ công tác của chồng mình.

Bà Yolanda kể lại, Đại sứ Manuel cùng bà và ba con là Yolandita, Katiuska, Manolito đến Hà Nội vào sáng 30/01/1970 trên chuyến bay thương mại từ Bắc Kinh đến Hà Nội và được Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Nguyễn Duy Trinh đón tiếp. Quyền Vụ trưởng Vụ Lễ tân Bộ Ngoại giao Hoàng Trọng Nhu có mặt tại buổi đón tiếp.

Ngày hôm sau, Thủ tướng Phạm Văn Đồng tiếp Đại sứ Manuel, sự kiện này được các phương tiện truyền thông Việt Nam đưa tin rộng rãi.

Ngày 17/4/1970, nhân dịp Cuba kỷ niệm lần thứ IX chiến thắng Girón và cũng trong khuôn khổ các hoạt động kỷ niệm 100 năm Ngày sinh Lãnh tụ V.I. Lênin, Việt Nam đã tổ chức hàng loạt hoạt động kỷ niệm dù đất nước vẫn đang trong thời kỳ chiến tranh. Các hoạt động kỷ niệm bắt đầu bằng cuộc họp báo của Đại sứ Manuel, được Đài Tiếng nói Việt Nam phát thanh trực tiếp.

Phát biểu tại cuộc họp báo, Đại sứ Manuel nêu bật chiến thắng của nhân dân các nước Việt Nam, Lào, Campuchia; khẳng định ba nước Đông Dương sẽ đập tan âm mưu kéo dài chiến tranh của đế quốc Mỹ ở Đông Nam Á; đề cập “Vụ mía đường vĩ đại năm 1970”, đánh giá cao sự tham gia của các đại biểu thanh niên miền Bắc cùng các chiến sĩ miền Nam và đông đảo thanh niên các nước xã hội chủ nghĩa khác lúc bấy giờ.

Cũng trong khuôn khổ các hoạt động kỷ niệm chiến thắng Girón, triển lãm tranh cổ động của nghệ sĩ Cuba, Luis Mederos về cuộc đấu tranh của nhân dân Việt Nam và và cuộc đời của Chủ tịch Hồ Chí Minh vĩ đại đã được ra mắt công chúng tại phòng triển lãm trung tâm Hà Nội, đối diện với hồ Hoàn Kiếm.

Tiếp đó, thứ Hai, ngày 20/4/1970, tại trụ sở Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba, Đại sứ Manuel đã có buổi nói chuyện với sự tham dự của nhiều đồng chí lãnh đạo và cán bộ của các bộ, ban, ngành và đoàn thể của Việt Nam. Nhân dịp này, Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba đã phát hành tài liệu bằng tiếng Việt về chiến thắng Girón và quá trình đấu tranh giải phóng dân tộc của Cuba.

Năm 1970 được đánh dấu bằng rất nhiều các hoạt động song phương cũng như trao đổi đoàn các cấp giữa hai Đảng, hai nước.

Ngày 04/8/1970 tại Thủ đô La Habana, Tư lệnh Faure Chomón đã chủ trì Lễ đổi tên Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam thành Ủy ban Cuba đoàn kết với Việt Nam, Lào và Campuchia. Phát biểu tại buổi lễ, Tư lệnh Faure Chomón đã thay mặt Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba nêu bật những chiến công anh dũng của nhân dân Việt Nam; khẳng định những nỗ lực mà nhân dân Việt Nam thực hiện chính là đang chiến đấu cho nhân dân Cuba.

Tháng 11/1970, Cuba đã cử một đoàn y tế sang hỗ trợ Việt Nam. Bác sĩ Natividad Angueira Valdés, Trưởng Đoàn chuyên gia y tế Cuba đã trở thành nữ bác sĩ Cuba đầu tiên triển khai các hoạt động hợp tác y tế giữa hai nước. Trong chuyến công tác, bà đã tham gia hỗ trợ việc xây dựng tài liệu “Giải phẫu học bệnh lý” đầu tiên cho sinh viên y khoa Việt Nam. Bà cũng giúp đào tạo

nhóm gồm 17 bác sĩ Việt Nam về chuyên ngành này. Trong thời gian này, bác sĩ Natividad và Đoàn chuyên gia y tế Cuba đã làm việc tại Bệnh viện Hữu nghị Việt Nam - Cuba và một số bệnh viện khác. Kết thúc chuyến công tác, ngày 15/11/1971, bà vinh dự được đón nhận Huy chương Hữu nghị của Nhà nước Việt Nam. Để ghi nhận sự đóng góp của nữ bác sĩ Cuba, Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam đã vinh danh bà làm Hội viên danh dự.

Ngày 10/12/1970, chương trình Thời sự của Viện Phát thanh và Truyền hình Cuba đã phát Bản tin số 514 của biên tập viên Pastor Vega về các vụ ném bom của đế quốc Mỹ chống lại nhân dân Việt Nam. Những hình ảnh này một lần nữa là minh chứng cho chủ nghĩa quốc tế của chương trình Thời sự, Viện Phát thanh và Truyền hình Cuba. Các phóng viên Cuba đã ở Việt Nam đưa tin dưới bom đạn chứ không phải sau chiến thắng của nhân dân Việt Nam. Để thực hiện những nhiệm vụ cao cả này, đạo diễn nổi tiếng Cuba, Santiago Álvarez đã nói:

Ngay từ khi rời Cuba sang Việt Nam, tôi đã biết chắc rằng mình sẽ tham gia vào một cuộc chiến và những trận ném bom. Ở Hà Nội vào thứ Ba ngày 13 tháng 3 và tôi biết rằng, việc bố trí quay phim tại một vị trí gần cây cầu bắc qua sông Hồng, nơi có một khẩu đội pháo binh, vào một thời điểm nhất định, chúng tôi có thể quay phim cuộc oanh tạc Hà Nội. Khi chúng tôi ở khách sạn, thay vì ngủ trưa theo truyền thống của người Việt Nam, tôi sẽ cảnh giác phòng trường hợp quân Mỹ ném bom¹.

1. Nội dung phỏng vấn của nhà báo Amir Labaki với đạo diễn Santiago Álvarez, nhân vật được nêu trong cuốn sách *Con mắt của cuộc Cách mạng: Điện ảnh của Santiago Álvarez*, Nxb. Iluminuras, LTDA, São Paulo, 1994, tr. 38-47.

Những năm 1967 và 1970 được đánh dấu bằng hàng loạt những cuộc đấu tranh đoàn kết diễn ra ở Cuba cũng như trên thế giới ủng hộ cuộc đấu tranh chính nghĩa của nhân dân Việt Nam và trong các cuộc đấu tranh này, không thể thiếu những chiến sĩ tiêu biểu như nữ Anh hùng Moncada, Melba Hernández, Marta Rojas, Alejo Carpentier, Fernando Álvarez Tabío, Raúl Valdés Vivo, Rubén Rodríguez Gavalda và rất nhiều những chiến sĩ tiêu biểu khác.

Ngày 20/01/1971, Thủ tướng Phạm Văn Đồng đã tiếp Đoàn đại biểu Cuba do Thứ trưởng Bộ Ngoại thương, Germán Amado Blanco dẫn đầu sang thăm Việt Nam để ký kết Thỏa thuận thương mại giữa hai nước. Cùng dự có Bộ trưởng Bộ Ngoại thương nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa Phan Anh.

Cùng ngày, đại diện hai nước đã ký Thỏa thuận thương mại năm 1971. Phát biểu sau Lễ ký kết, Bộ trưởng Bộ Ngoại thương Phan Anh đã phát biểu:

Chúng tôi xin chân thành cảm ơn Đảng, Chính phủ cách mạng và nhân dân Cuba anh em về sự ủng hộ, giúp đỡ thường xuyên trong cuộc đấu tranh chống Mỹ, cứu nước và xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Sau Lễ ký kết, Chính phủ Việt Nam đã tổ chức tiệc chiêu đãi trọng thể đoàn. Tham dự buổi chiêu đãi có đồng chí Nguyễn Côn, Bí thư Trung ương Đảng Lao động Việt Nam (nay là Đảng Cộng sản Việt Nam) và Phó Thủ tướng Chính phủ Hoàng Văn Lợi, Thứ trưởng Bộ Ngoại giao Nguyễn Chánh, Thứ trưởng Bộ Ngoại thương Lê Duy Trinh và một số các đồng chí lãnh đạo các bộ, ban, ngành của Việt Nam. Đại sứ Cuba tại Việt Nam Manuel Penado cũng tham dự buổi chiêu đãi.

Ngày 07/3/1971, Đại sứ Manuel Penado đã cùng toàn thể cán bộ và nhân viên Đại sứ quán Cuba tại Việt Nam tham gia hoạt động lao động tình nguyện cùng nhân dân Việt Nam. Ngày hôm sau, báo *Nhân Dân* đã đưa tin về việc cán bộ, nhân viên Đại sứ quán đã có một ngày lao động tình nguyện rất hiệu quả, hỗ trợ nhân dân tỉnh Hải Hưng* gia cố đê điều. Cũng trong các hoạt động chào mừng Ngày Quốc tế phụ nữ, các nữ cán bộ và nhân viên Đại sứ quán Cuba đã tham gia các hoạt động tình nguyện, nạo vét các công trình thủy lợi ở tỉnh Hải Hưng. Đích thân Đại sứ Manuel Penado và phu nhân cùng tham gia các hoạt động này.

Cũng trong năm 1971, ngoài việc tham gia các hoạt động nhằm tăng cường quan hệ với Việt Nam, Đại sứ Manuel Penado còn tích cực tham gia các hoạt động để thúc đẩy quan hệ với các nước Lào và Campuchia. Trong các ngày từ 17 đến 23/3/1971, Đại sứ Manuel Penado và Đại sứ Raúl Valdés Vivo¹ đã đến thăm vùng giải phóng của Lào theo lời mời của Ủy ban Trung ương Mặt trận Lào yêu nước. Các nhà ngoại giao Cuba đã được Hoàng thân Souphanouvong, Chủ tịch Ủy ban Trung ương Mặt trận Lào yêu nước tiếp thân mật. Đoàn các Đại sứ Cuba cũng đã gặp gỡ các đồng chí lãnh đạo Đảng, Nhà nước và thăm một số cơ quan, đơn vị quân đội của Lào; thăm tỉnh Sầm Nưa.

Ngày 20/4/1971, phát biểu tại Lễ kỷ niệm 10 năm chiến thắng Girón, Đại sứ Manuel Penado đã nêu bật những thắng lợi quân sự quan trọng của quân và dân ba nước Đông Dương trong chiến dịch

* Nay là hai tỉnh Hưng Yên và Hải Dương - BT.

1. Là Đại sứ đặc mệnh toàn quyền Cộng hòa Cuba bên cạnh Chính phủ Cách mạng lâm thời Cộng hòa miền Nam Việt Nam.

Đường 9 - Nam Lào; nêu bật phát biểu của Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam Lê Duẩn về đế quốc Mỹ: *Chừng nào chúng còn chưa chịu từ bỏ âm mưu xâm lược thì nhân dân Việt Nam sẽ tiếp tục thực hiện theo di chúc thiêng liêng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, kiên quyết chiến đấu đến thắng lợi cuối cùng, giải phóng miền Nam, bảo vệ miền Bắc, tiến tới hòa bình thống nhất nước Việt Nam.*

Lễ kỷ niệm 10 năm chiến thắng Girón được bắt đầu bằng những lời phát biểu ngẫu hứng đầy cảm xúc của đồng chí Hoàng Tùng, Ủy viên dự khuyết Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam (khóa III), Tổng Biên tập báo *Nhân Dân*, Chủ tịch Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba. Trong phát biểu của mình, đồng chí Hoàng Tùng khẳng định: *Nhân dân Cuba là nguồn cổ vũ, động viên cho nhân dân Việt Nam trong cuộc đấu tranh đánh đổ chủ nghĩa đế quốc.* Lễ kỷ niệm khép lại bằng các tiết mục văn hóa nghệ thuật trình diễn các tác phẩm âm nhạc của Cuba.

Ngày 27/7/1971, phát biểu tại buổi chiêu đãi của Đại sứ quán Cuba nhân kỷ niệm lần thứ 18 cuộc tấn công vào trại lính Moncada, Phó Thủ tướng kiêm Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Nguyễn Duy Trinh đã khẳng định: *Cuba là người đồng chí chiến đấu thân thiết nhất của Việt Nam, cùng chung chiến hào chống đế quốc Mỹ.* Tiệc chiêu đãi được tổ chức tại Câu lạc bộ Quốc tế Hà Nội với sự tham dự của các đoàn ngoại giao tại nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa. Thay mặt Đảng, Chính phủ và nhân dân Cuba, trong phát biểu của mình, Đại sứ Manuel đã khẳng định lại lập trường của Cuba, ủng hộ lập trường bảy điểm của Chính phủ Cách mạng lâm thời Cộng hòa miền Nam Việt Nam.

Cùng ngày, Đại sứ Manuel đã đến chào từ biệt Thủ tướng Phạm Văn Đồng, kết thúc nhiệm kỳ công tác tại Việt Nam. Báo *Nhân Dân* ngày hôm sau đã đưa tin về cuộc gặp, theo đó, ngày 29/7/1971, Đại sứ Manuel sẽ trở về Cuba tiếp tục công tác tại Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba; và nhấn mạnh cuộc gặp phản ánh mối quan hệ đoàn kết, gắn bó giữa hai Đảng, hai nước. Báo *Nhân Dân* cũng đưa tin việc Đại sứ Cuba bên cạnh Chính phủ Cách mạng lâm thời Cộng hoà miền Nam Việt Nam Raúl Valdés Vivo được bổ nhiệm làm Đại sứ Cuba tại Việt Nam và sẽ đến Hà Nội vào tháng 8/1971.

Ngày 27/8/1971, Tổng Tư lệnh Fidel Castro tiếp tục có bài phát biểu bày tỏ tình đoàn kết với Việt Nam tại hoạt động đoàn kết với Việt Nam do Liên đoàn Thanh niên dân chủ thế giới và Liên minh Sinh viên quốc tế tổ chức tại Trường Đại học Tổng hợp La Habana.

(...) Chúng tôi luôn lấy nhân dân Việt Nam làm tấm gương, vì nhân dân Việt Nam đã nêu một tấm gương vĩ đại với thế giới, đã cho tất cả các dân tộc một bài học vĩ đại, đã dạy cho bọn đế quốc một bài học to lớn. Chúng tôi hoàn toàn tin tưởng rằng Việt Nam đã thể hiện cao nhất tinh thần chiến đấu và chủ nghĩa anh hùng của một dân tộc, vì nhân dân Việt Nam buộc phải đương đầu với đế quốc Mỹ, đã chiến đấu với những phương tiện chiến tranh hiện đại nhất bằng toàn bộ những vũ khí thông thường của họ. Nhân dân Việt Nam đã chiến đấu và cơ bản đã giành chiến thắng.

Vào cuối hè, đầu thu năm 1971, nữ Anh hùng Moncada, Melba Hernández lại có chuyến công tác đến Việt Nam. Cùng đi có đồng chí Yoel Díaz Gutiérrez, thành viên sáng lập Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam. Là đặc phái viên của Tổng Tư lệnh Fidel Castro, nữ Anh hùng Moncada được cử sang Việt Nam

lần này để thông báo mong muốn của Cuba trong việc thúc đẩy hợp tác, đặc biệt là tìm hiểu nhu cầu để giúp đỡ của Việt Nam vào thời điểm đó. Ngay khi đến Hà Nội, bà Melba được Thủ tướng Phạm Văn Đồng tiếp và trao đổi. Khi cuộc gặp vừa bắt đầu thì còi báo động phòng không vang lên, Thủ tướng Phạm Văn Đồng cùng bà Melba và các thành viên hai bên phải di chuyển xuống hầm trú ẩn. Cuối cùng, cuộc gặp diễn ra ngay tại hầm trú ẩn và các thành viên hai bên sử dụng các tấm gỗ trên vách làm ghế ngồi! Đại sứ mới của Cuba, Raúl Valdés Vivo cũng có mặt tại cuộc gặp.

Ngay khi ổn định chỗ ngồi, nữ Anh hùng Moncada xin phép thông báo với Thủ tướng Phạm Văn Đồng rằng bà được Tổng Tư lệnh cử đến và ông muốn yêu cầu... Chưa kịp nói hết câu, Thủ tướng Phạm Văn Đồng đã ngắt lời bà, nói rằng ông đã biết những điều Fidel yêu cầu bà chuyển tải. Thủ tướng Phạm Văn Đồng cảm ơn và đánh giá cao nghĩa cử của Fidel và Cuba. Tiếp sau, Thủ tướng chia sẻ với nữ Anh hùng Moncada về tình hình Việt Nam, cho biết thắng lợi đang tới gần. Thời điểm này, Việt Nam thấy không cần thiết phải cử thêm lực lượng vào Nam chiến đấu mà ưu tiên cử thanh niên, sinh viên đi học ở nước ngoài để sau này trở về xây dựng đất nước.

Thủ tướng Phạm Văn Đồng nói với nữ Anh hùng Moncada rằng, những gì mà Việt Nam cần vào thời điểm này là bác sĩ và cả các kỹ sư xây dựng. Câu chuyện tiếp theo của Thủ tướng Phạm Văn Đồng khiến nữ Anh hùng Moncada càng củng cố thêm niềm tin vào một chiến thắng rất gần của quân và dân Việt Nam.

Trong tháng 4 và tháng 5/1972, đế quốc Mỹ lại tiếp tục ném bom miền Bắc Việt Nam. Phát biểu tại Quảng trường Cách mạng

nhân kỷ niệm Ngày Quốc tế lao động vào thứ Hai, ngày 01/5/1972, Tổng Tư lệnh Fidel cho biết, vào thứ Tư, ngày 03/5/1972, một đoàn gồm 6 bác sĩ phẫu thuật, 3 bác sĩ gây mê và 6 y tá, tổng cộng là 15 người, do bác sĩ Figueredo làm Trưởng đoàn sẽ đến Việt Nam. Đến Hà Nội, đoàn chia làm 3 tốp, một tốp tiến về Hải Phòng. Khi đó, họ cần một phiên dịch viên biết tiếng Tây Ban Nha nên quyết định chọn Fredesmán Turró González¹ trong nhóm sinh viên Cuba thứ hai sang Việt Nam học tiếng Việt giai đoạn 1969-1971 để làm phiên dịch.

Đoàn bác sĩ Cuba đến Hải Phòng đúng ngày để quốc Mỹ bắt đầu phong tỏa cảng Hải Phòng và một trong những bệnh nhân đầu tiên của đoàn là một thủy thủ người Nga bị trúng đạn khi đang ở trên boong tàu.

Ngày 06/6/1972, trong chuyến thăm các nước xã hội chủ nghĩa Đông Âu, một lần nữa, Tổng Tư lệnh Fidel lại nhắc đến Việt Nam trong bài phát biểu tại buổi chiêu đãi do lãnh đạo Ba Lan tổ chức.

(...) Trong thời khắc này đối với Đảng Cộng sản, nhân dân Cuba cũng như phần lớn dư luận thế giới, vấn đề hàng đầu được tất cả chúng ta quan tâm là Việt Nam.

Ở Việt Nam đang diễn ra cuộc chiến tranh khốc liệt nhất từng được biết đến. Mười hai triệu tấn bom đạn đã trút xuống đầu nhân dân Việt Nam, gấp đôi tổng số bom đạn trong Chiến tranh thế giới thứ hai. Trung bình mỗi người dân Việt Nam hứng chịu 4.500 tấn bom đạn dội xuống hằng ngày. Hiện, trên đất Việt Nam có 21 triệu hố bom (...).

Đầu năm 1973, Chủ tịch Hội Phụ nữ Cuba (FMC) Vilma Espín đã dẫn đầu Đoàn đại biểu của Hội sang thăm Việt Nam.

1. Sau này, ông Fredesmán Turró González hai lần được bổ nhiệm làm Đại sứ Cuba tại Việt Nam.

3

CUBA - VIỆT NAM: THẨM TÌNH ĐOÀN KẾT

Chuyến thăm đầu tiên của Fidel Castro đến Việt Nam

Ngày 12/9/1973, sau khi tham dự Hội nghị cấp cao lần thứ IV của Phong trào Không liên kết (NOAL), quá cảnh tại Irắc và Ấn Độ, Tổng Tư lệnh Fidel Castro đã đến Hà Nội. Dưới cái nắng trưa gay gắt, Fidel bước xuống cầu thang của chiếc máy bay IL-18 trong sự đón tiếp nồng hậu của các đồng chí lãnh đạo cao nhất của Việt Nam và sự chào đón của các cháu thiếu nhi. Thủ đô Hà Nội bắt đầu các hoạt động chào mừng từ khá sớm. Chuyến thăm của Fidel đã khiến nhân dân của đất nước Việt Nam anh em không khỏi xúc động.

Ra đón Fidel tại sân bay có các đồng chí: Lê Duẩn, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Lao động Việt Nam (nay là Đảng Cộng sản Việt Nam); Trường Chinh, Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Ủy ban Thường vụ Quốc hội¹; Phạm Văn Đồng, Ủy viên Bộ Chính trị, Thủ tướng Chính phủ cùng sự có mặt của

1. Sau này, tháng 10/1982, ông thăm Cuba với tư cách Chủ tịch Hội đồng Nhà nước - ND.

Đại tướng Võ Nguyên Giáp, Phó Thủ tướng Chính phủ kiêm Bộ trưởng Quốc phòng; Nguyễn Duy Trinh, Phó Thủ tướng Chính phủ kiêm Bộ trưởng Bộ Ngoại giao và Lê Thanh Nghị, Phó Thủ tướng Chính phủ. Có thể nói, hầu hết các đồng chí Ủy viên Bộ Chính trị đã tham gia lễ đón và thực tế cho thấy, rất ít nguyên thủ nước ngoài đến Việt Nam được đón tiếp bằng hình thức cao như vậy.

Sự đón tiếp nồng hậu, thẩm tình đồng chí, anh em cùng những cái ôm thật chặt, thể hiện tình cảm thẩm thiết giữa nhân dân hai nước Cuba và Việt Nam. Khi các cháu thiếu nhi đến tặng hoa, Fidel đã cúi xuống và hôn lên má một cháu thiếu nhi.

Sau lễ đón chính thức và tiếp xúc với một số người dân Việt Nam đang chờ đón ở sân bay, Tổng Tư lệnh Fidel đã lên chiếc xe mui trần, lần đầu tiên được sử dụng tại Việt Nam để đón nguyên thủ quốc gia nước ngoài. Tháp tùng Fidel có các đồng chí: Lê Duẩn, Trường Chinh và Phạm Văn Đồng, trong khi những người còn lại của Đoàn đại biểu cấp cao Cuba được bố trí đi trên những chiếc xe ô tô màu đen khác. Vừa về đến Nhà khách Chính phủ, Fidel được Chủ tịch nước Tôn Đức Thắng đón tiếp cùng những lời chúc tốt đẹp gửi tới Fidel và Đoàn đại biểu cấp cao Cuba. Nhà lãnh đạo cao nhất Cuba khi đó đã không giấu được sự xúc động trước những tình cảm thẩm thiết từ trước đến nay mà nhân dân Việt Nam luôn dành cho nhân dân Cuba, ông phát biểu: *Việt Nam là tấm gương phi thường nhất về tinh thần cách mạng của một dân tộc. Đó là lý do tại sao chúng tôi đã đến đây từ Cuba, rất xa xôi về mặt địa lý, nhưng lại rất gần về tư tưởng và tình cảm.*

Vào 6 giờ 30 phút cùng ngày, Fidel và Đoàn đại biểu cấp cao Cuba đã đến nghĩa trang Mai Dịch đặt vòng hoa tưởng nhớ các chiến sĩ đã ngã xuống trong hai cuộc kháng chiến chống

thực dân Pháp và đế quốc Mỹ của dân tộc Việt Nam. Mỗi lần Tổng Tư lệnh Fidel di chuyển lại là một lý do để người dân Việt Nam tập trung trên đường phố để chào mừng đoàn. Sau đó, Fidel và Đoàn đại biểu cấp cao Cuba đã đến Phủ Chủ tịch dự tiệc chiêu đãi trọng thể do các đồng chí lãnh đạo chủ chốt của Đảng Lao động Việt Nam và Chính phủ nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa chủ trì.

Ngày 12 tháng 9 năm đó, Fidel bày tỏ:

Không quan trọng là chúng ta ở xa nhau và cũng không quan trọng là ở đó (Cuba) đang là ngày và ở đây (Việt Nam) đang là đêm. Điều này, đơn giản có nghĩa là tư tưởng cách mạng luôn sáng rọi và mặt trời luôn chiếu sáng cho Cách mạng Cuba và Cách mạng Việt Nam! Trước đây, hơn cả đường, những người Cuba đã sẵn sàng dâng hiến những điều lớn nhất, thậm chí là "cả máu của mình"¹.

Hôm sau (ngày 13/9/1973), Tổng Tư lệnh Fidel đã đến thăm nơi ở của Chủ tịch Hồ Chí Minh ngay cạnh Phủ Chủ tịch. Thủ tướng Phạm Văn Đồng và Đại tướng Võ Nguyên Giáp tháp tùng ông. Bất cứ ai từng đến nơi này và đã từng đọc về vị lãnh tụ vĩ đại của nhân dân Việt Nam đều có thể cảm nhận sự hiện diện của Người bên hàng dâm bụt cạnh nhà sàn và sự giản dị của từng vật dụng ở nơi Người từng sống.

Trong hành trình thăm khu di tích, Tổng Tư lệnh đã được các đồng chí lãnh đạo cấp cao Việt Nam trực tiếp kể về các hoạt động của vị lãnh tụ bất tử trong lòng nhân dân Việt Nam; giới thiệu về nơi họp của Bộ Chính trị ở tầng dưới của nhà sàn, đồng thời là nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh hay tiếp khách. Sau đó, các đồng chí lãnh đạo Việt Nam đã đưa Fidel lên thăm tầng trên

1. Leon Enrique, Malanés (2016): "Fidel và những người con Quảng Trị", xem tại: <http://www.fidelcastro.cu/es/articulos/fidel-y-los-ninos-de-quang-tri-0>.

ngôi nhà sàn, là phòng ngủ và ban công nơi Người thường ngồi đọc sách.

Tiếp đó, Fidel được các đồng chí lãnh đạo Việt Nam đưa sang căn phòng nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh nghỉ ngơi và làm việc trong những ngày tháng cuối cùng của cuộc đời. Căn phòng này được xây dựng vào những ngày đế quốc Mỹ dội bom ác liệt nhất vào Hà Nội. Trong phòng vẫn còn treo tấm bản đồ Đông Dương mà Người thường theo dõi diễn biến cuộc chiến đấu. Đại tướng Võ Nguyên Giáp kể với Fidel, tấm bản đồ này phản ánh tình hình chiến sự vào đêm trước khi Chủ tịch Hồ Chí Minh qua đời. Đây là bản đồ của ba nước Đông Dương gồm Việt Nam, Lào và Campuchia và khi đó, đường mòn Hồ Chí Minh đang tiếp tục được xây dựng khẩn trương. Các đồng chí lãnh đạo Việt Nam cũng đã giới thiệu với Tổng Tư lệnh Fidel về chiếc giường mà vị lãnh tụ kính yêu của Việt Nam trút hơi thở cuối cùng.

Kết thúc chuyến tham quan, đoàn đại biểu cấp cao hai nước đã tiến hành hội đàm chính thức tại Phủ Chủ tịch.

Chiều tối ngày 13 tháng 9, Đại tướng Võ Nguyên Giáp đã tháp tùng Tổng Tư lệnh Fidel đi thăm Bảo tàng lịch sử quân sự Việt Nam trong hơn một giờ và tại đây, Đại tướng Võ Nguyên Giáp đã gắn lên ngực áo Fidel chiếc huy hiệu “Chiến sĩ Điện Biên”. Trước đó, Fidel đã rất xúc động khi Đại tướng Võ Nguyên Giáp bày tỏ mong muốn được trao tặng cho Fidel chiếc huy hiệu có ý nghĩa đặc biệt này. Fidel đã bày tỏ vinh dự khi được Đại tướng Võ Nguyên Giáp trực tiếp giới thiệu về chiến dịch Điện Biên Phủ và khi Đại tướng kết thúc phần trình bày, Trung úy Phan Ngọc Quỳnh tiếp tục phần giới thiệu các chi tiết liên quan đến chiến dịch. Fidel chăm chú lắng nghe và theo các đồng chí đoàn đại biểu Cuba kể lại, ông đã đặt nhiều câu hỏi và dường như

không bỏ sót bất cứ chi tiết nào khi nghe giới thiệu về chiến thắng “lừng lẫy năm châu, chấn động địa cầu” này.

Kết thúc buổi tham quan, hai nhà chiến lược vĩ đại ấy (Đại tướng Võ Nguyên Giáp và Tổng Tư lệnh Fidel) đã cùng di chuyển và đi chung trên một chiếc xe. Đó là giây phút có một không hai khi cùng một lúc, hai con người vĩ đại của hai dân tộc đang cùng sánh bước và chỉ tiếc, Chủ tịch Hồ Chí Minh vĩ đại đã không có mặt ở đó. Trong các phát biểu của mình, Tổng Tư lệnh Fidel luôn bày tỏ sự nuối tiếc vì không có cơ hội được gặp Chủ tịch Hồ Chí Minh trước năm 1969, tuy nhiên, ông đã may mắn được gặp một nhà lãnh đạo anh hùng khác của Việt Nam, đó là Đại tướng Võ Nguyên Giáp.

Trong bài phát biểu của mình, Tổng Tư lệnh Fidel bày tỏ:

Thưa các đồng chí anh em Việt Nam thân mến,

Hai cuộc cách mạng của chúng ta, Cách mạng Việt Nam và Cách mạng Cuba, một ở Đông Nam Á và một ở Mỹ Latinh, là hai sự kiện có ý nghĩa lịch sử trọng đại và là những đóng góp to lớn cho sự nghiệp của phong trào cách mạng quốc tế.

(...) Chúng tôi đến mảnh đất anh hùng này với lòng ngưỡng mộ sâu sắc đối với dân tộc Việt Nam và chúng tôi lên đường trở về nước với lòng khâm phục còn sâu sắc hơn. Chúng tôi được cổ vũ, động viên trước những thắng lợi và tấm gương phi thường của Việt Nam. Chúng tôi vô cùng biết ơn về sự hiếu khách và tình cảm của các đồng chí. Chúng tôi chỉ tiếc một điều là đã không đến thăm Việt Nam trước ngày 03/9/1969¹ và không có vinh dự được gặp Chủ tịch Hồ Chí Minh, người mà chúng tôi vô cùng kính phục. Nhưng chúng tôi đã được bù đắp bởi chúng tôi đã được trực tiếp sang thăm, được gặp gỡ nhân dân

1. Khi đó, Việt Nam công bố Chủ tịch Hồ Chí Minh mất ngày 03/9/1969.

Việt Nam, được tận mắt chứng kiến sự nghiệp, những lời dạy, hành động, sự giáo dục, tấm gương, chủ nghĩa anh hùng, sự giản dị của Chủ tịch Hồ Chí Minh thấm đượm trong mỗi người dân Việt Nam.

Chủ tịch Hồ Chí Minh đã nhận thức rất rõ những giá trị đạo đức của dân tộc Việt Nam và Người luôn tự hào về dân tộc mình. Chúng tôi, những người Cuba cách mạng, cũng như tất cả những người cách mạng trên thế giới đều cảm thấy tự hào về nhân dân Việt Nam.

Ngày 14/9/1973, vào lúc 11 giờ 15 phút, Fidel và Đoàn đại biểu cấp cao Cuba đã đến sân bay Đồng Hới, tỉnh Quảng Bình. Từ sân bay, ông và đoàn rời đi Vĩnh Linh trên tuyến đường dài gần 50km với địa hình khá phức tạp do bị bom tàn phá. Đêm đó, Fidel nghỉ lại ở Vĩnh Linh.

Theo lời kể của chính đạo diễn nổi tiếng Cuba, Santiago Álvarez, rạng sáng hôm sau, ngày 15 tháng 9, Fidel cùng Thủ tướng Phạm Văn Đồng rời Vĩnh Linh trên 2 chiếc xe ô tô theo Quốc lộ 1 để băng qua sông Bến Hải bằng cầu phao. Đúng 5 giờ 30 phút, phái đoàn chính thức có mặt ở vùng giải phóng miền Nam Việt Nam, bờ nam sông Bến Hải. Khoảng 5 giờ 55 phút, đoàn đi qua Dốc Miếu, tiếp tục hành trình qua địa điểm Quán Ngang của huyện Gio Linh rồi vào Đông Hà, sau đó theo Quốc lộ 9 đến cao điểm 241 ở xã Cam Thành, huyện Cam Lộ vào lúc 7 giờ 15 phút. Khi đoàn đến nơi đã có rất đông các chiến sĩ giải phóng quân cũng như nhân dân Quảng Trị vui mừng chờ đón đoàn.

Những thời khắc đó rất đặc biệt đối với Fidel bởi ông vừa hiện thực hóa một mong ước đẹp đẽ là được đến những nơi bị chiến tranh tàn phá nặng nề nhất, nơi hiện thân của chủ nghĩa anh hùng cách mạng của dân tộc Việt Nam vĩ đại. Đây là một

sự kiện hết sức quan trọng bởi ông là vị nguyên thủ nước ngoài đầu tiên và duy nhất đến thăm vùng mới giải phóng ở miền Nam Việt Nam.

Chúng tôi cảm nhận được thời khắc lịch sử, đó là những nhận xét của đạo diễn Santiago Álvarez, Giám đốc của Bản tin Thời sự Mỹ Latinh, người quay bộ phim tài liệu lịch sử mang tên “Bốn cây cầu”. Ý tưởng thú vị của bộ phim dựa trên con đèo gần Đông Hà, nơi có ba cây cầu bắc qua sông Cam Lộ. Cây cầu đầu tiên do người Pháp, đại diện cho chủ nghĩa thực dân xây dựng và đã bị phá hủy. Cây cầu thứ hai do người Mỹ, đại diện cho chủ nghĩa thực dân mới xây dựng và cũng đã bị phá hủy. Trong khi đó, cây cầu thứ ba là cây cầu do Việt Nam xây dựng mà vị lãnh tụ lịch sử Cuba đã đi qua, không to rộng nhưng mới. Và cây cầu thứ tư được Santiago gọi là cây cầu của sự đoàn kết. Đó là lý do cho tiêu đề của bộ phim.

Đi qua Đông Hà, thị trấn đã bị phá hủy gần hết, đoàn tiếp tục đi theo Quốc lộ 1, rồi Đường 9, rất nổi tiếng vì ở đó đã diễn ra trận Lam Sơn, nơi mà lực lượng được chuẩn bị kỹ càng nhất của ngụy quyền Sài Gòn đã phải tháo chạy trước sự truy kích của xe tăng quân giải phóng. Fidel đã đến thăm cao điểm 241, được người Mỹ gọi là Căn cứ Carol; đến thăm các hầm trú ẩn chính của căn cứ được xây dựng bằng các ống thép rất kiên cố. Sau đó, trên những phiến đá và trên những bộ quân phục rách nát của lính Mỹ nằm rải rác trên cao điểm 241, ông đã phát cao lá cờ của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam.

Tiếp tục hành trình, khoảng gần 10 giờ sáng, Tổng Tư lệnh Fidel cùng Đoàn đại biểu cấp cao Cuba vào thăm trụ sở Chính phủ Cách mạng lâm thời Cộng hòa miền Nam Việt Nam; ăn trưa,

nói chuyện với các chiến sĩ, anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân. Khoảng 12 giờ trưa 15/9/1973, Đoàn đại biểu cấp cao Cuba rời Cam Lộ đi theo hướng về Đông Hà rồi theo Quốc lộ 1 ra Dốc Miếu, dừng lại thăm địa điểm này. Đây là nơi Mỹ xây dựng hàng rào điện tử MacNamara. Đến 13 giờ 40 phút, đoàn rời đi và khoảng đầu giờ chiều cùng ngày, đoàn đã có mặt tại bờ nam sông Bến Hải.

Khoảng 14 giờ, khi đoàn dừng lại ở bờ bắc sông Bến Hải thì nhìn thấy 3 thanh thiếu niên xã Vĩnh Thành bị thương do trúng phải bom mìn, trong đó có một người bị thương nặng ở bụng¹. Không một lời phàn nàn, Fidel đã chỉ thị cho bác sĩ riêng lập tức chăm sóc những người bị thương, đưa lên xe ô tô của bộ phận y tế đi theo phục vụ phái đoàn để các bác sĩ cấp cứu, truyền thuốc rồi chở đến bệnh viện ở khu vực Vĩnh Linh để phẫu thuật. Hai người còn lại, một bé gái bị thương ở mặt, mắt, và cổ; còn người con trai thì bị một vết thương nhẹ.

Đến 15 giờ cùng ngày, Đoàn đại biểu cấp cao Cuba rời mảnh đất Quảng Trị để đi ra tỉnh Quảng Bình. Sau khi về nước, Fidel vẫn thường hỏi thăm các thanh thiếu niên bị thương đã được đoàn kịp thời cấp cứu khi đó.

1. Chị Nguyễn Thị Hương, quê ở thôn Tây, xã Vĩnh Thành, huyện Vĩnh Linh khi tham gia hoạt động san lấp mặt đường của Đoàn Thanh niên địa phương đã cuốc vào một quả bom bị khiến nó phát nổ, vừa lúc đoàn xe chở Tổng Tư lệnh Fidel và Thủ tướng Phạm Văn Đồng đi qua. Tổng tư lệnh Fidel đã cho dừng xe và chỉ thị nhanh chóng đưa chị Hương đến Bệnh viện A Vĩnh Linh cấp cứu. Các y, bác sĩ cũng nói rằng, khi biết chị Hương bị mất máu quá nhiều, một chiếc xe trong đoàn được lệnh quay ra Quảng Bình để đưa từ Bệnh viện Đồng Hới vào 10 chai máu để kịp thời truyền cho chị vượt qua cơn nguy kịch... - ND.

Ba mươi năm sau, vào năm 2003, nguyên Đại sứ Raúl Valdés Vivo đã có bài viết đăng trên báo *Granma*, nhớ về chuyến thăm đó:

(...) Trong bữa tiệc chia tay ở thủ đô New Delhi, Thủ tướng Ấn Độ Indira Gandhi đã rom róm nước mắt báo cho Fidel biết tin buồn về cuộc đảo chính quân sự, lật đổ chính phủ cánh tả của Tổng thống Chilê, Salvador Allende và trong đoàn Cuba, đã có ý kiến đề nghị hoãn chuyến thăm Việt Nam. Tuy nhiên, Tổng Tư lệnh Fidel cho rằng dù vậy cũng không thay đổi được sự thật là trung tâm của cuộc đấu tranh chống đế quốc của thế giới là ở Việt Nam. Không hề hay biết về sự kiện bi thảm này ở Chilê nhưng khi được Thủ tướng Phạm Văn Đồng và Bộ trưởng Bộ Quốc phòng, Đại tướng huyền thoại Võ Nguyên Giáp thông tin về cuộc đảo chính, Đại sứ Cuba vẫn khẳng định, Fidel sẽ có mặt ở Việt Nam vào lúc bình minh, dù Đại sứ không nhận được thông tin trực tiếp từ Fidel. Điều này được kiểm chứng bằng việc hàng triệu người dân Việt Nam đã chào đón Fidel với niềm vui vô hạn vì thấy ở Fidel, một hiện thân của Bác Hồ.

Liên quan đến chuyến thăm của Fidel đến vùng mới giải phóng thuộc tỉnh Quảng Trị, Thủ tướng Phạm Văn Đồng, lần đầu tiên trong sự nghiệp chính trị của mình, không đồng ý với ý kiến của Bộ Chính trị. Tuy nhiên, ông đã thuyết phục được các đồng chí lãnh đạo chủ chốt là Lê Duẩn và Trường Chinh, bí mật chuẩn bị cho chuyến thăm tới vùng mới giải phóng theo nguyện vọng của Fidel. Thủ tướng đề nghị phải giữ bí mật và sẽ trực tiếp đi cùng Fidel. Trên tinh thần đó, Đại sứ Cuba đề nghị công bố việc Fidel sẽ đi thăm Hải Phòng, thăm hải cảng anh hùng nơi hai tàu Cuba đã từng neo đậu.

(...) Ngay khi Fidel kết thúc chuyến thăm tới vùng mới giải phóng thuộc tỉnh Quảng Trị và trở về Hà Nội, bí mật này đã được chính Tổng Tư lệnh tiết lộ tại buổi chiêu đãi tiễn đoàn ở Phủ Chủ tịch,

nơi Chủ tịch Hồ Chí Minh từng sống và làm việc. Tổng Tư lệnh Fidel bắt đầu bài phát biểu bằng việc thông báo rằng, ông và Đoàn đại biểu cấp cao Cuba vừa kết thúc chuyến thăm vùng mới giải phóng; ngay lập tức, từng tràng vỗ tay vang lên như sấm rền.

Và rồi bí mật này lại dẫn đến những bí mật khác, thậm chí còn lớn hơn, đó là cuộc họp giữa ba người. Theo yêu cầu của Thủ tướng Phạm Văn Đồng và Đại tướng Võ Nguyên Giáp, khi trời còn nhá nhem, Fidel trong bộ đồ ngủ, đã có cuộc gặp, trao đổi với các nhà lãnh đạo Việt Nam. Theo tinh thần đó, Cuba sẵn sàng hỗ trợ chuyên gia cùng các thiết bị tham gia xây dựng, kết nối hàng nghìn khúc quanh co của con đường bí ẩn nhất trong lịch sử - Đường mòn Hồ Chí Minh - thành con đường vững chắc, nối liền ba quốc gia anh em Việt Nam - Lào - Campuchia, những vùng đất thậm chí con người chưa từng đặt chân tới tiến thẳng đến Sài Gòn, nơi ẩn náu của tên "Pinochet" Việt Nam.

Fidel nhất trí việc các thiết bị máy móc sẽ được mua ở Nhật Bản và được sử dụng để mở rừng và vượt qua các chướng ngại vật trong cuộc hành quân có sự tham gia của hàng nghìn người Việt Nam, mà kẻ thù không thể phát hiện ra. Và đúng như vậy, các chuyên gia hàng đầu của Cuba đã được cử đến thực địa, những người mà Nixon tin rằng chỉ là các thủ thủy của tàu chở dầu, hay các huấn luyện viên thể thao, bóng chày,... để trực tiếp hỗ trợ Việt Nam trong giai đoạn cuối của cuộc kháng chiến.

Tất cả mọi việc đều được thực hiện theo tính toán. Đúng ngày đã định, những chiếc xe tăng xã hội chủ nghĩa mở đợt tấn công cuối cùng từ vùng giải phóng miền Nam - nơi mà vị Tổng Tư lệnh đã đến thăm, giương cao lá cờ bách chiến bách thắng của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam, tiến thẳng vào Sài Gòn.

Ngày 11/9/2018, nhân kỷ niệm 45 năm chuyến thăm của Fidel đến Việt Nam và thăm vùng mới giải phóng thuộc tỉnh Quảng Trị, nhà báo José Llamas Camejo đã có bài viết trên báo *Thanh niên quật khởi* (*Juventud Rebelde*), Cơ quan ngôn luận của Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Cuba, như sau:

Những địa phương đó được coi là những địa điểm “hấp dẫn” nhất đối với bom đạn và pháo của Mỹ. Vào thời điểm quan trọng nhất của cuộc chiến, những kẻ xâm lược đã triển khai bốn sư đoàn tại các địa phương này, chúng thiết lập cái gọi là “hàng rào MacNamara”. Tình hình rất nguy hiểm. Trên thực tế, ban lãnh đạo Việt Nam đã cố gắng tránh để Fidel gặp nguy hiểm khi thăm những nơi này (...).

Ông Nguyễn Đình Bin, nguyên Ủy viên Trung ương Đảng, nguyên Thứ trưởng Bộ Ngoại giao, người từng làm phiên dịch cho Fidel trong hành trình căng thẳng đó, nhớ lại, Thủ tướng Phạm Văn Đồng trước đó đã nói chuyện với lãnh tụ Cuba để bày tỏ quan điểm về vấn đề này: “Chúng tôi rất mong đồng chí thứ lỗi và hiểu cho chúng tôi, nhưng chúng tôi không thể đồng ý với yêu cầu của đồng chí; tình hình tại khu vực đó không phù hợp cho chuyến thăm của đồng chí”.

Ông Nguyễn Xuân Phong, một cán bộ của Bộ Ngoại giao Việt Nam, người cùng phiên dịch cho Lãnh tụ Fidel trong chuyến thăm Quảng Trị cho biết: Chúng tôi nhận thức rõ Fidel có ý nghĩa như thế nào với Cuba và với các phong trào giải phóng cũng như với Mỹ Latinh. Không nên mạo hiểm như vậy; thật đúng đắn và công bằng khi cố gắng thuyết phục Fidel không mạo hiểm như vậy.

Ông Nguyễn Đình Bin cho biết, tám tháng trước chuyến thăm của vị lãnh đạo cấp cao Cuba, Việt Nam và Mỹ đã ký Hiệp định Pari.

“Tuy nhiên, những tên lính Mỹ vẫn ở đó, ngay ở miền Nam và rất gần; nếu chúng phát hiện ra sự hiện diện của Fidel ở đó... không, không...”, ông lắc lắc đầu trước quyết định táo bạo của vị Tổng Tư lệnh.

Trong một bài viết sau này của mình, Fidel đã nhắc lại sự lo lắng của các đồng chí lãnh đạo Việt Nam trước đề nghị đến thăm các vùng mới được giải phóng ở miền Nam Việt Nam của ông: “Các đồng chí lãnh đạo cấp cao Việt Nam sợ rằng tôi sẽ là nạn nhân của một cuộc phiêu lưu nếu quân Mỹ phát hiện ra sự hiện diện của tôi ở khu vực đó”.

(...) Có thể trong bối cảnh Việt Nam đang bị xâm lược thì cơ hội sẽ xuất hiện, tuy nhiên cũng rất khó nói. “Chúng tôi biết có một thám trà trộn trong dân chúng”, Tư lệnh Nguyễn Minh Kỳ, trước đây từng là Bí thư Huyện ủy Cam Lộ, thành viên ban tổ chức chuyến thăm của Fidel tại Quảng Trị, thừa nhận.

(...) Cầm trên tay một vật nhỏ, trong đầu ngồn ngồn các câu hỏi, Lê Vĩnh Quán đi đến gian bếp của nhà khách để chuẩn bị đón Fidel. Ông muốn tự mình kiểm tra từng món ăn chuẩn bị cho Fidel.

Ông Quán nhúng một vật nhỏ đang cầm trên tay vào thức ăn đã nấu chín. Nếu thực phẩm an toàn, nó sẽ có màu trắng; nếu nó đổi thành màu vàng tức là thức ăn có vấn đề. Cuối cùng, màu trắng đã chiếm ưu thế. “Rồi chúng tôi dọn thức ăn ra đĩa và tiếp tục chuẩn bị các suất ăn trưa khác”. Bữa trưa đã được các chuyên gia kiểm tra kỹ lưỡng như vậy, ông Quán nhớ lại.

Bốn mươi tư năm sau, trong khu nhà khách đón tiếp Lãnh tụ Fidel khi ông ở Đồng Hới, ông Lê Vĩnh Quán vẫn nhớ như in về chuyến thăm. Từng lối đi, cửa ra vào, đồ nội thất bằng gỗ trong ngôi nhà vẫn luôn được chăm sóc chu đáo.

Trên một chiếc bàn nhỏ, ảnh Tổng Tư lệnh Fidel được đặt ngay ngắn. “Tổng Tư lệnh Fidel đã nghỉ một đêm ở đây”, chị Thu Hà, hướng dẫn viên khu di tích lịch sử Quảng Bình giới thiệu. Ngay lập tức,

ông Quán lên tiếng trước sự ngạc nhiên của người hướng dẫn viên. “Đây là mọi người nghĩ như thế nhưng thực tế Fidel không nghỉ ở đây”, người cựu chiến binh khẳng định.

Cựu chiến binh Lê Vĩnh Quán cho biết, thực ra, Tổng Tư lệnh Fidel chỉ nghỉ trưa tại đây một lát. Ông Quán cho biết, buổi tối hôm trước, Fidel chỉ bước vào căn phòng “để đánh lạc hướng. Tôi đứng gác ngay ở cửa sổ này và qua tấm kính, tôi có thể thấy rõ bao súng lục của Người và sau đó, Người di chuyển đến một địa điểm khác. Thực ra cũng dễ hiểu, đây là để bảo đảm an ninh”.

Hôm nay nhân vật được tôi phỏng vấn mỉm cười khi nhớ lại sự kiện hôm đó. Nhưng trưa 14/9/1973, ở Đồng Hới, ông đang cẩn thận kiểm tra từng món ăn chuẩn bị cho vị Tổng Tư lệnh.

Ngay sau chuyến thăm Việt Nam vào tháng 9/1973, Fidel đã chính thức tuyên bố dành tặng Việt Nam 5 công trình quan trọng để giúp khắc phục hậu quả chiến tranh, bao gồm:

1. Khách sạn Thắng Lợi “Victoria” ở Thủ đô Hà Nội;
2. Bệnh viện Hữu nghị Việt Nam - Cuba Đồng Hới, tỉnh Quảng Bình với 500 giường bệnh;
3. 10 trại chăn nuôi bò sữa hiện đại tại Mộc Châu, Sơn La;
4. Trại trại chăn nuôi gia cầm giống (gà đẻ) tại Lương Mỹ, Hòa Bình;
5. Tuyến đường Xuân Mai - Sơn Tây (tỉnh Hòa Bình, Hà Tây cũ) dài 42km.

Công trình mất nhiều thời gian nhất là Bệnh viện Hữu nghị Việt Nam - Cuba Đồng Hới, được khởi công ngày 19/5/1974, đúng dịp kỷ niệm 84 năm Ngày sinh của Chủ tịch Hồ Chí Minh và được khánh thành vào năm 1981. Trong khi đó, khách sạn Thắng Lợi được hoàn thành vào tháng 7/1975, sau chiến thắng vĩ đại mùa xuân năm đó.

Chuyến thăm Cuba của Thủ tướng Phạm Văn Đồng

Tháng 3/1974, Thủ tướng Phạm Văn Đồng đã có chuyến thăm lịch sử đến Cuba. Nhà lãnh đạo Việt Nam được Tổng Tư lệnh, Thủ tướng Fidel Castro và Tổng thống Osvaldo Dorticós ra tận sân bay đón. Cuba đã dành cho lãnh đạo của quốc gia anh em sự tiếp đón trọng thể như Fidel khi sang Việt Nam. Các nhà lãnh đạo Cuba và Thủ tướng Phạm Văn Đồng đã cùng đi trên một chiếc xe mui trần trong sự chào đón nồng nhiệt của nhân dân Cuba.

Trong chuyến thăm này, ông Nguyễn Đình Bìn được vinh dự làm phiên dịch cho Thủ tướng Phạm Văn Đồng. Năm 1963, ông Bìn sang học tập tại Cuba khi mới 19 tuổi. Sau khi tốt nghiệp Đại học Tổng hợp La Habana, ông ở lại công tác tại Đại sứ quán Việt Nam tại Cuba và sau này, ông được bầu là Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng, và được bổ nhiệm làm Thứ trưởng Thường trực Bộ Ngoại giao. Ông Bìn cho biết, đến nay ông vẫn còn giữ bí mật nội dung các cuộc nói chuyện giữa Tổng Tư lệnh Fidel và Thủ tướng Phạm Văn Đồng.

Trong thời gian thăm Cuba, Thủ tướng Phạm Văn Đồng đã tham gia cuộc mít tinh đoàn kết với nhân dân Việt Nam được tổ chức tại Quảng trường Cách mạng, Thủ đô La Habana vào ngày 26/3/1974. Phát biểu tại cuộc mít tinh, Tổng Tư lệnh Fidel đã điểm lại mối quan hệ song phương, kể từ khi hai nước thiết lập quan hệ ngoại giao vào tháng 12/1960 cho đến thời điểm Cuba đón tiếp Đoàn đại biểu cấp cao của Đảng, Chính phủ Việt Nam do Thủ tướng Phạm Văn Đồng dẫn đầu. Trong phát biểu của mình,

Fidel đã bày tỏ những tình cảm đoàn kết sâu sắc nhất và khẳng định:

(...) Có nhiều điều gắn bó Việt Nam với Cuba. Tất nhiên, chúng ta gắn bó với nhau trước tiên là vì hai nước chúng ta đều là thành viên của cộng đồng các nước xã hội chủ nghĩa (vỗ tay) và vì nhân dân hai nước chúng ta đều dựa trên những nguyên lý của chủ nghĩa Mác-Lênin (vỗ tay). Nhưng hơn nữa, điều gắn bó hai dân tộc chúng ta là cùng có một lịch sử giống nhau trong một trăm năm qua. Việt Nam đã đấu tranh hàng trăm năm để chống lại tất cả những kẻ thù rắp tâm xâm lược và chiếm đóng đất nước. Nhưng không một giai đoạn lịch sử nào của Việt Nam lại khó khăn và gian khổ như trong thời kỳ phải sống dưới chế độ thực dân và đế quốc.

Từ rất nhiều năm trước, người Việt Nam đã xây dựng được một quốc gia có nền văn hóa lâu đời. Khi bọn xâm lược Tây Ban Nha đến đây thì Việt Nam đã là một quốc gia rồi, Việt Nam đã phải đấu tranh gian khổ vì độc lập dân tộc. Nhưng trong thời đại của chủ nghĩa thực dân và chủ nghĩa đế quốc, do kết quả của sự phát triển tư bản chủ nghĩa, từ cách xa hàng nghìn dặm, binh lính của một cường quốc ngoại bang, không có đặc quyền gì khác hơn là sức mạnh, đã đến chiếm đóng Việt Nam. Năm 1858, một hạm đội của thực dân Pháp đã vào xâm lược các bờ biển của Việt Nam, bắt đầu công cuộc chinh phục đất nước này.

(...) Sự khâm phục và đồng tình của chúng ta ngày càng tăng lên, và cùng với đó, tình đoàn kết của chúng ta đối với nhân dân Việt Nam cũng đã tăng lên, được biểu hiện dưới vô vàn hình thức khác nhau (vỗ tay). Bởi vì, không có gì làm rung động trái tim của chúng ta một cách sâu sắc bằng cuộc đấu tranh của nhân dân Việt Nam (vỗ tay). Trong các nhà máy, các trường học, các thành phố, ở nông thôn, trong các tổ chức quần chúng và trong Đảng, tinh thần đoàn kết với Việt Nam đã

được biểu hiện bằng muôn vàn hình thức khác nhau. Có những trường học, những cơ sở sản xuất và rất nhiều nơi được mang cái tên vẻ vang và anh hùng đó. Có nhiều đội lao động của chúng ta mang tên Việt Nam hay tên Hồ Chí Minh (vỗ tay).

Việt Nam đã có những cống hiến phi thường đối với nhân loại, nhưng cống hiến nào là quan trọng hơn cả?

Đó là bài học lớn mà cuộc đấu tranh của nhân dân Việt Nam đem lại cho tất cả những người đang đấu tranh, cho tất cả những dân tộc bị áp bức trên thế giới. Việt Nam vừa là một bài học thực tiễn lớn, vừa là một bài học lý luận lớn.

Khi Cách mạng Tháng Mười Nga thành công (vỗ tay), một phần lớn thế giới còn dưới ách thống trị của thực dân và cần phải áp dụng những nguyên lý của chủ nghĩa Mác - Lênin vào điều kiện của các nước thuộc địa và phụ thuộc. Và từ ý nghĩa đó đã phát triển quan điểm chính trị của những người chiến sĩ Việt Nam.

Hồ Chí Minh, người con trung thành của giai cấp công nhân, đã biết vận dụng những nguyên lý đó vào điều kiện của Việt Nam (vỗ tay) và việc đầu tiên mà Người thực hiện nhằm đưa cuộc đấu tranh giành độc lập tiến lên là thành lập một chính đảng theo chủ nghĩa Mác - Lênin để lãnh đạo nhân dân (vỗ tay). Năm 1930, Người thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam. Người hiểu rõ một cách thiên tài rằng trong điều kiện các nước thuộc địa và phụ thuộc, cần phải kết hợp cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc với cuộc đấu tranh giải phóng xã hội (vỗ tay). Người hiểu rằng chỉ có giai cấp công nhân liên minh chặt chẽ với giai cấp nông dân và các tầng lớp bị áp bức trong nhân dân mới có thể tiến hành đến cùng cuộc đấu tranh đó (vỗ tay), vì độc lập dân tộc và giải phóng xã hội. Đó là một cống hiến phi thường của Chủ tịch Hồ Chí Minh vào tư tưởng cách mạng thế giới (vỗ tay).

Lịch sử đã chứng tỏ Người hoàn toàn đúng. Chỉ dưới sự lãnh đạo của chính đảng theo chủ nghĩa Mác - Lênin, chỉ dưới sự lãnh đạo của giai cấp công nhân liên minh với giai cấp nông dân thì nhân dân Việt Nam mới có thể đánh bại được hai tên đế quốc: đầu tiên là đế quốc Pháp và sau đó là đế quốc Mỹ (vỗ tay). Chỉ trong những điều kiện đó, nhân dân Việt Nam mới có thể đưa cuộc đấu tranh anh hùng tiến lên trong gần 30 năm qua.

Và chính điều đó giải thích những thành tựu và những thắng lợi của nhân dân Việt Nam. Và đó chính là điều mà bọn đế quốc Mỹ không hiểu hoặc không muốn hiểu, nhưng sớm muộn chúng cũng phải hiểu (vỗ tay). Một dân tộc đoàn kết, có sự lãnh đạo của một chính đảng theo chủ nghĩa Mác - Lênin và có lý luận cách mạng là một dân tộc không gì thắng nổi.

Niềm khát khao độc lập dân tộc và khát khao công lý xã hội là hai tình cảm lớn, hai lực lượng lớn, hai nguyện vọng lớn thúc đẩy các cuộc đấu tranh của các dân tộc trong những năm qua đã được kết hợp chặt chẽ với nhau ở Việt Nam (vỗ tay). Hai nguyện vọng đó, hai tình cảm đó hòa vào nhau làm cho nhân dân Việt Nam trở thành vô địch và tạo nên đức tính kiên cường, lòng dũng cảm và tinh thần hy sinh phi thường.

Hồ Chí Minh đã nói những lời bất hủ: “Không có gì quý hơn độc lập, tự do!” (vỗ tay). Vì mục tiêu vô cùng đẹp đẽ đó, nhân dân Việt Nam đã đấu tranh không mệt mỏi trong những năm qua.

Hồ Chí Minh đã vạch ra con đường, vạch ra chiến lược, chiến thuật và đã không tính toán quá nhiều về những vũ khí mà nhân dân Việt Nam có trong tay. Người biết rằng, Việt Nam có một Đảng, có tổ chức quần chúng, có lòng yêu nước và có lẽ phải. Vì vậy, năm 1946, khi thực dân Pháp trở lại xâm lược Việt Nam, Người đã kêu gọi: “Ai có súng dùng súng. Ai có gươm dùng gươm, không có gươm thì

dùng cuốc, thuổng, gậy gộc. Ai cũng phải ra sức chống thực dân Pháp cứu nước”¹ (vỗ tay và hô khẩu hiệu).

Một dân tộc hầu như không có vũ khí đã khởi đầu cuộc đấu tranh như vậy mà 8 năm sau kết thúc với chiến thắng hết sức quan trọng ở Điện Biên Phủ. Chiến thắng đó đã làm cho đế quốc Mỹ khiếp sợ đến mức hồi đó chúng đã nghĩ đến việc dùng vũ khí nguyên tử để xem có cách gì cứu vãn được đội quân viễn chinh tinh nhuệ đang bị vây hãm ở Điện Biên Phủ hay không.

Cuộc đấu tranh mà Chủ tịch Hồ Chí Minh lãnh đạo là một cuộc đấu tranh gian khổ, lâu dài và đẹp đẽ. Người đã đau xót biết bao trước những hy sinh mà chủ nghĩa đế quốc đã gây ra cho nhân dân của Người, trước những nạn nhân - những người đã bỏ mình trong cuộc đấu tranh đó, những chiến sĩ cũng như những người lao động, nam cũng như nữ, già cũng như trẻ - trước những tàn phá ghê gớm đối với nhân dân Việt Nam. Nhưng Chủ tịch Hồ Chí Minh đã không ngần ngại kêu gọi đồng bào chịu đựng mọi sự hy sinh cần thiết để bảo vệ độc lập và tự do của Việt Nam (vỗ tay). Người không bao giờ có một chút dao động trong việc này.

Là người thiết tha yêu mến Tổ quốc, yêu mến nhân dân và hoàn toàn tin ở nhân dân, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã tin chắc vào thắng lợi, tin chắc vào tương lai. Vì vậy, Người đã nói những lời đẹp đẽ này:

“Còn non, còn nước, còn người.

Thắng giặc Mỹ, ta sẽ xây dựng hơn mười ngày nay!”² (vỗ tay).

Nhưng Việt Nam không chỉ để lại cho nhân loại một tấm gương bất diệt, không chỉ để lại một học thuyết chính trị, không chỉ làm giàu thêm tư tưởng cách mạng, mà Việt Nam đã có cống hiến phi thường

1. Hồ Chí Minh: Toàn tập, Sđd, t.4, tr.534.

2. Hồ Chí Minh: Toàn tập, Sđd, t.15, tr.623.

khác đôi với nhân loại: bằng cuộc đấu tranh anh hùng của mình, Việt Nam đã đánh bại chủ nghĩa đế quốc.

Đế quốc Mỹ đến Việt Nam hùng hùng, hổ hổ, ngạo mạn, kiêu hãnh, tự cho mình là hơn hết, là hơn tất cả, nhưng đã thất bại, phải cuốn gói và rút khỏi Việt Nam với tinh thần bạc nhược và một bài học nhớ đời (vỗ tay).

Với cuộc đấu tranh anh hùng của mình, nhân dân Việt Nam đã cột chặt nanh vuốt của chủ nghĩa đế quốc và ngăn không cho chúng gây tội ác ở những nơi khác trên thế giới. Chúng ta, những người Cuba, có thể thấy rằng cùng với việc bọn đế quốc ngày càng bị sa lầy đến tận cổ ở Việt Nam, chúng đã phải giảm bớt những hoạt động khiêu khích ở căn cứ Guantanamo, giảm bớt những hoạt động tội ác và những hành động xâm lược chống Tổ quốc chúng ta (vỗ tay).

Vì vậy, chúng ta có thể nói rằng, những người Việt Nam không chỉ chiến đấu cho riêng mình. Họ đã chiến đấu cho tất cả các dân tộc trên thế giới, chiến đấu vì sự nghiệp giải phóng của nhân loại, chiến đấu vì sự nghiệp của chủ nghĩa xã hội và chủ nghĩa cộng sản (vỗ tay). Những người đã hy sinh ở Việt Nam cũng là hy sinh cho chúng ta... Và nhân loại sẽ mãi mãi biết ơn Việt Nam vì những cống hiến đó.

Bởi thế, trong dịp đi thăm Việt Nam, chúng tôi đã có lần nói rằng dù thời gian có trôi qua, thậm chí hàng vạn năm sau, nhân loại sẽ vẫn còn ghi nhớ chiến công của nhân dân Việt Nam (vỗ tay).

Ngoài ra, Việt Nam còn chứng tỏ so sánh lực lượng trên thế giới hiện nay, chứng tỏ những khả năng của phong trào giải phóng, trước hết dựa vào danh dự và chủ nghĩa yêu nước của nhân dân và đồng thời dựa vào tình đoàn kết quốc tế (vỗ tay).

(...) Cách đây ít lâu, chúng tôi đã có vinh dự đặc biệt được đến thăm nhân dân Việt Nam anh em, ở cả nước Việt Nam Dân chủ Cộng hòa cũng như vùng giải phóng của những con người yêu nước miền Nam

Việt Nam (vỗ tay). Dân tộc giàu tinh thần chiến đấu đó luôn luôn tươi cười và có những hy sinh phi thường đã khiến cho những ai đến thăm đất nước này đều hết sức khâm phục.

Tất cả mọi người, nam cũng như nữ, già cũng như trẻ, đều chống lại sự tàn bạo của đế quốc Mỹ. Đất nước đó không dùng xe hơi vì họ không có xe hơi. Đất nước đó hầu như không dùng máy để cày ruộng vì họ không có máy móc để cày ruộng. Dân tộc đó rất kham khổ và có đạo đức, dân tộc đó rất giàu lòng yêu nước, thực sự đáng khâm phục.

Có những vùng mà toàn thể nhân dân đều phải sống dưới mặt đất năm này qua năm khác. Làng mạc, thôn xóm, ruộng đồng bị ném bom liên tục. Mặc dù vậy, sản xuất vẫn tiếp diễn. Ở dưới mặt đất nhưng các trường học vẫn hoạt động. Ở dưới mặt đất nhưng các nhà máy vẫn sản xuất. Ở dưới mặt đất nhưng các bệnh viện vẫn làm việc (vỗ tay). Và không chỉ nhà máy, bệnh viện và trường học hoạt động mà người ta còn cày cấy và sản xuất lương thực, bắt chấp những trái mìn sát thương mà máy bay Mỹ đã ném xuống các đồng lúa và vườn tược, giết hại nhiều người ngay cả sau khi chiến tranh đã chấm dứt.

Bọn đế quốc bắn tất cả: Chúng bắn những người lao động ở nông thôn, giết hại trâu bò, chúng ném bom các công trình đê điều, bắn vào bất kỳ trung tâm sản xuất nào, bắn vào những trại nuôi bò ít ỏi của Việt Nam. Và chúng ta biết rõ điều đó, bởi vì một số con bò sữa mà chúng ta gửi sang Việt Nam đã bị chết trong những cuộc bắn phá đó. Chúng bắn phá trung tâm thụ tinh nhân tạo, bắn phá các cơ sở nông nghiệp, bắn phá đường sá, phá hủy cầu cống, tấn công các tàu bè, và ném bom bất cứ nơi nào có dấu hiệu của sự sống dù là nhỏ bé. Các bác sĩ của chúng ta cũng biết rõ chúng đã tiến công các bệnh viện như thế nào, bởi vì ở đó các bác sĩ của chúng ta đã phải làm việc dưới bom đạn và trong những phòng mổ có trần nhà bị sập (vỗ tay). Vì vậy, nhân loại không quên và sẽ không bao giờ quên, không tha thứ và sẽ không

bao giờ tha thứ cho những tội ác của chủ nghĩa đế quốc chống lại nhân dân Việt Nam (vỗ tay). Nhưng nhân dân Việt Nam đã sống, đã kháng cự, đã lao động, đã chiến đấu và chiến thắng trong những điều kiện cực kỳ khó khăn như vậy (vỗ tay).

Chính vì vậy, nhân dân Việt Nam xứng đáng với tình đoàn kết, lòng tin cậy và sự ủng hộ của tất cả những người cách mạng trên thế giới (vỗ tay). Chính vì vậy, ban lãnh đạo của Đảng và Chính phủ Việt Nam được sự ủng hộ tuyệt đối và vô điều kiện của Đảng và Chính phủ Cách mạng Cuba (vỗ tay kéo dài và hô vang: Cuba, Việt Nam, đoàn kết, nhất định thắng!). Bởi vì, Đảng Lao động Việt Nam bao gồm và được sự lãnh đạo của những con người liêm chính, anh hùng và thật là tài giỏi. Bởi vì, từ ngày thành lập, Đảng Lao động Việt Nam đã lãnh đạo nhân dân Việt Nam một cách sáng suốt trên con đường đấu tranh và đi đến thắng lợi, biết dùng những sách lược và chiến lược thật tuyệt vời, thật là có tinh thần quốc tế, thật là đúng với chủ nghĩa Mác - Lênin (vỗ tay).

Vì vậy, chúng ta đã, đang và sẽ kiên quyết ủng hộ đường lối của Đảng Lao động Việt Nam (vỗ tay). Chúng ta ủng hộ với tất cả sự nhiệt tình chính sách cũng như cuộc đấu tranh hiện nay của Đảng Lao động Việt Nam đòi thi hành nghiêm chỉnh Hiệp định Pari (vỗ tay), đòi bọn đế quốc và bọn bù nhìn của chúng phải thực hiện những điều đã cam kết.

Và vì vậy, ở khắp mọi nơi, ở Liên hợp quốc, ở các nước thuộc Phong trào Không liên kết và bất kỳ diễn đàn quốc tế nào, tiếng nói của Cuba sẽ luôn luôn vang lên ủng hộ nhân dân Việt Nam anh em anh hùng (vỗ tay).

Chúng ta đã nói: “Việt Nam, Cuba sẵn sàng hiến dâng cả máu của mình” (vỗ tay), và không có người cách mạng Cuba yêu nước nào lại không sẵn sàng dành máu của mình cho Việt Nam. Những ai sẵn sàng

làm bất cứ điều gì vì Việt Nam thì xin hãy giơ tay! (Tất cả mọi người đều giơ cao tay và đồng thanh hô to: Việt Nam! Việt Nam! Cuba - Việt Nam đoàn kết nhất định thắng!).

Nhưng Việt Nam hào hiệp không muốn những người khác đổ máu cho mình (vỗ tay). Việt Nam hào hiệp, đã quyết tâm chỉ hy sinh xương máu của chính con em mình khi cần thiết (vỗ tay) và kiên quyết đánh đổi khi cần thiết. Và Việt Nam đã phải đánh đổi biết bao nhiêu sinh mạng, chấp nhận biết bao nhiêu sự hy sinh và sự tàn phá cho cuộc đấu tranh đáng khâm phục và anh hùng của mình.

Nhưng, ngày nay Việt Nam đang làm nhiệm vụ kiến thiết lại đất nước. Và nếu trước đây, chúng ta đã sẵn sàng hiến dâng máu của mình thì ngày nay chúng ta cũng sẵn sàng đổ mồ hôi vì Việt Nam! (vỗ tay kéo dài).

Vì vậy, nhân dân Cuba, với khả năng của mình, sẽ giúp đỡ Việt Nam kiến thiết lại. Trước hết, chúng ta sẽ tiếp tục hợp tác kinh tế, viện trợ không hoàn lại như nhiều năm chúng ta đã dành cho nhân dân Việt Nam (vỗ tay). Hơn thế nữa, và ngoài sự hợp tác trên các lĩnh vực kỹ thuật, năm đội lao động Cuba với các thiết bị và vật liệu xây dựng sẽ làm việc ở Việt Nam (vỗ tay) trên năm lĩnh vực khác nhau: xây dựng một khách sạn, xây dựng một bệnh viện, xây dựng các trại chăn nuôi gà, xây dựng các trại chăn nuôi bò và xây dựng một con đường. Hiện đang có hàng trăm người Cuba làm nhiệm vụ này ở Việt Nam. Hôm nay, trong cuộc mít tinh này, chúng ta rất vui vì sự hiện diện trên lễ đài một số đồng chí của đội xây dựng Cuba sẽ sang làm việc ở Việt Nam (các công nhân xây dựng đứng lên giơ cao tay, quần chúng vỗ tay hoan nghênh và đồng thanh hô vang: Cuba, Việt Nam, đoàn kết nhất định thắng!). Đội này mang tên Hồ Chí Minh vinh quang và bất tử.

Chúng ta biết rằng những người này sẽ đem hết sức lực và sự hiểu biết của mình đóng góp cho đất nước Việt Nam và sẽ lao động một cách anh dũng như những người Việt Nam đã chiến đấu hôm qua và lao động hôm nay (vỗ tay).

Và sự hợp tác của chúng ta với Việt Nam là tự nguyện (vỗ tay), bởi vì đó là nghĩa vụ sơ đẳng nhất của chúng ta; và bởi vì, không có cách nào khác, vì Việt Nam là một nước bị chiến tranh tàn phá, Việt Nam hầu như không thể xuất khẩu, Việt Nam không có gì để trả cho sự hợp tác kinh tế mà họ đang rất cần. Nhưng không phải vì thế mà chúng ta mong đợi những người Việt Nam cảm ơn chúng ta, bởi vì chính chúng ta là những người phải cảm ơn Việt Nam (vỗ tay).

Việt Nam phải được kiến thiết lại. Việt Nam là một dân tộc biết hy sinh quên mình và cần cù. Việt Nam có nguồn tài nguyên phong phú về đất, nước; giàu có về than; có nhiều khoáng sản và có thể làm cơ sở cho một nền công nghiệp năng lượng mạnh mẽ để phát triển ngành luyện kim và ngành hóa chất; nhưng ngoài ra, còn có một phần lớn đất đai Việt Nam chưa tiến hành thăm dò được các tài nguyên dưới mặt đất. Việt Nam có tất cả những thứ cần thiết để tái thiết đất nước. Việt Nam phải trở thành một pháo đài của chủ nghĩa xã hội, không những trong lĩnh vực chính trị, quân sự mà cả trong lĩnh vực kinh tế ở Đông Nam Á (vỗ tay).

Cần phải giúp đỡ xây dựng lại Việt Nam hùng vĩ hơn, to đẹp hơn gấp 10 lần như Chủ tịch Hồ Chí Minh hằng mong muốn (vỗ tay) và rồi chúng ta, tất cả những người cách mạng trên thế giới, phải cảm ơn Việt Nam, bởi vì nhân dân Việt Nam đã đấu tranh cho chúng ta, đã đấu tranh vì sự nghiệp của toàn thể nhân loại, đã đấu tranh cho tất cả các dân tộc trên thế giới; đã cho chúng ta một tấm gương cao cả về chủ nghĩa anh hùng. Nhân dân Việt Nam đã khơi dậy trong chúng ta tình đoàn kết sâu sắc nhất, đã làm rung động tình cảm yêu nước

cách mạng và quốc tế của chúng ta (vỗ tay). Nhân dân Việt Nam đã đổ máu cho chúng ta.

Thưa đồng chí Phạm Văn Đồng! Nhờ đồng chí chuyển đến nhân dân Việt Nam những tình cảm anh em và tình đoàn kết sâu sắc không gì phá vỡ nổi của nhân dân Cuba (vỗ tay). Chính nhân dân Cuba giàu tình cảm đang mong được đồng chí nói. Tôi xin nhường lời cho đồng chí.

Chủ nghĩa quốc tế vô sản muôn năm! (hô vang: Muôn năm!).

Việt Nam muôn năm! (hô vang: Muôn năm!).

Tình đoàn kết bất diệt giữa Việt Nam và Cuba muôn năm! (hô vang: Muôn năm!).

Đảng Lao động Việt Nam muôn năm! (hô vang: Muôn năm!).

Hồ Chí Minh bất tử muôn năm! (hô vang: Muôn năm!).

Đồng chí Lê Duẩn, Bí thư thứ nhất Đảng Lao động Việt Nam muôn năm! (Hô vang: Muôn năm!).

Đồng chí Phạm Văn Đồng muôn năm! (hô vang: Muôn năm!).

Tổ quốc hay là chết!

Chúng ta nhất định thắng!

(Tiếng vỗ tay kéo dài).

Sau khi đất nước Việt Nam thống nhất, các hoạt động đoàn kết giữa hai bên tiếp tục được phát triển, trong đó Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc (ICAP) đã đóng một vai trò vô cùng quan trọng trong thời gian qua.

Năm 1974, Đại sứ Raúl Valdés Vivo kết thúc nhiệm kỳ công tác tại Việt Nam. Ngày 18/6/1974, Cuba bổ nhiệm đồng chí Raúl Fornell Delgado làm Đại sứ đặc mệnh toàn quyền Cuba tại Việt Nam. Đại sứ Delgado kết thúc nhiệm kỳ vào năm 1977.

Tháng 12/1974, Cuba cử nhóm thứ ba gồm năm sinh viên sang học tiếng Việt. Bà Alicia Corredera, một trong những sinh viên của nhóm này sau này đã trở thành người luôn gắn bó mật thiết với Việt Nam, là Phó Chủ tịch Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc (ICAP).

Năm 1975, đạo diễn Santiago Álvarez tiếp tục cho ra đời bộ phim tài liệu “Việt Nam: Tháng Tư năm Ất Mão” với thời lượng 120 phút. Bộ phim là sự khái quát lịch sử đấu tranh của nhân dân Việt Nam, cuộc sống thường nhật của nhân dân Việt Nam khi đó cũng như các loại hình nghệ thuật tiêu biểu của Việt Nam.

Tháng 12/1975, Đoàn đại biểu Đảng Lao động Việt Nam (nay là Đảng Cộng sản Việt Nam) do Đại tướng Võ Nguyên Giáp làm Trưởng đoàn dự Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ nhất của Đảng Cộng sản Cuba. Đoàn đại biểu Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam do đồng chí Võ Chí Công, Phó Trưởng Ban Đại diện Trung ương Đảng và Chính phủ ở miền Nam làm Trưởng đoàn.

Tháng 7/1976, Cuba và Việt Nam ký Hiệp định hợp tác y tế.

Ngày 15/7/1976, sau thắng lợi của cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc ở Việt Nam, Lào và Campuchia, Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam mà tiền thân là Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam được thành lập, đồng thời, các hội hữu nghị Cuba với Lào và Campuchia cũng được thành lập ở mỗi nước. Nữ Anh hùng Moncada, Melba Hernández, ngoài vai trò là Chủ tịch Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam còn là Tổng Thư ký của Tổ chức Đoàn kết nhân dân Á, Phi, Mỹ Latinh (OSPAAAL) đến ngày 23/2/1977, khi bà được bổ nhiệm làm Đại sứ đặc mệnh toàn quyền

nước Cộng hòa Cuba¹ tại nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đến năm 1980.

Sau khi nữ Anh hùng Melba Hernández được cử làm Đại sứ Cuba tại Việt Nam, Viện sĩ Estrella Rey, người từng gắn bó với đồng chí Melba từ khi thành lập Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam được phân công làm Chủ tịch Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam.

Trong những năm tháng nhân dân Việt Nam đấu tranh chống đế quốc xâm lược và cả giai đoạn Việt Nam tái thiết đất nước, Cuba luôn dành cho Việt Nam những sự giúp đỡ nghĩa tình và hào hiệp. Trong giai đoạn 1961-1979, Cuba đã viện trợ không hoàn lại cho Việt Nam trung bình mỗi năm 50 nghìn tấn đường; đào tạo hơn 1.000 sinh viên có trình độ đại học và sau đại học về các lĩnh vực khác nhau như ngôn ngữ, nông nghiệp, xây dựng, kiến trúc, y và các ngành khoa học - xã hội khác. Từ đầu những năm 1970, các chuyên gia nông nghiệp Cuba đã bắt đầu hỗ trợ và giúp đỡ Việt Nam phát triển cây cà phê. Trong những năm gần đây, Việt Nam đã trở thành một trong những quốc gia xuất khẩu cà phê lớn nhất trên thế giới.

Ba lê quốc gia Cuba hiện thực hóa mong ước của Chủ tịch Hồ Chí Minh: biểu diễn ở miền Nam Việt Nam

Ngày 14/02/1978, Đoàn các nghệ sĩ của Học viện Ba lê quốc gia Cuba (BNC) do nghệ sĩ huyền thoại Alicia Alonso làm Trưởng đoàn đã đến Hà Nội. Tham gia đoàn có các nghệ sĩ

1. Bà Melba Hernández là Đại sứ thứ 6 của Cuba tại Việt Nam kể từ khi hai nước thiết lập quan hệ ngoại giao.

nổi tiếng khác của Cuba và thế giới như: Marta García, Caridad Martínez, Orlando Salgado, Fernando Jhones; nghệ sĩ dương cầm Juan Espinosa và đạo diễn Pedro Simón. Ngay trong tối ngày 14 tháng 02, đoàn đã có buổi ra mắt tại Nhà hát lớn Hà Nội với sự cổ vũ nồng nhiệt của đông đảo nhân dân thủ đô. Thay mặt lãnh đạo Đảng, Nhà nước và Chính phủ Việt Nam, đồng chí Lê Thanh Nghị, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Thủ tướng Chính phủ đã tham dự.

Trước sự chào đón nồng nhiệt của khán giả thủ đô, đoàn đã có các buổi biểu diễn vào tối ngày 15 và 16 tháng 02. Ngày 17 tháng 02, đoàn di chuyển vào Thành phố Hồ Chí Minh. Việc được đi thăm và biểu diễn tại thành phố mang tên Chủ tịch Hồ Chí Minh là mong muốn cháy bỏng của nghệ sĩ huyền thoại Alicia Alonso. Phát biểu trước công chúng và báo chí, nghệ sĩ Alicia bày tỏ: (...) *khi nói về những kế hoạch tương lai của chúng tôi, chúng tôi muốn nói rằng mục tiêu của chúng tôi chính là việc được biểu diễn ở Sài Gòn sau khi được giải phóng.*

Trở lại thăm Việt Nam lần này và đặc biệt được đến thăm Thành phố Hồ Chí Minh, nghệ sĩ Alicia không khỏi bồi ngùi, xúc động khi nhớ lại những lời phát biểu của Chủ tịch Hồ Chí Minh khi Người tiếp thân mật bà vào năm 1964. Ngay từ lúc đó, Chủ tịch Hồ Chí Minh đã khẳng định, trong một thời gian không xa, các nghệ sĩ ba lê Cuba sẽ không chỉ biểu diễn ở miền Bắc mà sẽ được biểu diễn trên cả lãnh thổ Việt Nam bởi Tổ quốc Việt Nam sẽ được thống nhất. Chính vì vậy, ngày 17/02/1978 là ngày vô cùng đặc biệt với các nghệ sĩ Cuba khi đến thăm một Việt Nam được hoàn toàn giải phóng, thống nhất, được đến thăm và biểu diễn tại thành phố mang tên Chủ tịch Hồ Chí Minh muôn vàn kính yêu.

Buổi ra mắt hết sức ấn tượng của các nghệ sĩ ba lê Cuba diễn ra tại Nhà hát Thành phố với sự có mặt của Bộ trưởng Bộ Văn hóa Nguyễn Văn Hiếu; Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân thành phố Mai Chí Thọ. Trong ngày thứ hai ở thăm Thành phố Hồ Chí Minh, đoàn đã có các buổi biểu diễn và giao lưu với các nghệ sĩ và sinh viên các ngành nghệ thuật, đặc biệt buổi biểu diễn ngoài trời với sự cổ vũ của hơn 17.000 khán giả tại Câu lạc bộ Công nhân mang tên “Thống nhất”.

Buổi biểu diễn tại Câu lạc bộ Công nhân đã để lại cho các nghệ sĩ Cuba những kỷ niệm và ấn tượng vô cùng đặc biệt. Tại đây, các nghệ sĩ Cuba đã biểu diễn cho rất nhiều người lần đầu tiên được xem ba lê. Trong suốt thời gian lưu diễn tại Việt Nam, đoàn đã được gặp, giao lưu với các nghệ sĩ tên tuổi của Việt Nam như ca sĩ Phùng Há, nhạc sĩ Xuân Hồng, nhà thơ Cù Huy Cận và nhà thơ Nguyễn Hải Trung.

Trong thời gian thăm và biểu diễn tại Thành phố Hồ Chí Minh, nghệ sĩ Alicia và Đoàn ba lê quốc gia Cuba đã có các cuộc gặp với đồng chí Hoàng Tùng, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Tổng Biên tập báo *Nhân Dân*, Chủ tịch Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba và nữ Anh hùng Võ Thị Thắng. Các nghệ sĩ ba lê Cuba cũng đã có cơ hội đi thăm một số di tích lịch sử ghi dấu cuộc đấu tranh ngoan cường của quân và dân Sài Gòn - Gia Định. Trước khi đoàn lên đường về nước, Phó Bí thư Thành ủy, Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân Thành phố Trần Đình Hôn đã thay mặt lãnh đạo Thành ủy, Ủy ban nhân dân Thành phố tổ chức chiêu đãi trọng thể đoàn và bày tỏ lời cảm ơn của chính quyền và nhân dân thành phố với cá nhân nghệ sĩ Alicia và Đoàn ba lê quốc gia Cuba.

Kết thúc chuyến thăm và biểu diễn tại Việt Nam, theo đề nghị của Bộ Văn hóa và Thông tin, Nhà nước Việt Nam đã quyết định trao tặng Huy chương Hữu nghị cho các nghệ sĩ Đoàn ba lê quốc gia Cuba. Đây là lần thứ hai, nghệ sĩ Alicia Alonso được trao tặng phần thưởng cao quý này.

Thành công của các buổi biểu diễn trong chuyến thăm Việt Nam của các nghệ sĩ ba lê Cuba đã được nhà phê bình nghệ thuật Liên Xô, Svetlana Chaplina khái quát: *Người Việt rất kín đáo khi thể hiện cảm xúc của mình. Tuy nhiên, sau mỗi tiết mục, điệu múa là những tràng pháo tay không ngớt. Sân khấu được phủ đầy hoa và khán giả vỗ tay tán thưởng không ngớt. Buổi biểu diễn của Đoàn ba lê quốc gia Cuba đã thực sự trở thành một ngày hội lớn của tình hữu nghị Cuba - Việt Nam.*

Cũng trong năm 1978, nhân dịp bế mạc Festival Thanh niên và sinh viên thế giới lần thứ XI tổ chức tại Cuba, nữ Anh hùng Võ Thị Thắng với “nụ cười chiến thắng” của Việt Nam đã đọc lời kêu gọi thanh niên thế giới tại Quảng trường Cách mạng ở Thủ đô La Habana.

Ngày 08/8/1978, trước tình thế Việt Nam một lần nữa bị các thế lực bên ngoài đe dọa, Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam lại được đổi tên thành Ủy ban Cuba đoàn kết với Việt Nam. Đồng chí René Rodríguez, Chủ tịch Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc (ICAP) được phân công làm Chủ tịch Ủy ban.

Tiếp tục phát huy tinh thần đoàn kết Cuba - Việt Nam

Trước cuộc chiến tranh ở biên giới phía Bắc Việt Nam, ngày 21/02/1979, tại Quảng trường Cách mạng ở Thủ đô La Habana đã

diễn ra cuộc mít tinh với sự tham dự của hơn một triệu người nhằm bày tỏ tình đoàn kết với nhân dân Việt Nam. Cuộc mít tinh này do đồng chí Jaime Crombet, Ủy viên Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Bí thư Thành ủy La Habana chủ trì và phát biểu. Tổng Tư lệnh Fidel Castro cũng tham gia hoạt động đoàn kết này và theo chương trình dự kiến, ông sẽ không phát biểu. Tuy nhiên sau đó, tại Quảng trường Cách mạng lại vang lên những lời phát biểu đầy đanh thép của Fidel bày tỏ sự ủng hộ với Việt Nam.

(...) Tôi không định phát biểu tại cuộc mít tinh này. Tôi đến đây giống như các bạn, để bày tỏ tình đoàn kết của cá nhân tôi đối với nhân dân Việt Nam (vỗ tay).

Đồng chí Jaime Crombet đã có bài phát biểu rất hay (vỗ tay). Nhưng vì tôi được ngồi trên khán đài này - mà tôi nghĩ là do quyết định của người phụ trách lễ tân - nên tôi sẽ nói một vài điều.

Sự thực là thời điểm chúng ta đang sống không phải là một thời điểm bình thường. Chúng ta đã nhiều lần tham dự mít tinh. Có quá nhiều vấn đề trên thế giới thời gian gần đây. Nhưng sự kiện này chắc chắn là một trong những điều quan trọng nhất, nếu không muốn nói là quan trọng nhất trong thời gian gần đây, và đòi hỏi mọi người phải suy nghĩ và đánh giá thật thấu đáo.

Dĩ nhiên, một trong những hành vi ghê tởm nhất, hèn hạ nhất, khốn nạn nhất mà chúng ta chưa từng chứng kiến - và nó sẽ khó lòng bị vượt qua bởi kẻ khác - là cuộc xâm lược chống lại nhân dân Việt Nam. Nếu như những tội ác trước đây là nghiêm trọng thì đây là tội ác nghiêm trọng nhất, bởi vì tội ác này không còn là của những tên thực dân, của phát xít Nhật, hay thực dân Pháp, hay đế quốc Mỹ, mà là của một quốc gia vài năm trước đây còn được coi là một thành trì của phong trào cách mạng thế giới, được xem là một nước xã hội chủ nghĩa,

một nước chống đế quốc, một nước thân thiện với các phong trào cách mạng, một quốc gia - như chúng ta đã nói trước đây - đã thực hiện một cuộc cách mạng đem lại niềm hy vọng cho tất cả các dân tộc trên thế giới và tất cả các lực lượng tiến bộ trên thế giới.

(...) Tình đoàn kết của chúng ta với Việt Nam, sự động viên tất cả các lực lượng cách mạng, cùng nhân dân tiến bộ và yêu chuộng hòa bình trên thế giới (ủng hộ Việt Nam) càng không phải là vô ích. Nếu chúng ta đã nhiều lần tham gia các hoạt động đoàn kết, thì tôi tin chắc rằng không có hoạt động nào có ý nghĩa toàn cầu hơn và quan trọng hơn, không có hoạt động nào cần thiết hơn là cuộc mít tinh đoàn kết này (vỗ tay).

(...) Các lực lượng tiến bộ, các dân tộc trên thế giới cần phải chung tay để chặn đứng cuộc phiêu lưu này, chặn đứng mối nguy hiểm này, chặn đứng sự điên rồ này, bởi vì cả thế giới có thể sẽ bị cuốn vào tình huống này. Hậu quả của kiểu phiêu lưu này, không hề phóng đại, có thể là khủng khiếp đối với thế giới. Bởi vì, Việt Nam không thể bị hủy diệt như thế này, trong im lặng. Không thể như thế! Và như vậy, những tên quan ngông cuồng, kiêu ngạo ấy sẽ không có lựa chọn nào khác là phải rút chạy, chúng sẽ không có sự lựa chọn nào khác là bị đánh bại. Dư luận thế giới cần thiết phải lên tiếng để tác động, để chặn đứng một cuộc phiêu lưu có thể đưa thế giới vào một cuộc chiến thảm khốc.

Và đây chính là lúc để chứng tỏ mình, đối với tất cả những ai trên thế giới tự coi là người cách mạng, là người tiến bộ (vỗ tay), là người yêu chuộng hòa bình. Bởi vì, đây không phải là lúc có thể dao động, có thể nhập nhằng, đây không phải là lúc có thể lưỡng lự, không phải là lúc có thể xem ai cũng như ai đối với cả thế giới này. Đây là lúc để xác định anh là ai (vỗ tay). Bởi vì, không một người yêu chuộng hòa bình nào, không một người tiến bộ nào, không một người cách mạng, hoặc tự coi mình là người cách mạng nào trên thế giới lại không lên án

một cách mạnh mẽ nhất, kịch liệt nhất cuộc phiêu lưu đầy tội ác đối với nhân dân Việt Nam đang chiến đấu vì chính nghĩa này (vỗ tay).

(...) Niềm tin của chúng ta ư? Người Việt Nam đã đánh bại phát xít Nhật, người Việt Nam đã đánh bại thực dân Pháp, người Việt Nam đã đánh bại đế quốc Mỹ, những kẻ thù được đánh giá là rất mạnh (vỗ tay); kể cả khi Mỹ bao vây Việt Nam với những tàu sân bay cùng hàng ngàn chiến đấu cơ và máy bay ném bom chiến lược, chúng vẫn bị đánh bại. Niềm tin của chúng ta là người Việt Nam sẽ giành thắng lợi trong cuộc chiến đấu này.

Nhân dân ta phải theo dõi chặt chẽ, tôi nhắc lại, từng sự kiện, phải rất chú ý tới mọi thông tin. Báo chí của chúng ta, truyền hình của chúng ta, đài phát thanh của chúng ta, phải cố gắng cung cấp cho nhân dân ta càng nhiều thông tin càng tốt để nhận định. Và, nhân dân ta phải chuẩn bị sẵn sàng cho mọi thứ, cho tất cả mọi thứ! (vỗ tay).

Các cuộc khủng hoảng không phải là mới đối với chúng ta. Chúng ta đã từng trải qua, ít năm trước đây, cuộc khủng hoảng tháng Mười, khi tên lửa hạt nhân chĩa vào chúng ta, và chẳng có ai ở đây phải mất ngủ. Tôi không hề biết bất cứ ai như vậy cả. Thậm chí, tôi cho rằng trong những ngày đó, người dân đã ngủ ngon hơn bao giờ hết (vỗ tay). Và bây giờ cũng như vậy: phải chuẩn bị sẵn sàng cho mọi thứ. Chúng ta không biết cuộc khủng hoảng này sẽ kéo dài bao lâu. Hiện tại, không ai có thể dự đoán tương lai của nó. Hãy sẵn sàng cho tất cả mọi điều, sẵn sàng cho tất cả mọi thứ! (vỗ tay).

Hãy tăng cường sự đoàn kết của chúng ta! Hãy làm giàu thêm hiểu biết và lương tâm của chúng ta! Nhưng không để mất đi sự bình tĩnh và đừng mất ngủ. Hãy cùng hô vang với sự cảm nhận sâu sắc hơn và quyết tâm hơn bao giờ hết:

Chủ nghĩa Quốc tế vô sản muôn năm! (đồng thanh hô: Muôn năm!).

Nhân dân Việt Nam anh hùng muôn năm! (đồng thanh hô: Muôn năm!).

Tổ quốc hay là chết,

Chúng ta nhất định thắng!

Tháng 9/1980, sau khi nữ Anh hùng Moncada, Melba Hernández kết thúc nhiệm kỳ Đại sứ Cuba tại Việt Nam, Tư lệnh cách mạng Faure Chomón, một trong những chiến sĩ xuất sắc của Cách mạng Cuba đã được cử sang Việt Nam làm Đại sứ đến năm 1985.

Cũng trong năm 1980, nữ Anh hùng Moncada Vilma Espín, Chủ tịch Hội Phụ nữ Cuba, đã trở lại thăm Việt Nam lần thứ hai. Tháp tùng bà Vilma có bà Yolanda Ferrer, người sau này là Tổng Thư ký Hội Phụ nữ Cuba và Chủ tịch Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam.

Trong chuyến thăm này, nữ Anh hùng Moncada Vilma Espín đã được Anh hùng Nguyễn Thị Định - nữ tướng đầu tiên của Quân đội Nhân dân Việt Nam, nữ Anh hùng của “Đội quân tóc dài”, từng là Phó Tổng Tư lệnh Quân giải phóng miền Nam Việt Nam, tháp tùng trong các hoạt động. Khi đó, bà Nguyễn Thị Định là Chủ tịch Hội Liên hiệp Phụ nữ Việt Nam và sau này, được bầu là Chủ tịch Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba (năm 1987).

Ngày 09/9/1981, Bệnh viện Hữu nghị Việt Nam - Cuba Đồng Hới, công trình hữu nghị có sự tham gia xây dựng của hơn 100 kỹ sư, công nhân xây dựng và nhiều chuyên gia khác của Cuba được khánh thành. Vào thời điểm đó, đây là một trong những bệnh viện tiên tiến nhất trong cả nước. Nhiều chuyên gia y tế Cuba đã làm việc tại đây, họ đã trực tiếp tham gia hiến máu cho những bệnh nhân cấp cứu.

Tháng 3/1982, Đoàn đại biểu cấp cao Đảng Cộng sản Cuba do đồng chí Jesús Montané Oropesa, Ủy viên Bộ Chính trị làm Trưởng đoàn tham dự Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ V của

Đảng Cộng sản Việt Nam. Thừa ủy quyền của lãnh đạo Cuba, đồng chí Jesús đã trao Huân chương José Martí, phần thưởng cao quý nhất của Đảng, Nhà nước Cuba cho Tổng Bí thư Lê Duẩn.

Ngày 03/8/1982, nhằm tiếp tục củng cố, mở rộng quan hệ đặc biệt giữa hai nước, Cuba đã mở Tổng Lãnh sự quán Cuba tại Thành phố Hồ Chí Minh. Tổng Lãnh sự đầu tiên là ông Alberto Miguel Otero. Ông Alberto giữ chức vụ này đến đầu năm 1984.

Tháng 10/1982 đánh dấu mốc mới trong quan hệ giữa hai nước bằng chuyến thăm hữu nghị chính thức Cuba của Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Trường Chinh. Ngày 19/10/1982, đồng chí Fidel Castro, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba và đồng chí Trường Chinh đã ký Hiệp ước Hữu nghị và hợp tác Việt Nam - Cuba.

Trước đó, vào ngày 18 tháng 10, Chủ tịch Fidel đã trao tặng Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Trường Chinh Huân chương José Martí. Cũng nhân dịp này, thay mặt lãnh đạo Đảng, Nhà nước Việt Nam, đồng chí Trường Chinh đã trao tặng cho Chủ tịch Cuba Fidel Huân chương Sao Vàng, phần thưởng cao quý nhất của Đảng, Nhà nước Việt Nam. Phát biểu tại buổi lễ, Chủ tịch Fidel bày tỏ:

Tham dự buổi lễ long trọng này, trước hai lá cờ đoàn kết, rợp bóng vinh quang của Việt Nam và Cuba, được lắng nghe những lời phát biểu xúc động, thân tình của đồng chí Trường Chinh kính mến, tôi không khỏi bồi hồi nhớ lại chặng đường gian khổ nhưng vinh quang đã qua, nhờ đó hai nước chúng ta, hai đất nước nhỏ bé nằm ở hai bán cầu đã gắn bó bên nhau trong tự do, trong cách mạng và chủ nghĩa xã hội (...).

(...) Đồng chí Trường Chinh kính mến,

Những người anh em Việt Nam thân mến,

Như trong những ngày chiến đấu đã qua, sự nghiệp của Việt Nam luôn luôn có một vị trí thiêng liêng trong trái tim của mỗi chiến

sĩ cách mạng Cuba. Chân thành cảm ơn các đồng chí vì niềm vinh dự cao cả này, vì những tình cảm sâu sắc, thân thiết và gắn bó của các đồng chí là cử chỉ hào hiệp của Việt Nam dành cho tôi!

Tháng 7/1984, ông Nguyễn Viết Thảo là một trong những sinh viên Việt Nam tốt nghiệp xuất sắc, người duy nhất làm luận án tốt nghiệp về cuộc đời và sự nghiệp của Anh hùng Dân tộc Cuba, José Martí. Ông Nguyễn Viết Thảo học tại Khoa dự bị tiếng Tây Ban Nha, Trường Đại học Tổng hợp Santa Clara, sau đó ông học chuyên ngành Văn học Cuba tại Trường Đại học Tổng hợp La Habana. Ông từng là Phó Giám đốc Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh và là một chuyên gia nghiên cứu hàng đầu về Cuba. Hiện ông là Phó Chủ tịch Thường trực Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba.

Tháng 4/1989, Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam Nguyễn Văn Linh đã thăm hữu nghị chính thức Cộng hòa Cuba. Nhân dịp này, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Fidel Castro đã trao tặng Tổng Bí thư Nguyễn Văn Linh Huân chương José Martí.

4

CUBA - VIỆT NAM: MỐI QUAN HỆ TRƯỚC SAU NHƯ MỘT

Quan hệ Cuba - Việt Nam trong Thời kỳ đặc biệt

Bước vào thập niên 90 của thế kỷ XX, sau khi Liên Xô và khối các nước xã hội chủ nghĩa ở Đông Âu ran rã, Cuba rơi vào cuộc khủng hoảng kinh tế - xã hội nghiêm trọng nhất kể từ sau khi Cách mạng Cuba thành công. Lãnh tụ Fidel Castro gọi đó là “Thời kỳ đặc biệt”. Do ảnh hưởng từ bối cảnh quốc tế và tình hình trong nước, năm 1990, kinh tế Cuba tăng trưởng -2,6%; năm 1993: GDP giảm đến 35% so với năm 1989 (trước khủng hoảng). Nợ nước ngoài khoảng 11 tỷ USD (cuối năm 1998), chưa bao gồm số nợ 21,5 tỷ rúp chuyển đổi của Nga.

Tuy nhiên, càng khó khăn, càng thể hiện bản lĩnh kiên định của Ban lãnh đạo cách mạng Cuba, đứng đầu là Chủ tịch Fidel Castro kính mến, trong việc tìm ra những biện pháp cấp bách để cải cách và tiếp tục phát triển kinh tế, nâng cao đời sống của nhân dân. Đại hội lần thứ IV của Đảng Cộng sản Cuba (tháng 10/1991) chủ trương “điều chỉnh kinh tế bằng hệ thống các biện pháp thận trọng” như: xác định cơ chế thị trường, đa dạng hóa thành phần kinh tế, khoán sản phẩm nông nghiệp và công nghiệp, thừa nhận

hình thức sở hữu hộ gia đình, mở các chợ nông sản,... Nhằm thu hút đầu tư của các nước trên thế giới, năm 1992, Cuba sửa đổi Luật Đầu tư nước ngoài, thông qua Hiến pháp mới, coi các doanh nghiệp liên doanh là một hình thức của chế độ sở hữu kinh tế Cuba...¹.

Và một lần nữa, lịch sử đương đại lại được chứng kiến mối quan hệ thủy chung, son sắt giữa những người đồng chí, anh em từng “chung một chiến hào”. Trong giai đoạn cam go này với những khó khăn, thách thức đe dọa sự tồn vong của Cách mạng Cuba, tuy còn rất nhiều khó khăn nhưng Việt Nam đã dành cho Cuba sự ủng hộ, giúp đỡ chân thành; coi việc đoàn kết, ủng hộ Cuba là nghĩa vụ xuất phát từ lương tâm và tình cảm quốc tế trong sáng, truyền thống hữu nghị và nhân văn của dân tộc; nhất quán lập trường ủng hộ sự nghiệp chính nghĩa của Cuba trong cuộc đấu tranh đòi dỡ bỏ sự bao vây, cấm vận về kinh tế, thương mại và tài chính phi lý chống Cuba. Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam đã thể hiện sự đoàn kết và ủng hộ hết lòng với tinh thần “nhường cơm sẻ áo” qua các phong trào như 20 nghìn tấn gạo, 5 triệu suất giấy bút, 5 nghìn bộ quần áo, một ngày lương của cán bộ, công chức...; bán gạo cho Cuba với nhiều ưu đãi góp phần giúp Cuba bảo đảm lương thực cung cấp cho nhân dân, giữ vững an ninh chính trị và trật tự xã hội; triển khai nhiều dự án nông nghiệp, hỗ trợ Cuba phát triển sản xuất lúa gạo quy mô hộ gia đình, sản xuất lương thực, thực phẩm...

1. Xem <https://hcmcpv.org.vn/tin-tuc/cuba-doi-moi-khong-ngung-khong-voivang-1491876921>.

Nhiều năm sau này, các đồng chí lãnh đạo cấp cao Cuba vẫn nhớ và nhắc lại một cử chỉ thể hiện sự quan tâm và tình cảm đặc biệt với Cuba của các đồng chí lãnh đạo cấp cao Việt Nam. Đại sứ Cuba tại Việt Nam nhiệm kỳ 1986-1991, Armando Gregorio Saucedo Yero kể lại câu chuyện vào đêm giao thừa năm Tân Mùi (năm 1991), ông rất bất ngờ được đón tiếp đồng chí Đỗ Mười, khi đó là Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng đến thăm Đại sứ quán và hỏi về tình hình Cuba; bày tỏ tin tưởng Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba nhất định sẽ vượt qua những khó khăn, thử thách của “Thời kỳ đặc biệt”.

Tháng 7/1993, trong bối cảnh Cuba đang trải qua những thời khắc khó khăn nhất của “Thời kỳ đặc biệt”, chuyến thăm hữu nghị chính thức Cuba của Ủy viên Bộ Chính trị, Thủ tướng Võ Văn Kiệt là sự động viên to lớn, kịp thời đối với Đảng, Nhà nước, Chính phủ và nhân dân Cuba anh em. Thủ tướng Võ Văn Kiệt đã được Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Fidel Castro đón và tiễn tại sân bay quốc tế José Martí. Trong thời gian chuyến thăm, Thủ tướng Võ Văn Kiệt cũng đã được Chủ tịch Fidel Castro trao tặng Huân chương José Martí, phần thưởng cao quý nhất của Đảng và Nhà nước Cuba.

Tháng 3/1994, Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam đã gửi tặng Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba anh em món quà là 15.000 tấn gạo. Tháng 5/1995, Việt Nam tiếp tục gửi tặng Cuba thêm 20.000 tấn gạo.

Để tiếp tục bày tỏ tình đoàn kết và sự ủng hộ trước sau như một của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam đối với Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba, tháng 9/1995, Đoàn đại biểu cấp cao

Việt Nam do Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch nước Lê Đức Anh dẫn đầu đã thăm chính thức Cuba. Chủ tịch Fidel Castro đã đón và tiễn Chủ tịch nước Lê Đức Anh tại sân bay quốc tế José Martí, Thủ đô La Habana.

Trong chuyến thăm chính thức Cuba, khi được trao tặng Huân chương José Martí, phần thưởng cao quý nhất của Đảng và Nhà nước Cuba, Chủ tịch nước Lê Đức Anh đã cảm ơn tình cảm thủy chung, son sắt của nhân dân Cuba và mong muốn được “gửi tặng” phần thưởng cao quý này tới tất cả người dân Việt Nam. Cảm thông, chia sẻ trước tình hình Cuba còn nhiều khó khăn, do phải chịu sự bao vây, cấm vận trong nhiều thập kỷ, đồng thời trao đổi với bạn một số kinh nghiệm của Việt Nam trong thực hiện công cuộc đổi mới, mở cửa hội nhập, phát triển kinh tế thị trường định hướng xã hội chủ nghĩa, kiên định con đường đi lên chủ nghĩa xã hội...

Chủ tịch nước Lê Đức Anh đã nhắc lại câu nói của Chủ tịch Hồ Chí Minh: “Dĩ bất biến, ứng vạn biến”. Theo đó, Việt Nam luôn kiên định con đường xã hội chủ nghĩa nhưng sẽ linh hoạt và uyển chuyển về phương thức để đạt mục tiêu đó. Trong chuyến thăm này, quà tặng của Chủ tịch nước tới Chính phủ và nhân dân Cuba, ngoài máy tính để bàn, còn có cả một số nhu yếu phẩm hằng ngày, thể hiện tình đồng chí, anh em gần gũi, thân thiết, đặc biệt thủy chung, sẵn sàng giúp đỡ, chia ngọt sẻ bùi¹...

Ba tháng sau đó, Chủ tịch Fidel Castro đã thực hiện chuyến thăm hữu nghị chính thức Việt Nam lần thứ hai. Một cuộc đón tiếp với tất cả sự nồng nhiệt khi những người dân trên đường phố

1. Xem Phạm Sanh Châu: "Kỷ niệm sâu sắc với Đại tướng, Chủ tịch nước Lê Đức Anh", báo điện tử *Quân đội nhân dân*, ngày 30/4/2019.

Việt Nam đều hò reo, cổ vũ Cuba và Fidel. Một minh chứng đặc biệt khác cho các mối quan hệ song phương là sự đón tiếp chính thức của ba nhà lãnh đạo cao nhất của Việt Nam dành cho lãnh tụ huyền thoại của đất nước Cuba anh em. Chủ tịch Fidel đã có cuộc gặp đồng thời với cả Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam Đỗ Mười, Chủ tịch nước Lê Đức Anh và Thủ tướng Chính phủ Võ Văn Kiệt.

Trong chuyến thăm đó, nhà lãnh đạo Cuba đã có cơ hội gặp lại nguyên Thủ tướng Phạm Văn Đồng, người bạn, người đồng chí vô cùng thân thiết của Cuba. Ngày hôm sau, Chủ tịch Fidel hội đàm với Tổng Bí thư Đỗ Mười và sau đó, ông đã đến đặt vòng hoa và vào Lăng viếng Chủ tịch Hồ Chí Minh; đặt vòng hoa tại Đài tưởng niệm các Anh hùng liệt sĩ Việt Nam. Chủ tịch Fidel cũng đến thăm lại nơi sống và làm việc của Chủ tịch Hồ Chí Minh, nơi ông từng đến vào năm 1973. Cùng ngày, phái đoàn Cuba đến thăm Công ty may Đức Giang và một ngôi làng ở xã Đa Tốn, ngoại thành Hà Nội.

Trong một cuộc phỏng vấn do Prensa Latina thực hiện với nguyên Thủ tướng Phạm Văn Đồng ngày 08/12/1995, ông bày tỏ:

(...) Tôi có một trái tim và với trái tim này tôi đã sống. Trong sâu thẳm trái tim mình mãi mãi là niềm hạnh phúc mà nhà lãnh đạo Cuba đã mang lại khi đến thăm nhà tôi. Fidel đã để lại trong tôi những kỷ niệm không thể phai mờ.

Ngày 10/12/1995, Chủ tịch Fidel đến thăm Nhà máy Thủy điện Hòa Bình, công trình thủy điện lớn nhất cả nước và Đông Nam Á lúc đó, là kết quả hợp tác giữa Việt Nam và Liên Xô trước đây. Sau đó, ông đến thăm Thành phố Hồ Chí Minh, hội đàm với đồng chí Nguyễn Văn Linh, cố vấn Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam tại Dinh Thống Nhất và ngày 11 tháng 12,

ông đến thăm Nhà máy Đường Nước Trong ở tỉnh Tây Ninh, nơi một nhóm cán bộ và công nhân Cuba đã tham gia xây lắp và hoạt động thử nghiệm ba năm trước đó, đang hoàn thành việc mở rộng để tăng gấp đôi công suất của nhà máy.

Năm 1996, Cuba và Việt Nam đã ký Hiệp định khung liên chính phủ về thương mại và các hình thức hợp tác kinh tế khác. Tháng 5/1996, Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam đã tặng Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba 20.000 tấn gạo. Tháng 6/1997, Công ty chăn nuôi hỗn hợp Việt Nam - Cuba được thành lập.

Ngày 17/4/1999, Công ty Bio Việt Nam, sau này là Labiofam Việt Nam, công ty có 100% vốn đầu tư của Cuba được khánh thành tại thành phố Cần Thơ, nơi có mật độ dân số cao nhất vùng Đồng bằng sông Cửu Long. Công ty sản xuất thuốc diệt chuột sinh học Biorat với công suất lên đến 1.000 tấn mỗi năm. Được chấp thuận sử dụng ở Cuba từ năm 1985, Biorat đã chứng minh tính hiệu quả ở nhiều quốc gia trong việc chống lại sự bùng phát của các bệnh lây truyền từ chuột. Cuối năm 1999, hai bên đã ký kết các thỏa thuận hợp tác về du lịch và hoàn thiện các hiệp định hợp tác về rà soát và bảo vệ các loài thực vật.

Nhận lời mời của Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Fidel Castro, trong các ngày từ 07 đến 14/7/1999, Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam Lê Khả Phiêu đã thăm chính thức Cuba. Tham gia đoàn có các đồng chí: Nguyễn Mạnh Cẩm, Ủy viên Bộ Chính trị, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao; Nguyễn Văn Sơn, Ủy viên Trung ương Đảng, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương; Trần Đình Hoan, Ủy viên Trung ương Đảng, Chánh Văn phòng Trung ương Đảng...

Trong thời gian chuyến thăm, đoàn đã hội đàm chính thức với đồng chí Fidel, thăm Trường Y Mỹ Latinh; thăm các địa phương như: Matanzas, Villa Clara và thành phố Santiago de Cuba. Ngoài các hoạt động chính thức, Tổng Bí thư Lê Khả Phiêu đã có nhiều cuộc tiếp xúc riêng với Chủ tịch Fidel Castro, đặc biệt có những cuộc gặp kéo dài nhiều giờ để trao đổi về quan hệ song phương giữa hai Đảng, hai nước. Tổng Bí thư Lê Khả Phiêu đã được trao tặng Huân chương José Martí, phần thưởng cao quý nhất của Đảng và Nhà nước Cuba. Ngoài ra, để chia sẻ những khó khăn với Cuba, đoàn đã tặng nhân dân Cuba 3.000 tấn gạo.

Chuyến thăm Cuba của Tổng Bí thư Lê Khả Phiêu đã để lại nhiều dấu ấn trong quan hệ hai nước, nhất là về thương mại. Lần đầu tiên, hai nước nhất trí việc Cuba mua gạo trực tiếp từ Việt Nam, không phải qua trung gian như trước. Việc này đã giúp Cuba giảm thiểu nhiều chi phí và quan trọng hơn, kể từ thời điểm này, Việt Nam chính thức là nhà cung cấp gạo cho Cuba.

Trong khuôn khổ chuyến thăm, lần đầu tiên Đảng Cộng sản Cuba và Đảng Cộng sản Việt Nam đã ký thỏa thuận hợp tác và được duy trì đến nay.

Tháng 4/2000, Chủ tịch nước Trần Đức Lương đã tham dự Hội nghị Thượng đỉnh các nước phương Nam được tổ chức tại Thủ đô La Habana, Cuba. Nhân dịp này, Chủ tịch nước Trần Đức Lương đã thăm hữu nghị chính thức Cuba; trao quà tặng của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam cho Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba là 2.000 tấn gạo. Do không kịp tổ chức lễ trao tặng Huân chương José Martí cho Chủ tịch nước Trần Đức Lương, nên tháng 6/2000, Ủy viên Bộ Chính trị, Trưởng Ban Đối ngoại

Trung ương José Ramón Balaguer Cabrera đã được cử làm đặc phái viên của Chủ tịch Fidel Castro sang Việt Nam trao tặng cho đồng chí Trần Đức Lương phần thưởng cao quý này của Đảng, Nhà nước Cuba.

Tháng 4/2001, nhận lời mời của Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước, Tư lệnh cách mạng Juan Almeida Bosque, Phó Chủ tịch nước Nguyễn Thị Bình đã sang thăm chính thức Cuba. Phát biểu với báo giới trong khuôn khổ chuyến thăm, Phó Chủ tịch nước Nguyễn Thị Bình đã chia sẻ: *Tôi đã nhiều lần được đến thăm Cuba nhưng cũng như tất cả những người Việt Nam và các thành viên trong đoàn đại biểu, khi biết sẽ đến thăm đất nước Cuba, tôi rất vui mừng bởi vì điều đó giống như được trở lại thăm những người anh em thân thiết của mình.*

Theo lời kể của những người trong đoàn, một kỷ niệm về cuộc gặp giữa Chủ tịch Fidel Castro và Phó Chủ tịch nước Nguyễn Thị Bình khi đó đã trở thành minh chứng sống động của mối quan hệ đặc biệt Việt Nam - Cuba. Ông Vũ Trung Mỹ, hiện là Đại sứ Việt Nam tại Vênêxuêla nhớ lại:

Khi đó tôi là sinh viên năm cuối, được vinh dự tham gia phục vụ đoàn của Phó Chủ tịch nước và trong kế hoạch ban đầu không có chương trình gặp Chủ tịch Fidel Castro. Buổi chiều ngày cuối cùng trước khi đoàn về nước, mọi người trong đoàn đều thoáng buồn vì cho rằng sẽ không có cuộc gặp với Chủ tịch Fidel. Tuy nhiên, khoảng 17 giờ 30 phút, Chủ tịch Fidel đã đến nhà khách số 18, khu Laguito (Nhà khách của Hội đồng Nhà nước Cuba), nơi đoàn lưu trú và gặp gỡ, trò chuyện với Phó Chủ tịch nước Nguyễn Thị Bình gần hai giờ đồng hồ. Sau đó, Chủ tịch Fidel đã cùng ra sân bay tiễn Phó Chủ tịch nước Nguyễn Thị Bình và đoàn đại biểu Việt Nam.

Cũng trong năm 2001 đã diễn ra chuyến thăm khá đặc biệt của Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Thành ủy Hà Nội Nguyễn Phú Trọng mà sau này, đồng chí đã trở thành Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam.

Nhận lời mời của Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, trong các ngày từ 11 đến 20/11/2001, Đoàn đại biểu cấp cao của Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Nguyễn Phú Trọng, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Thành ủy Hà Nội dẫn đầu đã sang thăm và làm việc tại Cuba. Đây là lần thứ hai đồng chí Nguyễn Phú Trọng thăm Cuba. Đồng chí José Ramón Balaguer Cabrera, Ủy viên Bộ Chính trị Đảng Cộng sản Cuba đã có cuộc hội đàm với đoàn. Đoàn cũng có các cuộc trao đổi, tiếp xúc với các đồng chí Ủy viên Bộ Chính trị khác như: Ricardo Alarcón de Quesada, Chủ tịch Quốc hội; José Ramón Machado Ventura, Trưởng Ban Tổ chức Trung ương; Esteban Lazo Hernández¹, Bí thư Thành ủy La Habana và Carlos Lage Dávila, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước nhằm trao đổi tình hình hai Đảng, hai nước, củng cố tình hữu nghị, đoàn kết gắn bó giữa hai Đảng. Trong khuôn khổ chuyến thăm, đồng chí Nguyễn Phú Trọng đã có các buổi làm việc với các đồng chí: Menchero, Thứ trưởng Bộ Ngoại giao; Corrieri, Ủy viên Trung ương Đảng, Chủ tịch Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc (ICAP); Conrado Martinez, Ủy viên Trung ương Đảng, Thị trưởng La Habana; Valdés Vivo, Ủy viên Trung ương Đảng, Giám đốc Trường Đảng cao cấp Nico López; thăm Trường Y Mỹ Latinh, Trường Thể thao quốc tế, một ngôi trường cấp hai vừa học vừa làm và thăm các trung tâm du lịch,

1. Người được Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng gọi thân mật là “người bạn đồng niên” (cùng sinh năm 1944).

kinh tế, văn hóa tại Thủ đô La Habana và tỉnh Matanzas. Đồng chí Đỗ Hoàng Ân, Phó Chủ tịch Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội đã có buổi tiếp xúc riêng với các đồng chí lãnh đạo khác của Thủ đô La Habana, thống nhất nguyên tắc và các biện pháp nhằm triển khai Biên bản ghi nhớ giữa hai thành phố ký năm 2000.

Năm 2002 ghi thêm một dấu son trong mối quan hệ đặc biệt giữa hai nước bằng chuyến thăm hữu nghị chính thức Cuba của Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam do Ủy viên Bộ Chính trị, Thủ tướng Chính phủ Phan Văn Khải làm Trưởng đoàn.

Nhận lời mời của Chủ tịch Fidel Castro, trong các ngày từ 28 đến 30/10/2002, Thủ tướng Chính phủ Phan Văn Khải đã thăm hữu nghị chính thức Cuba sau khi dự Hội nghị Thượng đỉnh APEC tại thành phố Los Cabos, Mêhicô. Trong cuộc hội đàm chính thức với Chủ tịch Fidel, Thủ tướng đã thông báo quyết định của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam tặng Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba 500 bộ máy vi tính do Việt Nam sản xuất và 100 máy in Laser. Thủ tướng Chính phủ Phan Văn Khải đã có các cuộc hội kiến với Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội Ricardo Alarcón de Quesada; Ủy viên Bộ Chính trị, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương José Ramón Balaguer Cabrera; Bộ trưởng Chính phủ Ricardo Cabrisas; Bộ trưởng Đầu tư nước ngoài và Hợp tác kinh tế Marta Lomas Morales; Phó Chủ tịch Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc (ICAP) và Phó Chủ tịch Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam Marta Rojas; tham dự cuộc gặp mặt giữa đại biểu đại diện các doanh nghiệp hai nước nhằm tăng cường quan hệ hợp tác kinh tế - thương mại. Đoàn đã thăm Tổ hợp du lịch Varadero, Trung tâm Kỹ thuật di truyền và công nghệ sinh học. Nhân dịp này, Thủ tướng Phan Văn Khải đã được Chủ tịch Fidel trao tặng

Huân chương José Martí. Phát biểu tại lễ trao tặng diễn ra vào tối 30/10/2002 tại Cung Cách mạng, Thủ tướng Phan Văn Khải nhấn mạnh: *Đôi với tôi, việc đón nhận Huân chương này đồng nghĩa với trách nhiệm to lớn và vinh quang trong nỗ lực chung đưa mối quan hệ đoàn kết, anh em và hợp tác giữa Đảng, Nhà nước và nhân dân hai nước chúng ta lên tầm cao mới.* Cũng trong khuôn khổ chuyến thăm, Thủ tướng Phan Văn Khải đã cùng Chủ tịch Fidel chứng kiến lễ ký Hiệp định tránh đánh thuế hai lần; Hợp đồng xuất khẩu gạo 150.000 tấn của Việt Nam sang Cuba năm 2003.

Năm 2003 được đánh giá là một năm sôi động trong quan hệ song phương Cuba - Việt Nam với nhiều chuyến thăm quan trọng trên tất cả các kênh đối ngoại đảng, ngoại giao nhà nước và đối ngoại nhân dân. Mở đầu chuỗi các hoạt động là Lễ khánh thành tượng đài Anh hùng Dân tộc Cuba José Martí tại Thủ đô Hà Nội nhân kỷ niệm 150 năm Ngày sinh của Người. Ngày 28/01/2003, tại vườn hoa Tao Đàn (đối diện Thông Tấn xã Việt Nam, số 5 Lý Thường Kiệt), Thành ủy, Ủy ban nhân dân thành phố Hà Nội, phối hợp với Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam và Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba đã tổ chức trọng thể Lễ kỷ niệm 150 năm Ngày sinh và khánh thành tượng đài Anh hùng Dân tộc Cuba José Martí. Tới dự Lễ kỷ niệm và khánh thành có Ủy viên Trung ương Đảng, Phó Chủ tịch nước Trương Mỹ Hoa; các đồng chí Phùng Hữu Phú, Phó Bí thư Thành ủy, Nguyễn Quốc Triệu, Phó Chủ tịch Thường trực; Trần Thị Thanh Thanh, Chủ tịch Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba; lãnh đạo các cơ quan như Ban Đối ngoại Trung ương, Bộ Ngoại giao; Đại sứ Cuba tại Việt Nam Fredesmán Turró González và đại diện các cơ quan Trung ương và thành phố Hà Nội.

Nhận lời mời của Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, trong các ngày từ 13 đến 22/3/2003, Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Nguyễn Minh Triết, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Thành ủy Thành phố Hồ Chí Minh làm Trưởng đoàn đã sang thăm và làm việc tại Cuba. Trong đoàn còn có đại diện của 14 doanh nghiệp tiêu biểu trong hoạt động đầu tư, thương mại giữa hai nước. Đoàn mang theo 2.000 tấn gạo để tặng nhân dân Cuba, là sự đóng góp của các doanh nghiệp và ngân sách địa phương; 10 bộ máy vi tính tặng Thành ủy Santiago de Cuba. Đồng chí Nguyễn Minh Triết đã được Chủ tịch Fidel Castro tiếp và mời cơm tại Cung Hội nghị; tiếp xúc với 6 đồng chí Ủy viên Bộ Chính trị: Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương José Ramón Balaguer Cabrera; Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Carlos Lage Dávila; Chủ tịch Quốc hội Ricardo Alarcón de Quesada; Bí thư Thành ủy La Habana Esteban Lazo Hernández; Bí thư Thành ủy Santiago de Cuba Misael Enamorado Dager; nữ đồng chí Yadira Garcia. Trong thời gian chuyến thăm, đoàn đã thăm Tổ hợp du lịch Varadero, các di tích lịch sử ở thành phố Santiago de Cuba, Trường Cán bộ công tác xã hội ở La Habana; Trường cán bộ nghệ thuật và trường tiểu học ở Santiago, Bệnh viện Almeijeiras, Trung tâm Kỹ thuật di truyền và công nghệ sinh học.

Nhận lời mời của Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam Nông Đức Mạnh, trong các ngày từ 21 đến 23/02/2003, Chủ tịch Fidel Castro đã dẫn đầu Đoàn đại biểu cấp cao Cuba sang thăm hữu nghị chính thức Việt Nam trước khi tham dự Hội nghị Phong trào Không liên kết tổ chức tại Malaixia. Đây là chuyến thăm Việt Nam lần thứ ba và cũng là lần cuối cùng của Tổng Tư lệnh Fidel Castro. Các đồng chí lãnh đạo chủ chốt của Việt Nam như Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh,

Chủ tịch nước Trần Đức Lương, Thủ tướng Chính phủ Phan Văn Khải đã đón tiếp, hội đàm, dự chiêu đãi và xem biểu diễn nghệ thuật cùng với Chủ tịch Fidel Castro.

Trong khuôn khổ chuyến thăm, Chủ tịch Fidel đã có các cuộc gặp với nguyên Tổng Bí thư Đỗ Mười và Lê Khả Phiêu, nguyên Chủ tịch nước Lê Đức Anh và thăm Đại tướng Võ Nguyên Giáp tại nhà riêng; có cuộc gặp với Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Văn An. Chủ tịch Fidel cũng thăm Công ty Hanel, nói chuyện với sinh viên Trường Đại học Bách khoa. Nhân dịp này, Lãnh đạo Đảng, Nhà nước Việt Nam đã trao tặng Cuba 1.000 bộ máy vi tính do Việt Nam sản xuất. Chủ tịch Fidel cũng đặt vấn đề sẽ mua khoảng 5.000 bộ máy vi tính do Công ty Hanel sản xuất để trang bị cho ngành y tế Cuba.

Ngày 23 tháng 02, Chủ tịch Fidel đã đến viếng và đặt vòng hoa tại Đài tưởng niệm liệt sĩ, sau đó viếng Lăng Chủ tịch Hồ Chí Minh và cuối cùng là đặt vòng hoa tại Đài tưởng niệm Anh hùng Dân tộc Cuba José Martí (vườn hoa Tao Đàn, Hà Nội).

Kết thúc chuyến thăm, với sự có mặt của Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh, Tổng Tư lệnh Fidel Castro bày tỏ: *Khi tôi đến và cũng như khi tôi rời Việt Nam, giống như đang đi nghỉ. Đây là những ngày nghỉ tuyệt vời nhất mà tôi từng có.* Nhà lãnh đạo Cuba vui mừng và khẳng định: *Tôi đã trải qua những giờ phút đẹp nhất trong đời mình ở đây, tại Việt Nam.* Ông cũng nhận xét về sự tinh tế của món ăn Việt Nam và dí dỏm tiết lộ rằng đã biết ăn bằng đũa, một dụng cụ truyền thống sử dụng trong các bữa cơm của người Việt Nam.

Tháng 8/2003, Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Văn An đã có chuyến thăm hữu nghị chính thức Cuba. Trong khuôn khổ chuyến thăm, Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Văn An đã hội đàm với Chủ tịch Quốc hội Cuba Ricardo Alarcón de Quesada;

được Chủ tịch Fidel Castro tiếp thân mật. Nhân dịp này, Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Văn An đã thay mặt Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam trao tặng cho Quốc hội Cuba 147 bộ máy vi tính, 74 máy in, 27 ô tô Lada, 4 xe chở hàng và chở khách loại nhỏ.

Hơn bốn năm sau chuyến thăm Cuba của Tổng Bí thư Lê Khả Phiêu (năm 1999), tháng 3/2004, Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam Nông Đức Mạnh đã sang thăm chính thức Cuba. Cùng đi có đồng chí Vũ Khoan, Bí thư Trung ương Đảng, Phó Thủ tướng Chính phủ; các đồng chí Ủy viên Trung ương Đảng: Nguyễn Văn Sơn, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương; Ngô Văn Dụ, Chánh Văn phòng Trung ương Đảng; Hồ Tiến Nghi, trợ lý Tổng Bí thư. Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh đã hội đàm với Chủ tịch Fidel; tặng Trung ương Đảng Cộng sản Cuba 650 bộ máy vi tính, thăm Trung tâm Kỹ thuật di truyền và công nghệ sinh học, Trường Đại học Y Mỹ Latinh; dự mít tinh tại Trường Đại học Tin học. Trong chuyến thăm này, Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh đã được Chủ tịch Fidel trao tặng Huân chương José Martí.

Ngày 09/3/2004, nhà lãnh đạo Việt Nam cùng với Fidel đã tham gia một buổi lễ mít tinh hữu nghị. Tại buổi lễ, Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh khẳng định: *Trước những khó khăn, trở ngại trên con đường của mình, Cuba luôn có thể tin tưởng vào sự giúp đỡ và ủng hộ của Việt Nam.* Tổng Bí thư khẳng định nhân dân Việt Nam không bao giờ quên sự giúp đỡ của Cuba trong cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc và trong sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Một cử chỉ thể hiện tình hữu nghị và đoàn kết giữa hai nước, đó là ngày 16/11/2004, trên đường đến Chilê tham dự Diễn đàn Hợp tác kinh tế châu Á - Thái Bình Dương (APEC), Chủ tịch nước

Trần Đức Lương đã dừng chân ngắn tại Cuba để thăm hỏi tình hình sức khỏe của Lãnh tụ Fidel Castro. Khi đến sân bay quốc tế José Martí, Chủ tịch nước Trần Đức Lương đã được Bí thư thứ hai Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba, Đại tướng Raúl Castro và Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Cuba Felipe Pérez Roque đón.

Phát biểu tại cuộc gặp, Chủ tịch nước Trần Đức Lương bày tỏ lãnh đạo Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam mong muốn Lãnh tụ Cuba Fidel Castro sớm bình phục, tiếp tục lãnh đạo Cách mạng Cuba; trân trọng chuyển lời hỏi thăm sức khỏe của Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh, Thủ tướng Chính phủ Phan Văn Khải, các đồng chí nguyên Tổng Bí thư Đỗ Mười và Lê Khả Phiêu cùng các đồng chí lãnh đạo của Đảng và Nhà nước Việt Nam khác tới Lãnh tụ Fidel. Chủ tịch Trần Đức Lương đặc biệt quan tâm tới tình hình phục hồi sức khỏe của Lãnh tụ Fidel Castro sau khi ông bị ngã trong cuộc mít tinh tối 20/10/2004 và vui mừng khi thấy ông đã phục hồi nhanh chóng và vẫn đảm đương được trọng trách của mình.

Năm 2005 là năm đánh dấu nhiều sự kiện trọng đại của hai Đảng, hai nước cũng như trong quan hệ song phương. Mở đầu chuỗi hoạt động là kỷ niệm 75 năm Ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam. Nhân dịp này, Chủ tịch Fidel Castro đã gửi điện mừng tới Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh. Ngày 03/02/2005, tại Trường Đảng cao cấp Nico López, Trung ương Đảng Cộng sản Cuba đã tổ chức lễ mít tinh trọng thể do đồng chí José Ramón Machado Ventura, Ủy viên Bộ Chính trị, Trưởng Ban Tổ chức Trung ương chủ trì.

Nhân dịp kỷ niệm 30 năm Ngày giải phóng hoàn toàn miền Nam Việt Nam, thống nhất đất nước, Cuba đã tổ chức nhiều hoạt động kỷ niệm, trong đó đáng chú ý là lễ mít tinh

trọng thể vào ngày 29/4/2005 tại Thủ đô La Habana do đồng chí José Ramón Machado Ventura, Ủy viên Bộ Chính trị, Trưởng Ban Tổ chức Trung ương chủ trì. Nhiều hoạt động kỷ niệm khác cũng được tổ chức tại Cuba như: Hội thảo khoa học về chiến thắng 30 tháng 4 và những thành tựu của Việt Nam sau năm 1975; Triển lãm ảnh “Miền Nam, 30 năm xây dựng và phát triển”; lễ mít tinh do Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam, các địa phương tổ chức; tuần lễ phim Việt Nam tại La Habana và một số địa phương... Phương tiện truyền thông của Cuba đều đồng loạt đưa tin rộng rãi về ý nghĩa của chiến thắng 30 tháng 4; ca ngợi cuộc kháng chiến anh hùng của nhân dân Việt Nam chống ngoại xâm vì độc lập, tự do của Tổ quốc. Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Nguyễn Văn Sáu, Phó Giám đốc Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh dẫn đầu đã thăm và làm việc tại Cuba; dự hội thảo khoa học về chiến thắng 30 tháng 4 do Đảng Cộng sản Cuba tổ chức tại Trường Đảng cao cấp Nico López trong hai ngày 20 và 21/4/2005.

Đặc biệt, trong các ngày từ 26 tháng 4 đến 02/5/2005, Đoàn đại biểu cấp cao Cuba do đồng chí Raúl Castro, Bí thư thứ hai Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng đã sang thăm Việt Nam, dự các hoạt động kỷ niệm chiến thắng 30 tháng 4. Trong thời gian chuyển thăm, đoàn đã được các đồng chí lãnh đạo Đảng và Nhà nước Việt Nam tiếp: Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh, Chủ tịch Trần Đức Lương, Thủ tướng Chính phủ Phan Văn Khải, Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Văn An, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Trần Văn Trà. Nhân dịp tham dự các hoạt động kỷ niệm chiến thắng 30 tháng 4 tại Thành phố Hồ Chí Minh, đoàn đã có buổi làm việc và chào xã giao các đồng chí: Bí thư Thành ủy Nguyễn Minh Triết; nguyên Tổng Bí thư

Lê Khả Phiêu; nguyên Chủ tịch nước Lê Đức Anh. Trong khuôn khổ chuyến thăm, Thỏa thuận hợp tác giai đoạn 2005-2009 giữa hai Đảng đã được ký kết.

Cũng trong năm này, từ ngày 28 đến 30 tháng 9, Kỳ họp thứ 23 Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba về hợp tác kinh tế, khoa học và kỹ thuật đã được tổ chức thành công. Theo các văn bản hợp tác được thông qua, Việt Nam ghi nhận đề nghị của phía Cuba về việc cung cấp 600.000 tấn gạo trong năm 2006; Công ty Hanel của Việt Nam sẵn sàng cung cấp cho Cuba 50.000 bộ máy vi tính trong năm 2006. Hai bên cũng bày tỏ quyết tâm thúc đẩy việc thực hiện các hợp đồng thương mại trong lĩnh vực sinh học, đóng tàu biển, cung cấp tín dụng và đào tạo cán bộ ngân hàng...

Sang năm 2006, quan hệ giữa hai Đảng, hai nước tiếp tục được củng cố thông qua các chuyến thăm cấp cao như chuyến thăm của Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Văn An; chuyến thăm của Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết nhân dịp tham dự Hội nghị cấp cao Phong trào Không liên kết lần thứ 14 tại Cuba.

Năm 2007, Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam Nông Đức Mạnh đã có chuyến thăm hữu nghị chính thức Cuba lần thứ hai. Trong bối cảnh đồng chí Fidel Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba đang dưỡng bệnh, Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh đã hội đàm với Bí thư thứ hai Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Raúl Castro. Sau cuộc hội đàm, Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh và đồng chí Raúl Castro đã dự lễ ký 8 hiệp định, thỏa thuận hợp tác Cuba - Việt Nam trong các lĩnh vực văn hóa, thể thao, truyền hình, tài chính, lưu trữ, thăm dò và khai thác dầu khí trên đất liền, thăm dò và khai thác dầu khí trên vịnh Mexico và tiếp tục dự án trồng lúa hộ gia đình giai đoạn 3 ở Cuba.

Nhân dịp chuyến thăm, hai bên đã ra Tuyên bố chung Việt Nam - Cuba, nhất trí tăng cường các cuộc tiếp xúc cấp cao giữa lãnh đạo hai Đảng, hai Nhà nước; tăng cường trao đổi kinh nghiệm, mở rộng hợp tác kinh tế, tiếp tục hợp tác chặt chẽ về quốc phòng, an ninh và đối ngoại; tăng cường giáo dục thế hệ trẻ hai nước về tình đoàn kết và tình anh em Việt Nam - Cuba, chia sẻ lập trường thống nhất về nhiều vấn đề quốc tế...

Trả lời phỏng vấn về chuyến thăm Cuba của Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh, đồng chí Nguyễn Sinh Hùng, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Thủ tướng Thường trực Chính phủ cho biết:

Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh đã có cuộc hội đàm quan trọng, sâu sắc, kéo dài gần hai giờ đồng hồ với Chủ tịch Fidel Castro và có cuộc hội đàm sâu rộng với Phó Chủ tịch Raúl Castro. Trong chuyến thăm, Việt Nam và Cuba đã xác định các lĩnh vực hợp tác trọng tâm, thành lập các cơ chế hợp tác song phương, ký nhiều hiệp định và thỏa thuận hợp tác cụ thể, đặc biệt là các thỏa thuận về thăm dò, khai thác dầu khí.

Ngày 26/9/2009, Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết thăm Cuba lần thứ ba (lần thứ nhất là năm 2003 trên cương vị Bí thư Thành ủy Thành phố Hồ Chí Minh và lần thứ hai là năm 2006 trên cương vị Chủ tịch nước). Bộ trưởng Bộ Ngoại Thương và Đầu tư nước ngoài, Rodrigo Malmierca Díaz đón đoàn tại sân bay. Trong thời gian ở Cuba, Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết đã có cuộc hội đàm với đồng chí Raúl Castro, gặp gỡ với Chủ tịch Quốc hội Ricardo Alarcón de Quesada và chào xã giao Lãnh tụ cách mạng Cuba Fidel Castro; đến thăm nữ Anh hùng Moncada, Melba Hernández tại nhà riêng.

Trong khuôn khổ chuyến thăm, Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết đã được đồng chí Raúl Castro trao tặng Huân chương José Martí, phần thưởng cao quý nhất của Đảng và Nhà nước Cuba vì những đóng góp tích cực của ông cho sự nghiệp cách mạng

cũng như thúc đẩy mối quan hệ đặc biệt Việt Nam - Cuba. Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết cũng thay mặt Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam trao tặng Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba 3.000 tấn gạo, 500 chiếc tivi, 500 bộ máy vi tính, hàng nghìn quyển vở, đồ dùng học tập và đôi giày dép.

Nhân dịp này, Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết cũng đã tham dự khai mạc Diễn đàn doanh nghiệp lần thứ IV; dự lễ ký Kế hoạch hành động 2009-2010 của Ủy ban Doanh nghiệp và thỏa thuận thành lập liên doanh giữa Tập đoàn Điện tử Cuba và Tổng Công ty Điện tử Hà Nội (Hanel); Hiệp định khung về hợp tác phát triển sản xuất lúa gạo tại Cuba giai đoạn 2009-2015.

Thắt chặt mối quan hệ hữu nghị, thủy chung, trong sáng

Có thể nói, sự phát triển của mối quan hệ Cuba - Việt Nam là một trong những nhân tố góp phần bảo vệ, duy trì và phát triển chủ nghĩa xã hội ở hai nước. Trái với mong muốn của các thế lực thù địch, vị thế của Cuba và Việt Nam ngày càng được khẳng định trên trường quốc tế. Hai nước tiếp tục củng cố quan hệ chính trị; tăng cường trao đổi kinh nghiệm thực tiễn và lý luận về các vấn đề cùng quan tâm; phát huy tiềm năng của mỗi nước để mở rộng và đa dạng hóa hợp tác song phương trên các lĩnh vực khác nhau; tìm kiếm các cơ chế để thúc đẩy hợp tác.

Việt Nam luôn dành cho Cuba tình đoàn kết, hữu nghị và hợp tác anh em chân thành, gắn bó, đặc biệt trong những thời khắc cam go của Cuba như “Thời kỳ đặc biệt”; coi việc đoàn kết, giúp đỡ Cuba là nghĩa vụ xuất phát từ lương tâm và tình cảm quốc tế trong sáng của Việt Nam. Trong giai đoạn này, nhân dân Việt Nam đã sẵn sàng chịu đựng thiếu thốn, thậm chí hy sinh lợi ích

để hỗ trợ phần nào giúp Cuba vượt qua những thời điểm khó khăn nhất của “Thời kỳ đặc biệt”, hợp tác giúp Cuba sản xuất lúa gạo và phát triển lương thực, thực phẩm (Dự án sản xuất lúa gạo theo hộ gia đình, Chương trình hợp tác phát triển sản xuất lương thực giai đoạn 2010-2015); tiếp tục vững vàng trước mọi âm mưu và hành động chống phá, lật đổ của Mỹ và các thế lực thù địch. Đồng thời, Việt Nam cũng sẵn sàng trao đổi, chia sẻ với Cuba những kinh nghiệm xây dựng, phát triển kinh tế - xã hội, hội nhập quốc tế của mình (luật đầu tư nước ngoài, hợp đồng liên doanh - liên kết thăm dò, khai thác dầu khí với các công ty nước ngoài, xử lý vấn đề tài chính - tiền tệ, đường lối và chính sách đối mới,...). Tình cảm đoàn kết và sự ủng hộ của Việt Nam đối với Cuba luôn được thể hiện nhất quán và mạnh mẽ thông qua phát biểu của lãnh đạo Đảng, Nhà nước qua các thời kỳ cũng như lập trường của Việt Nam trên các diễn đàn quốc tế.

Mối quan hệ hữu nghị đặc biệt Cuba - Việt Nam đã, đang và sẽ được tăng cường, củng cố hơn lúc nào hết, xứng đáng là mối quan hệ rất mực thủy chung, trong sáng đã được thể hiện và thử thách trong lịch sử; trở thành niềm tự hào của nhân dân hai nước. Nhìn lại chặng đường đã qua, nhân dân hai nước có quyền tự hào về mối quan hệ đoàn kết anh em trước sau như một, hợp tác toàn diện và tin cậy lẫn nhau giữa Đảng, Nhà nước, Chính phủ và nhân dân hai nước Cuba - Việt Nam; đồng thời tin tưởng rằng, các thế hệ những người Việt Nam và Cuba sẽ tiếp tục gìn giữ và viết nên những trang sử mới, làm cho mối quan hệ đoàn kết, hữu nghị, hợp tác Cuba - Việt Nam ngày càng sâu sắc, bền chặt hơn nữa, đóng góp tích cực hơn nữa vào sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc ở mỗi nước, vào hòa bình, ổn định và phát triển tại mỗi khu vực và trên thế giới.

MỘT SỐ HÌNH ẢNH VỀ MỐI QUAN HỆ CUBA - VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 1960-2009

Chủ tịch nước Tôn Đức Thắng, Thủ tướng Phạm Văn Đồng tiếp Thứ trưởng Bộ Ngoại giao Héctor Rodríguez Llompart, Đặc phái viên của Chính phủ Cuba (năm 1960)

Chủ tịch Hồ Chí Minh trò chuyện thân mật với Đại sứ Mauro García và con trai trong buổi tiếp tân ngoại giao đầu tiên của Đại sứ quán Cuba tại Việt Nam¹ (năm 1962)

1. Hình ảnh do Đại sứ Mauro García Triana tặng cho tác giả, cùng nhiều hình ảnh khác trong cuốn sách.

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp thân mật
Đoàn đại biểu Hội Phụ nữ Cuba thăm Việt Nam (năm 1963)

Nữ Anh hùng Mocada Melba Hernández (trái)
trong một cuộc gặp với Chủ tịch Hồ Chí Minh (năm 1963)

Tư lệnh Che Guevara (phải), Anh hùng Núp (trái)
và nhà báo Vũ Văn Âu (giữa) tại cuộc mít tinh đoàn kết với Việt Nam
ở Thủ đô La Habana trong chuyến thăm Cuba của Anh hùng Núp (năm 1964)

Chủ tịch Hồ Chí Minh tiếp và chụp ảnh
cùng Đoàn ba lê Cuba tại Phủ Chủ tịch (năm 1964)

Bông hồng mà
Chủ tịch Hồ Chí Minh
tặng nữ phiên dịch
Ivonne Suárez Roche
(năm 1967) được
bà ép khô và lưu giữ
trong cuốn Album ảnh
về Việt Nam

Đại sứ Cuba tại Việt Nam Manuel Penado Casanova
trình Quốc thư lên Chủ tịch nước Tôn Đức Thắng (năm 1970)

Thủ tướng Phạm Văn Đồng tiếp Đoàn đại biểu Cuba
do đồng chí Germán Amado Blanco, Thứ trưởng Bộ Ngoại thương
dẫn đầu (tháng 01/1971)

Lễ ký Thỏa thuận thương mại
giữa Chính phủ Cuba và Chính phủ Việt Nam (tháng 01/1971)

Đại sứ Cuba tại Việt Nam Manuel Penado Casanova
tham gia lao động tình nguyện tại Việt Nam (tháng 03/1971)

Đại sứ Cuba tại Việt Nam Manuel Penado Casanova
phát biểu trong Lễ kỷ niệm 10 năm chiến thắng Girón
(tháng 4/1971)

Nữ bác sĩ Natividad Angueira Valdés (thứ hai từ phải sang)
tại Lễ trao Huy chương Hữu nghị (tháng 11/1971)

Tổng Bí thư Lê Duẩn, Thủ tướng Phạm Văn Đồng, Chủ tịch Quốc hội Trường Chinh và Đại tướng Võ Nguyên Giáp ra sân bay đón đồng chí Fidel Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Thủ tướng kiêm Tổng Tư lệnh các lực lượng cách mạng Cuba thăm hữu nghị chính thức Việt Nam (tháng 9/1973)

Tổng Tư lệnh Fidel Castro giương cao lá cờ chiến thắng của Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam trên vùng đất lửa Quảng Trị (tháng 9/1973)

Công trình Bệnh viện Hữu nghị Việt Nam - Cuba Đồng Hới là quà tặng của Cuba dành cho Việt Nam sau chuyến thăm của Tổng Tư lệnh Fidel Castro đến Việt Nam năm 1973

Tổng Tư lệnh Fidel Castro và nhân dân Cuba chào đón Thủ tướng Phạm Văn Đồng thăm hữu nghị chính thức Cuba (tháng 03/1974)

Cuộc gặp giữa nghệ sĩ ba lê
Cuba Alicia Alonso (trái)
và nữ Anh hùng Việt Nam
Võ Thị Thắng (phải)
(năm 1978)

Nghệ sĩ ba lê Cuba
Alicia Alonso (phải) được
Nhà nước Việt Nam tặng
Huy chương Hữu nghị
(năm 1978)

Nhà thơ Huy Cận (ngoài cùng bên trái) tặng bản thảo bài thơ ông viết cho nghệ sĩ ba lê Cuba Alicia Alonso (áo trắng). Đại sứ Cuba tại Việt Nam Melba Hernández (đeo kính ở giữa) cũng có mặt trong cuộc gặp này (năm 1978)

Nhân chuyến thăm Việt Nam, Chủ tịch Hội Phụ nữ Cuba Vilma Espín (phải) cùng bà Yolanda Ferrer (thứ hai từ trái sang) (sau này là Tổng Thư ký Hội Phụ nữ Cuba và Chủ tịch Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam) chụp ảnh lưu niệm cùng nữ Anh hùng Việt Nam Nguyễn Thị Định (thứ hai từ phải sang) (năm 1980)

Lễ ký Hiệp ước Hữu nghị và hợp tác Việt Nam - Cuba
tại Thủ đô La Habana (năm 1982)

Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Trương Chinh thay mặt Đảng, Nhà nước
Việt Nam trao tặng Huân chương Sao Vàng cho Chủ tịch Cuba Fidel Castro
(năm 1982)

Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Fidel Castro
đón Tổng Bí thư Nguyễn Văn Linh thăm hữu nghị chính thức Cuba
(năm 1989)

Chủ tịch Cuba Fidel Castro đón Thủ tướng Võ Văn Kiệt
thăm chính thức Cuba (tháng 7/1993)

Chủ tịch Cuba Fidel Castro đón Chủ tịch nước Lê Đức Anh
thăm chính thức Cuba (tháng 9/1995)

Chủ tịch Cuba Fidel Castro gặp gỡ các nhà lãnh đạo cấp cao Việt Nam
tại Phủ Chủ tịch (tháng 12/1995)

Tổng Bí thư Lê Khả Phiêu và Bí thư thứ nhất
Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba Fidel Castro
tại Lễ Tuyên bố Việt Nam - Cuba (tháng 7/1999)

Chủ tịch Cuba Fidel Castro gặp Phó Chủ tịch nước Nguyễn Thị Bình
tại nhà khách Hội đồng Nhà nước Cuba (tháng 4/2001)

Lễ đón Chủ tịch Cuba Fidel Castro thăm chính thức Việt Nam
tại Phủ Chủ tịch (tháng 02/2003)

Chủ tịch Cuba Fidel Castro thăm Đại tướng Võ Nguyên Giáp
tại nhà riêng (tháng 02/2003)

Chủ tịch Cuba
Fidel Castro cùng
Phó Thủ tướng Chính phủ
Nguyễn Tấn Dũng (trái)
và Đại sứ Cuba tại
Việt Nam Fredesmán
Turró González (phải)
đến đặt vòng hoa tại
tượng đài Anh hùng
Dân tộc Cuba José Martí
tại vườn hoa Tao Đàn,
Hà Nội (tháng 02/2003)

Tượng đài Anh hùng
Dân tộc Cuba José
Martí tại vườn hoa
Tao Đàn, Hà Nội

Chủ tịch Cuba Fidel Castro tiếp Tổng Bí thư Nông Đức Mạnh và Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam thăm chính thức Cuba (tháng 3/2004)

Chủ tịch nước Trần Đức Lương hội kiến với Chủ tịch Cuba Fidel Castro tại Cung Cách mạng (tháng 11/2004)

Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết đến thăm Lãnh tụ Cuba Fidel Castro trong chuyến thăm chính thức Cuba (tháng 9/2009)

Chủ tịch nước Nguyễn Minh Triết gặp nữ Anh hùng Moncada Melba Hernández tại nhà riêng (tháng 9/2009)

5

NỬA THẾ KỶ CỦA MỐI QUAN HỆ ĐẶC BIỆT CUBA - VIỆT NAM

Năm 2010 là năm có nhiều sự kiện trọng đại của hai nước Cuba và Việt Nam, năm kỷ niệm 50 năm Ngày thiết lập quan hệ ngoại giao giữa hai nước (02/12/1960 - 02/12/2010). Mở đầu là Lễ kỷ niệm 80 năm Ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam được Trung ương Đảng Cộng sản Cuba tổ chức trọng thể tại Đại lễ đường Trường Đại học Tổng hợp La Habana. Lễ kỷ niệm đã được Đài truyền hình Cuba phát sóng trực tiếp với sự chủ trì của đồng chí Esteban Lazo Hernández, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Cuba. Tham dự sự kiện trọng đại này của Đảng Cộng sản Việt Nam anh em, có nhiều đồng chí là Ủy viên Bộ Chính trị, Bộ trưởng và đại diện các ban, ngành, tổ chức quần chúng của Cuba.

Tiếp đó, nhân kỷ niệm 120 năm Ngày sinh Chủ tịch Hồ Chí Minh (19/5/1890 - 19/5/2010), Cuba đã tổ chức trọng thể lễ kỷ niệm dưới sự chủ trì của Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương Jorge Marti và Chủ tịch Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc (ICAP) Kenia Serrano cùng sự có mặt của đại diện các ban, ngành và các tổ chức quần chúng. Nhân dịp này, Xưởng phim Mundo Latino trực thuộc Trung ương Đảng Cộng sản Cuba đã trình chiếu

bộ phim tài liệu “Sự hội tụ của Hồ Chí Minh và Fidel Castro”, do Mundo Latino và Trung tâm Báo chí và hợp tác truyền thông quốc tế, Bộ Thông tin và Truyền thông Việt Nam hợp tác sản xuất. Cùng ngày, Trung tâm Nghiên cứu châu Á và châu Đại Dương cũng đã tổ chức Hội thảo về thân thế và sự nghiệp của Chủ tịch Hồ Chí Minh và Anh hùng Dân tộc Cuba José Martí. Tham dự hội thảo có các đồng chí Jorge Risquet Valdés, Ủy viên Trung ương Đảng; Oscar Martínez Cordoves, Phó Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương; đại diện một số bộ, ban, ngành, viện nghiên cứu, đại diện Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc (ICAP), Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam cùng đại diện ngoại giao một số nước châu Á tại Cuba. Nhân dịp này, đúng ngày 19 tháng 5, báo *Granma* đã đăng ảnh và bài viết ca ngợi cuộc đời và sự nghiệp cách mạng của Chủ tịch Hồ Chí Minh với tiêu đề “Hồ Chí Minh - 120 Mùa xuân” của nhà báo, nhà văn Cuba Marta Rojas.

Ngay từ đầu năm, hoạt động trao đổi đoàn giữa hai nước đã được triển khai đều khắp trên kênh đối ngoại đảng, ngoại giao nhà nước và đối ngoại nhân dân cũng như giữa các ngành, các cấp và các địa phương của hai nước. Về phía Việt Nam:

Trên kênh đối ngoại đảng, nhận lời mời của Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, trong các ngày từ 07 đến 11/4/2010, Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Hà Thị Khiết, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Dân vận Trung ương đã sang thăm và làm việc tại Cuba. Đoàn đã được đồng chí Esteban Lazo Hernández, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước tiếp thân mật; có các cuộc gặp, làm việc với Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương Jorge Marti; Tổng Thư ký Hội Phụ nữ Cuba Yolanda Ferrer; thăm nữ Anh hùng Moncada Melba Hernández;

gặp gỡ lãnh đạo Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc và Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam. Ngoài ra còn có các đoàn như: Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Nguyễn Thế Kỷ, Phó Trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương dẫn đầu (từ ngày 12 đến 15/9/2010); Đoàn đại biểu báo *Nhân Dân*, Cơ quan ngôn luận của Đảng Cộng sản Việt Nam do Phó Tổng Biên tập Thịnh Giang làm Trưởng đoàn (từ ngày 26 tháng 10 đến 02/11/2010).

Trên kênh ngoại giao nhà nước có các đoàn: Đoàn đại biểu Bộ Giao thông vận tải do Bộ trưởng Hồ Nghĩa Dũng dẫn đầu (từ ngày 06 đến 08/4/2010); Đoàn đại biểu Bộ Văn hóa, Thể thao và Du lịch do Bộ trưởng Hoàng Tuấn Anh dẫn đầu (từ ngày 27 tháng 5 đến 01/6/2010); Đoàn đại biểu Bộ Tài chính do Thứ trưởng Đỗ Hoàng Anh Tuấn làm Trưởng đoàn (từ ngày 14 đến 17/11/2010)... Trong các ngày từ 20 đến 24/9/2010, Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba đã tổ chức kỳ họp lần thứ 28. Bộ trưởng Bộ Xây dựng Nguyễn Hồng Quân, Chủ tịch Phân ban Hợp tác Việt Nam - Cuba và Bộ trưởng Bộ Ngoại thương và Đầu tư nước ngoài Cuba Rodrigo Malmierca Díaz, Chủ tịch Phân ban Hợp tác Cuba - Việt Nam đã dẫn đầu hai đoàn đại biểu tham dự kỳ họp này.

Đặc biệt, tháng 9/2010, đồng chí Nguyễn Phú Trọng với tư cách là Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội đã có chuyến thăm chính thức Cuba lần thứ ba. Đồng chí Ricardo Alarcón de Quesada, Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội Cuba chủ trì hội đàm, đón, tiễn và tháp tùng các hoạt động của đồng chí Nguyễn Phú Trọng trong chuyến thăm. Sau này trong các cuộc tiếp các đoàn đại biểu Cuba sang thăm, làm việc tại Việt Nam, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng hay nhắc về kỷ niệm của các

chuyến thăm Cuba và tình cảm cá nhân thân thiết với đồng chí Ricardo Alarcón de Quesada.

Bên cạnh việc trao đổi đoàn trên kênh đối ngoại đảng và ngoại giao nhà nước, việc trao đổi đoàn trên kênh đối ngoại nhân dân cũng được đẩy mạnh, tiêu biểu như các đoàn: Đoàn đại biểu Trung ương Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh do đồng chí Võ Văn Thưởng, Ủy viên dự khuyết Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Bí thư thứ nhất Trung ương Đoàn dẫn đầu (từ ngày 16 đến 20/5/2010); Đoàn đại biểu Mặt trận Tổ quốc Việt Nam do Phó Chủ tịch Nguyễn Lam dẫn đầu (từ ngày 24 đến 30/9/2010),...

Về phía Cuba, có một số đoàn tiêu biểu như: Đoàn đại biểu do Chủ nhiệm Ủy ban Đối ngoại của Quốc hội Cuba Ramón Pez Ferro dẫn đầu (từ ngày 02 đến 06/4/2010); Đoàn đại biểu do Tổng Tham mưu trưởng Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba, Thượng tướng Álvaro López Miera dẫn đầu (từ ngày 14 đến 19/4/2010); Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Cuba do Bí thư Trung ương Đảng phụ trách công tác giáo dục, khoa học và thể thao Olga Lidia Tapia Iglesia làm Trưởng đoàn thăm, làm việc tại Việt Nam theo lời mời của Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam và tham dự các hoạt động kỷ niệm 35 năm Ngày giải phóng hoàn toàn miền Nam, thống nhất đất nước (từ ngày 27 tháng 4 đến 05/5/2010); Đoàn đại biểu Bộ Tài chính và Giá cả do Thứ trưởng Meisi Bolanos Weiss làm Trưởng đoàn (từ ngày 25 đến 29/7/2010); Đoàn đại biểu Bộ Nội vụ do Thượng tướng Abelardo Colome Ibarra, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước, Bộ trưởng Bộ Nội vụ dẫn đầu (từ ngày 15 đến 19/8/2010); Đoàn đại biểu do Bộ trưởng Bộ Văn hóa Abel Prieto dẫn đầu (từ ngày 19 đến 23/10/2010),...

Cuối năm 2010, có 215 sinh viên Việt Nam được cấp học bổng tại Cuba và 80 cán bộ, công nhân viên Cuba làm việc tại

Việt Nam. Sự hợp tác giữa hai nước vẫn được duy trì với mục đích tiếp tục làm sâu sắc thêm mối quan hệ nhằm tạo điều kiện hợp tác trong các lĩnh vực khác. Việt Nam và Cuba đã tổ chức các cuộc gặp thường niên, thúc đẩy hợp tác, trao đổi trong các lĩnh vực như nông nghiệp, xây dựng, y tế, giáo dục, công nghệ sinh học, an ninh, cũng như xây dựng nhiều chương trình hợp tác. Một trong những chương trình hợp tác quan trọng nhất giữa hai nước là Chương trình An ninh lương thực bao gồm sản xuất lúa, ngô, đậu tương và nuôi trồng thủy sản vẫn được duy trì đến nay.

Bước sang năm 2011, cũng là năm có ý nghĩa trọng đại trong đời sống chính trị của cả Cuba và Việt Nam với việc hai Đảng cùng tổ chức Đại hội đại biểu toàn quốc.

Tháng 01/2011, Đảng Cộng sản Việt Nam tổ chức thành công Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XI và trên cơ sở quan hệ hữu nghị đặc biệt giữa hai Đảng, hai nước, ngay sau khi Đại hội bế mạc, Đảng Cộng sản Việt Nam đã cử đồng chí Hoàng Bình Quân, Ủy viên Trung ương Đảng, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương làm Đặc phái viên của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng sang thăm, làm việc và thông báo với lãnh đạo cấp cao Cuba về kết quả Đại hội. Vì lý do sức khỏe, đồng chí Raúl Castro đã không thể tiếp đoàn nhưng đã ủy nhiệm cho đồng chí Esteban Lazo Hernández, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và chỉ định nhiều lãnh đạo cấp cao của Đảng và Nhà nước Cuba khác cùng tiếp và hội đàm với đoàn, trong đó có ba đồng chí Ủy viên Bộ Chính trị: Ricardo Alarcón de Quesada, Chủ tịch Quốc hội; Ulyses del Toro, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Salvador Valdés Mesa, Tổng Thư ký Trung tâm những người Lao động Cuba (CTC). Việc đồng chí Raúl Castro chỉ định một

thành phần đông đảo các lãnh đạo cấp cao thuộc tất cả các ban, ngành tiếp đón và hội đàm với Đoàn đặc phái viên của Đảng Cộng sản Việt Nam thể hiện sự trọng thị, đánh giá cao và rất quan tâm tới nội dung Đại hội và những kinh nghiệm đổi mới của Đảng Cộng sản Việt Nam.

Tháng 4/2011, sau 14 năm không tổ chức (vì các lý do chủ quan và khách quan), Đảng Cộng sản Cuba tổ chức Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI. Đại hội VI được tổ chức trong bối cảnh Cuba đang gặp nhiều khó khăn; cơ chế kinh tế kế hoạch hóa tập trung, quan liêu bao cấp bộc lộ nhiều hạn chế; đời sống nhân dân khó khăn; tham nhũng và tiêu cực gia tăng, ngày càng phổ biến và trở thành những thách thức đe dọa sự tồn vong của chế độ. Vì vậy, Đại hội VI được đánh giá là bước đột phá, sự khởi đầu cho một quá trình cải cách mạnh mẽ hơn, triệt để hơn, tạo thế và lực để Cuba chuyển sang giai đoạn phát triển mới. Đại hội đã thông qua đường lối *cập nhật hóa* mô hình phát triển kinh tế đất nước và các biện pháp kinh tế - xã hội mà Đại hội VI thông qua cho thấy kinh nghiệm đổi mới của Việt Nam đã được Cuba tham khảo, áp dụng sáng tạo vào điều kiện cụ thể của đất nước. Kể từ giai đoạn này, hai Đảng, hai nước tiếp tục đẩy mạnh và làm sâu sắc quan hệ song phương, nhất là chia sẻ kinh nghiệm trong công tác xây dựng Đảng và phát triển đất nước.

Trên cơ sở quan hệ đặc biệt tin cậy và gắn bó giữa hai Đảng, hai nước, trong các ngày từ 31 tháng 8 đến 02/9/2011, Đảng Cộng sản Cuba đã cử đồng chí José Ramón Balaguer Cabrera, Ủy viên Bộ Chính trị, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương làm Đặc phái viên của Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Raúl Castro, sang thăm, làm việc và thông báo với lãnh đạo

Đảng Cộng sản Việt Nam về kết quả Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI của Đảng Cộng sản Cuba cũng như công tác chuẩn bị Hội nghị toàn quốc dự kiến được tổ chức vào tháng 01/2012.

Tháng 01/2012, Hội nghị toàn quốc lần thứ nhất của Đảng Cộng sản Cuba khẳng định vai trò độc tôn của Đảng Cộng sản Cuba trong việc lãnh đạo toàn diện xã hội và Nhà nước Cuba; thông qua Nghị quyết về công tác Đảng với mục tiêu nâng cao năng lực, sức chiến đấu, hiệu quả lãnh đạo của Đảng, phát huy dân chủ trong Đảng, tăng cường quan hệ mật thiết với các tổ chức nhân dân; kiên quyết đấu tranh chống tham nhũng, tiêu cực, quan liêu, giáo điều, chủ nghĩa hình thức, chủ nghĩa cơ hội nhằm cập nhật hóa thành công mô hình kinh tế - xã hội được thông qua tại Đại hội lần thứ VI.

Nhận lời mời của Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba, Đại tướng Raúl Castro, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng và Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam đã thăm hữu nghị chính thức nước Cộng hòa Cuba từ ngày 08 đến 14/4/2012. Đây là lần thứ tư đồng chí Nguyễn Phú Trọng sang thăm Cuba.

Trong thời gian chuyển thăm, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã hội đàm với đồng chí Raúl Castro; thăm đồng chí Fidel Castro; hội kiến với Chủ tịch Quốc hội Ricardo Alarcón de Quesada; nói chuyện tại Trường Đảng cao cấp Nico López về chủ nghĩa xã hội và con đường đi lên chủ nghĩa xã hội ở Việt Nam; dự mít tinh quần chúng tại cầu cảng Hải Phòng, Thủ đô La Habana; tham dự Chương trình hợp tác Việt Nam - Cuba về sản xuất lúa gạo; thay mặt Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam trao tặng Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba anh em 5.000 tấn gạo

và quà. Nhân dịp này, đồng chí Nguyễn Phú Trọng đã được đồng chí Raúl Castro trao tặng Huân chương José Martí.

Trong khuôn khổ chuyến thăm Cuba của Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam, đồng chí Phạm Quang Nghị, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Thành ủy Hà Nội đã thăm, hội đàm với đồng chí Mercedes López Acea, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Thành ủy La Habana; trao quà của Thành ủy Hà Nội cho Thành ủy La Habana (50 bộ máy vi tính); trao 400.000 USD là quà tặng của nhân dân Việt Nam để xây dựng hoặc nâng cấp trường học mang tên Việt Nam tại Thủ đô La Habana; dự lễ khánh thành “Con đường ánh sáng hữu nghị” tại trung tâm Thủ đô La Habana dài 2,1km do Bộ Khoa học & Công nghệ Việt Nam và Công ty Fawoo Kidi trao tặng, nối công viên Hòa Bình, nơi đặt tượng đài Chủ tịch Hồ Chí Minh với Quảng trường Cách mạng, nơi đặt tượng đài Anh hùng Dân tộc Cuba José Martí. Đây là món quà hết sức ý nghĩa, thể hiện tình cảm chân thành của Việt Nam đối với Cuba.

Chỉ 3 tháng sau chuyến thăm Cuba của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Raúl Castro đã có chuyến thăm chính thức Việt Nam từ ngày 07 đến 10/7/2012. Trong thời gian chuyến thăm, đồng chí Raúl Castro đã hội đàm với Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, Chủ tịch nước Trương Tấn Sang và Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Tấn Dũng. Nhân dịp này, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng và đồng chí Raúl Castro đã thống nhất việc tăng cường và làm sâu sắc hơn nữa quan hệ giữa hai Đảng, làm nền tảng chính trị thúc đẩy quan hệ song phương. Trên tinh thần đó, hai Đảng nhất trí việc tăng cường trao đổi, chia sẻ kinh nghiệm, nhất là những kinh nghiệm đổi mới của Việt Nam.

Triển khai thỏa thuận giữa lãnh đạo cấp cao hai Đảng, trong các ngày từ 07 đến 14/10/2012, Đảng Cộng sản Cuba đã cử đoàn đại biểu cấp cao do đồng chí Marino Murillo Jorge, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng, Ủy viên Hội đồng Nhà nước, Chủ tịch Ủy ban Triển khai Nghị quyết Đại hội VI làm Trưởng đoàn sang thăm, làm việc tại Việt Nam để nghiên cứu, tìm hiểu kinh nghiệm đổi mới của Việt Nam.

Kết thúc chuyến thăm, đồng chí Marino Murillo Jorge đánh giá rất cao kết quả chuyến thăm và làm việc của đoàn tại Việt Nam và cho rằng, chuyến thăm đã thành công vượt dự kiến ban đầu. Sau chuyến thăm, Cuba hiểu rõ, sâu sắc hơn về công cuộc đổi mới và qua đó tin tưởng hơn về con đường mà Việt Nam đã chọn. Lãnh đạo Cuba đánh giá rất cao những kinh nghiệm đổi mới của Việt Nam; cho rằng, những kinh nghiệm này là rất hữu ích bởi các vấn đề mà Cuba đang gặp phải rất giống với những gì Việt Nam đã phải giải quyết trước đây. Việc tham khảo kinh nghiệm đổi mới của Việt Nam sẽ giúp Cuba tiết kiệm được công sức, thời gian tìm hiểu, nghiên cứu, nhờ đó Cuba sẽ đi nhanh hơn, phát triển nhanh hơn và nhất là tránh được những sai lầm mà Việt Nam đã trải qua trong suốt quá trình đổi mới.

Tiếp tục triển khai thỏa thuận giữa lãnh đạo cấp cao hai Đảng, hai Nhà nước, trong các ngày từ 04 đến 10/11/2012, Hội thảo luận lần thứ nhất giữa Đảng Cộng sản Việt Nam và Đảng Cộng sản Cuba đã được tổ chức tại Thủ đô Hà Nội. Đoàn đại biểu cấp cao Đảng Cộng sản Cuba do đồng chí José Ramón Balaguer Cabrera, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương làm Trưởng đoàn đã thăm, làm việc và dự hội thảo. Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Nguyễn Thị Kim Ngân, Bí thư Trung ương Đảng, Phó Chủ tịch Quốc hội làm Trưởng đoàn. Mười một tham luận và hơn 30 ý kiến

phát biểu được trình bày tại hội thảo đã tập trung phân tích, chia sẻ kinh nghiệm giữa hai Đảng Cộng sản anh em.

Trong năm 2013, nhiều hoạt động đã được triển khai nhằm thể hiện mối quan hệ gắn bó giữa hai nước Việt Nam và Cuba. Nhiều sự kiện đã diễn ra, từ các hoạt động kỷ niệm, các cuộc triển lãm ảnh, thúc đẩy hợp tác kinh tế - thương mại... để tăng cường mối quan hệ song phương.

Tháng 6/2013, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba, Miguel Díaz-Canel, đã sang thăm chính thức Việt Nam. Trong khuôn khổ các hoạt động tại Hà Nội, đồng chí Miguel Díaz-Canel Bermúdez đã hội đàm với Phó Chủ tịch nước Nguyễn Thị Doan. Hai bên nhấn mạnh cam kết tăng cường quan hệ song phương vững chắc. Tình cảm tương tự cũng được tái khẳng định trong các cuộc hội kiến với Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Tấn Dũng và Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Sinh Hùng. Hai bên nhấn mạnh sự quan tâm trong việc bám sát các tiến trình đổi mới của Việt Nam và cập nhật mô hình kinh tế của Cuba.

Cuối tháng 7/2013, Công ty Cổ phần đầu tư thương mại Thái Bình (Công ty Thái Bình)¹ của Việt Nam đã trao tượng trưng số tiền tương đương 150.000 USD cho các nạn nhân của cơn bão Sandy gây ảnh hưởng đến các tỉnh miền Đông Cuba vào tháng 10/2012. Tháng 8/2013, Việt Nam và Cuba đã ký Bản ghi nhớ về xây dựng chương trình nghị sự song phương nhằm nâng tầm quan hệ hợp tác vì lợi ích chung. Bộ trưởng Bộ Xây dựng Trịnh Đình Dũng và Đại sứ Cuba Fredesmán Turró González đã ký kết văn kiện khung pháp lý mở rộng nội dung kỳ họp lần thứ 31 của

1. Là công ty đầu tiên của Việt Nam thành lập chi nhánh tại Cuba (năm 1998) để xuất khẩu các sản phẩm may mặc, hàng tiêu dùng công nghiệp, vật liệu xây dựng,...

Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba sẽ tổ chức sau đó một tháng tại Hà Nội.

Cũng trong tháng 8/2013, Phó Chủ tịch nước Nguyễn Thị Doan đã trao tặng Đại sứ Fredesmán Turró González Huân chương Hữu nghị của Nhà nước Việt Nam để ghi nhận những đóng góp tích cực của ngài Đại sứ trong việc thúc đẩy, củng cố và phát triển quan hệ giữa hai nước. Đặc biệt, đây là lần thứ hai nhà ngoại giao, Đại sứ Fredesmán Turró González nhận huân chương này. Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Tấn Dũng cũng đánh giá cao những đóng góp của Đại sứ Cuba Fredesmán Turró González trong việc thúc đẩy quan hệ hợp tác nhiều mặt giữa hai nước.

Tháng 9/2013, Cuba và Việt Nam đã ký Bản ghi nhớ hợp tác nhằm thực hiện các chương trình trao đổi kinh nghiệm và đào tạo những người làm công tác phát thanh - truyền hình. Bản ghi nhớ đã được Phó Chủ tịch Viện Phát thanh và Truyền hình Cuba (ICRT) Guillermo Pavón Pacheco và Tổng Giám đốc Đài Tiếng nói Việt Nam Nguyễn Đăng Tiến ký kết tại Trung tâm Hội nghị La Habana. Bên cạnh đó, cuốn sách *Fidel - Quảng Trị: Một ngày lịch sử - 1973* do Nhà xuất bản Thuận Hóa xuất bản tập hợp hàng chục bức ảnh về chuyến thăm Việt Nam của Lãnh tụ cách mạng Cuba Fidel Castro vào tháng 9/1973 cũng được phát hành tại tỉnh Quảng Trị, miền Trung Việt Nam.

Từ ngày 16 đến 19/9/2013, kỳ họp lần thứ 31 của Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba về hợp tác kinh tế và khoa học - kỹ thuật đã được tổ chức tại thành phố Hà Nội nhằm đánh giá tiến độ thực hiện của các thỏa thuận, thảo luận về các vấn đề tồn tại cản trở sự phát triển của mối quan hệ kinh tế song phương. Kết quả của kỳ họp là việc hai bên đã ký kết Biên bản kỳ họp thứ 31 của Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba về hợp tác kinh tế

và khoa học - kỹ thuật. Văn kiện trên bao gồm các hành động và tuyến công việc khác nhau sẽ được triển khai trong giai đoạn 2013-2014 giữa hai nước trong các lĩnh vực: thương mại, đầu tư, nông nghiệp và ngư nghiệp, công nghệ sinh học và y tế, công nghiệp, năng lượng, xây dựng, công nghệ thông tin và viễn thông, giao thông vận tải, ngân hàng, xử lý nợ, tài chính và hải quan, giáo dục, du lịch, thể thao, văn hóa, phát thanh và truyền hình, tư pháp, khoa học và công nghệ. Các thỏa thuận khác cũng được ký kết giữa Viện Quy hoạch vật thể Cuba (IPF) và Viện Quy hoạch Kiến trúc, đô thị và nông thôn quốc gia (VIUP).

Trong khuôn khổ kỳ họp lần thứ 31 của Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba đã diễn ra các cuộc gặp giữa các doanh nghiệp chủ lực của Việt Nam có quan hệ kinh tế - thương mại với các doanh nghiệp Cuba, trong đó có Tổng Công ty Lương thực miền Bắc (Vinafood 1), Tập đoàn Dầu khí Việt Nam (PETROVIETNAM), Công ty Hanel và Tập đoàn Viễn thông Quân đội (Viettel). Tại các cuộc gặp này, hai bên đã thảo luận và xem xét tiến độ hợp tác giữa các công ty trên cũng như triển vọng phát triển trong tương lai.

Một trong những hoạt động nữa giúp tăng cường mối quan hệ song phương là việc tổ chức Hội chợ Quốc tế La Habana. Sự kiện này giúp nghiên cứu các khả năng đầu tư mới trong các lĩnh vực có lợi cho cả hai bên. Năm 2012, chỉ có 14 công ty Việt Nam tham gia Hội chợ nhưng đến năm 2013 đã có 24 doanh nghiệp Việt Nam tham gia.

Bà Alicia Huynh, Giám đốc Tài chính, Công ty Thái Bình, nhấn mạnh uy tín của Thái Bình là dựa trên giá cả hợp lý, chất lượng sản phẩm, trách nhiệm đối với nguồn cung ứng nên năm đó, Công ty đã trở thành nhà phân phối chính thức của nhiều

thương hiệu Việt Nam tại Cuba. Theo báo cáo, ngoài 12 dòng sản phẩm được tiếp thị tại Cuba, còn có các dự án phân phối các sản phẩm khác như trần giả và vách ngăn cho nội thất, cũng như các bộ đèn LED được sử dụng trong chiếu sáng công cộng và gia đình. Tính đến năm 2013, với hơn 15 năm kinh doanh tại Cuba, Công ty Thái Bình đã và đang đa dạng hóa các loại hình sản xuất và kinh doanh tại Cuba.

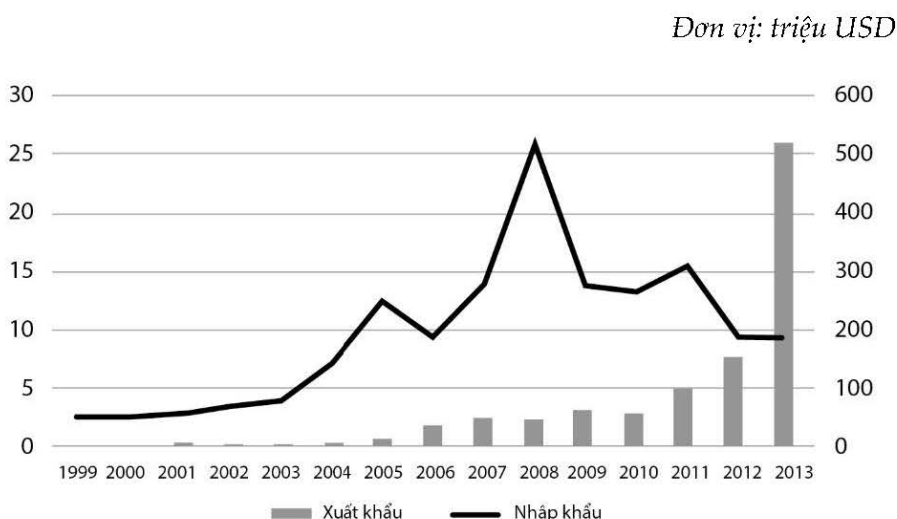
Tại kỳ họp lần thứ 31 của Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba, hai bên đã đồng ý thỏa thuận, ở cấp độ kỹ thuật, về nội dung của Chương trình nghị sự kinh tế song phương trung hạn, tất cả đã sẵn sàng để các cấp tương ứng của mỗi quốc gia phê duyệt lần cuối và văn kiện sẽ được ký tại một cuộc họp cấp cao tiếp theo giữa hai nước. Chương trình nghị sự đã được thống nhất này bao gồm các lĩnh vực kinh tế mang tính chiến lược cho sự phát triển của mối quan hệ, như nông nghiệp và đánh bắt cá, công nghệ sinh học, y tế, công nghiệp nói chung, năng lượng, công nghệ thông tin và viễn thông, cũng như du lịch.

Trên cơ sở kết quả của kỳ họp lần thứ 31 Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba, hai bên đã rà soát lại hiệp định về thương mại và các hình thức hợp tác kinh tế khác đã ký giữa hai Chính phủ vào tháng 5/1996 và thúc đẩy việc ký kết một hiệp định thương mại mới cần thiết trong điều kiện hiện nay, đó là ủng hộ việc tự do tiếp cận các thị trường tương ứng, từ đó góp phần phát triển thương mại dịch vụ và đầu tư đối ứng có tính đến những thay đổi cơ cấu của nền kinh tế Cuba và quốc tế.

Quan hệ thương mại song phương chưa thực sự ở mức cao so với các thị trường khác. Những chỉ số này cao nhất là vào thời điểm năm 2008 do giá gạo tăng, nhưng sau đó bắt đầu giảm vì nhiều lý do (xem Biểu đồ 1). Tuy nhiên, ý chí chính trị của cả

Chính phủ Cuba và Chính phủ Việt Nam là nâng quan hệ kinh tế nói chung ngang tầm với quan hệ chính trị vốn luôn ở mức cao nhất.

Biểu đồ 1: Kim ngạch thương mại song phương Cuba - Việt Nam giai đoạn 1999-2013

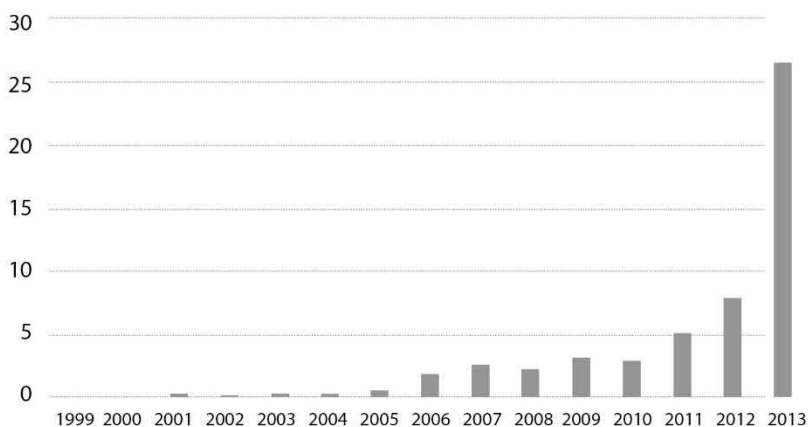
Theo Văn phòng Thống kê và Thông tin quốc gia Cuba (ONEI), tính đến hết tháng 12/2012, kim ngạch thương mại song phương Cuba - Việt Nam đạt hơn 198 triệu USD, cán cân thặng dư của Việt Nam ở mức cao. Cuối năm 2013, nhập khẩu của Cuba đạt 187,58 triệu USD, xuất khẩu đạt 26,49 triệu USD, với tổng giá trị trao đổi thương mại là 214,84 triệu USD. Điều đó thể hiện sự tăng trưởng so với năm trước. Cuba là đối tác thương mại lớn thứ năm của Việt Nam ở khu vực Mỹ Latinh và Caribê.

Từ năm 1999, gạo trở thành mặt hàng xuất khẩu chính của Việt Nam sang Cuba. Biên bản kỳ họp lần thứ 31 của Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba đã xác nhận Việt Nam sẽ giao 200.000 tấn gạo cho Cuba trong năm 2014.

Về xuất khẩu của Cuba, mặc dù kim ngạch thương mại song phương giảm nhưng xuất khẩu của Cuba đã tăng tích cực, góp phần giảm thâm hụt thương mại (xem Biểu đồ 2). Trong số các sản phẩm xuất khẩu của Cuba, vắc xin và thuốc là những mặt hàng chủ lực, trong đó nổi bật là vắc xin QuimiHib chống vi khuẩn *Haemophilus influenzae* týp B. Tôm hùm tươi và đông lạnh, phế liệu kim loại... cũng được xuất khẩu.

**Biểu đồ 2: Kim ngạch xuất khẩu của Cuba sang Việt Nam
giai đoạn 1999-2013**

Đơn vị: triệu USD

Trong lĩnh vực thương mại nói chung, Cuba phải tính đến việc Việt Nam đang xuất khẩu những sản phẩm có chất lượng, nhưng chưa tiếp cận thị trường Cuba như thiết bị điện thoại, linh kiện, phụ kiện... Cả hai bên đều có những cơ hội lớn chưa được khai thác, mặc dù vẫn còn trở ngại về khoảng cách địa lý giữa hai nước.

Tại kỳ họp lần thứ 31, Cuba khẳng định việc tuân thủ nghiêm túc các cam kết thanh toán với Việt Nam, trong đó có

cam kết dựa trên các thỏa thuận gia hạn thanh toán đã được ký kết giữa các doanh nghiệp Việt Nam và Cuba.

Trong những hợp tác giữa Cuba với Việt Nam đến năm 2013, hợp tác quan trọng nhất là việc phát triển các dự án liên quan đến lĩnh vực nông nghiệp - lương thực, vẫn được hai nước duy trì đến nay. Đó là các dự án:

- Dự án Hợp tác phát triển ngô và đậu tương tại Cuba giai đoạn II. Khi triển khai, nhờ sự tư vấn của các cán bộ kỹ thuật Việt Nam tại nơi thực hiện dự án, trong hai vụ nông nghiệp 2011-2012, năng suất cây đậu tương tăng lên 1,8 tấn/ha và ngô tăng 4,5 tấn/ha, tức là tăng gấp 3 lần so với năng suất trước khi bắt đầu việc hợp tác. Căn cứ vào tầm quan trọng của các loại cây trồng này đối với sự phát triển và an ninh lương thực của Cuba và kết quả mà dự án đạt được, Bộ Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Việt Nam được đề nghị đánh giá khả năng tiếp tục triển khai dự án trong những năm tiếp theo, nhằm đáp ứng các mục tiêu đề ra. Vấn đề này cũng đã được thống nhất trong kỳ lần thứ 31 của Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba.

- Dự án hợp tác Việt Nam - Cuba về phát triển sản xuất lúa gạo tại Cuba, giai đoạn 2010-2015. Dự án hợp tác này được triển khai tại 8 tỉnh trên toàn Cuba là: Granma, Camagüey, Sancti Spíritus, Cienfuegos, Matanzas, Mayabeque, Artemisa và Pinar del Río. Ngoài ra, hai bên cũng tính đến việc triển khai tại một số tỉnh khác như Villa Clara, Ciego de Ávila, Las Tunas, Holguín và huyện đảo Isla de la Juventud. Nhìn chung, các kết quả được đánh giá là tích cực tại các khu vực triển khai dự án. Điều này đồng nghĩa với việc tăng năng suất lao động, tăng sản lượng nông nghiệp, tăng thu nhập của người nông dân,

góp phần cải thiện tình hình tài chính và nâng cao ý thức gắn bó của xã viên.

Hai bên cũng rất quan tâm đến việc thúc đẩy quan hệ trong các lĩnh vực kinh tế, thương mại và đầu tư trong năm 2013. Chuyến thăm Việt Nam của Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Miguel Díaz-Canel Bermúdez là một dấu mốc quan trọng để hai bên có cơ hội thống nhất ý chí, cùng nỗ lực mở rộng hợp tác trên các lĩnh vực kinh tế, thương mại, đầu tư, khoa học - công nghệ, phát triển nguồn năng lượng tái tạo và các lĩnh vực khác. Từ đó tận dụng tiềm năng và khả năng của mỗi quốc gia, tạo điều kiện thuận lợi bảo đảm hiệu quả trên tất cả những lĩnh vực hợp tác.

Năm 2014 với điểm nhấn trong quan hệ song phương Việt Nam - Cuba là chuyến thăm Cuba của Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam do Ủy viên Bộ Chính trị, Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Tấn Dũng làm Trưởng đoàn trong các ngày từ 26 đến 27/3/2014. Trong thời gian chuyến thăm, Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng đã hội đàm với Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Miguel Díaz-Canel Bermúdez; hội kiến với Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Raúl Castro và có các cuộc gặp với các đồng chí lãnh đạo cấp cao của Chính phủ, Quốc hội Cuba.

Một trong những sự kiện đáng nhớ nhất trong chuyến thăm này là cuộc gặp gỡ với Lãnh tụ cách mạng Cuba Fidel Castro. Trong cuộc hội kiến thân mật, hai bên đã trao đổi sâu rộng về mối quan hệ lịch sử giữa Cuba và Việt Nam, kinh nghiệm của cả hai nước trong phát triển kinh tế - xã hội, cũng như những nguy cơ mà biến đổi khí hậu và sự khiêu khích của chủ nghĩa đế quốc gây ra. Lãnh tụ Fidel đã chia sẻ với Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng

về những nghiên cứu có thể giúp tăng sản lượng thực phẩm giàu protein, không bị biến đổi gen, có khả năng ngăn ngừa những hậu quả rất nghiêm trọng đối với sức khỏe con người. Trong khuôn khổ chuyến thăm, Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng đã được đồng chí Raúl Castro trao tặng Huân chương José Martí.

Tuyên bố chung sau chuyến thăm nhấn mạnh, Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng và Chủ tịch Raúl Castro đã nhất trí về tầm quan trọng của chương trình nghị sự này và về các thỏa thuận hợp tác khác đã đạt được trong các lĩnh vực y tế, viễn thông và thông tin, nông nghiệp, cùng các lĩnh vực khác. Hai bên cũng nhất trí đẩy mạnh các hoạt động nhằm thúc đẩy quan hệ, nhấn mạnh vào các lĩnh vực mỗi nước có tiềm năng và lợi thế để bổ sung cho nhau như thương mại, nông nghiệp, viễn thông, năng lượng, y tế, công nghệ sinh học, dược học, công nghiệp quốc phòng, du lịch và giáo dục.

Tập đoàn Công nghệ sinh học và dược phẩm Cuba (BioCubaFarma) và Bộ Y tế Việt Nam cũng đã ký kết bản ghi nhớ, theo đó hai bên sẽ tăng cường hợp tác trong các vấn đề y tế. Nhân dịp này, Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng đã trao tượng trưng 5.000 tấn gạo và 100 bộ máy vi tính, món quà của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam tặng Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba.

Hoạt động cuối cùng và cũng là hoạt động quan trọng nhất giữa hai Đảng trước thềm kỷ niệm 55 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Cuba - Việt Nam là việc tổ chức Hội thảo lý luận lần thứ hai giữa hai Đảng tại Thủ đô La Habana.

Trong các ngày từ 07 đến 17/11/2014, Đoàn đại biểu cấp cao Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Trần Quốc Vượng, Bí thư Trung ương Đảng, Chánh Văn phòng Trung ương Đảng làm Trưởng đoàn, đã thăm, làm việc và dự Hội thảo lý luận lần thứ hai

tại Cuba với chủ đề “Vai trò của Đảng trong cập nhật hóa mô hình kinh tế - xã hội tại Cuba và quá trình đổi mới tại Việt Nam: Những quan niệm cơ bản và nền tảng tư tưởng”. Trong khuôn khổ chuyến thăm, hai Đảng đã ký kết Thỏa thuận trao đổi và hợp tác giai đoạn 2014-2019.

6

XUNG LỰC MỚI CỦA QUAN HỆ CUBA - VIỆT NAM

Quan hệ song phương sau 55 năm thiết lập quan hệ

Bước sang năm 2015, năm kỷ niệm 55 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Cuba - Việt Nam, nhiều hoạt động trao đổi đoàn, nhất là các đoàn cấp cao giữa hai Đảng, hai nước được đẩy mạnh.

Trong các ngày từ 15 đến 19/6/2015, Đoàn đại biểu cấp cao Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Phạm Quang Nghị, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Thành ủy Hà Nội làm Trưởng đoàn đã thăm, làm việc tại Cuba. Trong thời gian chuyển thăm, đồng chí Phạm Quang Nghị đã được Đại tướng Raúl Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba tiếp thân mật. Đồng chí Phạm Quang Nghị đã hội đàm với đồng chí Lázara Mercedes López Acea, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Cuba, Bí thư Thành ủy La Habana; làm việc với các đồng chí: José Ramón Balaguer Cabrera, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương; Abelardo Alvarez, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Tổ chức và Cán bộ Trung ương; đặt vòng hoa tại Tượng đài Chủ tịch Hồ Chí Minh;

thăm Đặc khu kinh tế Mariel ở tỉnh Artemisa và Tổ hợp du lịch Varadero ở tỉnh Matanzas.

Chủ tịch Raúl Castro và các đồng chí lãnh đạo Cuba đánh giá quan hệ song phương thời gian qua có bước phát triển về chất với nhiều chuyến thăm của lãnh đạo cấp cao hai Đảng, hai Nhà nước; cho rằng trong bối cảnh hiện nay, khi cả hai Đảng đều đang trong quá trình tổng kết việc thực hiện các nghị quyết Đại hội VI của Đảng Cộng sản Cuba và Đại hội XI của Đảng Cộng sản Việt Nam, thì việc trao đổi kinh nghiệm giữa hai Đảng là hết sức cần thiết.

Chủ tịch Raúl Castro nhấn mạnh nhiều lần việc Cuba coi trọng kinh nghiệm về đổi mới của Việt Nam (trong đó có kinh nghiệm phát triển kinh tế - xã hội, kinh nghiệm trong công tác xây dựng Đảng, an ninh - quốc phòng, công tác đối ngoại...), đánh giá cao kinh nghiệm của Việt Nam trong bình thường hóa quan hệ với Mỹ, trong thực hiện các chính sách, biện pháp tập hợp, tranh thủ cộng đồng người Việt ở nước ngoài... Thời gian tới, Cuba cần phải tăng cường trao đổi kinh nghiệm với Việt Nam về những vấn đề này. Đồng chí cho biết chưa thật hài lòng về chất lượng, hiệu quả một số cuộc trao đổi kinh nghiệm, và cho rằng nguyên nhân là từ phía Cuba. Chủ tịch Raúl Castro đề nghị, hai bên cần thiết lập cơ chế trao đổi kinh nghiệm thật kịp thời, thiết thực và hiệu quả, thường xuyên và tránh hình thức. Hai bên không nhất thiết phải nhân dịp các chuyến thăm chính thức mà khi cần có thể tổ chức đoàn nhỏ, đáp ứng vấn đề cấp thiết của mỗi bên, không phô trương hay tuyên truyền, đưa tin công khai. Ví dụ, Cuba có thể cử một vài đồng chí sang Việt Nam trao đổi, tìm hiểu kinh nghiệm về một số vấn đề cụ thể để giúp lãnh đạo Cuba xử lý những vướng mắc đang gặp phải.

Chuyến thăm Cuba của Đoàn đại biểu cấp cao Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Phạm Quang Nghị dẫn đầu đúng vào dịp hai nước kỷ niệm 55 năm thiết lập quan hệ ngoại giao đã thành công tốt đẹp. Lãnh đạo cấp cao Cuba đón tiếp đoàn rất trọng thị, thân tình, chu đáo; đáp ứng ở mức cao nhất các yêu cầu về nội dung, chương trình, lễ tân, đặc biệt, có những hoạt động đã vượt ra ngoài khuôn khổ lễ tân thông thường như cuộc hội kiến với Chủ tịch Raúl Castro. Cuộc hội kiến đã diễn ra trong bầu không khí cởi mở, thân tình và tin cậy đặc biệt, thể hiện tình cảm anh em sâu đậm qua thái độ, cách thức, thành phần tham dự¹. Thời gian cuộc gặp kéo dài gần 3 giờ đồng hồ cũng là một điều hiếm có.

Điểm nhấn quan trọng tiếp theo trong năm kỷ niệm 55 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Cuba - Việt Nam là chuyến thăm cấp nhà nước Cuba của đồng chí Trương Tấn Sang, Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam. Nhận lời mời của Đại tướng Raúl Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba, từ ngày 28 đến 30/9/2015, Chủ tịch nước Trương Tấn Sang đã có chuyến thăm cấp nhà nước tới Cuba.

Chủ tịch nước Trương Tấn Sang đã được Thứ trưởng Bộ Ngoại giao Cuba Rogelio Sierra đón tại sân bay quốc tế José Martí.

1. Cùng dự với Chủ tịch Raúl Castro có các đồng chí: José Ramón Machado Ventura, Bí thư thứ hai Ban Chấp hành Trung ương Đảng, Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước Cuba; Lázara Mercedes López Acea, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Cuba, Bí thư Thành ủy La Habana; José Ramón Balaguer Cabrera, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương.

Tháp tùng Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam có Phó Thủ tướng kiêm Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Phạm Bình Minh, Bộ trưởng Bộ Xây dựng Trịnh Đình Dũng, Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp và phát triển nông thôn Cao Đức Phát, Thống đốc Ngân hàng Nhà nước Nguyễn Văn Bình và đoàn các doanh nghiệp Việt Nam.

Sáng 29/9/2015, Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội Cuba Esteban Lazo Hernández đã tiếp Chủ tịch nước Việt Nam Trương Tấn Sang và bày tỏ lòng biết ơn của nhân dân và Chính phủ Cuba về việc Việt Nam đã sát cánh cùng Cuba trong những giai đoạn khó khăn nhất. Đồng chí Esteban Lazo Hernández cũng cảm ơn sự hỗ trợ của Việt Nam trong những năm khó khăn của Thời kỳ đặc biệt và tình đoàn kết thể hiện trong cuộc đấu tranh đòi chấm dứt bao vây, cấm vận đối với Cuba. Đồng chí Esteban Lazo Hernández khẳng định: *Đồng chí Trương Tấn Sang là người đại diện của nhân dân Việt Nam anh hùng, một dân tộc có mối quan hệ anh em gắn bó không gì phá vỡ được với Cuba bắt nguồn từ một lịch sử đấu tranh chung. Khi gặp nhau, chúng ta luôn thể hiện những tình cảm đó với tư cách là những người anh em. Đó là những lời phát biểu không phải lúc nào cũng được bày tỏ với các nhà lãnh đạo nước ngoài khác. Rõ ràng, tình cảm của nhân dân Cuba anh em đối với Việt Nam đã ăn sâu vào máu của người dân Cuba và được truyền từ thế hệ này sang thế hệ khác.*

Đồng chí Esteban Lazo Hernández nhiệt liệt chúc mừng Việt Nam nhân kỷ niệm 70 năm Ngày Quốc khánh, mừng đất nước độc lập; đánh giá cao học thuyết chiến tranh nhân dân dũng cảm và trí tuệ với một chân lý không gì lay chuyển nổi: “Không có gì quý hơn độc lập, tự do” của Chủ tịch Hồ Chí Minh. Chủ tịch Quốc hội Esteban Lazo Hernández đánh giá cao nhã ý

của Chủ tịch nước Trương Tấn Sang khi lựa chọn cuộc gặp gỡ tại trụ sở Quốc hội là hoạt động đầu tiên của ông tại Cuba. Tham dự cuộc gặp còn có Đại sứ Cuba tại Việt Nam Herminio López, và một số các đại biểu Quốc hội hai nước.

Cùng ngày, Chủ tịch nước Trương Tấn Sang đã hội đàm với Chủ tịch Cuba Raúl Castro. Về phía Cuba, có các đồng chí: Rodrigo Malmierca Díaz, Bộ trưởng Bộ Ngoại thương và Đầu tư nước ngoài; Gustavo Rodríguez Rollero, Bộ trưởng Bộ Nông nghiệp; Ernesto Medina Villaveirán, Bộ trưởng, Chủ tịch Ngân hàng Trung ương Cuba; Marcelino Medina González, Quyền Bộ trưởng Bộ Ngoại giao.

Tại cuộc gặp, nhà lãnh đạo cấp cao Cuba và Chủ tịch nước Trương Tấn Sang đều khẳng định mong muốn tiếp tục thúc đẩy đối thoại chính trị và tăng cường phát triển quan hệ kinh tế - thương mại. Ngoài việc đánh giá quan hệ song phương là “tuyệt vời”, hai nhà lãnh đạo đã trao đổi về các vấn đề cùng quan tâm liên quan đến các sự kiện khu vực và quốc tế. Đặc biệt, cuộc gặp diễn ra chỉ vài giờ sau khi Chủ tịch Cuba trở về từ New York, nơi ông có bài phát biểu tại Đại hội đồng Liên hợp quốc.

Trong khuôn khổ chuyến thăm, lãnh đạo các bộ, ban, ngành hai nước đã ký hai thỏa thuận hợp tác trước sự chứng kiến của Chủ tịch Cuba Raúl Castro và Chủ tịch nước Việt Nam Trương Tấn Sang, như Hiệp định công nhận lẫn nhau về văn bằng giữa Bộ Giáo dục và Đào tạo Việt Nam và Bộ Đại học Cuba, do Bộ trưởng Bộ Đại học Cuba Rodolfo Alarcón và Thứ trưởng Bộ Giáo dục và Đào tạo Việt Nam Phạm Mạnh Hùng ký, phản ánh mong muốn củng cố và phát triển quan hệ hữu nghị giữa hai dân tộc và hợp tác trong lĩnh vực này; Biên bản ghi nhớ về trao đổi

thông tin giám sát ngân hàng giữa Ngân hàng Trung ương Cuba và Ngân hàng Nhà nước Việt Nam, do Thống đốc Ngân hàng Nhà nước Việt Nam Nguyễn Văn Bình và Chủ tịch Ngân hàng Trung ương Cuba Ernesto Medina Villaveirán ký, thể hiện thiện chí hợp tác của cả hai tổ chức trên cơ sở tin cậy và hiểu biết lẫn nhau trong việc trao đổi thông tin về giám sát các tổ chức ngân hàng của hai quốc gia.

Ngay trong ngày đầu tiên của chuyến thăm, Chủ tịch nước Trương Tấn Sang đã được Chủ tịch Raúl Castro trao tặng Huân chương José Martí.

Tại buổi khai mạc Diễn đàn doanh nghiệp ở khách sạn Nacional, Cuba, với sự tham gia của đại diện các ngành tài chính, thương mại và công nghiệp của hai nước, Chủ tịch nước Trương Tấn Sang đã đề nghị các tổ chức, bộ, ngành của Cuba và Việt Nam trao đổi sâu hơn, thực chất hơn nhằm thắt chặt hơn nữa quan hệ song phương cũng như mở rộng quan hệ trong tất cả các lĩnh vực.

Phát biểu tại diễn đàn, Chủ tịch nước Trương Tấn Sang cho rằng, hiện có không ít doanh nhân Việt Nam quan tâm đầu tư vào lĩnh vực viễn thông, du lịch, dầu khí, xây dựng cơ sở hạ tầng, sản xuất nông sản, thực phẩm vì nhận thấy có những tiềm năng và điều kiện bổ sung cho nhau. Ông cũng đề cập kết quả tích cực của các chương trình hợp tác về nông nghiệp, và đặc biệt trong sản xuất gạo, nhờ đó giúp Cuba giảm nhập khẩu gạo từ 450.000 tấn xuống 300.000 tấn, từ đó tạo cơ sở cho các cuộc đàm phán về đậu tương và ngô sau này.

Phát biểu chào mừng, Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Cuba Ricardo Cabrisas Ruíz khẳng định, cần mở rộng quan hệ

hợp tác với những cách thức sáng tạo, từ đó có thể tận dụng những kinh nghiệm cập nhật mô hình kinh tế ở Cuba và đường lối đổi mới ở Việt Nam mà theo ông thì cả hai bên đều mong muốn. Tại Diễn đàn doanh nghiệp, 6 thỏa thuận đã được ký kết liên quan đến việc hợp tác giữa Phòng Thương mại hai nước, cũng như cơ hội thăm dò, khai thác và sản xuất dầu khí, việc hợp tác giữa Ngân hàng Trung ương Cuba, Ngân hàng Thương mại quốc tế Cuba và Ngân hàng Nông nghiệp và Phát triển nông thôn Việt Nam,...

Chuyến thăm Cuba của Chủ tịch nước Trương Tấn Sang diễn ra vào thời điểm mà quan hệ Cuba - Việt Nam tiếp tục có những bước phát triển tốt đẹp, thể hiện qua các chuyến thăm của lãnh đạo cấp cao hai nước trước đó, tiêu biểu như chuyến thăm Cuba của Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam Nguyễn Phú Trọng năm 2012; chuyến thăm của Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng năm 2014. Về phía Cuba, đó là các chuyến thăm Việt Nam của Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Raúl Castro tháng 7/2012; Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Marino Murillo Jorge năm 2012; Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Miguel Díaz-Canel Bermúdez năm 2013 và các nhà lãnh đạo khác.

Kim ngạch thương mại song phương đã tăng từ 175 triệu USD năm 2012 lên 269 triệu USD vào năm 2014. Đây là kết quả của những nỗ lực mà cả hai bên đã và đang thực hiện để cải thiện quan hệ kinh tế và thương mại, nhưng vẫn chưa đạt được như kỳ vọng. Việt Nam xuất khẩu gạo và các sản phẩm tiêu dùng

sang thị trường Cuba và nhập khẩu từ Cuba các sản phẩm công nghệ sinh học, dược phẩm. Việt Nam vẫn là đối tác thương mại lớn thứ hai ở châu Á của Cuba, chỉ sau Trung Quốc.

Các doanh nghiệp Việt Nam đẩy nhanh các dự án đầu tư vào cơ sở hạ tầng du lịch, vật liệu xây dựng và sản xuất chất tẩy rửa tại Cuba. Việt Nam cũng hỗ trợ cho các dự án phát triển và sản xuất lúa gạo, ngô, đậu tương và nuôi trồng thủy sản tại Cuba. Hai nước tăng cường hợp tác trong lĩnh vực viễn thông, an ninh - quốc phòng, giáo dục - đào tạo, văn hóa, y tế - dược phẩm và khoa học - kỹ thuật.

Theo đó, với kinh nghiệm phân phối và cung cấp 12 sản phẩm khác nhau tại 16 tỉnh của Cuba, Công ty Thái Bình với bề dày kinh nghiệm tại quốc gia vùng Caribê này đã và đang mang đến cơ hội cho các doanh nghiệp Việt Nam. Công ty Thái Bình chính thức triển khai xây dựng 2 nhà máy với tổng số vốn là 23 triệu USD tại Cuba, gồm nhà máy sản xuất bột giặt và nhà máy sản xuất tã lót. Bột giặt và tã lót là hai sản phẩm chiến lược đối với người tiêu dùng Cuba và góp phần thúc đẩy xu hướng sử dụng hàng Việt Nam. Hai nhà máy được đặt tại Đặc khu kinh tế Mariel, cách Thủ đô La Habana 43km. Nhà máy bột giặt có công suất 50.000 tấn/năm, vốn đầu tư là 18 triệu USD; là liên doanh giữa Công ty Thái Bình, Công ty Trách nhiệm hữu hạn Vico và Công ty Suchel (Cuba). Các sản phẩm sẽ được cung cấp tại thị trường Cuba, cũng như có thể xuất khẩu sang các nước khác ở châu Mỹ. Trong khi đó, nhà máy tã lót có vốn đầu tư 5 triệu USD với năng lực sản xuất từ 120 đến 180 triệu sản phẩm/năm.

Cũng trong năm 2015, Cuba đã cử nhiều đoàn các cấp đến thăm và làm việc tại Việt Nam nhằm trao đổi kinh nghiệm và thúc đẩy quan hệ song phương. Thực hiện thỏa thuận hợp tác giữa hai Đảng, Đoàn đại biểu cấp cao Đảng Cộng sản Cuba do đồng chí Salvador Valdés Mesa, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Cuba làm Trưởng đoàn đã thăm, làm việc tại Hà Nội từ ngày 28 đến 31/5/2015 (từ ngày 31 tháng 5 đến 02/6/2015, đoàn thăm và làm việc tại Lào); từ ngày 02 đến 04/6/2015, đoàn thăm và làm việc tại Thành phố Hồ Chí Minh.

Trong thời gian chuyển thăm, đoàn đã thăm nơi ở và làm việc của Chủ tịch Hồ Chí Minh, đặt hoa tại tượng đài José Martí tại Hà Nội; hội kiến với Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, Chủ tịch nước Trương Tấn Sang; hội đàm với Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Lê Hồng Anh, Ủy viên Bộ Chính trị, Thường trực Ban Bí thư làm Trưởng đoàn; làm việc với các đồng chí Hoàng Bình Quân, Ủy viên Trung ương Đảng, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương, Lê Hoàng Quân, Ủy viên Trung ương Đảng, Chủ tịch Ủy ban nhân dân Thành phố Hồ Chí Minh, Trần Thanh Mẫn, Ủy viên Trung ương Đảng, Bí thư Thành ủy Cần Thơ; làm việc với Ban Tổ chức Trung ương, Ban Tuyên giáo Trung ương; thăm một số cơ sở kinh tế, văn hóa và lịch sử tại Hà Nội, Thành phố Hồ Chí Minh, Quảng Ninh và thành phố Cần Thơ.

Cùng với các hoạt động trên kênh đối ngoại đảng và ngoại giao nhà nước, các hoạt động đối ngoại nhân dân cũng được đẩy mạnh trong năm kỷ niệm 55 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Cuba - Việt Nam, nhất là hoạt động hữu nghị, đoàn kết ủng hộ cách mạng và sự nghiệp chính nghĩa của nhân dân Cuba anh em.

Trong hai ngày 08 và 09/9/2015, tại Thủ đô Hà Nội, Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam đã chủ trì tổ chức Hội nghị khu vực châu Á - Thái Bình Dương đoàn kết với Cuba; 220 đại biểu từ 18 quốc gia khu vực châu Á - Thái Bình Dương đã tham dự, chia sẻ những kinh nghiệm quý báu, khẳng định tình đoàn kết với Cuba, đề xuất nhiều sáng kiến thông qua hoạt động truyền thông, tiếp tục phát triển phong trào đoàn kết, hữu nghị với Cuba. Phát biểu bế mạc, Chủ tịch Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam Vũ Xuân Hồng cho biết Hội nghị khu vực châu Á - Thái Bình Dương đoàn kết với Cuba lần thứ 7 đã kết thúc thành công, hoàn thành toàn bộ chương trình nghị sự. Hội nghị đã trở thành một biểu tượng đoàn kết với Cuba trong tình hình mới; thông qua “Tuyên bố Hà Nội” vào ngày 09/9/2015, thể hiện sự trung thành với truyền thống, ý chí, quyết tâm và sự sáng tạo trong duy trì và phát triển phong trào đoàn kết với Cuba ở khu vực cũng như trên thế giới.

“Tuyên bố Hà Nội” bác bỏ mọi hành vi và biện pháp trái với luật pháp quốc tế như sự bao vây, cấm vận về kinh tế, thương mại và tài chính đối với Cuba trong hơn năm thập niên; bày tỏ sự ủng hộ với nhân dân Cuba và yêu cầu nhanh chóng dỡ bỏ sự bao vây, cấm vận đối với Cuba.

Tuyên bố cũng đã ghi nhận ý nghĩa lịch sử những công bố của Chủ tịch Cuba Raúl Castro và Tổng thống Mỹ Barack Obama về việc khôi phục quan hệ ngoại giao giữa Cuba và Mỹ và việc mở lại đại sứ quán ở thủ đô mỗi nước; cho rằng tất cả những việc này là thành quả của cuộc đấu tranh anh hùng của nhân dân Cuba, sự trung thành với tinh thần và các nguyên tắc của cuộc Cách mạng Cuba cũng như tình đoàn kết quốc tế với Cuba của các cá nhân, các tổ chức đoàn kết, tổ chức chính trị và các quốc gia

có tinh thần công bằng ở Mỹ Latinh, châu Á - Thái Bình Dương và các khu vực khác trên toàn thế giới.

Trong “Tuyên bố Hà Nội”, các đại biểu quốc tế tham gia Hội nghị khu vực châu Á - Thái Bình Dương đoàn kết với Cuba lần thứ 7 đã gửi lời chúc mừng nhân kỷ niệm 70 năm Quốc khánh Việt Nam và 55 năm thành lập Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc (ICAP); bày tỏ tình đoàn kết vững chắc với nhân dân Việt Nam trong cuộc đấu tranh bảo vệ độc lập, chủ quyền quốc gia và vì một môi trường khu vực hòa bình và ổn định để xây dựng một đất nước thịnh vượng và tươi đẹp hơn.

Kết thúc năm kỷ niệm 55 năm thiết lập quan hệ ngoại giao giữa hai nước, ngày 30/11/2015, Bộ Ngoại giao, Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam và Đại học Quốc gia Hà Nội đã tổ chức mít tinh kỷ niệm 55 năm Ngày thiết lập quan hệ ngoại giao Việt Nam - Cuba (02/12/1960 - 02/12/2015). Tham dự Lễ kỷ niệm có các đồng chí: Đinh Thế Huynh, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương; Trịnh Đình Dũng, Bộ trưởng Bộ Xây dựng, Chủ tịch Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba ; Vũ Xuân Hồng, Chủ tịch Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam; Bùi Thanh Sơn, Thứ trưởng Bộ Ngoại giao; Herminio López Díaz, Đại sứ đặc mệnh toàn quyền Cộng hòa Cuba tại Việt Nam cùng đại diện các ban, bộ, ngành, đoàn thể, doanh nghiệp Việt Nam, các hội viên Hội hữu nghị Việt Nam - Cuba, các cán bộ, chuyên gia, sinh viên Cuba đang học tập và công tác tại Việt Nam...

Tại Cuba cũng đã diễn ra nhiều hoạt động kỷ niệm dấu mốc lịch sử quan trọng của mối quan hệ Cuba - Việt Nam. Đại sứ

quán Việt Nam tại La Habana đã tổ chức gặp mặt tri ân những bạn bè Cuba và quốc tế đã góp phần vun đắp tình đoàn kết, hữu nghị đặc biệt giữa hai dân tộc. Tới dự buổi lễ có bà Ana María Mari Machado, Ủy viên Trung ương Đảng, Phó Chủ tịch Quốc hội Cuba, cùng lãnh đạo Ban Đối ngoại Trung ương Đảng, Bộ Ngoại giao Cuba, Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc, cùng đại diện nhiều bộ, ngành, tổ chức của Cuba, các nhà ngoại giao và nhà hoạt động nước ngoài.

Phát biểu trước gần 300 khách mời, Đại sứ Việt Nam tại Cuba Dương Minh đã ôn lại những dấu mốc phát triển của tình đoàn kết thủy chung, son sắt và vô tư giữa hai dân tộc, khởi nguồn từ những áng văn của nhà tư tưởng lỗi lạc và Anh hùng Dân tộc Cuba José Martí, được Chủ tịch Hồ Chí Minh và Lãnh tụ cách mạng Cuba Fidel Castro gieo trồng, vun xới. Đại sứ Dương Minh đã bày tỏ lòng biết ơn đối với sự giúp đỡ vô giá của bạn bè Cuba cho sự nghiệp cách mạng của Việt Nam, đặc biệt là trong những năm tháng kháng chiến kiến quốc đầy hy sinh, gian khổ nhưng hào hùng của dân tộc Việt Nam, cũng như tình hữu nghị, anh em trong sáng, trước sau như một của nhân dân Cuba đối với nhân dân Việt Nam.

Trước đó, Tổ chức Đoàn kết nhân dân Á, Phi, Mỹ Latinh (OSPAAAL) cũng đã tổ chức buổi mít tinh nhân kỷ niệm 55 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Cuba - Việt Nam, với sự góp mặt của đại biểu từ 15 quốc gia. Qua những thước phim tư liệu, lời kể của những nhân chứng lịch sử, những bức ảnh và sách báo được trưng bày, những người tham dự buổi mít tinh đã được ôn lại chặng đường phát triển quan hệ giữa hai nước, đồng thời

chúng kiến hình ảnh Việt Nam hiện đại, nhưng vẫn giữ được những nét văn hóa đặc sắc trong thời kỳ đổi mới.

Nguyên thủ nước ngoài cuối cùng gặp Lãnh tụ Fidel Castro

Nhận lời mời của Đại tướng Raúl Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba, Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam Trần Đại Quang đã có chuyến thăm chính thức tới Cuba. Chuyến thăm bắt đầu từ ngày 15 đến 17/11/2016, tháp tùng Chủ tịch nước có phu nhân và Đoàn đại biểu cấp cao Đảng và Nhà nước Việt Nam. Chủ tịch nước Trần Đại Quang đã hội đàm chính thức với Chủ tịch Raúl Castro trong bầu không khí hữu nghị anh em, hiểu biết và tin cậy lẫn nhau.

Chủ tịch nước Trần Đại Quang cũng đã có các cuộc hội kiến với Chủ tịch Quốc hội Esteban Lazo Hernández; Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng kiêm Bộ trưởng Bộ Kinh tế và kế hoạch Cuba Ricardo Cabrisas Ruíz; Chủ tịch Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc Kenia Serrano Puig và các thành viên của Quốc hội. Ông đã đến đặt vòng hoa tại tượng đài Anh hùng Dân tộc Cuba José Martí và tượng đài Chủ tịch Hồ Chí Minh, thăm Trường Tiểu học Nguyễn Văn Trỗi ở Thủ đô La Habana, Đặc khu kinh tế Mariel và dự lễ khai mạc Diễn đàn doanh nghiệp Cuba - Việt Nam.

Chuyến thăm và làm việc của Chủ tịch nước Trần Đại Quang cũng đúng vào dịp khánh thành trụ sở Quốc hội Cuba tại tòa nhà Capitolio ở Thủ đô La Habana. Trong cuộc đón tiếp Chủ tịch nước

Việt Nam tới thăm, Chủ tịch Quốc hội Cuba Esteban Lazo Hernández đã giới thiệu với phái đoàn Việt Nam hoạt động và cơ cấu của Quốc hội Cuba cũng như chương trình hành động nhằm hoàn thiện chính quyền nhân dân. Chủ tịch nước Trần Đại Quang đã trao tặng Quốc hội Cuba bản sao chiếc trống đồng, biểu tượng của văn hóa Việt Nam, đồng thời bày tỏ sự vui mừng khi chuyến thăm diễn ra trùng với một sự kiện có ý nghĩa lịch sử trọng đại đối với Cuba.

Chủ tịch nước Trần Đại Quang đã có cuộc gặp gỡ thân mật với Lãnh tụ Fidel và ông đã nhắc lại mối quan hệ thắm thiết với nhân dân Việt Nam anh em. Đặc biệt, Chủ tịch nước Trần Đại Quang là nhà lãnh đạo nước ngoài cuối cùng đến thăm Lãnh tụ Fidel Castro trước khi ông qua đời.

Kết thúc chuyến thăm, hai nước đã ra Tuyên bố chung, trong đó nêu rõ Chủ tịch nước Trần Đại Quang và Chủ tịch Raúl Castro cùng Đoàn đại biểu chính thức hai nước đã có những cuộc trao đổi hiệu quả về quan hệ song phương và thảo luận nhiều vấn đề khu vực và quốc tế mà hai bên cùng quan tâm. Hai bên bày tỏ hài lòng về sự phát triển tốt đẹp của quan hệ song phương và tự hào về truyền thống đoàn kết giữa hai dân tộc. Hai bên tái khẳng định sẵn sàng làm sâu sắc hơn nữa mối quan hệ đoàn kết, hữu nghị, thủy chung, tin cậy và hợp tác toàn diện, vì lợi ích của sự nghiệp xây dựng chủ nghĩa xã hội và bảo vệ Tổ quốc ở mỗi nước, đóng góp tích cực cho độc lập dân tộc, dân chủ, tiến bộ xã hội, hợp tác và phát triển ở các khu vực Đông Nam Á, Mỹ Latinh, Caribê và trên thế giới.

Trong khuôn khổ chuyến thăm, nhiều chương trình đã được thống nhất nhằm tăng cường quan hệ, trong đó đặc biệt chú trọng các lĩnh vực mỗi nước có tiềm năng và lợi thế để bổ sung

cho nhau như thương mại, nông nghiệp, khoa học và công nghệ, viễn thông, phát thanh và truyền hình, năng lượng, y tế công cộng, công nghệ sinh học, dược học, xây dựng, quốc phòng, du lịch, văn hóa, thể thao, giáo dục và đào tạo.

Phía Việt Nam chúc mừng Đảng, Chính phủ và nhân dân Cuba về những kết quả đạt được trong quan hệ đối ngoại thời gian gần đây, thành công của Đại hội VII của Đảng Cộng sản Cuba được tổ chức vào tháng 4 vừa qua cũng như những thành tựu đạt được trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc của Cách mạng Cuba; yêu cầu chấm dứt ngay sự bao vây, cấm vận về kinh tế, thương mại và tài chính đối với Cuba. Phía Việt Nam cũng đánh giá cao uy tín và tính hợp pháp mà Cuba có được ở khu vực Mỹ Latinh và Caribê; nhấn mạnh quyết định của Cộng đồng các nhà nước Mỹ Latinh và Caribê (CELAC) tuyên bố Mỹ Latinh và Caribê là khu vực hòa bình; hoan nghênh tiến trình tiến tới bình thường hóa quan hệ giữa Cuba và Mỹ, đồng thời bày tỏ tin tưởng hoàn toàn rằng quá trình cập nhật mô hình kinh tế - xã hội của Cuba sẽ mở ra một giai đoạn phát triển mới vì lợi ích của nhân dân Cuba và công cuộc xây dựng chủ nghĩa xã hội thịnh vượng và bền vững.

Nhân chuyến thăm của Chủ tịch nước Trần Đại Quang, phía Cuba cũng chúc mừng Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam về thành công của Đại hội lần thứ XII của Đảng Cộng sản Việt Nam vừa qua, đồng thời nêu bật những thành tựu có ý nghĩa lịch sử của công cuộc đổi mới, thể hiện ở sự phát triển cao về kinh tế, chất lượng cuộc sống của người dân được cải thiện và chính trị và xã hội của đất nước ổn định. Phía Cuba bày tỏ tin tưởng Việt Nam sẽ tiếp tục giành được nhiều thắng lợi to lớn hơn

nữa trong công cuộc đổi mới, cũng như trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa, bảo đảm hạnh phúc cho nhân dân và đất nước ngày càng vững mạnh; đưa Việt Nam trở thành nước công nghiệp tiến lên hiện đại hóa theo mục tiêu mà các kỳ Đại hội Đảng đã đề ra.

Các đồng chí lãnh đạo Cuba và Việt Nam nhất trí thúc đẩy hợp tác giữa hai Nhà nước và hai Đảng Cộng sản; đi sâu trao đổi lý luận - thực tiễn về kinh nghiệm công tác xây dựng Đảng, xây dựng hệ thống chính trị, phát triển kinh tế - xã hội và phối hợp trong công tác đánh giá thực tiễn, nghiên cứu và phát triển chủ nghĩa Mác - Lênin phù hợp với điều kiện của mỗi nước.

Hai bên nêu bật tầm quan trọng của cơ chế Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba về hợp tác kinh tế và khoa học - kỹ thuật và nhất trí phối hợp hướng tới tổ chức thành công kỳ họp lần thứ 34 của Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba từ ngày 18 đến 23/11/2016. Hai bên bày tỏ sẵn sàng tăng cường hiệu quả và hiệu lực của cơ chế này như một công cụ phù hợp để thúc đẩy các dự án hợp tác cơ bản. Hai bên cũng bày tỏ quan tâm đến việc thúc đẩy đầu tư những lĩnh vực mà hai bên cùng có lợi và cam kết cụ thể hóa các dự án đang đàm phán trong một tương lai không xa.

Chủ tịch nước Trần Đại Quang và Chủ tịch Raúl Castro nhấn mạnh tầm quan trọng của Chương trình nghị sự trung hạn về kinh tế song phương, coi đây là khuôn khổ định hướng cho quan hệ kinh tế giữa hai nước. Hai bên nhất trí tiếp tục triển khai chương trình nghị sự này, góp phần làm sâu sắc hơn và mở rộng hơn quan hệ kinh tế, thương mại và đầu tư giữa hai nước.

Trong một buổi lễ trọng thể, Chủ tịch Raúl Castro đã trao tặng Chủ tịch nước Trần Đại Quang Huân chương José Martí. Nhà lãnh đạo Việt Nam bày tỏ ông rất vui mừng được đón nhận huân chương cao quý nhất của Đảng và Nhà nước Cuba. Chủ tịch nước Trần Đại Quang đã trân trọng mời Chủ tịch Raúl Castro sang thăm hữu nghị chính thức Việt Nam. Chủ tịch Raúl Castro đã vui vẻ nhận lời và chuyến thăm sẽ được thu xếp qua đường ngoại giao.

Những tình cảm đặc biệt của Việt Nam dành cho Lãnh tụ Fidel Castro

Được tin đồng chí Fidel Castro, nguyên Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, nguyên Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng nước Cộng hòa Cuba, lãnh tụ của nhân dân Cuba anh em, từ trần ở tuổi 90 vào đêm ngày 25/11/2016 - giờ La Habana, tức trưa ngày 26/11/2016 - giờ Hà Nội, ngày 26 tháng 11, Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam, Chủ tịch nước, Chính phủ và Ủy ban Thường vụ Quốc hội nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam đã gửi điện chia buồn tới Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Hội đồng Nhà nước, Chính phủ và Quốc hội chính quyền nhân dân nước Cộng hòa Cuba.

Toàn văn bức điện viết:

Kính gửi:

- Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba
- Hội đồng Nhà nước và Chính phủ nước Cộng hòa Cuba
- Quốc hội chính quyền nhân dân nước Cộng hòa Cuba

Các đồng chí thân mến,

Chúng tôi vô cùng xúc động và đau buồn sâu sắc khi được tin đồng chí Fidel Castro Ruz, nguyên Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, nguyên Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng nước Cộng hoà Cuba, lãnh tụ của nhân dân Cuba anh em, nhà lãnh đạo cộng sản và cách mạng kiên cường của các dân tộc Mỹ Latinh và phong trào đấu tranh vì hoà bình, độc lập dân tộc, tự do và chủ nghĩa xã hội, đã từ trần vào ngày 25/11/2016 vừa qua.

Cuộc đời trong sáng và sự nghiệp bất tử của đồng chí Fidel Castro sẽ sống mãi trong sự nghiệp cách mạng vẻ vang của nhân dân Cuba và các dân tộc đang nỗ lực đấu tranh nhằm xây dựng một thế giới công bằng, văn minh, dân chủ, phồn vinh và hạnh phúc. Đồng chí Fidel đã tiếp nối xứng đáng sự nghiệp cao cả của các Anh hùng Simón Bolívar, José Martí và các vị anh hùng tiền bối của Cuba và Mỹ Latinh, cống hiến trọn đời mình cho sự nghiệp cách mạng cao đẹp, kiên cường đấu tranh chống chủ nghĩa thực dân và đế quốc; đi đầu và lãnh đạo nhân dân Cuba từ Moncada đến Sierra Maestra, đập tan chế độ độc tài tay sai đế quốc, đưa đất nước và nhân dân Cuba vào kỷ nguyên độc lập, tự do thực sự kể từ ngày 01/01/1959; không ngừng nâng cao vị thế của cách mạng, cũng như phẩm giá của nhân dân Cuba trên trường quốc tế; đưa đất nước Cuba từ đói nghèo, lạc hậu trở thành tấm gương của các nước đang phát triển về giáo dục, y tế, thể thao - văn hóa, công nghệ sinh học và đặc biệt là tinh thần quốc tế hào hiệp đối với các dân tộc anh em khác ở Mỹ Latinh, cũng như ở châu Phi và châu Á.

Hơn nửa thế kỷ với cương vị là người đứng đầu và lãnh tụ cách mạng Cuba, đồng chí Fidel Castro cũng là người đồng chí, anh em

thân thiết của lãnh đạo và nhân dân Việt Nam; luôn sát cánh cùng Việt Nam trong những năm tháng gian khổ của cuộc đấu tranh giành độc lập, thống nhất Tổ quốc, cũng như trong ngày vui thắng lợi và công cuộc “xây dựng đất nước Việt Nam ngày càng giàu đẹp hơn” như Chủ tịch Hồ Chí Minh hằng mong muốn. Trong trái tim của những người Việt Nam luôn khắc sâu câu nói bất hủ của đồng chí Fidel Castro: “Vì Việt Nam, Cuba sẵn sàng hiến dâng cả máu của mình”.

Đồng chí Fidel Castro qua đời, Đảng Cộng sản Cuba, Nhà nước, Chính phủ và nhân dân Cuba anh em, cũng như nhân dân các nước Mỹ Latinh và phong trào cộng sản, cách mạng thế giới mất đi một nhà lãnh đạo kiên cường, quả cảm và dày dặn kinh nghiệm; Đảng Cộng sản, Nhà nước và nhân dân Việt Nam mất đi một người đồng chí, anh em chiến đấu vô cùng thân thiết và quý mến. Chúng tôi tin tưởng chắc chắn rằng, trong giờ phút đau thương này của Đảng Cộng sản và nhân dân Cuba anh em, của tất cả những người cộng sản, cách mạng và nhân dân yêu chuộng hoà bình, tự do, công lý và tiến bộ xã hội trên thế giới, những người cộng sản Cuba và nhân dân Cuba anh hùng tiếp tục đoàn kết nhất trí dưới sự lãnh đạo của Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba quang vinh do đồng chí Raúl Castro đứng đầu, nhất định sẽ thực hiện thắng lợi những di huấn của đồng chí Fidel Castro, bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền và xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội trên đất nước Cuba tự do và tươi đẹp.

Trong giờ phút đau thương vô hạn này, những người cộng sản và nhân dân Việt Nam một lần nữa xin khẳng định lại tình đoàn kết chiến đấu kiên định với những người cộng sản và nhân dân Cuba anh em.

Đồng chí Fidel Castro sống mãi trong sự nghiệp cách mạng Cuba và của các dân tộc anh em trên thế giới¹.

Bất chấp khoảng cách địa lý và việc Cuba vừa mới đón tiếp đoàn cấp cao Việt Nam, Đoàn đại biểu Việt Nam do Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Thị Kim Ngân dẫn đầu là đoàn đầu tiên đến dự lễ tang của Lãnh tụ Cuba Fidel Castro. Điều đó một lần nữa cho thấy mức độ đặc biệt của quan hệ hai nước. Lãnh tụ cách mạng Cuba - Fidel Castro là một nhân vật hết sức gần gũi không chỉ đối với nhân dân mà còn đối với các nhà lãnh đạo của Việt Nam. Fidel là một biểu tượng trong quan hệ hai nước và những việc làm của ông đã thể hiện tình cảm sâu sắc của nhân dân Cuba đối với Tổ quốc của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Phát biểu tại Lễ tang Lãnh tụ Fidel Castro, Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Thị Kim Ngân nhấn mạnh:

(...) Ở thời khắc vô cùng đau thương và xúc động này, một lần nữa tôi xin chuyển đến lãnh đạo, nhân dân Cuba anh em và đặc biệt là gia quyến của đồng chí Fidel Castro lời chia buồn chân thành và sâu sắc nhất của lãnh đạo và toàn thể nhân dân Việt Nam.

Đồng chí Fidel Castro qua đời, Đảng Cộng sản Cuba, Nhà nước và nhân dân Cuba anh em mất đi vị lãnh tụ lịch sử và huyền thoại, phong trào cộng sản và cách mạng quốc tế mất đi một nhà lãnh đạo kiên cường, quả cảm và dày dặn kinh nghiệm; Đảng Cộng sản, Nhà nước và nhân dân Việt Nam mất đi một người đồng chí, người anh em chiến đấu vô cùng thân thiết và gần gũi.

Trong giờ phút đau thương vô hạn này, chúng tôi xin bày tỏ niềm tin sắt đá rằng những người cộng sản và nhân dân Cuba anh hùng

1. Xem <https://vov.vn/chinh-tri/viet-nam-dau-buon-sau-sac-khi-duoc-tin-dong-chi-fidel-castro-tu-tran-572751.vov>.

tiếp tục đoàn kết dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Cuba quang vinh do đồng chí Raúl Castro đứng đầu, nhất định sẽ thực hiện thành công những di huấn và tư tưởng vĩ đại của đồng chí Fidel, bảo vệ vững chắc độc lập, chủ quyền và xây dựng thành công chủ nghĩa xã hội trên đất nước Cuba tự do và tươi đẹp.

Những người Việt Nam chúng tôi luôn khắc sâu trong trái tim mình câu nói bất hủ của đồng chí Fidel: “Vì Việt Nam, Cuba sẵn sàng hiến dâng cả máu của mình” và tại thời khắc thiêng liêng này, chúng tôi một lần nữa xin khẳng định lại tình đoàn kết chiến đấu kiên định trước sau như một với những người cộng sản và nhân dân Cuba anh em.

Chúng ta tin tưởng chắc chắn rằng đồng chí Fidel sẽ sống mãi trong sự nghiệp cách mạng chính nghĩa của nhân dân Cuba anh hùng và trong trái tim của các dân tộc anh em trên thế giới.

Kính thưa đồng chí Fidel, xin tiễn biệt đồng chí, người anh em vô cùng thân thiết và quý mến về nơi an nghỉ vĩnh hằng!

Được tin Lãnh tụ cách mạng Cuba Fidel Castro từ trần, các đồng chí lãnh đạo cấp cao Đảng, Nhà nước, Chính phủ, Quốc hội và các ban, bộ, ngành, các tổ chức quần chúng và nhân dân Việt Nam đã đến Đại sứ quán Cuba tại Thủ đô Hà Nội và Tổng Lãnh sự quán Cuba tại Thành phố Hồ Chí Minh viếng và ghi sổ tang.

Sáng 28/11/2016, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, Chủ tịch nước Trần Đại Quang, Phó Thủ tướng, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Phạm Bình Minh đã đến Đại sứ quán Cuba tại Hà Nội viếng và ghi sổ tang tưởng niệm Lãnh tụ Cuba Fidel Castro.

Sau lễ viếng, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng xúc động ghi sổ tang: Vô cùng xúc động và đau buồn thương tiếc đồng chí Fidel Castro, nguyên Bí thư thứ nhất Ban chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, nguyên Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng

Bộ trưởng nước Cộng hòa Cuba, lãnh tụ của nhân dân Cuba anh em, nhà lãnh đạo cộng sản và cách mạng kiên cường của các dân tộc Mỹ Latinh và phong trào đấu tranh vì hòa bình, độc lập dân tộc, tự do và chủ nghĩa xã hội.

Cuộc đời trong sáng và sự nghiệp bất tử của Đồng chí sẽ sống mãi trong sự nghiệp cách mạng vẻ vang của nhân dân Cuba và các dân tộc đang nỗ lực đấu tranh nhằm xây dựng một thế giới công bằng, văn minh, dân chủ, phồn vinh và hạnh phúc.

Đồng chí là lãnh tụ cách mạng Cuba và cũng là người đồng chí anh em thân thiết của lãnh đạo và nhân dân Việt Nam, luôn sát cánh cùng Việt Nam trong những năm tháng gian khổ của cuộc đấu tranh giành độc lập, thống nhất Tổ quốc cũng như trong công cuộc xây dựng và bảo vệ đất nước ngày nay.

Trong giờ phút đau thương vô hạn, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng khẳng định lại *“tình đoàn kết chiến đấu kiên định với những người cộng sản và nhân dân Cuba anh em”*.

Ghi sổ tang, Chủ tịch nước Trần Đại Quang bày tỏ niềm xúc động và đau buồn sâu sắc khi được tin đồng chí Fidel Castro, lãnh tụ lịch sử và huyền thoại của Cuba, nhà lãnh đạo kiên cường và quả cảm của phong trào cộng sản và công nhân quốc tế đã từ trần.

Thay mặt Nhà nước và nhân dân Việt Nam, Chủ tịch nước Trần Đại Quang gửi đến Nhà nước và nhân dân Cuba anh em và đặc biệt, tới gia quyến đồng chí Fidel Castro lời chia buồn sâu sắc nhất.

Chủ tịch nước Trần Đại Quang viết: *Đồng chí Fidel là người bạn lớn, người đồng chí, anh em gần gũi và thân thiết của lãnh đạo và nguyên lãnh đạo Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam trong suốt hơn 50 năm qua. Lòng nhiệt huyết luôn cháy bỏng và khí phách*

hào sảng của Lãnh tụ Fidel ghi dấu ấn sâu sắc không chỉ với những người từng có vinh dự được tiếp xúc với đồng chí, trong đó có cá nhân tôi, mà còn in đậm trong tâm trí của mỗi người dân Việt Nam qua câu nói bất hủ “Vì Việt Nam, Cuba sẵn sàng hiến dâng cả máu của mình”.

Trong giờ phút đau thương này, Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam khẳng định tình đoàn kết trước sau như một đối với Cách mạng Cuba, quyết tâm làm sâu sắc hơn nữa mối quan hệ đoàn kết anh em đặc biệt, hợp tác toàn diện và hoàn toàn tin cậy lẫn nhau giữa Đảng, Nhà nước và nhân dân hai nước.

Chủ tịch nước Trần Đại Quang bày tỏ tin tưởng chắc chắn rằng nhân dân Cuba, dưới sự lãnh đạo của Đảng Cộng sản Cuba do Chủ tịch Raúl Castro đứng đầu, sẽ tiếp tục giành nhiều thắng lợi hơn nữa trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc Cuba tự do, tươi đẹp và phồn vinh.

Tiếp tục làm sâu sắc mối quan hệ hữu nghị đặc biệt Cuba - Việt Nam

Ngay từ đầu năm 2017, các hoạt động trao đổi đoàn các cấp, nhất là các đoàn cấp cao giữa hai Đảng, hai nước tiếp tục được đẩy mạnh nhằm làm sâu sắc hơn nữa quan hệ song phương.

Nhận lời mời của Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Việt Nam, Đoàn đại biểu quân sự cấp cao Cuba do Thượng tướng Leopoldo Cintra Frías, Ủy viên Bộ Chính trị, Bộ trưởng Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba (FAR) làm Trưởng đoàn, đã thăm chính thức Việt Nam từ ngày 22 đến 28/3/2017.

Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Việt Nam Ngô Xuân Lịch và người đồng cấp Cuba Leopoldo Cintra Frías đã ký kết Kế hoạch hợp tác song phương giai đoạn 2017-2019. Văn kiện này nhấn mạnh

việc tăng cường trao đổi đoàn ở mọi cấp độ, liên quan đến công tác huấn luyện cán bộ, quân y, phòng không - không quân, hợp tác giữa các công ty - xí nghiệp của quân đội... Tại buổi hội đàm giữa hai phái đoàn, Đại tướng Ngô Xuân Lịch bày tỏ hài lòng về mối quan hệ truyền thống hữu nghị, đoàn kết anh em giữa nhân dân hai nước không ngừng được củng cố. Ông nhấn mạnh, hợp tác giữa quân đội hai nước là trụ cột và là tấm gương cho việc thúc đẩy quan hệ trên các lĩnh vực khác, đồng thời khẳng định Việt Nam đánh giá cao sự hỗ trợ của Cuba và trên tinh thần đó, sẽ tiếp tục tuyên truyền cho thế hệ trẻ trách nhiệm gìn giữ và phát triển mối quan hệ này. Trong thời gian ở Việt Nam, đoàn đã đến thăm một số đơn vị của Quân đội nhân dân Việt Nam.

Trong buổi tiếp Đoàn đại biểu quân sự cấp cao Cuba, Chủ tịch nước Trần Đại Quang tái khẳng định cam kết sẽ luôn sát cánh cùng Cuba trong bất kỳ hoàn cảnh khó khăn nào. Sau khi nêu bật và cảm ơn sự ủng hộ của Cuba dành cho Việt Nam cả trong công cuộc đấu tranh giành độc lập trước đây cũng như trong công cuộc xây dựng và bảo vệ Tổ quốc hiện nay, Chủ tịch nước Trần Đại Quang bày tỏ hài lòng về sự phát triển của quan hệ hợp tác giữa hai nước trên tất cả các lĩnh vực. Chủ tịch nước Trần Đại Quang khẳng định lại quyết tâm của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam tiếp tục tăng cường quan hệ đoàn kết hữu nghị với Cuba, trong đó có việc tăng cường trao đổi kinh nghiệm và giúp đỡ Cuba trên nhiều lĩnh vực, kể cả quốc phòng - an ninh.

Trong khi đó, trong buổi tiếp phái đoàn quân sự cấp cao Cuba, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã bày tỏ tin tưởng rằng chuyến thăm sẽ góp phần thúc đẩy quan hệ song phương mẫu mực.

Tổng Bí thư đề cập mối quan hệ anh em, hữu nghị truyền thống, hợp tác toàn diện và đoàn kết giữa hai Đảng, hai Nhà nước và nhân dân hai nước, đặc biệt là lực lượng vũ trang hai nước.

Tháng 6/2017, Chủ tịch Quốc hội Esteban Lazo Hernández đã đến thăm Việt Nam với mục đích tăng cường quan hệ song phương, cũng như học hỏi kinh nghiệm của Việt Nam cho quá trình hoàn thiện hệ thống chính quyền nhân dân. Trong khuôn khổ chuyến thăm, Chủ tịch Quốc hội Cuba đã phát biểu tại kỳ họp thứ ba, Quốc hội khóa XIV của Quốc hội Việt Nam trước sự chứng kiến của Chủ tịch nước Trần Đại Quang và Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc. Ông Esteban Lazo Hernández cũng đã đến thăm tỉnh Sơn La, Thành phố Hồ Chí Minh và tỉnh Bến Tre.

Cũng trong tháng 6/2017, Ủy viên Bộ Chính trị, Bộ trưởng Bộ Quốc phòng, Đại tướng Ngô Xuân Lịch đã có chuyến thăm hữu nghị Cuba theo lời mời của người đồng cấp Cuba, Thượng tướng Leopoldo Cintra Frías. Chuyến thăm bắt đầu từ ngày 04 đến 06/6/2017 với một chương trình hoạt động phong phú như thị sát các đơn vị quân đội, hội đàm với lãnh đạo Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba.

Đại tướng Ngô Xuân Lịch cũng đã có buổi nói chuyện tại Học viện quân sự mang tên Tướng Máximo Gómez trước các lãnh đạo, chỉ huy chủ chốt và học viên của Học viện.

Nhà lãnh đạo quân sự cấp cao Việt Nam đã có một chương trình nghị sự dày đặc ở La Habana và ông được nhà lãnh đạo cao nhất của Cuba, Đại tướng Raúl Castro tiếp đón. Hai bên nêu bật tình hữu nghị truyền thống tốt đẹp đã gắn kết hai nước và nhất trí mong muốn tiếp tục tăng cường quan hệ giữa hai nước.

Song song với các hoạt động trên kênh ngoại giao nhà nước, quan hệ giữa Đảng Cộng sản Cuba và Đảng Cộng sản Việt Nam trong năm 2017 cũng được đẩy mạnh hơn bao giờ hết. Thực hiện chương trình hợp tác giữa hai Đảng, trong các ngày 23 và 24/5/2017, tại Hà Nội đã diễn ra phiên khai mạc Hội thảo lý luận lần thứ ba giữa Đảng Cộng sản Việt Nam và Đảng Cộng sản Cuba với chủ đề *“Định hướng phát triển kinh tế - xã hội và nhiệm vụ công tác chính trị - tư tưởng trong Văn kiện Đại hội XII của Đảng Cộng sản Việt Nam và Đại hội VII Đảng Cộng sản Cuba”*.

Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Nguyễn Văn Nền, Bí thư Trung ương Đảng, Chánh Văn phòng Trung ương Đảng làm Trưởng đoàn và Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Cuba do đồng chí José Ramón Balaguer Cabrera, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương làm Trưởng đoàn, cùng đại diện một số cơ quan trung ương, các học giả, các nhà nghiên cứu và các cán bộ Đại sứ quán Cuba đã tham dự hội thảo.

Báo cáo đề dẫn của đồng chí Nguyễn Văn Nền, Bí thư Trung ương Đảng, Chánh Văn phòng Trung ương Đảng cho biết, trong quá trình lãnh đạo cách mạng đi lên chủ nghĩa xã hội, hai Đảng và nhân dân hai nước Việt Nam - Cuba không ngừng đẩy mạnh công cuộc đổi mới cũng như cập nhật hóa mô hình phát triển kinh tế - xã hội, kiên trì coi trọng công tác chính trị, tư tưởng, đã đạt được những thành tựu hết sức to lớn. Đồng chí Nguyễn Văn Nền khẳng định hội thảo lần này đã giúp Việt Nam tiếp thu được nhiều kinh nghiệm quý báu của Đảng Cộng sản Cuba và mong muốn *“với tinh thần đồng chí, anh em, Hội thảo lần này chắc chắn sẽ*

góp phần giúp hai Đảng chúng ta có thêm những kinh nghiệm về lãnh đạo, chỉ đạo phát triển kinh tế - xã hội và tăng cường công tác chính trị, tư tưởng ở mỗi nước chúng ta”.

Thay mặt Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Cuba, phát biểu đề dẫn tại hội thảo, đồng chí José Ramón Balaguer Cabrera khẳng định, “mối quan hệ giữa Đảng Cộng sản Cuba và Đảng Cộng sản Việt Nam là thành tố quan trọng trong quan hệ song phương, là hiện thân của tình cảm giữa nhân dân hai nước...” và cho biết, các cuộc hội thảo lý luận trước đã được tổ chức với nguyên tắc bình đẳng và tôn trọng lẫn nhau. Chắc chắn rằng, hai hội thảo này đã góp phần mở rộng việc học hỏi lẫn nhau, tiếp thu kinh nghiệm và tăng cường lòng tin chính trị giữa hai bên.

Trong thời gian diễn ra hội thảo, hai đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Việt Nam và Đảng Cộng sản Cuba đã trình bày tham luận và trao đổi ý kiến về các chủ đề quan trọng có tính lý luận và thực tiễn cao về tình hình kinh tế - xã hội và công tác chính trị, tư tưởng của mỗi nước.

Nhận lời mời của Đảng Cộng sản Cuba, Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Võ Văn Thương, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương, làm Trưởng đoàn, đã thăm và làm việc tại Cuba từ ngày 02 đến 06/11/2017. Trong thời gian ở Cuba, đoàn đã hội kiến với đồng chí Raúl Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba. Cùng dự có đồng chí José Ramón Machado Ventura, Bí thư thứ hai Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba. Đoàn cũng hội đàm với đồng chí Miguel

Díaz-Canel Bermúdez, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba.

Đoàn cũng làm việc với đồng chí Lázara Mercedes López Acea, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Thành ủy La Habana; đồng chí Miriam Nicado García, Ủy viên Bộ Chính trị, Hiệu trưởng Trường Đại học Khoa học Thông tin và đồng chí Olga Lidia Tapia Iglesia, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Giáo dục, khoa học và thể thao Trung ương Cuba.

Tại các cuộc gặp, hai bên nhất trí tiếp tục tăng cường trao đổi đoàn các cấp, chia sẻ kinh nghiệm; nâng cao hiệu quả hoạt động của Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba; nỗ lực đẩy mạnh và mở rộng hợp tác kinh tế song phương, thúc đẩy hợp tác đầu tư; sớm kết thúc đàm phán và tổ chức ký kết, phê duyệt Hiệp định thương mại mới Việt Nam - Cuba, tạo cơ sở pháp lý để thúc đẩy hợp tác thương mại song phương, nâng kim ngạch thương mại hai chiều lên mức 500 triệu USD trong 5 năm tới.

Hai bên cũng nhất trí sẽ tích cực chuẩn bị cho Hội thảo lý luận lần thứ tư giữa hai Đảng và các hoạt động kỷ niệm 45 năm Lãnh tụ Cuba Fidel Castro thăm vùng mới giải phóng thuộc tỉnh Quảng Trị, dự kiến sẽ diễn ra trong năm 2018.

Những dấu ấn đặc biệt trong năm 2018 của quan hệ Cuba - Việt Nam

Bước sang năm 2018 - năm kỷ niệm 45 năm chuyển thăm lịch sử của Lãnh tụ Fidel Castro sang Việt Nam, thăm vùng mới giải phóng miền Nam Việt Nam tại tỉnh Quảng Trị - quan hệ hữu nghị đặc biệt Cuba - Việt Nam tiếp tục có những bước phát triển mới.

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng thăm cấp Nhà nước Cộng hòa Cuba

Trong những năm gần đây, Cuba đã tiếp đón một số đoàn đại biểu cấp cao từ các nước đến thăm, tuy nhiên hiếm khi thấy có sự quan tâm đặc biệt như đối với chuyến thăm lần thứ hai của Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam Nguyễn Phú Trọng đến Thủ đô La Habana tháng 3/2018.

Chuyến thăm Cuba của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng là chuyến thăm cấp cao đầu tiên giữa hai nước sau khi Lãnh tụ Cuba Fidel Castro qua đời và cũng là chuyến công du đầu tiên của Tổng Bí thư tới khu vực Mỹ Latinh và Caribê sau Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XII của Đảng Cộng sản Việt Nam.

Chuyến thăm Cuba của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng diễn ra rất khẩn trương. Một loạt các thỏa thuận song phương đã được ký kết từ lĩnh vực kinh tế, thương mại đến các lĩnh vực hợp tác khác giữa hai nước. Trước sự chứng kiến của Tổng Bí thư Đảng Cộng sản Việt Nam Nguyễn Phú Trọng và Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba, Đại tướng Raúl Castro, đại diện hai nước đã ký 23 văn kiện song phương:

1. Thỏa thuận Trao đổi và hợp tác giữa Đảng Cộng sản Việt Nam và Đảng Cộng sản Cuba, giai đoạn 2018-2023 (thay thế cho Thỏa thuận trao đổi và hợp tác giữa hai Đảng giai đoạn 2014-2019).

2. Hiệp định giữa Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Chính phủ Cộng hòa Cuba về xóa các khoản nợ của Chính phủ Cộng hòa Cuba với Chính phủ nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

3. Hiệp định tương trợ tư pháp về hình sự giữa nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam và Cộng hòa Cuba.

4. Hiệp định khung của Dự án “Hợp tác Việt Nam - Cuba về phát triển sản xuất lúa gạo tại Cuba giai đoạn 2018-2022”.

5. Bản ghi nhớ giữa Bộ Khoa học & Công nghệ Việt Nam và Bộ Khoa học, Công nghệ và Môi trường Cuba về tăng cường hợp tác khoa học - công nghệ.

6. Bản ghi nhớ hợp tác về bảo vệ môi trường và ứng phó với biến đổi khí hậu giữa Bộ Tài nguyên và Môi trường Việt Nam với Bộ Khoa học, Công nghệ và Môi trường Cuba.

7. Bản ghi nhớ giữa Bộ Xây dựng Việt Nam và Bộ Xây dựng Cuba.

8. Thỏa thuận kết thúc đàm phán Hiệp định Thương mại Việt Nam - Cuba.

9. Thỏa thuận hợp tác về nghiệp vụ giữa Thông Tấn xã Việt Nam với Hãng Thông tấn Prensa Latina (ký lại).

10. Bản ghi nhớ hợp tác trong lĩnh vực truyền thông giữa Bộ Thông tin và Truyền thông Việt Nam và Bộ Truyền thông Cuba.

11. Thỏa thuận hợp tác giữa Thông Tấn xã Việt Nam với Hãng Thông tấn Quốc gia Cuba (ANC) (ký lại).

12. Chương trình hợp tác giai đoạn 2018-2019 giữa Bộ Tư pháp Việt Nam và Bộ Tư pháp Cuba.

13. Bản ghi nhớ hợp tác về lao động và xã hội giữa Bộ Lao động, Thương binh và Xã hội Việt Nam và Bộ Lao động và An sinh xã hội Cuba.

14. Thỏa thuận hợp tác trong lĩnh vực quân y giữa Bộ Quốc phòng Việt Nam và Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba.

15. Thỏa thuận hợp tác trên lĩnh vực an ninh mạng giữa Bộ Công an Việt Nam và Tổng cục Phản gián, Bộ Nội vụ Cuba.

16. Thỏa thuận hợp tác giữa Đoàn Thanh niên Cộng sản Hồ Chí Minh với Đoàn Thanh niên Cộng sản Cuba (ký lại).

17. Bản ghi nhớ hợp tác thực hiện dự án “Hỗ trợ kỹ thuật để đưa vào vận hành thiết bị chiếu xạ đặt tại Viện Nghiên cứu công nghiệp thực phẩm (IIIA) và hỗ trợ Cuba phát triển năng lực quốc gia về ứng dụng các công nghệ bức xạ” giữa Viện Năng lượng Nguyên tử Việt Nam (VINATOM) và Cơ quan Năng lượng hạt nhân và Công nghệ tiên tiến (AENTA) Cuba.

18. Hợp đồng quản lý và kinh doanh khách sạn New York tại La Habana giữa Chao - Viglacera và Gran Caribe.

19. Liên doanh của Tập đoàn Viglacera tại Đặc khu kinh tế Mariel, được lấy tên ViMariel.

20. Bản ghi nhớ giữa Công ty Hanel và Tập đoàn Cubanacan về việc xây dựng, quản lý và khai thác một khách sạn 5 sao tại La Habana.

21. Bản ghi nhớ về việc cho thuê tàu bay và phát triển cơ sở hạ tầng sân bay giữa Vietjet Air và Tổng Công ty Hàng không Cuba.

22. Thỏa thuận hợp tác tư vấn giám sát và quản lý dự án xây dựng tàu điện ngầm ở Việt Nam giữa Công ty Cổ phần tư vấn thiết kế giao thông vận tải Hà Nội và Công ty Dinvai Construcciones S.A Cuba.

23. Thỏa thuận hợp tác phát triển dịch vụ tư vấn xây dựng, tư vấn đầu tư tại thị trường Cuba, Việt Nam và các nước châu Á, châu Phi, Mỹ Latinh giữa Công ty Cổ phần tư vấn thiết kế giao thông vận tải Hà Nội và Công ty Dinvai Construcciones S.A Cuba.

Trước đó vài giờ, Diễn đàn doanh nghiệp Cuba - Việt Nam đã được tổ chức tại khách sạn Nacional ở Thủ đô La Habana. Tại đây, một đối tác mới từ Việt Nam đã công bố việc tham gia Đặc khu kinh tế Mariel (ZEDM). Cụ thể, Trưởng đại diện Viglacera tại Cuba Nguyễn Anh Tuấn và Tổng Giám đốc Văn phòng quản lý ZEDM Ana Teresa Igarza đã ký kết thỏa thuận thành lập Công ty ViMariel S.A theo luật pháp Cuba và 100% vốn nước ngoài. Đối tác mới này bắt đầu phát triển một khu công nghiệp (rộng 156 ha) tại Đặc khu kinh tế Mariel¹.

Công ty ViMariel S.A được quyền khai thác khu công nghiệp với thời hạn 50 năm, nhằm tạo ra một kế hoạch đầu tư vốn từ năm 2019 và trong 5 năm sẽ xây dựng đường sá, hệ thống thông tin liên lạc, mạng lưới điện và thủy lợi. ViMariel S.A dự kiến tập trung thu hút các doanh nghiệp công nghệ cao, sản xuất vật liệu xây dựng, công nghiệp điện tử và những ngành công nghiệp đáp ứng được cho nền kinh tế Cuba và phục vụ cho thị trường Trung Mỹ. Một trong những quyền hạn khác của công ty là xây lắp và cho thuê các nhà máy tiêu chuẩn.

Hai thỏa thuận khác cũng được ký kết trong ngày. Hợp đồng quản lý và kinh doanh khách sạn New York, giữa đại diện của Gran Caribe S.A và Hiệp hội Chao - Viglacera, và Biên bản ghi nhớ giữa Tập đoàn khách sạn Cubanacan S.A và Công ty Hanel về thiết kế, xây dựng, khai thác và kinh doanh khách sạn 5 sao tại La Habana. Việc xây dựng khách sạn này đã phải trải qua một quá trình lâu dài và phức tạp để có thể được cụ thể hóa.

1. <http://www.viglacera.com.vn/m/portal/news.php/tin-tuc-su-kien/hoat-dong-kinh-doanh/vimariel-%E2%80%93-chi-nhanh-cua-viglacera-tai-cuba-chinh-thuc-thanh-lap-va-tro-thanh-doanh-nghiep-dau-tu-ha-tang-100-von-nuoc-ngoai-dau-tien-tai-cuba-id-9343.html>.

Mặt khác, hai dự án quan trọng đã được phê duyệt với Công ty Tín Thành của Việt Nam, trong đó có một dự án xây dựng nhà máy điện sinh học 50 MW và một dự án khác nhằm phát triển nông nghiệp kết hợp với sản xuất năng lượng tái tạo. Cả hai dự án đều ở tỉnh Camagüey.

Mặc dù Việt Nam là đối tác thương mại lớn thứ hai của Cuba ở châu Á và châu Đại Dương, nhưng quan hệ thương mại vẫn còn ở mức độ thấp so với tiềm năng của hai nước. Đến năm 2020, hai bên dự kiến sẽ đưa kim ngạch thương mại song phương lên 500 triệu USD.

Trong khuôn khổ chuyến thăm, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã có bài phát biểu quan trọng tại Trường Đại học Tổng hợp La Habana về quá trình đổi mới ở Việt Nam. Đồng thời, trước sự chứng kiến của Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Miguel Díaz-Canel Bermúdez cùng các nhà lãnh đạo Cuba và Việt Nam khác, bằng Tiến sĩ danh dự chuyên ngành Khoa học chính trị đã được trao cho nhà lãnh đạo cao nhất của Việt Nam.

Ngày 30/3/2018, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã thay mặt lãnh đạo Đảng, Nhà nước Việt Nam trao tặng Huân chương Sao Vàng cho đồng chí Raúl Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba. Đây là phần thưởng cao quý nhất mà Việt Nam trao tặng cho các nhân vật nước ngoài. Chủ tịch Raúl Castro là nhân vật Cuba thứ hai nhận được huân chương cao quý này sau Lãnh tụ Fidel Castro (năm 1982). Trong bài phát biểu của mình, đồng chí Raúl Castro bắt đầu bằng câu nói

đây ý nghĩa: *“Tình hữu nghị thăm thiết giữa Cuba và Việt Nam luôn trường tồn với thời gian”*.

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng cũng đã tiếp lãnh đạo Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc (ICAP) và Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam tại khách sạn Nacional. Tham dự cuộc họp có Anh hùng Cuba và Chủ tịch ICAP Fernando González Llort; Chủ tịch Hội hữu nghị Cuba - Việt Nam Yolanda Ferrer; nhà văn Marta Rojas, cùng nhiều nhà trí thức khác. Trong phạm vi hẹp, nhà lãnh đạo Việt Nam đã chia sẻ những lời tâm huyết: *“Đây không phải là một cuộc thăm viếng lễ tân, mà là một cuộc trở về để gặp gỡ với những người anh em trong gia đình”*.

Trước khi kết thúc chuyến thăm, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã tới thành phố Santiago de Cuba để viếng mộ Lãnh tụ cách mạng Fidel Castro. Chuyến đi này có một hoạt động ngoại lệ, một hình ảnh chỉ có giữa những người anh em. Đó là đồng chí Raúl được mời đi cùng chuyên cơ với Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng từ La Habana đến Santiago de Cuba. Không chỉ có vậy, Chủ tịch Raúl Castro cũng đích thân ra sân bay tiễn phái đoàn Việt Nam về nước khi chuyến thăm kết thúc. Tại chân cầu thang máy bay, hai nhà lãnh đạo đã bắt tay nhau nhiều lần như một biểu hiện của mối quan hệ hữu nghị sâu sắc, sự cảm thông và tôn trọng đã gắn kết hai dân tộc. Đây có thể được coi là một chuyến thăm rất đặc biệt và có ý nghĩa lịch sử.

Về kết quả chuyến thăm cấp nhà nước đến Cuba của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, Ủy viên Trung ương Đảng, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương Hoàng Bình Quân nhấn mạnh: *Chuyến thăm Cộng hòa Cuba của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng là hoạt động đối ngoại rất quan trọng, là chuyến thăm đầu tiên của*

Tổng Bí thư tới khu vực Mỹ Latinh trong nhiệm kỳ Đại hội Đảng toàn quốc lần thứ XII. Có thể nói chuyến thăm mang đậm dấu ấn lịch sử, tạo động lực mới, bước đột phá quan trọng trong quan hệ giữa hai Đảng, hai nước.

Chuyến thăm Cuba lần này của Tổng Bí thư là cuộc gặp gỡ cấp cao đầu tiên giữa hai nước từ sau khi Lãnh tụ Fidel Castro qua đời, diễn ra vào thời điểm chuyển giao thế hệ lãnh đạo lịch sử, Cuba vừa tổ chức thành công cuộc bầu cử Hội đồng nhân dân các cấp và Quốc hội, chuẩn bị cho việc kiện toàn lãnh đạo Nhà nước, Chính phủ nhiệm kỳ 2018-2023 và đang nỗ lực triển khai sâu rộng đường lối “cập nhật hóa” mô hình kinh tế - xã hội. Cuba tiếp tục là ngọn cờ đầu của phong trào cộng sản, công nhân, cánh tả tiên bộ tại khu vực Mỹ Latinh. Chuyến thăm thể hiện sinh động tình đoàn kết hữu nghị trước sau như một của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam với Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba, nhằm ủng hộ mạnh mẽ sự nghiệp cách mạng của nhân dân Cuba, là động lực thúc đẩy quan hệ hữu nghị truyền thống, đoàn kết thủy chung Cuba - Việt Nam; thúc đẩy hợp tác về kinh tế, thương mại, đầu tư, đưa quan hệ hai nước bước sang một giai đoạn phát triển mới.

Được vinh dự tháp tùng và làm phiên dịch cho Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng trong chuyến thăm Cuba lần này, ông Vũ Trung Mỹ, hiện là Đại sứ Việt Nam tại Venêxuêla¹ chia sẻ, lúc đó ông rất bất ngờ khi phiên dịch cuộc nói chuyện giữa hai nhà lãnh đạo đứng đầu hai Đảng, thậm chí không tin vào tai mình khi đồng chí Raúl Castro nói (một cách đầy thân tình và dí dỏm) với Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng rằng: “Đồng chí [Tổng Bí thư] có mời tôi đi cùng chuyên cơ đến Santiago de Cuba không?”.

1. Khi đó, ông là Phó Vụ trưởng Vụ Trung Đông - châu Phi - Mỹ Latinh, Ban Đối ngoại Trung ương.

Đại sứ Vũ Trung Mỹ cho biết, cuộc trò chuyện ngắn giữa hai nhà lãnh đạo cao nhất của hai Đảng, hai nước hết sức chân tình và không quá khó để chuyển tải nhưng bản thân Đại sứ khi đó hoàn toàn bất ngờ với thông điệp mà lãnh đạo cấp cao Cuba đề cập. Điều này vượt ra khỏi những nguyên tắc ngoại giao thông thường và sáng hôm sau, ngày 31 tháng 3, hình ảnh hai đồng chí lãnh đạo cao nhất của hai Đảng cùng bước lên chuyên cơ của Vietnam Airlines đã được báo chí hai nước đưa tin rộng rãi. Đại sứ Vũ Trung Mỹ cho biết: *"Sau này, có dịp gặp, nói chuyện với các bạn bè, đồng chí, kể cả một số đồng chí lãnh đạo Cuba đều cho biết hết sức bất ngờ trước quyết định tháp tùng, đặc biệt là bay cùng chuyên cơ với Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng của đồng chí Raúl; các ý kiến đều cho rằng quyết định này là chưa có tiền lệ trong ngoại giao, thể hiện sự tin tưởng tuyệt đối, tình cảm đặc biệt, phản ánh mối quan hệ đặc biệt, chỉ có thể là Việt Nam và Cuba"*.

Kết thúc chuyến thăm, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã gửi điện cảm ơn đồng chí Raúl Castro. Nội dung bức điện viết:

Rời thành phố Santiago de Cuba anh hùng mến khách, tôi và Đoàn đại biểu cấp cao Việt Nam rất phấn khởi và vui mừng về kết quả tốt đẹp của chuyến thăm cấp Nhà nước Cộng hòa Cuba. Chuyến thăm để lại trong chúng tôi những tình cảm sâu đậm, những ấn tượng sâu sắc, minh chứng sống động của mối quan hệ đặc biệt giữa hai Đảng, hai Nhà nước và nhân dân hai nước Việt Nam - Cuba.

Chúng tôi tin tưởng chắc chắn rằng, kết quả chuyến thăm lần này sẽ góp phần quan trọng vào việc kế thừa và phát huy tình đoàn kết, hữu nghị truyền thống Việt Nam - Cuba, đặc biệt sẽ thúc đẩy và nâng cao hiệu quả hợp tác giữa hai nước chúng ta trong giai đoạn mới.

Xin gửi tới Đồng chí, và qua Đồng chí tới các đồng chí lãnh đạo Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba anh em, lời cảm ơn chân thành về sự đón tiếp trọng thị, nồng nhiệt, thân tình, tràn đầy tình cảm đồng chí, anh em thân thiết, thủy chung, trong sáng trong suốt chuyến thăm nước Cộng hòa Cuba.

Chúc nhân dân Cuba anh em, dưới sự lãnh đạo sáng suốt của Đảng Cộng sản Cuba, tiếp tục giành được nhiều thành tựu to lớn hơn nữa trong sự nghiệp cập nhật hóa mô hình kinh tế - xã hội và thực hiện thắng lợi mục tiêu xây dựng một nước Cuba xã hội chủ nghĩa phồn vinh và bền vững.

Chúc mối quan hệ đồng chí, anh em mẫu mực, hữu nghị truyền thống, hợp tác toàn diện, đoàn kết thủy chung giữa hai Đảng, hai Nhà nước và nhân dân hai nước Việt Nam - Cuba ngày càng được củng cố và phát triển.

Kỷ niệm 45 năm chuyến thăm lịch sử đến Việt Nam của Lãnh tụ Fidel Castro

Ngày 14/9/2018, tỉnh Quảng Trị phối hợp Bộ Ngoại giao, Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam, Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba và Đại sứ quán Cuba tại Việt Nam tổ chức lễ mít tinh kỷ niệm 45 năm Chủ tịch Fidel Castro đến thăm vùng giải phóng miền Nam Việt Nam (9/1973 - 9/2018). Tham dự buổi lễ có Đoàn đại biểu cấp cao của Đảng, Nhà nước Cộng hòa Cuba do đồng chí Salvador Valdés Mesa, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba dẫn đầu.

Cùng dự, có các đồng chí lãnh đạo cấp cao của Việt Nam: Trần Quốc Vượng, Ủy viên Bộ Chính trị, Thường trực Ban Bí thư; Trương Thị Mai, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Dân vận Trung ương, Chủ tịch Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba;

Phạm Hồng Hà, Ủy viên Trung ương Đảng, Bộ trưởng Bộ Xây dựng, đồng Chủ tịch Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba; lãnh đạo các bộ, ban, ngành trung ương và hai tỉnh Quảng Bình và Quảng Trị; và các cán bộ Đại sứ quán, chuyên gia và sinh viên Cuba đang công tác và học tập tại Việt Nam.

Phát biểu ý kiến tại lễ kỷ niệm, đồng chí Trần Quốc Vượng nhấn mạnh: *Chuyến thăm vùng giải phóng miền Nam Việt Nam của Chủ tịch Fidel Castro đã đem đến cho nhân dân Việt Nam tình đoàn kết chiến đấu, sự ủng hộ rất quý báu của nhân dân Cuba. Đặc biệt, sự hiện diện bất chấp hiểm nguy, gian khổ của Chủ tịch Fidel Castro trên đất lửa Quảng Trị, Quảng Bình là nguồn cổ vũ, động viên hết sức to lớn đối với đồng bào, chiến sĩ miền Nam, cũng như nhân dân Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước với muôn vàn hy sinh, gian khổ. Chuyến thăm của Chủ tịch Fidel Castro là sự kiện lớn không chỉ có ý nghĩa sâu sắc về tình hữu nghị, lịch sử quan hệ hai nước mà còn có ý nghĩa lớn lao trong đời sống quốc tế, nâng cao vị thế cách mạng Việt Nam vì sự tiến bộ chung của lịch sử nhân loại.*

(...) *Kỷ niệm chuyến thăm lịch sử của Chủ tịch Fidel Castro là đề tiếp lửa cho thế hệ mai sau, mãi mãi thắp sáng ngọn lửa đoàn kết chiến đấu anh em giữa hai dân tộc chúng ta. Đảng, Nhà nước và nhân Việt Nam khẳng định quyết tâm cùng với Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba không ngừng nỗ lực gìn giữ, vun đắp mối quan hệ hữu nghị đặc biệt, đoàn kết gắn bó giữa hai nước chúng ta. Việt Nam trước sau như một, sát cánh bên cạnh, đoàn kết và ủng hộ sự nghiệp chính nghĩa của nhân dân Cuba. Nhân dân Việt Nam luôn khắc ghi hình ảnh của một nhà lãnh đạo cách mạng huyền thoại, người anh hùng của dân tộc Cuba và Việt Nam, người đã thắp sáng và không ngừng bồi đắp tình hữu nghị, đoàn kết keo sơn giữa hai dân tộc, hai đất nước Việt Nam và Cuba...*

Phát biểu tại lễ kỷ niệm, đồng chí Salvador Valdés Mesa, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba nhấn mạnh: *Trong chuyến thăm lịch sử 45 năm trước, Chủ tịch Fidel Castro đã bày tỏ niềm tin tuyệt đối vào thắng lợi hoàn toàn của nhân dân Việt Nam. Chủ tịch Fidel Castro đã dạy cho chúng tôi rằng, người Việt Nam đủ khả năng đánh bại mọi quân xâm lược. Chính Chủ tịch Fidel Castro đã kêu gọi nhân dân Cuba ủng hộ Việt Nam trong công cuộc xây dựng lại đất nước, thực hiện tâm nguyện của Chủ tịch Hồ Chí Minh, xây dựng Việt Nam to đẹp hơn, giàu hơn.*

Đồng chí Salvador Valdés Mesa cảm ơn tình cảm của nhân dân Việt Nam trước sau như một, đã ủng hộ việc dỡ bỏ lệnh bao vây, cấm vận bất công về kinh tế, thương mại do Mỹ áp đặt chống Cuba. Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba nhiệt liệt chúc mừng Việt Nam đã đạt được những thành tựu có ý nghĩa to lớn trong sự nghiệp đổi mới, không ngừng nâng cao đời sống của nhân dân và duy trì ổn định đất nước. Đồng chí khẳng định, ý chí và nguyện vọng tiếp tục kế thừa di huấn của các lãnh tụ, những người đã luôn kế thừa và thúc đẩy truyền thống hữu nghị tốt đẹp, đặc biệt gắn kết giữa hai dân tộc...

Trong khuôn khổ chuyến thăm Việt Nam, đồng chí Salvador Valdés Mesa đã có các cuộc hội kiến với Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng, Chủ tịch nước Trần Đại Quang, Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc và Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Thị Kim Ngân.

Điều đáng chú ý là nhà lãnh đạo cấp cao Cuba cũng trở thành vị khách nước ngoài cuối cùng gặp Chủ tịch nước Việt Nam Trần Đại Quang trước khi ông từ trần ngày 21/9/2018. Trước đó, vào tháng 11/2016, Chủ tịch nước Trần Đại Quang cũng là nguyên thủ nước ngoài cuối cùng hội kiến Lãnh tụ Fidel Castro.

Trong thời gian chuyến thăm, Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Salvador Valdés Mesa đã cùng các đồng chí lãnh đạo Đảng, Nhà nước Việt Nam khánh thành quảng trường mang tên Fidel Castro tại thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị. Ông cũng tham gia một cuộc mít tinh tại Bệnh viện Hữu nghị Việt Nam - Cuba tại thành phố Đồng Hới, tỉnh Quảng Bình.

Ngày 21/9/2018, tin buồn về việc Chủ tịch nước Trần Đại Quang từ trần được công bố. Ngay lập tức, các nhà lãnh đạo chủ chốt của Cuba đã gửi lời chia buồn sâu sắc nhất tới các đồng chí lãnh đạo Việt Nam. Đoàn đại biểu cấp cao Đảng, Nhà nước Cuba do Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Roberto Morales Ojeda làm Trưởng đoàn đã sang Hà Nội dự lễ tang của Chủ tịch nước Trần Đại Quang. Đoàn đại biểu cấp cao Cuba đã được Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tiếp thân mật.

Chuyến thăm nước ngoài đầu tiên của Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Miguel Díaz-Canel Bermúdez

Vào tháng 11/2018, sau khi được bầu làm Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba, ông Miguel Díaz-Canel Bermúdez đã thực hiện chuyến thăm chính thức đầu tiên đến một số quốc gia thân thiết của Cuba tại châu Á và châu Âu, thể hiện sự ưu tiên trong chính sách đối ngoại của Cuba với các quốc gia này. Chuyến thăm tới các nước Nga, Cộng hòa Dân chủ Nhân dân Triều Tiên, Trung Quốc, Việt Nam và Lào của ông Miguel Díaz-Canel Bermúdez đã cho thấy tầm quan trọng của mối quan hệ truyền thống Cuba với các nước này trong bối cảnh Cuba đang cập nhật hóa mô hình kinh tế.

Chuyến thăm Việt Nam lần này có ý nghĩa đặc biệt, vì ông Miguel Díaz-Canel Bermúdez luôn dành tình cảm đặc biệt và sự ngưỡng mộ đối với Việt Nam¹. Các phương tiện truyền thông Cuba đã đưa tin về chuyến công du của ông đến Việt Nam một cách đặc biệt so với những chuyến thăm khác. Bản tin chính của Truyền hình Cuba và báo *Granma* đã liên tục cập nhật về chuyến thăm, và thậm chí Kênh truyền hình đa quốc gia Phương Nam (Telesur) đã nhân cơ hội này thực hiện các cuộc phỏng vấn với các chuyên gia Cuba về chuyến thăm.

Báo *Thanh niên quật khởi* (*Juventud Rebelde*) đã viết trong một bản tin: *Những người anh em Việt Nam hào hiệp và cần cù luôn chào đón các vị khách từ bất cứ nơi đâu, họ xứng đáng nhận được những lời chúc mừng tốt đẹp nhất. Sở dĩ như vậy là vì họ đã phải chịu đựng quá nhiều sự tàn phá của chiến tranh; và bởi vì, bị tàn phá nhưng không bị đánh bại, họ đã biết cách vươn lên từ đổ vỡ nát cho đến khi đạt được một trật tự và một hình mẫu hiện đại mà cả thế giới ngưỡng mộ. Làm thế nào họ có thể tạo ra bước nhảy vọt đó? Vì họ có những phẩm chất quan trọng nhất: thông minh, kiên cường, dũng cảm, sáng tạo... Những phẩm chất đó là điều chúng ta sẽ thấy trong chuyến tham quan địa đạo Củ Chi của Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Miguel Díaz-Canel Bermúdez cùng phái đoàn tháp tùng vào sáng thứ Bảy này².*

Báo *Escambray* của Cuba đưa tin, Chủ tịch Miguel Díaz-Canel Bermúdez và Chủ tịch Quốc hội Việt Nam Nguyễn Thị Kim Ngân

1. <https://mundo.sputniknews.com/.../201811091083325612-visit-diaz-canel-vietnam-order-ho-chi-minh/>.

2. <http://www.juventudrebelde.cu/internacionales/2018-11-10/visito-diaz-canel-los-legendarios-tuneles-de-cu-chi>.

đã nhất trí cần thiết phải tiếp tục thắt chặt tình hữu nghị thân thiết giữa hai nước¹. Về phần mình, nhà lãnh đạo Cuba đánh giá chuyến thăm chính thức Việt Nam của ông đã thành công tốt đẹp. Sau khi thăm Thành phố Hồ Chí Minh, ông có một phát biểu rất đặc biệt: *Chúng tôi hết sức xúc động khi đến thăm địa đạo Củ Chi, một biểu tượng của cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước của nhân dân Việt Nam*². Trong chuyến thăm chính thức Việt Nam, Chủ tịch Miguel Díaz-Canel Bermúdez đã có cuộc hội đàm với Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng³; hội kiến với Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc⁴ và Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Thị Kim Ngân. Trong khuôn khổ chuyến thăm, Chủ tịch Cuba đã được vinh dự đón nhận Huân chương Hồ Chí Minh, một trong hai huân chương cao quý nhất của Nhà nước Việt Nam, để ghi nhận những công lao và đóng góp của ông cho tình hữu nghị Cuba - Việt Nam do Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc trao tặng trong một buổi lễ trọng thể tại Phủ Chủ tịch.

Trên cơ sở của sự thống nhất chính trị và hợp tác đoàn kết trong nhiều thập kỷ, tình hữu nghị giữa Cuba và Việt Nam đã được tăng cường trong cuộc gặp gỡ giữa các nhà lãnh đạo của hai nước, Chủ tịch Miguel Díaz-Canel Bermúdez và Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng. Chủ tịch Miguel Díaz-Canel Bermúdez là một trong những nhà lãnh đạo đầu tiên gửi điện chúc mừng khi đồng chí Nguyễn Phú Trọng được bầu làm Chủ tịch nước.

1. <http://www.escambray.cu/2018/lazos-parlamentarios-entre-cuba-y-vietnam-son-imprescindibles/>.

2. <http://www.cubadebate.cu/noticias/2018/11/09/vietnam-condecora-a-diaz-canel-con-la-orden-de-ho-chi-minh/>.

3. Ông được bầu làm Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam sau khi Chủ tịch nước Trần Đại Quang qua đời vào tháng 9/2018.

4. Đến tháng 4/2021, ông được bầu làm Chủ tịch nước Cộng hòa xã hội chủ nghĩa Việt Nam.

Tại cuộc gặp, Chủ tịch Miguel Díaz-Canel Bermúdez đã nhân cơ hội này một lần nữa gửi lời chúc mừng và chúc nhà lãnh đạo Việt Nam thực hiện thành công trọng trách cao cả của mình. Ông cũng chuyển lời chào thân ái của Bí thư thứ nhất Đảng Cộng sản Cuba Raúl Castro tới Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng.

Một trong những điểm nhấn của chuyến thăm là ngày 09/11/2018, dưới sự chứng kiến của Chủ tịch Miguel Díaz-Canel Bermúdez và Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng, Bộ trưởng Bộ Công Thương Việt Nam Trần Tuấn Anh và Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng Cuba Ricardo Cabrisas Ruiz đã ký Hiệp định Thương mại Việt Nam - Cuba, kết thúc quá trình đàm phán hơn 2 năm kể từ năm 2016.

Hiệp định này thay thế Hiệp định về trao đổi thương mại và các hình thức hợp tác kinh tế khác giữa Chính phủ Việt Nam và Chính phủ Cuba được ký năm 1996 khi kim ngạch thương mại hai chiều còn khá khiêm tốn. Hiệp định với nhiều cam kết ưu đãi thương mại mới được kỳ vọng sẽ từng bước nâng quan hệ hợp tác kinh tế - thương mại và đầu tư giữa hai nước ngang tầm với quan hệ chính trị song phương tốt đẹp.

Với 14 chương, Hiệp định Thương mại Việt Nam - Cuba bao gồm các quy định về thương mại hàng hóa, quy tắc xuất xứ, quản lý hải quan và tạo thuận lợi thương mại, phòng vệ thương mại, tiêu chuẩn, quy chuẩn kỹ thuật và thủ tục đánh giá sự phù hợp, các biện pháp vệ sinh an toàn thực phẩm và kiểm dịch động thực vật, hợp tác kinh tế và thương mại... Theo đó, hai bên cam kết xóa bỏ hoặc cắt giảm thuế đối với gần 100% mặt hàng đang nhập khẩu từ thị trường của nhau trong vòng 5 năm.

Hiệp định được ký kết và thực thi sẽ góp phần tạo khuôn khổ pháp lý ổn định và thông thoáng, thúc đẩy quan hệ thương mại và đầu tư song phương. Hiệp định sẽ đem lại lợi ích to lớn cho cộng đồng doanh nghiệp hai bên, tạo điều kiện thuận lợi cho hoạt động xuất, nhập khẩu hàng hóa sang thị trường của nhau, thúc đẩy kim ngạch trao đổi thương mại hai chiều, góp phần đưa quan hệ kinh tế - thương mại Việt Nam - Cuba lên tầm cao mới. Đây là Hiệp định đầu tiên của Cuba với một đối tác châu Á, cho thấy sự ưu tiên của Cuba đối với Việt Nam trong chiến lược hội nhập và phát triển kinh tế - xã hội của đất nước.

Hợp tác kinh tế, thương mại giữa Việt Nam và Cuba trong những năm qua có nhiều bước phát triển đáng kể. Kim ngạch thương mại hai chiều luôn duy trì ở mức trên 200 triệu USD. Cuba luôn là một trong mười thị trường trọng điểm của Việt Nam ở khu vực Mỹ Latinh.

Khép lại các hoạt động trong năm 2018 giữa hai nước là Hội thảo lý luận lần thứ tư giữa hai Đảng, được tổ chức trong hai ngày 14 và 15/11/2018 tại Thủ đô La Habana với chủ đề: *"Phát triển kinh tế, xã hội và công tác chính trị, tư tưởng, nhiệm vụ ưu tiên hàng đầu của Đảng Cộng sản Cuba và Đảng Cộng sản Việt Nam"*. Tại hội thảo, các nhà lý luận, nhà khoa học và đại biểu hai bên đã trình bày và trao đổi, thảo luận về các báo cáo đề dẫn của hai Trưởng đoàn đại biểu hai Đảng và 10 chuyên đề của các nhà khoa học về những vấn đề thực tiễn và kinh nghiệm của hai Đảng về phát triển kinh tế - xã hội và công tác chính trị, tư tưởng, rút ra từ công cuộc đổi mới của Việt Nam và cập nhật hóa mô hình kinh tế - xã hội của Cuba.

Các tham luận tại hội thảo đã tập trung làm rõ các yếu tố quyết định trong phát triển kinh tế - xã hội và công tác chính trị, tư tưởng của mỗi Đảng và đi sâu phân tích thực trạng và giải pháp

của mỗi bên. Qua đó, làm sáng tỏ thêm một số vấn đề lý luận cấp thiết mà hai Đảng cùng quan tâm như sự lãnh đạo, công tác kiểm tra, giám sát của Đảng trong phát triển kinh tế - xã hội; công tác giáo dục chính trị, tư tưởng cho cán bộ, đảng viên; công tác chăm lo, đào tạo, bồi dưỡng thế hệ trẻ; sự lãnh đạo của Đảng trong công tác đấu tranh phòng, chống âm mưu, hoạt động “diễn biến hòa bình”, bạo loạn, lật đổ của các thế lực thù địch; đấu tranh ngăn chặn, đẩy lùi sự suy thoái về tư tưởng chính trị; tăng cường sự lãnh đạo của Đảng đối với công tác chính trị, tư tưởng, bảo vệ chủ nghĩa Mác - Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, tư tưởng José Martí và Fidel Castro.

Một trong những điểm mới của hội thảo lần này là sau mỗi phiên hội thảo, đoàn đại biểu Việt Nam được mời tới khảo sát thực tiễn tại các cơ sở của Cuba. Cụ thể, các đại biểu đã dành thời gian khảo sát, tham quan thực tế Đặc khu kinh tế Mariel, mô hình trọng điểm trong phát triển kinh tế - xã hội của Cuba, gắn với đường lối cập nhật hóa mô hình kinh tế và Trường Đại học Khoa học Tin học để tìm hiểu về công tác chăm lo, đào tạo và bồi dưỡng thế hệ trẻ cũng như công tác đấu tranh phòng, chống “diễn biến hòa bình” của Cuba.

Phát biểu bế mạc hội thảo, đồng chí Nguyễn Xuân Thắng, Bí thư Trung ương Đảng, Chủ tịch Hội đồng Lý luận Trung ương, Giám đốc Học viện Chính trị quốc gia Hồ Chí Minh, Trưởng Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Việt Nam và đồng chí José Ramón Balaguer Cabrera, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương, Trưởng Đoàn đại biểu Đảng Cộng sản Cuba đều đánh giá cao việc hai đoàn đại biểu hai Đảng đã thảo luận, chia sẻ thẳng thắn, chân thành và cởi mở, trên tinh thần đồng chí, anh em, thể hiện sự tin tưởng, hiểu biết lẫn nhau giữa hai Đảng, hai nước.

7

HƯỚNG TỚI KỶ NIỆM 60 NĂM THIẾT LẬP QUAN HỆ NGOẠI GIAO CUBA - VIỆT NAM

Bước sang năm 2019, quan hệ hữu nghị đặc biệt và hợp tác toàn diện Cuba - Việt Nam tiếp tục được củng cố mạnh mẽ, tạo tiền đề mới cho những quyết tâm cao để đưa quan hệ hợp tác kinh tế - thương mại và đầu tư đi vào thiết thực và hiệu quả; mức độ tin cậy cao tiếp tục được thể hiện thông qua hoạt động trao đổi đoàn cấp cao và các cấp, các ngành cũng như các địa phương giữa hai nước.

Sáu tháng đầu năm 2019 đánh dấu bằng chuyến thăm Cuba của Đoàn đại biểu cấp cao Bộ Quốc phòng do đồng chí Thượng tướng Nguyễn Chí Vịnh, Ủy viên Trung ương Đảng, Thứ trưởng Bộ Quốc phòng. Trong khuôn khổ chuyến thăm chính thức Cuba, ngày 08 tháng 5, Thượng tướng Nguyễn Chí Vịnh đã được Đại tướng Raúl Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba tiếp thân mật.

Phát biểu tại cuộc gặp, hai bên nêu bật mối quan hệ hữu nghị tuyệt vời giữa hai Đảng, Chính phủ, nhân dân và lực lượng vũ trang hai nước. Các đồng chí Thượng tướng Leopoldo Cintra Frías, Ủy viên Bộ Chính trị, Bộ trưởng Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba (FAR) và Thượng tướng Álvaro López Miera, Ủy viên Bộ chính trị, Tổng Tham mưu trưởng, Thứ trưởng thứ nhất FAR, cùng tham dự. Chuyến thăm của Thượng tướng

Nguyễn Chí Vịnh và cuộc hội kiến với đồng chí Raúl Castro có một ý nghĩa đặc biệt trên các phương tiện truyền thông Cuba. Hiếm có đoàn đại biểu cấp cao nào được truyền thông đưa tin rộng rãi như vậy, nhất là trong lĩnh vực quốc phòng.

Chuyến thăm đã thành công tốt đẹp và có tác động tuyên truyền tích cực. Lĩnh vực quốc phòng là một trong những lĩnh vực có thể mang lại những bài học lớn nhất cho hợp tác song phương và mức độ phối hợp này giữa hai bên góp phần thúc đẩy phát triển các dự án chung không chỉ trong lĩnh vực quốc phòng mà trên cả lĩnh vực kinh tế. Điều này có ý nghĩa hết sức quan trọng đối với Cuba hiện nay.

Cũng trong tháng 5/2019, Cuba đã đón tiếp một số ngoại trưởng đến từ nhiều quốc gia khác nhau như Canada, Thổ Nhĩ Kỳ, Vê-nê-xuê-la và cả Việt Nam. Những chuyến thăm như vậy đã tái khẳng định sự ủng hộ của Việt Nam đối với Cuba, bất chấp lập trường thù địch của chính quyền Tổng thống Mỹ Donald Trump thông qua việc kích hoạt toàn diện các điều khoản III và IV của Đạo luật Helms-Burton. Cụ thể, từ ngày 19 đến 21 tháng 5, Phó Thủ tướng, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Việt Nam Phạm Bình Minh đã có chuyến thăm chính thức Cuba với mục đích tăng cường quan hệ song phương. Chuyến thăm diễn ra đúng vào thời điểm cả hai nước đang chuẩn bị kỷ niệm 60 năm thiết lập quan hệ ngoại giao vào năm 2020.

Phó Thủ tướng, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Phạm Bình Minh đã hội kiến các nhà lãnh đạo chủ chốt của Cuba như Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Đại tướng Raúl Castro; Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Miguel Díaz-Canel Bermúdez; Chủ tịch Quốc hội Esteban Lazo Hernández, qua đó thể hiện mức độ cao của mối quan hệ lịch sử và tình anh em giữa hai quốc gia.

Trong khuôn khổ chuyến thăm, Phó Thủ tướng, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Việt Nam Phạm Bình Minh cũng đã tiến hành hội đàm với Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Cuba Bruno Rodríguez Parrilla. Trong bầu không khí hữu nghị, hai bên đã điểm lại những bước phát triển vượt bậc của quan hệ song phương; khẳng định lại cam kết tăng cường quan hệ kinh tế - thương mại, hợp tác đầu tư hiện có giữa hai nước; đồng thời, trao đổi về các vấn đề cùng quan tâm trong chương trình nghị sự quốc tế.

Trong khuôn khổ chuyến thăm, hai bên đã ký kết Kế hoạch tham vấn chính trị giai đoạn 2020-2022 nhằm tăng cường đối thoại chính trị về các vấn đề song phương và đa phương cùng quan tâm giữa hai Bộ Ngoại giao.

Tháng 7/2019, chuyến thăm hữu nghị chính thức Cuba của Phó Chủ tịch nước Đặng Thị Ngọc Thịnh trở thành một xúc tác lớn cho quan hệ hai nước vào thời điểm Cuba đang phải đương đầu với sự thù địch gia tăng từ chính quyền của Tổng thống Donald Trump.

Phó Chủ tịch nước Việt Nam đã được các nhà lãnh đạo chủ chốt của Cuba tiếp đón, trong đó có Bí thư thứ nhất Ban chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba Raúl Castro và Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Miguel Díaz-Canel Bermúdez.

Tiếp đó, vào tháng 9/2019, Tổng Tham mưu trưởng, Thứ trưởng thứ nhất Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba, Thượng tướng Álvaro López Miera thăm Việt Nam để tham dự đối thoại lần thứ ba về chính sách quốc phòng Việt Nam - Cuba. Chuyến thăm nằm trong chuỗi các hoạt động chuẩn bị cho lễ kỷ niệm 60 năm quan hệ song phương Việt Nam - Cuba vào năm 2020. Trong khuôn khổ chuyến thăm, Bộ Quốc phòng hai nước

đã thống nhất xuất bản một cuốn sách và phát hành một bộ phim tài liệu.

Cuộc đối thoại lần thứ ba về chính sách quốc phòng Việt Nam - Cuba tập trung vào việc rà soát chương trình hợp tác giai đoạn 2017-2019 và định hướng cho giai đoạn 2020-2022. Thượng tướng Nguyễn Chí Vịnh, Thứ trưởng Bộ Quốc phòng Việt Nam và Thượng tướng Álvaro López Miera, Tổng Tham mưu trưởng, Thứ trưởng thứ nhất Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba, đồng chủ trì cuộc đối thoại. Hai bên nhất trí tổ chức nhiều hoạt động nhân kỷ niệm 60 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Việt Nam - Cuba, đặc biệt trong lĩnh vực quốc phòng, trong đó có việc thực hiện cầu truyền hình với sự tham gia của các nhân chứng lịch sử trong quan hệ hợp tác giữa hai bên, đặc biệt là giai đoạn Việt Nam còn đang phải tiến hành cuộc chiến tranh giành độc lập cuối cùng. Trong bối cảnh đó, hai bên nhất trí thúc đẩy trao đổi đoàn cấp cao và chuyên gia. Phía Việt Nam bày tỏ sẵn sàng chia sẻ với Cuba kinh nghiệm phát triển ngành công nghiệp quốc phòng, viễn thông, hạ tầng thông tin và an ninh mạng. Trong khi đó, phía Cuba sẽ cử các chuyên gia về kỹ thuật, y tế sang Việt Nam. Trong khuôn khổ chuyến thăm, Thượng tướng Álvaro López Miera, Trưởng đoàn đại biểu quân sự đã được Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc tiếp đón. Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc khẳng định Việt Nam sẽ tiếp tục hỗ trợ Cuba vượt qua khó khăn, nhất là trong sản xuất lương thực, thực phẩm và giúp quốc đảo này phát huy tiềm năng để phát triển. Về phần mình, đồng chí Álvaro López Miera bày tỏ sự quan tâm đến việc tận dụng những kinh nghiệm của Việt Nam trong lĩnh vực kinh tế và các lĩnh vực cụ thể như sản xuất lúa gạo và các loại thực phẩm khác. Trong khuôn khổ các cuộc tiếp xúc, hai bên đã thảo luận các vấn đề liên quan đến hợp tác quốc phòng trong giai đoạn

này và những năm tới, cũng như tình hình chính trị, kinh tế và xã hội của mỗi nước.

Trong các ngày từ 09 đến 13/9/2019, Đoàn đại biểu cấp cao thành phố Hà Nội do đồng chí Hoàng Trung Hải, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Thành ủy Hà Nội làm Trưởng đoàn đã thăm, làm việc tại Cuba.

Trong thời gian chuyến thăm, đồng chí Hoàng Trung Hải đã hội kiến với đồng chí Raúl Castro và đồng chí Miguel Díaz-Canel Bermúdez; gặp đồng chí José Ramón Machado Ventura, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư thứ hai Đảng Cộng sản Cuba; làm việc với đồng chí Ricardo Cabrisas Ruíz, Phó Chủ tịch Hội đồng Bộ trưởng... Đồng chí Hoàng Trung Hải đã thay mặt Đảng bộ, Chính quyền và nhân dân Thủ đô Hà Nội trao tặng Đảng bộ, Chính quyền và nhân dân Thủ đô La Habana món quà gồm 70 bộ máy vi tính, 10 máy tính xách tay và 20 máy in, trị giá hơn 150.000 USD.

Nhân dịp kỷ niệm 50 năm thực hiện *Di chúc* của Chủ tịch Hồ Chí Minh và 50 năm Ngày mất của Người, trong hai ngày 17 và 18/9/2019, Trường Đảng cao cấp Nico Lopez đã tổ chức Hội thảo với chủ đề: “*Fidel và Hồ Chí Minh: Những tầm nhìn cách mạng*”.

Kỷ niệm 60 năm thiết lập quan hệ ngoại giao

Năm 2020 là năm kỷ niệm 60 năm thiết lập quan hệ ngoại giao giữa Cuba và Việt Nam, rất nhiều hoạt động khác nhau đã được chuẩn bị ở cả hai quốc gia hướng tới lễ kỷ niệm đầy ý nghĩa này.

Đầu tháng 02/2020, Đoàn đại biểu cấp cao Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí Trương Thị Mai, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Dân vận Trung ương,

Chủ tịch Hội hữu nghị Việt Nam - Cuba dẫn đầu, đã thăm, làm việc tại Cuba, tham dự Hội chợ sách quốc tế La Habana lần thứ 29 với tư cách Việt Nam là khách mời danh dự.

Trong thời gian chuyển thăm, đồng chí Trương Thị Mai đã hội kiến các đồng chí: Miguel Díaz-Canel Bermúdez, Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch nước Cộng hòa Cuba; Esteban Lazo Hernández, Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội; José Ramón Machado Ventura, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư thứ hai Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba; gặp, làm việc với các đồng chí: Teresa Maria, Ủy viên Bộ Chính trị, Tổng Thư ký Hội Liên hiệp Phụ nữ Cuba và một số các đồng chí lãnh đạo các ban, bộ, ngành và đoàn thể Cuba. Đồng chí Trương Thị Mai đã tham dự, phát biểu tại Lễ kỷ niệm 90 năm Ngày thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam do đồng chí José Ramón Machado Ventura, Bí thư thứ hai Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba chủ trì; tham dự, phát biểu tại Lễ khai mạc Hội chợ sách quốc tế La Habana do đồng chí Miguel Díaz-Canel Bermúdez, Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch nước Cộng hòa Cuba chủ trì, với sự tham gia của các đồng chí: Esteban Lazo Hernández, Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội; Roberto Morales Ojeda, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Thủ tướng Thường trực Chính phủ và nhiều lãnh đạo cấp cao khác của Đảng, Nhà nước Cuba; cùng các đồng chí lãnh đạo cấp cao Cuba dự khai trương, thăm gian hàng sách của Việt Nam, tham gia một số hoạt động giới thiệu sách và Gala nghệ thuật chào mừng; và tham dự Lễ ký Thỏa thuận Hữu nghị và hợp tác giai đoạn 2020-2025 giữa Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba với Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc (ICAP) và Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam.

Chuyến thăm diễn ra với nhiều hoạt động phong phú và một lịch trình rất chặt chẽ nhằm tranh thủ không gian hội chợ

để tuyên truyền, quảng bá thêm về Việt Nam thông qua việc giới thiệu những tác phẩm quan trọng của Chủ tịch Hồ Chí Minh, về lịch sử dựng nước, giữ nước cũng như về cuộc chiến tranh ở Việt Nam.

Đồng thời với các hoạt động ở hội chợ của Đoàn đại biểu Việt Nam, phía Cuba cũng đã tổ chức các diễn đàn khác nhau ở nhiều nơi tại La Habana, trong đó có cả các cuộc nói chuyện và thuyết trình về Việt Nam. Hưởng ứng tinh thần đó, truyền hình Cuba cũng đã công chiếu một số bộ phim của Việt Nam, phỏng vấn với các chuyên gia trên kênh quốc tế Cubavisión và các chương trình giới thiệu về kinh tế Việt Nam trên kênh Caribe.

Ngoài ra một số cuốn sách tiêu biểu khác về Chủ tịch Hồ Chí Minh, Đại tướng Võ Nguyên Giáp, lịch sử, chiến tranh và văn hóa Việt Nam cũng đã được giới thiệu nhân sự kiện này. Cùng với đó là các buổi tọa đàm với các chủ đề như “Văn học Việt Nam, từ xưa đến nay”; “Trao đổi về ảnh hưởng và sức sống của văn học châu Mỹ”; “Việt Nam từ Cuba”, nói về bối cảnh lịch sử - văn hóa của Việt Nam; ngành xuất bản Việt Nam và văn hóa đọc Việt Nam.

Tháng 3/2020, trong khi hàng loạt các hoạt động song phương đang được triển khai hướng tới lễ kỷ niệm 60 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Việt Nam - Cuba, cả thế giới bất ngờ phải đối phó với đại dịch COVID-19. Dù hàng loạt sự kiện cộng đồng buộc phải tạm hoãn do ảnh hưởng của dịch bệnh, song COVID-19 không thể cản trở tình đoàn kết giữa hai quốc gia anh em Cuba và Việt Nam. Ngày 17 tháng 4, Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam đã trao tặng 5.000 tấn gạo cho Cuba, thể hiện sự ủng hộ, tinh thần đoàn kết đối với cuộc chiến chống COVID-19 của quốc gia Caribê này. Ngày 28 tháng 4, tại trụ sở Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam, Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba và Câu lạc bộ

cựu du học sinh Việt Nam tại Cuba đã tổ chức trao tặng số tiền hơn 66.000 USD ủng hộ nhân dân Cuba phòng, chống dịch COVID-19. Đây là đóng góp cá nhân của 700 người Việt Nam thuộc nhiều thế hệ từng học tập tại các trường đại học ở Cuba.

Tháng 7/2020, Bộ Quốc phòng Việt Nam cũng đã tổ chức trao tặng trưng các vật tư y tế mà Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam ủng hộ Cuba trong cuộc chiến chống dịch COVID-19. Món quà đoàn kết của nhân dân và các tổ chức Việt Nam đã đến Cuba vào ngày 22 tháng 7 trên chuyến chuyên cơ của Vietnam Airlines được tổ chức nhằm đưa công dân Việt Nam đang mắc kẹt tại quốc đảo này do đại dịch COVID-19 hồi hương. Sau đó, trong một hoạt động mang tính biểu tượng tại Cuba, việc trao tặng hàng viện trợ của Việt Nam đã được thực hiện dưới sự chủ trì của Ủy viên Bộ Chính trị, Thứ trưởng Bộ Quốc phòng Cuba, Thượng tướng Ramón Espinosa Martín, và Thứ trưởng thứ nhất Bộ Ngoại thương và Đầu tư nước ngoài Ana Teresita González Fraga.

Cuba và Việt Nam luôn luôn đoàn kết, hỗ trợ lẫn nhau. Tình cảm đặc biệt này cũng được thể hiện qua việc các chuyên gia Cuba tới Việt Nam để trao đổi kinh nghiệm về kiểm soát đại dịch COVID-19 và các bác sĩ Cuba đang làm việc tại một số bệnh viện sẵn sàng đến bất cứ nơi đâu trên đất nước Việt Nam để giúp đỡ những người anh em Việt Nam. Cuba cũng đã quyên góp thuốc, bao gồm cả Interferon Alpha 2B, góp phần giúp Việt Nam khống chế đại dịch.

Bất chấp những diễn biến phức tạp của đại dịch COVID-19, nhiều hoạt động chào mừng 60 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Việt Nam - Cuba đã được tổ chức, như Hội thảo “60 năm quan hệ đoàn kết anh em và hợp tác toàn diện Việt Nam - Cuba”; tọa đàm “60 năm tình đoàn kết và ủng hộ lẫn nhau Việt Nam - Cuba”; các hoạt động nói chuyện, chiếu phim về Cuba, lịch sử 60 năm

quan hệ Việt Nam - Cuba...; xuất bản Bộ hồ sơ 60 năm quan hệ quốc phòng song phương, ra đặc san về quan hệ Việt Nam - Cuba; tổ chức triển lãm ảnh "*Cuba qua con mắt của bạn bè Việt Nam*", cuộc thi vẽ tranh cổ động và triển lãm ảnh về tình hữu nghị Việt Nam - Cuba; sản xuất phim tư liệu về quan hệ hữu nghị hợp tác giữa hai nước...

Đặc biệt, đúng vào ngày kỷ niệm 60 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Việt Nam - Cuba (02/12/1960 - 02/12/2020), Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng đã điện đàm với Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Raúl Castro để trao đổi về tình hình hai Đảng, hai nước, quan hệ hữu nghị đặc biệt Việt Nam - Cuba, các biện pháp thúc đẩy quan hệ song phương. *Về phía Việt Nam có các đồng chí:* Trương Thị Mai, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng ban Dân vận Trung ương, Chủ tịch Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba; Phạm Bình Minh, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Thủ tướng Chính phủ, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao; Đại tướng Tô Lâm, Ủy viên Bộ Chính trị, Bộ trưởng Bộ Công an; Hoàng Bình Quân, Ủy viên Trung ương Đảng, Trưởng Ban Đối ngoại Trung ương; Lê Minh Hưng, Ủy viên Trung ương Đảng, Chánh Văn phòng Trung ương Đảng; Đào Việt Trung, Ủy viên Trung ương Đảng, Chủ nhiệm Văn phòng Chủ tịch nước; Bùi Thanh Sơn, Ủy viên Trung ương Đảng, Thứ trưởng Thường trực Bộ Ngoại giao; Thượng tướng Phan Văn Giang, Ủy viên Trung ương Đảng, Tổng Tham mưu trưởng, Thứ trưởng Bộ Quốc phòng; Hồ Mậu Ngọat, Trợ lý của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước.

Về phía Cuba có các đồng chí: Manuel Marrero, Thủ tướng Chính phủ; Bruno Rodríguez Parrilla, Ủy viên Bộ Chính trị, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao; Thượng tướng Leopoldo Cintra Frías, Ủy viên Bộ Chính trị, Bộ trưởng Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba; Thượng tướng Álvaro López Miera, Ủy viên Bộ Chính trị,

Tổng Tham mưu trưởng, Thứ trưởng thứ nhất Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba.

Phát biểu tại cuộc điện đàm, đồng chí Raúl Castro bày tỏ vui mừng trước việc hai Đảng, hai nước kỷ niệm Ngày thiết lập quan hệ ngoại giao, sự kiện có ý nghĩa đặc biệt đối với sự nghiệp cách mạng của hai dân tộc; nhấn mạnh mối quan hệ anh em thân thiết giữa hai Đảng, hai Nhà nước và nhân dân hai nước do Chủ tịch Hồ Chí Minh và Lãnh tụ Fidel Castro gây dựng, được các thế hệ lãnh đạo và nhân dân hai nước dày công vun đắp sẽ mãi là *"mối quan hệ mẫu mực"* trong thế giới đương đại; khẳng định Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba sẽ làm hết sức mình để gìn giữ, bảo vệ và truyền tiếp cho các thế hệ tương lai về mối quan hệ đặc biệt này.

Về phần mình, Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng bày tỏ vui mừng điện đàm với đồng chí Raúl Castro trong bối cảnh hai Đảng, hai nước kỷ niệm Ngày thiết lập quan hệ ngoại giao, sự kiện trọng đại đã đi vào lịch sử của hai Đảng, hai nước; nhấn mạnh mối quan hệ hữu nghị đặc biệt giữa hai Đảng, hai nước do Chủ tịch Hồ Chí Minh và Lãnh tụ Fidel Castro đặt nền móng là tài sản vô giá, đã trở thành biểu tượng của thời đại; khẳng định, Đảng, Nhà nước, nhân dân Việt Nam và các thế hệ tương lai sẽ luôn nhớ mãi câu nói lịch sử của đồng chí Fidel: *"Vì Việt Nam, Cuba sẵn sàng hiến dâng cả máu của mình"*.

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng nhấn mạnh, Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam luôn coi trọng và mong muốn tiếp tục làm sâu sắc mối quan hệ hữu nghị đặc biệt và hợp tác toàn diện với Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba anh em, trong đó quan hệ giữa hai Đảng đóng vai trò định hướng quan trọng; đánh giá cao hiệu quả các cơ chế hợp tác song phương

trong thời gian qua như: Hội thảo lý luận giữa hai Đảng; Ủy ban Hợp tác Liên chính phủ; Tham khảo chính trị giữa hai Bộ Ngoại giao; Đối thoại chính sách giữa hai Bộ Quốc phòng...; mong muốn trong thời gian tới, hai bên tiếp tục thúc đẩy thật hiệu quả các cơ chế này để tiếp tục đưa quan hệ song phương đi vào chiều sâu, ổn định.

Tại Cuba, Lễ kỷ niệm chính thức 60 năm Ngày thiết lập quan hệ ngoại giao Cuba - Việt Nam đã diễn ra tối ngày 09 tháng 12 tại Cung Cách mạng, trụ sở Hội đồng Nhà nước Cuba, với sự tham dự của Đại tướng Raúl Castro, Bí thư thứ nhất Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch nước Miguel Díaz-Canel Bermúdez, Chủ tịch Quốc hội Esteban Lazo Hernández và Thủ tướng Manuel Marrero Cruz. Về phía Việt Nam có Đại sứ Lê Thanh Tùng và các cán bộ Đại sứ quán. Trong phát biểu chính thức, Thủ tướng Cuba Manuel Marrero Cruz đã điểm lại những cột mốc đáng nhớ trong lịch sử quan hệ Cuba - Việt Nam 60 năm qua, những sự giúp đỡ, hỗ trợ kịp thời lẫn nhau giữa hai nước trong những thời điểm gian khó nhất trong chặng đường cách mạng của mỗi dân tộc, từ cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước và quá trình tái thiết đất nước của nhân dân Việt Nam cho tới giai đoạn vượt qua thách thức kinh tế to lớn của Cuba vào đầu những năm 1990.

Thủ tướng Cuba Manuel Marrero Cruz điểm lại những bước phát triển liên tục của mối quan hệ song phương trong những năm qua với những chuyến thăm của lãnh đạo cấp cao, cũng như việc Việt Nam hiện là đối tác thương mại lớn thứ hai và nhà đầu tư lớn nhất của Cuba tại khu vực châu Á - châu Đại Dương, đồng thời nhận định hai bên có tiềm năng thúc đẩy hợp tác trong các lĩnh vực như năng lượng, viễn thông, du lịch, y tế, công - nông nghiệp, công nghiệp thực phẩm, dược phẩm và

công nghệ sinh học. Thủ tướng Cuba khẳng định quyết tâm kế tục di sản của Chủ tịch Hồ Chí Minh và Lãnh tụ cách mạng Fidel Castro, những người gieo mầm và nuôi dưỡng tình đoàn kết keo sơn giữa hai dân tộc, đồng thời nhấn mạnh trước những thách thức từ tình hình quốc tế phức tạp hiện nay, Cuba và Việt Nam sẽ tiếp tục sát cánh và sẽ chiến thắng như trong lịch sử.

Về phần mình, Đại sứ Lê Thanh Tùng đưa ra những dẫn chứng về tình cảm gắn bó mật thiết giữa hai dân tộc, từ áng văn bất hủ của nhà tư tưởng lỗi lạc José Martí, lời chia sẻ chân tình của Chủ tịch Hồ Chí Minh ví Việt Nam và Cuba như hai anh em sinh đôi và hai chiến sĩ tiên phong ở 2 nửa bán cầu, luôn canh giữ giấc ngủ cho nhau, tới câu nói nổi tiếng của Lãnh tụ cách mạng lịch sử Fidel Castro: *"Vì Việt Nam, Cuba sẵn sàng hiến dâng cả máu của mình"*.

Đại sứ Lê Thanh Tùng khẳng định nhân dân Việt Nam không bao giờ quên những sự giúp đỡ quý báu, chí tình của Cuba trong cuộc kháng chiến giải phóng dân tộc, thống nhất đất nước; và sẽ tiếp tục lập trường kiên định ủng hộ nhân dân Cuba trong cuộc đấu tranh chống chính sách bao vây, cấm vận của Mỹ - như thông điệp của Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng gửi Phiên thảo luận cấp cao của Đại hội đồng Liên hợp quốc lần thứ 75 vừa qua, cũng như trong công cuộc cập nhật hóa mô hình kinh tế - xã hội của nước bạn.

Chia sẻ quan điểm về những lĩnh vực tiềm năng để hai nước phát triển hợp tác, Đại sứ Lê Thanh Tùng nhấn mạnh chặng đường 60 năm đoàn kết, hữu nghị và hợp tác giữa hai nước vừa qua là một di sản quý báu và là nền tảng vững chắc để nhân dân hai nước viết tiếp những trang sử đáng tự hào của quan hệ song phương, đáp ứng khát vọng và lợi ích của mỗi dân tộc.

Trong khi đó tại Hà Nội, một lễ kỷ niệm tương tự cũng được Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam long trọng tổ chức với sự có mặt của Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Thủ tướng Chính phủ, Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Phạm Bình Minh; Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Dân vận Trung ương, Chủ tịch Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba Trương Thị Mai; đại diện lãnh đạo các bộ, ban, ngành, đoàn thể ở Trung ương và thành phố Hà Nội...

Tại buổi lễ, các vị đại biểu, khách quý đã cùng ôn lại truyền thống quan hệ đoàn kết, hữu nghị đặc biệt, hợp tác toàn diện giữa hai nước Việt Nam, Cuba; khẳng định dù cách xa nhau nửa vòng trái đất, nhưng tình hữu nghị Cuba - Việt Nam đã trở thành biểu tượng sinh động của tình đoàn kết quốc tế giữa nhân dân các nước trong cuộc đấu tranh chính nghĩa vì độc lập, tự do, chủ quyền và quyền tự quyết của các dân tộc.

Chủ tịch Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam Nguyễn Phương Nga cho rằng, sự gắn kết về lý tưởng cách mạng cao đẹp của thời đại đã tạo nên sự đồng cảm, thấu hiểu giữa hai dân tộc, tạo nên mối quan hệ nghĩa tình Việt Nam - Cuba được tôi luyện qua những năm tháng thăng trầm của lịch sử. Trong suốt 60 năm qua, nhân dân hai nước đã luôn kề vai sát cánh bên nhau, vượt qua mọi khó khăn, thử thách vững bước trên con đường đã chọn...

Trong nhiều năm qua, Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam và Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc (ICAP), các hội hữu nghị và tổ chức nhân dân hai nước đã tổ chức nhiều hoạt động hữu nghị có sức lan toả mạnh mẽ tới đông đảo quần chúng nhân dân, đặc biệt là giới trẻ; góp phần quan trọng củng cố và phát triển quan hệ đoàn kết, hữu nghị đặc biệt, hợp tác toàn diện giữa hai nước Việt Nam, Cuba. Ngay trong năm 2020, dù gặp nhiều

khó khăn do đại dịch COVID-19, hai bên vẫn có nhiều hoạt động phong phú, có nội dung và ý nghĩa sâu sắc, nhất là chuỗi các hoạt động kỷ niệm 60 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Việt Nam - Cuba.

Đại sứ Cuba tại Việt Nam Lianys Torres Rivera khẳng định, mối quan hệ đặc biệt Cuba - Việt Nam ra đời trong những thời điểm khó khăn nhất nhưng Đảng, Chính phủ và nhân dân hai nước luôn ủng hộ, giúp đỡ lẫn nhau trong suốt sáu thập niên đấu tranh bảo vệ Tổ quốc và xây dựng đất nước.

Nhân dịp này, Đại sứ Cuba bày tỏ cam kết mong muốn hai nước tiếp tục củng cố mối quan hệ chính trị đặc biệt và quan hệ hợp tác toàn diện bao gồm các thể chế và lĩnh vực khác nhau nhằm mở rộng quan hệ kinh tế, thương mại và góp phần gìn giữ tình hữu nghị truyền thống Cuba - Việt Nam để di sản này sống mãi đến các thế hệ mai sau.

Phát biểu tại buổi lễ, Phó Thủ tướng Phạm Bình Minh nhấn mạnh, Việt Nam luôn trân trọng, khắc ghi tình đoàn kết và sự ủng hộ chí nghĩa, chí tình của Cuba dành cho Việt Nam trong cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc cũng như trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Dù ở bất kỳ hoàn cảnh nào, Cuba luôn đi đầu trong các phong trào quốc tế ủng hộ Việt Nam. Những nghĩa cử cao đẹp và hào hiệp của Cuba dành cho Việt Nam đã được Lãnh tụ Fidel Castro kết tinh trong câu nói lịch sử của ông khi tới thăm Quảng Trị trong thời điểm ác liệt nhất của cuộc kháng chiến chống đế quốc Mỹ: "*Vì Việt Nam, Cuba sẵn sàng hiến dâng cả máu của mình*".

Cuba là nước đầu tiên trên thế giới công nhận Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam, thành lập Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam và cũng là nước duy nhất bổ nhiệm Đại sứ thường trú bên cạnh Ủy ban Trung ương Mặt trận

Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam, thể hiện sự ủng hộ và sát cánh với cuộc đấu tranh của đồng bào miền Nam Việt Nam. Cùng với sự ủng hộ và cổ vũ lớn lao về chính trị, ngoại giao, Cuba đã cử hàng nghìn kỹ sư, công nhân, bác sĩ, chuyên gia sang giúp Việt Nam; viện trợ cho Việt Nam nhiều trang thiết bị, vật tư máy móc, lương thực thực phẩm, thuốc men và nhiều sự hỗ trợ có giá trị khác, mặc dù khi đó Cuba cũng rất khó khăn.

Việt Nam cũng luôn sát cánh cùng Cuba khi nước này phải đương đầu với "Thời kỳ đặc biệt" với nhiều thách thức, khó khăn về kinh tế - xã hội, nhất là từ năm 2011 khi Cuba tiến hành đường lối "cập nhật hóa mô hình phát triển kinh tế - xã hội"; chân thành chia sẻ với Cuba về kinh nghiệm đổi mới; duy trì cung cấp gạo ổn định cho Cuba, triển khai một số dự án hỗ trợ Cuba phát triển sản xuất lương thực, thủy sản và một số chương trình hỗ trợ, hợp tác thiết thực khác. Việt Nam cũng là đối tác đầu tiên tại khu vực châu Á ký Hiệp định thương mại cấp Chính phủ với Cuba tháng 11/2018.

Suốt chặng đường 60 năm qua, mối quan hệ hữu nghị đặc biệt, đoàn kết gắn bó và tin cậy lẫn nhau giữa Việt Nam và Cuba là rất hiếm có trong quan hệ quốc tế bởi đây là mối quan hệ giữa hai dân tộc giàu truyền thống đấu tranh giải phóng dân tộc, chia sẻ khát vọng bảo vệ độc lập, tự do, quyền tự quyết và toàn vẹn lãnh thổ, cũng như cùng hướng tới mục tiêu xây dựng chủ nghĩa xã hội ở mỗi nước.

Phó Thủ tướng Phạm Bình Minh khẳng định trong thời gian tới, Việt Nam quyết tâm tăng cường hơn nữa quan hệ hợp tác nhiều mặt với đất nước Cuba anh em; thúc đẩy triển khai các thỏa thuận cấp cao, tiếp tục đưa quan hệ hai nước đi vào chiều sâu, ổn định, bền vững; đưa quan hệ hợp tác hệ kinh tế - thương mại song phương phát triển tương xứng với quan hệ chính trị và

tiềm năng của hai nước, vì sự nghiệp xây dựng và phát triển tại mỗi nước, vì hòa bình, ổn định, hợp tác và phát triển ở hai khu vực và trên thế giới.

Nhân dịp này, Bộ Ngoại giao Việt Nam cũng đã xuất bản một ấn phẩm đặc biệt của tạp chí *Thế giới và Việt Nam* về quan hệ song phương và đăng tải các thông điệp của các nhà lãnh đạo chủ chốt của hai quốc gia, các nhà lãnh đạo cấp cao khác, cũng như những nhân vật từng gắn bó với các mối quan hệ lịch sử giữa hai bên.

Cuối tháng 12/2020, hai nước đã ký kết các thỏa thuận hợp tác quan trọng về kinh tế và khoa học - kỹ thuật tại Kỳ họp thứ 38 của Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba được tổ chức bằng hình thức trực tuyến. Các văn kiện đã được ký kết trước sự chứng kiến của Bộ trưởng Bộ Ngoại thương và Đầu tư nước ngoài Cuba Rodrigo Malmierca Díaz và Bộ trưởng Bộ Xây dựng Việt Nam Phạm Hồng Hà.

Trong số các văn kiện được ký kết, nổi bật là thỏa thuận gia hạn Dự án hợp tác Việt Nam - Cuba về phát triển sản xuất lúa gạo tại Cuba giai đoạn 5 (2019-2023) và thỏa thuận hợp tác, liên doanh trong lĩnh vực đánh bắt hải sản. Ngoài ra, hai bên còn ký một hiệp nghị về chương trình hợp tác kinh tế trung hạn giai đoạn 2020-2025, vốn đã được nhất trí trong chuyến thăm của Chủ tịch Cuba Miguel Díaz-Canel Bermúdez tháng 11/2018. Trong văn kiện này, các lĩnh vực hợp tác song phương chính cần thúc đẩy và làm nổi bật là nông nghiệp - thực phẩm để thực hiện sản xuất lúa gạo, cà phê, các loại hạt và nuôi trồng thủy sản ở Cuba, công nghệ sinh học và khai thác dầu. Các biên bản ghi nhớ về hợp tác khoa học cũng đã được ký kết như thỏa thuận phát triển các nghiên cứu thực địa về vắc xin Porvac của Cuba chữa bệnh dịch tả lợn châu Phi tại Việt Nam.

Tương tự như vậy, việc triển khai các nhiệm vụ chung về chính sách khoa học, công nghệ và đổi mới sáng tạo cũng đã được thống nhất trong Biên bản kỳ họp thứ 38 của Ủy ban Liên Chính phủ về hợp tác kinh tế và khoa học - kỹ thuật giữa Hà Nội và La Habana. Bế mạc kỳ họp, Bộ trưởng Bộ Xây dựng Phạm Hồng Hà đã được trao tặng Huân chương hữu nghị của Cuba qua kênh trực tuyến, vì những đóng góp của ông trong việc củng cố và làm sâu sắc thêm các mối quan hệ kinh tế, thương mại và khoa học - kỹ thuật giữa hai nước. Cơ chế hợp tác liên chính phủ đã tạo điều kiện triển khai các hoạt động chủ yếu trong giai đoạn 2020-2025, đồng thời tăng cường mối quan hệ kinh tế và thương mại giữa hai bên.

Kỷ niệm 60 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Cuba - Việt Nam và với chặng đường hơn nửa thế kỷ qua, nhân dân hai nước Cuba và Việt Nam có thể tự hào về mối quan hệ mẫu mực, hữu nghị truyền thống, hợp tác toàn diện, đoàn kết thủy chung giữa Đảng, Nhà nước, Chính phủ và nhân dân hai nước Cuba - Việt Nam; đồng thời tin tưởng rằng, các thế hệ những người dân Việt Nam và Cuba sẽ tiếp tục gìn giữ cũng như viết nên những trang sử mới, làm cho mối quan hệ hữu nghị đặc biệt Cuba - Việt Nam ngày càng sâu sắc, bền chặt hơn nữa, như phát biểu của Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tại Lễ bế mạc giao lưu thế hệ trẻ Cuba - Việt Nam vào ngày 29/3/2018: *Hơn nửa thế kỷ qua, kể từ ngày hai nước thiết lập quan hệ ngoại giao, hai dân tộc đã luôn kề vai sát cánh trong cuộc đấu tranh vì độc lập, tự do và ngày nay luôn sát cánh bên nhau vững bước trong sự nghiệp xây dựng và bảo vệ Tổ quốc xã hội chủ nghĩa ở mỗi nước. Đây thực sự là mối quan hệ hữu nghị, đoàn kết anh em, trước sau như một, mối quan hệ đã trở thành biểu tượng của thời đại, là tài sản vô giá mà hai Đảng và nhân dân hai nước Cuba - Việt Nam luôn giữ gìn, bảo vệ, vun đắp và truyền tiếp cho các thế hệ mai sau.*

8

CỦNG CỐ VÀ LÀM SÂU SẮC HƠN QUAN HỆ HỮU NGHỊ ĐẶC BIỆT CUBA - VIỆT NAM

Năm 2021 là năm có ý nghĩa đặc biệt quan trọng với nhiều sự kiện trọng đại của cả hai nước Cuba và Việt Nam; là năm Cuba tổ chức Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII của Đảng Cộng sản Cuba và Việt Nam tổ chức Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng Cộng sản Việt Nam. Năm 2021 cũng là năm đầu tiên Cuba thực hiện Nghị quyết Đại hội VIII của Đảng Cộng sản Cuba, triển khai Kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội tới năm 2030, cập nhật hóa đường lối phát triển kinh tế - xã hội giai đoạn 2021-2026; và Việt Nam thực hiện Nghị quyết Đại hội XIII của Đảng Cộng sản Việt Nam, Chiến lược phát triển kinh tế - xã hội 10 năm 2021-2030 và Kế hoạch phát triển kinh tế - xã hội 5 năm 2021-2025 trong bối cảnh hai nước đều phải đương đầu với những khó khăn, thách thức mới, gay gắt hơn, như dịch bệnh COVID-19 tiếp tục xuất hiện những biến chủng mới, kinh tế thế giới vẫn đầy biến động, bất ổn và tăng trưởng không vững chắc,... Do đó, các nước trong khu vực Đông Nam Á cũng như Mỹ Latinh đều bị ảnh hưởng nặng nề.

Bất chấp những khó khăn, thách thức xuất phát từ nguyên nhân chủ quan, khách quan, Đảng Cộng sản Cuba đã tổ chức thành công Đại hội Đảng lần thứ VIII và Đảng Cộng sản Việt Nam cũng đã tổ chức rất thành công Đại hội Đảng lần thứ XIII.

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ XIII của Đảng Cộng sản Việt Nam diễn ra từ ngày 25 tháng 01 đến ngày 01/02/2021 là sự kiện chính trị trọng đại của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam. Xuất phát từ mối quan hệ hữu nghị đặc biệt với Đảng, Nhà nước, nhân dân Việt Nam, đồng chí Raúl Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba đã điện đàm với Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng để chúc mừng thành công của Đại hội và chúc mừng đồng chí Nguyễn Phú Trọng tiếp tục được bầu làm Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam khóa XIII.

Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII của Đảng Cộng sản Cuba được tổ chức trong các ngày từ 16 đến 19/4/2021, là sự kiện chính trị trọng đại của Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba. Trên cơ sở mối quan hệ hữu nghị đặc biệt giữa hai Đảng, hai nước, tối 05/5/2021, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã điện đàm, chúc mừng thành công của Đại hội và chúc mừng đồng chí Miguel Díaz-Canel Bermúdez được bầu làm Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba.

Phát biểu tại các cuộc điện đàm, lãnh đạo hai Đảng đều khẳng định hết sức coi trọng mối quan hệ hữu nghị đặc biệt giữa hai Đảng, hai Nhà nước và nhân dân hai nước Cuba, Việt Nam, quan hệ thân thiết giữa hai đồng chí lãnh đạo cao nhất của hai Đảng và sẽ tiếp tục tăng cường sự gắn bó, tin cậy giữa hai bên cũng như thúc đẩy hơn nữa quan hệ song phương trong thời gian tới.

Trong bối cảnh Cuba tiếp tục đương đầu với nhiều khó khăn do các biện pháp siết chặt cấm vận của Mỹ, nhất là các hoạt động gây rối, kích động biểu tình trên diện rộng vào đầu tháng 7/2021, ngày 27/7/2021, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đã

điện đàm với đồng chí Miguel Díaz-Canel Bermúdez. Phát biểu tại cuộc điện đàm, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đánh giá cao Đảng Cộng sản Cuba, Bộ Chính trị và cá nhân đồng chí Miguel đã lãnh đạo hệ thống chính trị và nhân dân Cuba, kịp thời xử lý những vụ việc diễn ra vào ngày 11/7/2021, ổn định nhanh tình hình; chia sẻ với những khó khăn mà Cuba đang phải đương đầu, nhất là các hoạt động chống phá, kích động của các thế lực thù địch trong khi các biện pháp siết chặt cấm vận vẫn chưa được dỡ bỏ; những tác động tiêu cực của đại dịch COVID-19 đến mọi mặt đời sống của nhân dân Cuba.

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tiếp tục khẳng định tình đoàn kết trước sau như một của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam với Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba. Việt Nam sẽ đồng hành cùng Cuba trong tiến trình cập nhật hóa mô hình kinh tế - xã hội xã hội chủ nghĩa; coi trọng các đề xuất hợp tác của lãnh đạo cấp cao Cuba và cố gắng thúc đẩy thành các biện pháp cụ thể, vừa giúp đỡ nhân dân Cuba anh em, vừa phù hợp với điều kiện của Việt Nam; tiếp tục hỗ trợ Cuba trong việc bảo đảm an ninh lương thực thông qua việc cung cấp gạo ổn định và các chương trình phát triển sản xuất lúa, ngô, cà phê, nuôi trồng thủy sản...

Về phần mình, đồng chí Miguel Díaz-Canel Bermúdez đánh giá rất cao nghĩa cử của Đảng, Nhà nước Việt Nam đã kịp thời hỗ trợ, ủng hộ Cuba (tặng 12.000 tấn gạo¹; ủng hộ Cuba tại Liên hợp quốc, như phản đối cấm vận, tuyên bố liên quan tới các cuộc biểu tình tại Cuba...). Đồng chí Miguel Díaz-Canel Bermúdez nhấn mạnh, đây là sự ủng hộ, giúp đỡ rất kịp thời của Đảng,

1. Gồm 10.000 tấn gạo là quà tặng của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam tặng Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba; 2.000 tấn là quà tặng của Đảng bộ và nhân dân Thủ đô Hà Nội tặng Đảng bộ và nhân dân Thủ đô La Habana.

Nhà nước và nhân Việt Nam với Cuba; là nguồn động viên to lớn đối với cách mạng và nhân dân Cuba anh em trong trong bối cảnh Cuba đang phải đối mặt với rất nhiều khó khăn, thách thức lớn cả từ trong và ngoài nước.

Đồng chí Miguel Díaz-Canel Bermúdez khẳng định, Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba đặc biệt coi trọng quan hệ hữu nghị đặc biệt, đoàn kết gắn bó, hợp tác toàn diện và tin cậy lẫn nhau với Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam anh em; cam kết tiếp tục kế thừa và làm sâu sắc hơn nữa mối quan hệ do Chủ tịch Hồ Chí Minh, Lãnh tụ Fidel Castro đã dày công gây dựng, và được đồng chí Raúl Castro và Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tiếp nối; nhấn mạnh nhiệm vụ bảo vệ và phát triển mối quan hệ anh em đặc biệt - “tài sản vô giá” của hai Đảng, hai nước - là trách nhiệm của mỗi đảng viên và cả thế hệ tương lai của hai nước Việt Nam và Cuba.

Diễn ra trong bối cảnh quan hệ hữu nghị giữa hai Đảng, hai nước Cuba - Việt Nam đang ngày càng sâu sắc, chuyến thăm hữu nghị chính thức của Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc¹ trong các ngày từ 18 đến 20/9/2021 - nguyên thủ đầu tiên thăm Cuba kể từ khi đại dịch COVID-19 bùng phát - có ý nghĩa đặc biệt quan trọng, tạo xung lực mới cho quan hệ song phương trong thời gian tới.

Trong khuôn khổ chuyến thăm, Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc đã hội đàm với Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch nước Cộng hòa Cuba Miguel Díaz-Canel Bermúdez; hội kiến với Đại tướng Raúl Castro,

1. Theo thống kê, đây là chuyến thăm thứ 23 của các đồng chí lãnh đạo chủ chốt của Đảng, Nhà nước, Chính phủ và Quốc hội Việt Nam thăm Cuba (nguyên Thủ tướng Phạm Văn Đồng là lãnh đạo chủ chốt đầu tiên của Việt Nam thăm Cuba vào tháng 4/1974); là chuyến thăm thứ 9 của các Chủ tịch nước.

Lãnh tụ của Cách mạng Cuba; có các cuộc gặp với Thủ tướng Manuel Marrero Cruz, Chủ tịch Quốc hội Estaban Lazo Hernández; có các cuộc tiếp kiến và thăm một số cơ sở kinh tế, văn hóa và lịch sử tại Thủ đô La Habana cũng như tại thành phố Santiago de Cuba. Để ghi nhận những đóng góp cho quan hệ hữu nghị đặc biệt giữa hai Đảng, hai nước, Nhà nước Cuba đã trao tặng Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc Huân chương José Martí.

Nhân dịp này, hai nước đã ký nhiều văn kiện hợp tác, làm cơ sở để tiếp tục đẩy mạnh hợp tác song phương toàn diện trong thời gian tới như Kế hoạch hợp tác kinh tế trung hạn giai đoạn 2021-2025; các thỏa thuận hợp tác về y tế, thủy sản, an ninh mạng, hợp tác giữa Học viện Ngoại giao hai nước; một số thỏa thuận hợp tác giữa doanh nghiệp hai nước về năng lượng tái tạo, xây dựng khách sạn... Đặc biệt, một trong những điểm nhấn trong chuyến thăm là hai nước đã ký các thỏa thuận, theo đó Việt Nam sẽ mua 10 triệu liều vắc xin chống COVID-19 Abdala và Cuba sẽ chuyển giao công nghệ sản xuất vắc xin này cho Việt Nam; xem xét khả năng cung cấp, hợp tác về vắc xin cho trẻ em với Việt Nam.

Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc đã thay mặt Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam, thông báo quyết định tặng nhân dân Cuba anh em món quà là 5.000 tấn gạo và một số trang thiết bị y tế. Nhiều ban, bộ, ngành của Việt Nam đã dành tặng các đối tác Cuba những món quà thiết thực¹.

Với những kết quả trên, có thể khẳng định chuyến thăm Cuba của Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc đã thành công tốt đẹp,

1. Như 100.000 khẩu trang y tế của Ban Đối ngoại Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam tặng Ban Đối ngoại Trung ương Đảng Cộng sản Cuba; 1.000 tấn gạo của các doanh nghiệp ngành xây dựng; 100 tấn ngô lai giống của Bộ Quốc phòng; một số trang thiết bị y tế, phương tiện tin học, phần mềm tin học của một số bộ, ngành khác của Việt Nam.

góp phần thúc đẩy mạnh mẽ quan hệ hữu nghị đặc biệt Cuba - Việt Nam, có ý nghĩa rất quan trọng trong bối cảnh hiện nay, cũng như trong thời gian tới khi Việt Nam tiếp tục đẩy mạnh công cuộc đổi mới và Cuba triển khai sâu rộng đường lối cập nhật hóa mô hình phát triển kinh tế - xã hội. Việc củng cố và làm sâu sắc quan hệ Cuba - Việt Nam sẽ góp phần bảo vệ, duy trì và phát triển chủ nghĩa xã hội và sự nghiệp cách mạng ở mỗi nước; thể hiện đường lối đối ngoại thủy chung, trước sau như một của Việt Nam đối với bạn bè truyền thống, góp phần nâng cao uy tín, vị thế của Việt Nam trên trường quốc tế, đặc biệt đối với các lực lượng cánh tả, tiến bộ tại khu vực và trên thế giới.

Song song với các hoạt động trên kênh đối ngoại đảng và ngoại giao nhà nước, các hoạt động đối ngoại nhân dân giữa hai nước trong năm 2021 cũng được thúc đẩy mạnh mẽ. Trong bối cảnh đại dịch COVID-19, Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba đã phát huy tối đa vai trò nòng cốt, kịp thời chuyển các hoạt động sang hình thức trực tuyến hoặc trực tuyến kết hợp trực tiếp, tăng cường công tác thông tin tuyên truyền và các hoạt động nhằm hỗ trợ nhân dân Cuba một cách thiết thực¹.

1. Hội tiếp tục duy trì các hoạt động bày tỏ sự ủng hộ, tình đoàn kết với nhân dân Cuba bằng nhiều hình thức khác nhau nhân các sự kiện quan trọng, như Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VIII của Đảng Cộng sản Cuba (ngày 16-19/4/2021); khi Cuba đệ trình Đại hội đồng Liên hợp quốc Nghị quyết lên án chính sách cấm vận kinh tế, thương mại và tài chính đơn phương của Mỹ chống Cuba (ngày 23/6/2021),... Các hoạt động kỷ niệm, tưởng niệm nhân các ngày lễ lớn của hai nước được tổ chức với hình thức và quy mô phù hợp với bối cảnh mới, nhưng vẫn bảo đảm đạt được các mục đích, yêu cầu đặt ra. Hình thức các hoạt động khá đa dạng, từ đặt hoa tưởng niệm, tổ chức lễ mít tinh, gửi thông điệp chúc mừng, tổ chức gặp gỡ hữu nghị trực tuyến, tham dự lễ tưởng niệm,... đến kết nối phóng viên báo chí để thực hiện phỏng vấn xây dựng tuyến bài theo các chủ đề,...

Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba cũng tích cực tham gia các sự kiện trực tuyến do đối tác và các cơ quan của Việt Nam tổ chức. Đặc biệt, Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam và Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba lần đầu tiên tổ chức hội đàm trực tuyến với Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc (ICAP) (ngày 23/11/2021) để trao đổi, chia sẻ thông tin về tình hình hiện nay ở Cuba, trước và sau khi thực hiện chính sách mở cửa biên giới, trở lại trạng thái bình thường mới vào ngày 15/11/2021 cũng như các hoạt động dự kiến hợp tác trong năm 2022. Câu lạc bộ Cựu du học sinh Việt Nam tại Cuba đã tích cực vận động các hội viên và những người yêu mến đất nước và con người Cuba tham gia quyên góp, ủng hộ nhân dân Cuba mua vật tư y tế phòng chống dịch COVID-19 với số tiền hơn 452 triệu đồng.

Bước sang năm 2022, trong bối cảnh Cuba tiếp tục bị siết chặt các biện pháp bao vây, cấm vận, đặc biệt là một số sự cố nghiêm trọng xảy ra tại Thủ đô La Habana và tỉnh Matanzas¹, tình đoàn kết, hữu nghị và sự ủng hộ trước sau như một của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam dành cho Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba tiếp tục được đẩy mạnh hơn bao giờ hết.

Ngay trong tháng 01/2022, Thủ tướng Manuel Marrero Cruz đã thông báo với lãnh đạo Việt Nam về việc Cuba mong muốn tặng Việt Nam 180.000 liều vắc xin dành cho trẻ em; sẵn sàng cử Đoàn Y tế Henry Reeve gồm 300 người sang Việt Nam hỗ trợ chống đại dịch COVID-19.

Nhận lời mời của Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính, trong các ngày từ 28 tháng 9 đến 02/10/2022, Thủ tướng Manuel

1. Vụ nổ tại khách sạn Saratoga ở Thủ đô La Habana và vụ cháy các bể chứa nhiên liệu ở tỉnh Matanzas.

Marrero Cruz cùng Đoàn đại biểu cấp cao Chính phủ Cuba đã thăm hữu nghị chính thức Việt Nam. Đây là chuyến thăm ngoài khu vực Mỹ Latinh đầu tiên của Thủ tướng Manuel Marrero Cruz kể từ khi nhậm chức vào tháng 12/2019, cũng là chuyến thăm đầu tiên của lãnh đạo cấp cao Cuba đến Việt Nam kể từ năm 2018.

Phát biểu tại cuộc hội đàm, Thủ tướng hai nước khẳng định quyết tâm của hai bên trong việc tiếp tục phát triển và thắt chặt hơn nữa quan hệ hữu nghị, đoàn kết thủy chung, tin cậy lẫn nhau, hợp tác toàn diện giữa Đảng, Nhà nước và nhân dân hai nước. Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính cảm ơn sự hỗ trợ và hợp tác kịp thời, hiệu quả của Cuba đối với Việt Nam trong ứng phó với đại dịch COVID-19; thông báo quyết định của Đảng, Nhà nước Việt Nam ủng hộ nhân dân Cuba 5.000 tấn gạo để góp phần khắc phục những khó khăn về kinh tế - xã hội gần đây, thể hiện sự tương trợ anh em truyền thống giữa hai nước.

Trong chuyến thăm, Thủ tướng Manuel Marrero Cruz đã hội kiến với Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng; Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc và Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ. Tại buổi tiếp Thủ tướng Manuel Marrero Cruz, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng hoan nghênh, đánh giá cao ý nghĩa chuyến thăm Việt Nam; tin tưởng chuyến thăm sẽ góp phần làm sâu sắc hơn nữa quan hệ hữu nghị truyền thống đặc biệt và tăng cường hợp tác giữa hai Đảng, hai nước Cuba - Việt Nam. Trong khuôn khổ chuyến thăm hữu nghị chính thức Việt Nam, Thủ tướng Cuba và Phó Thủ tướng Việt Nam Lê Minh Khái dự và đồng chủ trì Diễn đàn xúc tiến kinh doanh Việt Nam - Cuba.

Khép lại năm 2022 cho mối quan hệ Cuba - Việt Nam là cuộc điện đàm quan trọng giữa Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng

và Bí thư thứ nhất Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch nước Cộng hòa Cuba Miguel Díaz-Canel Bermúdez diễn ra ngày 21/12/2022. Phát biểu tại cuộc điện đàm, lãnh đạo cấp cao hai Đảng bày tỏ vui mừng vì trong năm 2022, hai nước đã có nhiều hoạt động trao đổi, hợp tác thiết thực, nhiều dấu mốc ý nghĩa trong quan hệ song phương: 62 năm Ngày hai nước thiết lập quan hệ ngoại giao (02/12/1960 - 02/12/2022), 40 năm Ngày ký Hiệp ước Hữu nghị và hợp tác Việt Nam - Cuba (19/10/1982 - 19/10/2022), thể hiện sinh động tình đoàn kết thủy chung và mối quan hệ hữu nghị đặc biệt giữa hai Đảng, hai Nhà nước và nhân dân hai nước Việt Nam - Cuba.

Hai nhà lãnh đạo bày tỏ vui mừng về sự phát triển tích cực trong quan hệ giữa hai Đảng, hai nước; khẳng định quan hệ đoàn kết, hữu nghị đặc biệt, mẫu mực giữa hai Đảng, hai nước do Chủ tịch Hồ Chí Minh và Lãnh tụ Fidel Castro gây dựng và dày công vun đắp; trao đổi những phương hướng nhằm tăng cường quan hệ song phương trong thời gian tới; nhất trí tăng cường hiểu biết, giúp đỡ lẫn nhau, duy trì trao đổi đoàn cấp cao và các cấp; tiếp tục trao đổi lý luận, kinh nghiệm; triển khai hiệu quả các thỏa thuận hợp tác trong các lĩnh vực có thể mạnh và nhu cầu như nông nghiệp, y tế; tăng cường phối hợp, ủng hộ lẫn nhau tại các diễn đàn quốc tế.

Bước sang năm 2023, quan hệ hai nước tiếp tục được làm sâu sắc hơn qua chuyến thăm chính thức Cuba của Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ vào tháng 3/2023. Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ đã được đón tiếp rất trọng thị, thể hiện quan hệ hữu nghị truyền thống đặc biệt giữa hai dân tộc. Trong chuyến thăm, Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ đã hội kiến với Lãnh tụ cách mạng Raúl Castro; Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch nước Miguel Díaz-Canel Bermúdez; Thủ tướng Manuel Marrero Cruz và Chủ tịch

Quốc hội Esteban Lazo Hernández. Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ là nhà lãnh đạo cấp cao nước ngoài đầu tiên không chỉ trực tiếp chúc mừng các nhà lãnh đạo mới của Cuba ngay sau khi Quốc hội khóa X thành lập, mà còn có bài phát biểu quan trọng trước Quốc hội trong phiên họp bất thường, thể hiện mức độ đặc biệt của quan hệ song phương Việt Nam - Cuba.

Trên cương vị Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ đã thay mặt Đảng và Nhà nước Việt Nam thực hiện nhiều hoạt động trọng tâm, trong đó đáng chú ý là việc trao tặng Huân chương Hồ Chí Minh cho Chủ tịch Quốc hội Cuba Esteban Lazo Hernández, cũng như Huân chương Hữu nghị cho Tổng Thư ký Quốc hội Cuba Homero Acosta Álvarez và Chủ nhiệm Ủy ban Đối ngoại của Quốc hội, Chủ tịch Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam Maria Yolanda Ferrer Gómez - một trong những người sáng lập Ủy ban Cuba đoàn kết với miền Nam Việt Nam.

Chuyến thăm khép lại với rất nhiều kết quả cụ thể, trong đó nổi bật là việc ký kết 10 thỏa thuận và biên bản ghi nhớ giữa các cơ quan, ban, ngành của Cuba và Việt Nam, đặc biệt là Thỏa thuận về việc thiết lập cơ chế hợp tác liên nghị viện giữa hai Quốc hội Cuba và Việt Nam, Thỏa thuận hợp tác giữa Thông tấn xã Việt Nam và Prensa Latina, chương trình hợp tác giữa các Bộ Tư pháp, Bộ Khoa học và Công nghệ và Bộ Xây dựng hai nước... Bên cạnh đó, chuyến thăm của Chủ tịch Quốc hội Vương Đình Huệ cũng mang lại nhiều kết quả rõ nét cho hợp tác kinh tế song phương, như việc khánh thành nhà máy bột giặt và điện mặt trời của doanh nghiệp Việt Nam tại Đặc khu kinh tế Mariel, nơi mà Việt Nam là quốc gia châu Á có sự hiện diện lớn nhất với 5 doanh nghiệp đầu tư với tổng số vốn cam kết hơn 160 triệu USD.

9

DẤU ẤN 50 NĂM CHUYẾN THĂM LỊCH SỬ CỦA LÃNH TỰ FIDEL CASTRO ĐẾN VIỆT NAM

Trong chuyến thăm Việt Nam từ ngày 12 đến 17/9/1973, Lãnh tụ Fidel Castro đã đi thăm tỉnh Quảng Bình và vùng giải phóng miền Nam Việt Nam thuộc tỉnh Quảng Trị. Đây là chuyến thăm của nguyên thủ nước ngoài đầu tiên và duy nhất đến vùng giải phóng trong lúc chiến trường miền Nam Việt Nam đang vô cùng ác liệt; là sự động viên, khích lệ to lớn đối với quân và dân Việt Nam. Chuyến thăm đã trở thành một dấu mốc lịch sử và là biểu tượng của mối quan hệ đặc biệt Cuba - Việt Nam, khẳng định tình đoàn kết gắn bó keo sơn, cùng chung chiến hào và sự ủng hộ mạnh mẽ, giúp đỡ to lớn, vô điều kiện của Đảng, Nhà nước, Chính phủ và nhân dân Cuba dành cho Việt Nam trong cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước và tái thiết đất nước sau chiến tranh; là biểu tượng của phong trào đoàn kết quốc tế.

Nhằm ghi nhận sự đóng góp to lớn của cá nhân Lãnh tụ Fidel Castro đối với Việt Nam và với ý nghĩa biểu tượng của chuyến thăm, từ năm 2013, hai nước lần đầu tiên phối hợp tổ chức trọng thể Lễ kỷ niệm 40 năm Ngày Lãnh tụ Fidel Castro tới thăm vùng mới giải phóng thuộc tỉnh Quảng Trị vào ngày 19/9/2013. Tham dự Lễ kỷ niệm có Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc; Bộ trưởng Bộ Xây dựng

Trịnh Đình Dũng, Chủ tịch Phân ban Hợp tác Việt Nam - Cuba; Bộ trưởng Bộ Ngoại thương và Đầu tư nước ngoài Cuba Rodrigo Malmierca Díaz, Chủ tịch Phân ban Hợp tác Cuba - Việt Nam; Đại sứ Cuba tại Việt Nam cùng lãnh đạo các bộ, ngành; lãnh đạo và đông đảo các tầng lớp nhân dân tỉnh Quảng Trị.

Thay mặt Đảng, Nhà nước và Chính phủ Việt Nam, Phó Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Xuân Phúc khẳng định, chuyến thăm của Chủ tịch Fidel đã mang đến cho nhân dân Việt Nam tình đoàn kết, sự ủng hộ quý báu từ đất nước và nhân dân Cuba, những người bạn tuy cách xa nửa vòng trái đất nhưng gần gũi như anh em một nhà. Sự có mặt bất chấp hiểm nguy, gian khổ của Tổng Tư lệnh Fidel Castro trên đất lửa Quảng Bình, Quảng Trị giữa lúc cuộc kháng chiến chống Mỹ, cứu nước của Việt Nam diễn ra ác liệt, cam go là sự cổ vũ, động viên to lớn đối với cuộc đấu tranh của đồng bào, chiến sĩ miền Nam cũng như cả nước.

Tiếp đó, nhân kỷ niệm 45 năm sự kiện lịch sử này (9/1973 - 9/2018), ngày 14/9/2018, tại thành phố Đông Hà, tỉnh Quảng Trị Bộ Ngoại giao đã phối hợp Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam, Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba và Đại sứ quán Cuba tại Việt Nam tổ chức lễ mít tinh trọng thể. Tham dự buổi lễ có Đoàn đại biểu cấp cao của Đảng, Nhà nước Cộng hòa Cuba do đồng chí Salvador Valdés Mesa, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba dẫn đầu.

Cùng dự, có các đồng chí: Trần Quốc Vượng, Ủy viên Bộ Chính trị, Thường trực Ban Bí thư; Trương Thị Mai, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Dân vận Trung ương, Chủ tịch Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba; Phạm Hồng Hà, Ủy viên Trung ương Đảng, Bộ trưởng Bộ Xây dựng, đồng Chủ tịch

Ủy ban Liên Chính phủ Việt Nam - Cuba; các cán bộ Đại sứ quán, chuyên gia và sinh viên Cuba đang công tác và học tập tại Việt Nam; lãnh đạo các bộ, ban, ngành Trung ương và hai tỉnh Quảng Bình và Quảng Trị.

Tháng 9/2023 là dịp kỷ niệm tròn 50 năm chuyến thăm lịch sử của Chủ tịch Fidel Castro tới vùng giải phóng miền Nam Việt Nam, là dịp Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam tiếp tục khẳng định, Việt Nam luôn ghi nhớ và biết ơn sự ủng hộ của Cuba, các nước bạn bè truyền thống và các lực lượng tiến bộ trên thế giới trong cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, thống nhất Tổ quốc. Đồng thời, đây cũng là dịp để thắt chặt hơn nữa quan hệ đoàn kết anh em truyền thống, hợp tác toàn diện giữa Đảng, Nhà nước và nhân dân hai nước.

Nhìn lại chặng đường 50 năm chuyến thăm lịch sử của Chủ tịch Fidel Castro, một biểu tượng của phong trào quốc tế đoàn kết và ủng hộ Việt Nam, là hoạt động ý nghĩa để nhân dân Việt Nam bày tỏ lòng tri ân đối với Chủ tịch Fidel Castro, đối với Cuba cũng như đối với bạn bè quốc tế. Sự ủng hộ, chia sẻ của Cuba cũng như của bạn bè quốc tế là động lực quan trọng đối với mỗi thắng lợi của Cách mạng Việt Nam, trong thời chiến cũng như thời bình. Hai vị lãnh tụ vĩ đại của phong trào cách mạng hai nước - Chủ tịch Hồ Chí Minh và Chủ tịch Fidel Castro đã truyền cho nhân dân hai nước Cuba và Việt Nam niềm tin sắt đá vào thắng lợi tất yếu của cuộc đấu tranh giải phóng dân tộc, kháng chiến chống xâm lược và xây dựng chủ nghĩa xã hội ở mỗi nước, vào tương lai tươi sáng của hai nước, hai dân tộc và tình hữu nghị bền vững Việt Nam - Cuba.

Kỷ niệm chuyến thăm lịch sử của Chủ tịch Fidel Castro đến vùng đất lửa Quảng Trị năm 1973 là dịp để tiếp lửa cho

thế hệ trẻ Cuba và Việt Nam mãi mãi thấp sáng ngọn lửa đoàn kết giữa hai dân tộc. Hai Đảng, hai nước luôn khẳng định quyết tâm không ngừng nỗ lực gìn giữ, vun đắp mối quan hệ hữu nghị đặc biệt, đoàn kết gắn bó giữa hai nước. Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam luôn trước sau như một, sát cánh bên cạnh, đoàn kết và ủng hộ sự nghiệp chính nghĩa của nhân dân Cuba. Nhân dân Việt Nam mãi khắc ghi hình ảnh về Lãnh tụ Fidel Castro, nhà lãnh đạo cách mạng huyền thoại, người anh hùng của dân tộc Cuba, người đã thấp sáng và không ngừng bồi đắp tình hữu nghị, đoàn kết keo sơn giữa hai dân tộc, hai đất nước Cuba và Việt Nam...

10

CUBA - VIỆT NAM: ĐOÀN KẾT, CHIẾN THẮNG

Trên nền tảng của mối quan hệ truyền thống lịch sử được Chủ tịch Hồ Chí Minh, Lãnh tụ Fidel Castro và các thế hệ lãnh đạo hai Đảng, hai nước dày công gây dựng và vun đắp; của những kết quả đạt được trong các cuộc trao đổi, tiếp xúc giữa lãnh đạo cao nhất của hai Đảng, hai nước cũng như các chuyến thăm cấp cao, giữa các ban, bộ, ngành và đoàn thể nhân dân, mối quan hệ hữu nghị đặc biệt, hợp tác toàn diện, tin cậy lẫn nhau giữa Việt Nam - Cuba sẽ tiếp tục được được tăng cường và làm sâu sắc hơn nữa trong thời gian tới. Sự phát triển toàn diện của mối quan hệ - như Lãnh tụ Fidel từng khẳng định là *"không có tiên lệ trong quan hệ quốc tế"* - phù hợp với đòi hỏi của thực tiễn cách mạng ở mỗi nước cũng như tiến trình liên kết, hội nhập của các nước ở hai khu vực, đáp ứng nguyện vọng và lợi ích chính đáng của hai dân tộc trong cuộc đấu tranh chung vì hòa bình, độc lập, chủ quyền và quyền tự quyết trong xây dựng, phát triển đất nước.

Có thể thấy, triển vọng của quan hệ hợp tác toàn diện giữa Cuba - Việt Nam trong thời gian tới là rất lớn, cụ thể:

- *Về chính trị - ngoại giao*: Quan hệ gắn bó mật thiết, tin cậy lẫn nhau Cuba - Việt Nam, trong đó, quan hệ giữa hai Đảng là nền tảng chính trị, đóng vai trò định hướng quan trọng để thúc đẩy

quan hệ giữa hai nước, sẽ tiếp tục phát triển mạnh mẽ thông qua các hoạt động tiếp xúc cấp cao giữa lãnh đạo Đảng, Nhà nước, Chính phủ, Quốc hội hai nước. Bên cạnh các cơ chế hợp tác hiện có như Hội thảo lý luận giữa hai Đảng, Ủy ban Liên Chính phủ, tham vấn chính trị giữa hai Bộ Ngoại giao, đối thoại quốc phòng..., hai bên vẫn tiếp tục đẩy mạnh việc trao đổi kinh nghiệm thực tiễn và lý luận, nhất là kinh nghiệm lãnh đạo nhà nước, xây dựng chính sách, quản lý kinh tế - xã hội và xây dựng Đảng; xây dựng, củng cố các trụ cột quan hệ trên các lĩnh vực quốc phòng, an ninh, đối ngoại, đồng thời mở rộng hợp tác giữa các ban, bộ, ngành, các tổ chức nhân dân và giữa các địa phương của hai nước.

Trong các phát biểu gần đây với các đồng chí lãnh đạo cấp cao Cuba, Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng luôn nhấn mạnh, Việt Nam sẵn sàng chia sẻ kinh nghiệm cả thành công và chưa thành công trong hơn 35 năm đổi mới của Việt Nam với Cuba. Việt Nam đã, đang và sẽ tiếp tục đồng hành với nhân dân Cuba anh em trong tiến trình cập nhật hóa mô hình kinh tế - xã hội xã hội chủ nghĩa.

- *Về kinh tế - thương mại*: Trong thời gian qua, quan hệ kinh tế, thương mại giữa hai nước được quan tâm phát triển thông qua các chương trình, dự án hợp tác và đầu tư. Việt Nam là một trong 10 nước dẫn đầu trên thế giới và đứng thứ hai ở châu Á về trao đổi thương mại với Cuba. Bên cạnh quan hệ chính trị tốt đẹp, cơ sở vững chắc cho hợp tác mọi mặt, cơ chế Ủy ban Liên Chính phủ và các khuôn khổ pháp lý khác như các hiệp định, ý định thư¹...,

1. Trong khuôn khổ chuyến thăm của Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc, hai nước đã ký một số các thỏa thuận, văn kiện hợp tác như: Kế hoạch hành động triển khai Chương trình nghị sự kinh tế trung hạn giai đoạn 2021-2025; Kế hoạch thực hiện dự án hỗ trợ ngành nuôi trồng thủy sản Cuba giai đoạn III; 02 bản ghi nhớ giữa các tập đoàn du lịch Cuba Gran Caribe và Cubanacan với doanh nghiệp Việt Nam City Land về thành lập 02 công ty liên doanh trong lĩnh vực xây dựng và khách sạn; Thỏa thuận bán điện từ năng lượng mặt trời của Tập đoàn Thái Bình cho Tập đoàn Điện lực Cuba...

đặc biệt Hiệp định Thương mại Việt Nam - Cuba¹ là khuôn khổ pháp lý quan trọng, ổn định và thông thoáng để thúc đẩy trao đổi thương mại song phương trong thời gian tới.

Các mặt hàng xuất khẩu chính của Việt Nam sang Cuba chủ yếu là gạo, cà phê, sản phẩm hóa chất, dệt may, giày dép, vật liệu xây dựng, máy móc, thiết bị, phụ tùng...; trong đó gạo là mặt hàng chủ yếu, có tỷ trọng cao nhất trong cơ cấu hàng xuất khẩu của Việt Nam. Ở chiều ngược lại, Cuba xuất khẩu sang Việt Nam chủ yếu là dược phẩm và một số loại vắc xin.

Hiện hai bên đang tập trung tháo gỡ các vướng mắc về cơ chế nhằm giải quyết tình trạng mất cân đối trong thương mại song phương, thúc đẩy tăng trưởng thương mại ổn định, đa dạng hóa mặt hàng, lĩnh vực và phương thức trao đổi; khuyến khích và tạo thuận lợi cho doanh nghiệp hai nước thông qua chính sách ưu đãi tín dụng, thuế nhằm thúc đẩy thương mại, hợp tác đầu tư, triển khai các thỏa thuận đã ký kết; đẩy mạnh hợp tác trên các lĩnh vực hai bên có thể mạnh.

Trong các phát biểu gần đây, lãnh đạo Cuba khẳng định sẽ quan tâm, tạo điều kiện thuận lợi cho các doanh nghiệp Việt Nam đầu tư tại Cuba, nhất là trong các ngành sản xuất hàng tiêu dùng, xuất khẩu lương thực, thủy sản và năng lượng tái tạo; tạo điều kiện thuận lợi, phối hợp chặt chẽ, triển khai hiệu quả các dự án phát triển sản xuất lúa, gạo, ngô, cà phê, nuôi trồng thủy sản tại Cuba, hướng tới mục tiêu Cuba sớm tự túc được lương thực.

- *Về hợp tác an ninh - quốc phòng*: Là một trong những trụ cột của quan hệ Việt Nam - Cuba, hai bên đã ký kết nhiều văn bản²,

1. Ký kết năm 2018 và chính thức có hiệu lực từ tháng 4/2020.

2. Kế hoạch hợp tác về quốc phòng giai đoạn 2020-2022; Hiệp định hợp tác giữa Bộ Công an Việt Nam và Bộ Nội vụ Cuba.

tạo khung pháp lý cho việc tiếp tục đẩy mạnh quan hệ song phương trong thời gian tới. Quan hệ giữa Bộ Quốc phòng hai nước đã và đang được đẩy mạnh với nhiều nội dung hợp tác mới, phù hợp với khả năng của quân đội mỗi nước, trong đó tập trung trong các lĩnh vực như công nghiệp quốc phòng, viễn thông, quân y, hợp tác phòng chống COVID-19... Hợp tác giữa Bộ Công an Việt Nam và Bộ Nội vụ Cuba¹ tiếp tục được mở rộng trên tất cả các lĩnh vực, nhất là trong bảo vệ an ninh quốc gia, bảo đảm trật tự, an toàn xã hội.

- *Về hợp tác y tế*: Trong khuôn khổ chuyến thăm của Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc, Bộ Y tế hai nước đã ký Bản ghi nhớ hợp tác trong lĩnh vực y tế, gồm nhiều nội dung hợp tác, cả về nghiên cứu, đào tạo, chuyển giao công nghệ sản xuất dược phẩm.

- *Hợp tác giữa các tổ chức nhân dân*: Thỏa thuận Hữu nghị và hợp tác 2020-2025 ký giữa Liên hiệp các Tổ chức hữu nghị Việt Nam, Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba và Viện Cuba hữu nghị với các dân tộc, Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam sẽ tạo khuôn khổ thuận lợi cho các tổ chức nhân dân hai nước phối hợp, đẩy mạnh các hoạt động như trao đổi đoàn, tọa đàm, nói chuyện, chiếu phim, triển lãm ảnh, vẽ tranh cổ động, sản xuất phim tư liệu... hướng tới các sự kiện quan trọng² trong quan hệ hai nước trong thời gian tới. Hai bên sẽ tích cực phối hợp, triển khai các hoạt động tuyên truyền nhằm giáo dục nhân dân hai nước, đặc biệt là

1. Trên cơ sở Thỏa thuận hợp tác giữa Bộ Công an hai nước năm 2017, hai bên tiếp tục thúc đẩy ký kết các hiệp định về dẫn độ và chuyển giao người bị kết án phạt tù; đẩy mạnh hợp tác kỹ thuật nghiệp vụ, bồi dưỡng nâng cao năng lực cán bộ,...

2. Kỷ niệm 50 năm chuyến thăm của Lãnh tụ Fidel đến thăm Việt Nam và vùng mới giải phóng thuộc tỉnh Quảng Trị (9/1973 - 9/2023); 65 năm Ngày thiết lập quan hệ ngoại giao (02/12/1960 - 02/12/2025),...

đối với thế hệ trẻ về truyền thống quan hệ hữu nghị đặc biệt Việt Nam - Cuba.

Trong suốt hơn sáu thập kỷ qua, dưới sự lãnh đạo đúng đắn của hai Đảng, nhân dân hai nước đã cùng nhau vượt qua muôn vàn khó khăn, thách thức, đạt được nhiều thành tựu to lớn. Trong bối cảnh đại dịch COVID-19 vừa qua cũng như những khó khăn do bao vây, cấm vận đối với Cuba, sự hợp tác, hỗ trợ, giúp đỡ lẫn nhau giữa hai Đảng, hai nước tiếp tục là minh chứng sống động về tình hữu nghị đặc biệt, thủy chung, son sắt Cuba - Việt Nam. Chúng ta hoàn toàn tin tưởng rằng mối quan hệ hữu nghị đặc biệt giữa Cuba - Việt Nam này đã, đang và sẽ tiếp tục là biểu tượng của thời đại, sẽ tiếp tục được hai Đảng, hai nước gìn giữ, bảo vệ, vun đắp và truyền tiếp cho các thế hệ mai sau.

MỘT SỐ HÌNH ẢNH VỀ MỐI QUAN HỆ CUBA - VIỆT NAM GIAI ĐOẠN 2010-2021

Chủ tịch Quốc hội Ricardo Alarcón de Quesada
đón Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Phú Trọng thăm chính thức Cuba
(tháng 9/2010)

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng trao tượng trưng món quà 5.000 tấn gạo
của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam gửi tặng nhân dân Cuba
cho đồng chí Salvador Valdés Mesa, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch
Hội đồng Nhà nước Cuba (tháng 4/2012)

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng đến thăm Lãnh tụ Cuba Fidel Castro
(tháng 4/2012)

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng chủ trì lễ đón đồng chí Raúl Castro,
Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba,
Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba
thăm chính thức Việt Nam (tháng 7/2012)

Phó Chủ tịch nước Nguyễn Thị Doan trao tặng Huân chương Hữu nghị của Nhà nước Việt Nam cho ông Fredesmán Turró González, Đại sứ đặc mệnh toàn quyền Cộng hòa Cuba tại Việt Nam (tháng 8/2013)

Thủ tướng Nguyễn Tấn Dũng hội kiến với đồng chí Raúl Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba (tháng 3/2014)

Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Tấn Dũng đến thăm Lãnh tụ Cuba Fidel Castro trong chuyến thăm chính thức Cuba (tháng 3/2014)

Đồng chí Raúl Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba, trao tặng Huân chương José Martí cho Thủ tướng Chính phủ Nguyễn Tấn Dũng (tháng 3/2014)

Đồng chí Raúl Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba, trao tặng Huân chương José Martí cho Chủ tịch nước Trương Tấn Sang (tháng 9/2015)

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tiếp đồng chí Salvador Valdés Mesa, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước Cuba thăm chính thức Việt Nam (tháng 5/2015)

Chủ tịch nước Trần Đại Quang đến thăm Lãnh tụ Cuba Fidel Castro trong chuyến thăm chính thức Cuba (tháng 11/2016)

Chủ tịch Quốc hội Nguyễn Thị Kim Ngân dự và phát biểu tại Lễ mít tinh tưởng niệm Lãnh tụ cách mạng Cuba Fidel Castro (tháng 11/2016)

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tới viếng Lãnh tụ Fidel Castro và chia buồn cùng Đại sứ quán Cuba và nhân dân Cuba anh em (tháng 11/2016)

Chủ tịch nước Trần Đại Quang ghi sổ tang tưởng niệm Lãnh tụ Fidel Castro tại Đại sứ quán Cuba (tháng 11/2016)

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tiếp thân mật Bộ trưởng
Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng Cuba,
Thượng tướng Leopoldo Cintra Frías (tháng 3/2017)

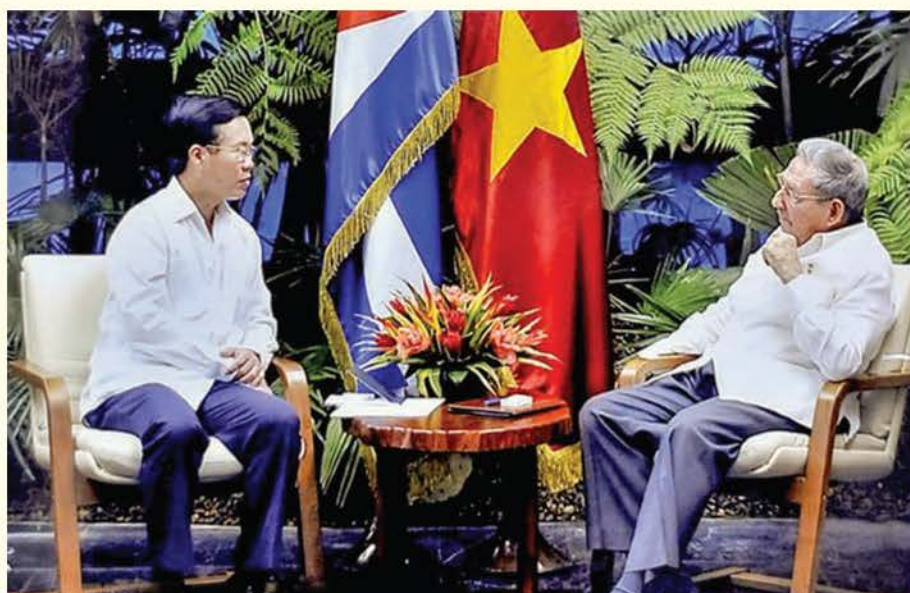
Hội thảo lý luận lần thứ ba giữa Đảng Cộng sản Việt Nam
và Đảng Cộng sản Cuba với chủ đề “Định hướng phát triển kinh tế - xã hội
và nhiệm vụ công tác chính trị - tư tưởng trong Văn kiện Đại hội XII của
Đảng Cộng sản Việt Nam và Đại hội lần thứ VII Đảng Cộng sản Cuba”
(tháng 5/2017)

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tiếp Chủ tịch Quốc hội Cuba
Esteban Lazo Hernández thăm chính thức Việt Nam (tháng 6/2017)

Đại tướng Raúl Castro tiếp Bộ trưởng Bộ Quốc phòng Việt Nam
Ngô Xuân Lịch và phái đoàn thăm chính thức Cuba (tháng 6/2017)

Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba,
Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Raúl Castro
tiếp thân mật đồng chí Võ Văn Thương, Bí thư Trung ương Đảng,
Trưởng Ban Tuyên giáo Trung ương (tháng 11/2017)

Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba,
Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Raúl Castro
tiếp Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng thăm chính thức Cuba (tháng 3/2018)

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng nhận Bằng Tiến sĩ Danh dự chuyên ngành Khoa học Chính trị của Trường Đại học Tổng hợp La Habana, Cuba (tháng 03/2018)

Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tặng Huân chương Sao Vàng cho đồng chí Raúl Castro, Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba (tháng 3/2018)

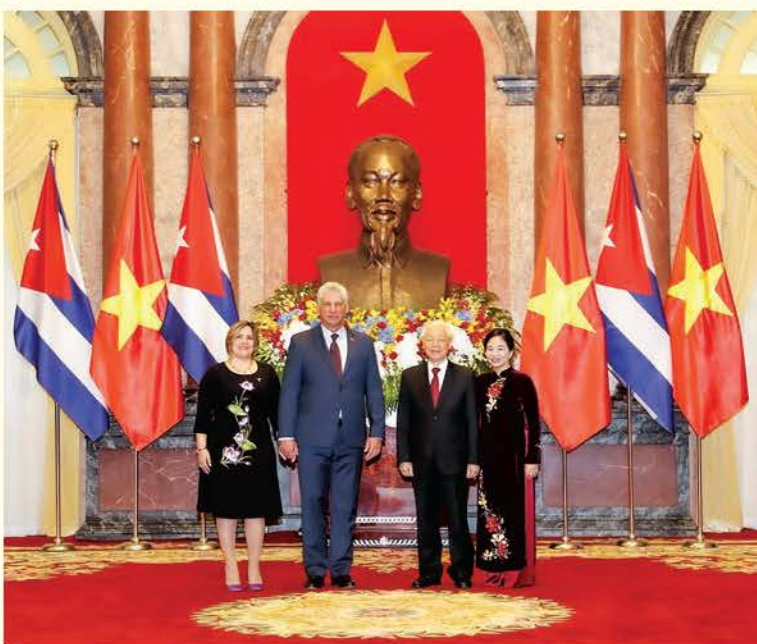
Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba,
Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Raúl Castro
cùng đi chuyên cơ với Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng
đến thăm thành phố Santiago de Cuba (tháng 3/2018)

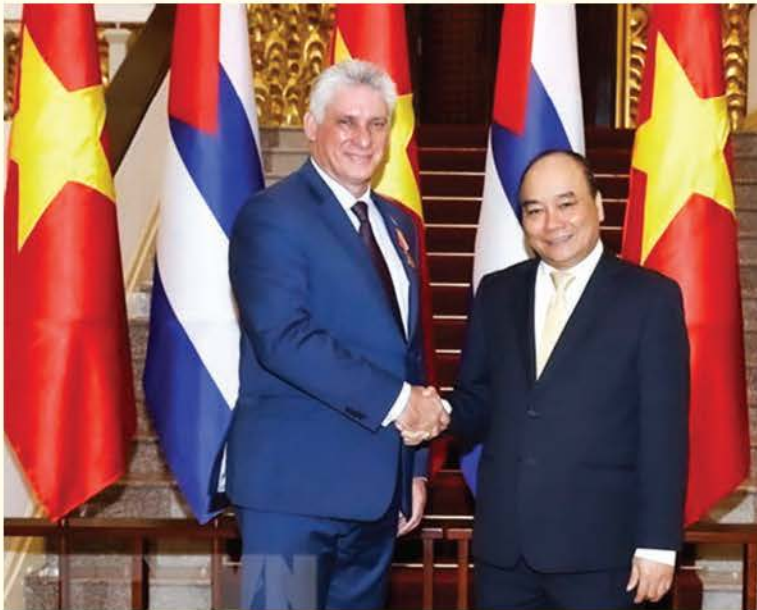
Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng cùng Chủ tịch Cuba Raúl Castro
thăm mộ Lãnh tụ Fidel Castro tại thành phố Santiago de Cuba (tháng 3/2018)

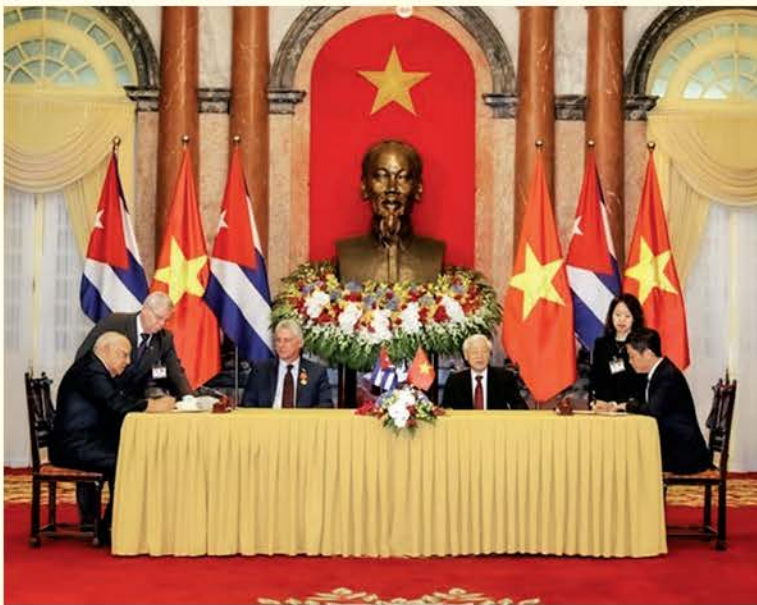
Tổng Bí thư Nguyễn Phú Trọng tiếp đồng chí Roberto Morales Ojeda, Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba thăm chính thức Việt Nam (tháng 9/2018)

Tổng Bí thư, Chủ tịch nước Nguyễn Phú Trọng và phu nhân chụp ảnh cùng Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Miguel Díaz-Canel Bermúdez và phu nhân thăm chính thức Việt Nam (tháng 11/2018)

Thủ tướng Nguyễn Xuân Phúc hội kiến với đồng chí Miguel Díaz-Canel Bermúdez, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba thăm hữu nghị chính thức Việt Nam (tháng 11/2018)

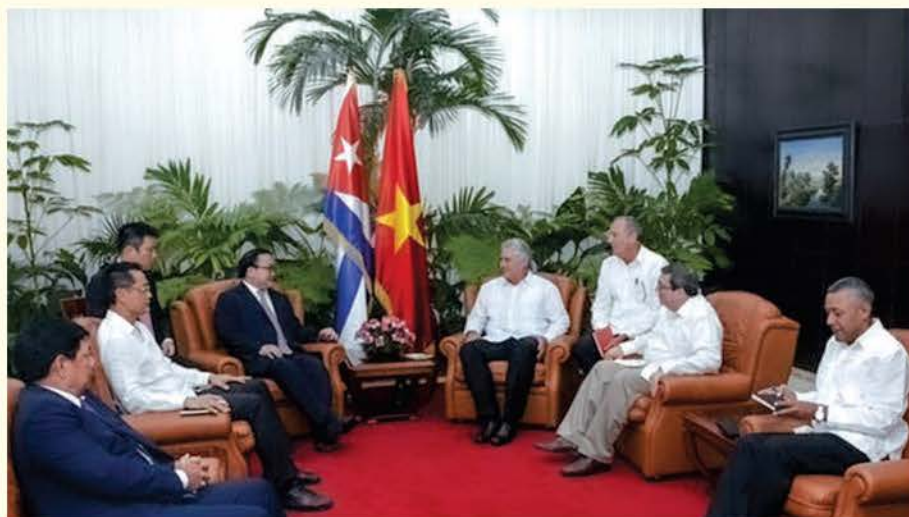
Lãnh đạo cấp cao hai Đảng, hai Nhà nước chứng kiến Lễ ký Hiệp định thương mại Việt Nam - Cuba (tháng 11/2018)

Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Cuba Bruno Rodríguez tiếp Phó Thủ tướng,
Bộ trưởng Bộ Ngoại giao Việt Nam Phạm Bình Minh
thăm chính thức Cuba (tháng 5/2019)

Cuộc gặp thân mật giữa các nhà lãnh đạo chủ chốt Cuba và
Phó Chủ tịch nước Đặng Thị Ngọc Thịnh
trong chuyến thăm chính thức Cuba (tháng 7/2019)

Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Miguel Díaz-Canel Bermúdez tiếp đồng chí Hoàng Trung Hải, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Thành ủy Hà Nội thăm chính thức Cuba (tháng 9/2019)

Đồng chí Trương Thị Mai, Ủy viên Bộ Chính trị, Bí thư Trung ương Đảng, Trưởng Ban Dân vận Trung ương, Chủ tịch Hội hữu nghị Việt Nam - Cuba phát hủđại Lễ kỷ niệm 90 năm thành lập Đảng Cộng sản Việt Nam tại La Habana, Cuba (tháng 02/2020)

Lễ ký kết Thỏa thuận hợp tác giữa Hội Hữu nghị Việt Nam - Cuba và Hội Hữu nghị Cuba - Việt Nam (tháng 02/2020)

Thứ trưởng Bộ Quốc phòng Nguyễn Chí Vịnh trao tượng trưng quà tặng của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam ủng hộ Cuba chống đại dịch COVID-19 cho Đại sứ đặc mệnh toàn quyền Cộng hòa Cuba tại Việt Nam Lyanis Torres Rivera (tháng 7/2020)

Thủ tướng Chính phủ Phạm Minh Chính trao tượng trưng quà tặng của Đảng, Nhà nước và nhân dân Việt Nam tới Đảng, Nhà nước và nhân dân Cuba cho Đại sứ đặc mệnh toàn quyền Cộng hòa Cuba tại Việt Nam Orlando Hernández Guillén (tháng 7/2021)

Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba Miguel Díaz-Canel Bermúdez đón Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc thăm chính thức Cuba (tháng 9/2021)

Chủ tịch nước Nguyễn Xuân Phúc
viếng nơi yên nghỉ của Lãnh tụ cách mạng Cuba Fidel Castro
trong chuyến thăm chính thức Cuba (tháng 9/2021)

PHỤ LỤC

PHỤ LỤC 1
Đại sứ Cuba tại Việt Nam qua các thời kỳ

STT	Họ và tên	Năm bắt đầu nhiệm kỳ	Năm kết thúc nhiệm kỳ
1	Mauro García Triana	1962	1966
2	Julio García Olivera	1966	1969
3	Manuel Penado Casanova	1970	1971
4	Raúl Valdés Vivó	1971	1974
5	Raúl Fornell Delgado	1974	1977
6	Melba Hernández Rodríguez	1977	1980
7	Faure Chomón Mediavilla	1980	1985
8	Armando Gregorio Saucedo Yero	1986	1991
9	Tania Maceira Delgado	1992	1999
10	Fredesmán Turró González (lần 1)	1999	2004
11	Jesús de los Aise Sotolongo	2004	2008
12	Fredesmán Turró González (lần 2)	2008	2012
13	Herminio López Díaz	2013	2017
14	Lianys Torres Rivera	2017	2020
15	Orlando Hernández Guillén	2021	đến nay

PHỤ LỤC 2

Đại sứ Việt Nam tại Cuba qua các thời kỳ

STT	Họ và tên	Năm bắt đầu nhiệm kỳ	Năm kết thúc nhiệm kỳ
1	Hoàng Văn Lợi	1961	1963
2	Nguyễn Thanh Hà	1963	1965
3	Ngô Mậu	1966	1969
4	Hoàng Bích Sơn (Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam)	1965	1969
5	Nguyễn Ngọc Sơn	1970	1972
6	Nguyễn Minh Phương (Mặt trận Dân tộc Giải phóng miền Nam Việt Nam)	1969	1972
7	Võ Anh Tuấn	1972	1975
8	Hà Văn Lâu	1975	1978
9	Nguyễn Hữu Ngô	1978	1983
10	Hoàng Lương	1983	1988
11	Đỗ Văn Tài	1988	1992
12	Lê Đức Căng	1992	1998
13	Thái Văn Lung	1998	2002
14	Phạm Tiến Tú	2002	2007
15	Vũ Chí Công	2007	2013
16	Dương Minh	2013	2016
17	Nguyễn Trung Thành	2017	2020
18	Lê Thanh Tùng	2020	đến nay

PHỤ LỤC 3
Tổng Lãnh sự Cuba tại Thành phố Hồ Chí Minh
qua các thời kỳ

STT	Họ và tên	Năm bắt đầu nhiệm kỳ	Năm kết thúc nhiệm kỳ
1	Alberto Miguel Otero Silva	1982	1984
2	Gilberto Toste	1984	1986
3	Arícel Juan Hernández Reyes	1986	1988
4	Radulfo Páez Pérez	1988	1989
5	Perfecto Julio Álvarez Dorta	1989	1991
6	Sicilia Clara Fernández Domínguez	1991	1996
7	Miguel Ángel Puentes Fraga	1996	2001
8	María Hortensia Febles Mirabal	2001	2006
9	Nieves Iliana Hernández Portales	2006	2009
10	Gabriel Pérez Tarrau	2009	2013
11	Bernabé García Valido	2013	2017
12	Indira López Arguelles	2017	2021
13	Ariadne Feo Labrada	2021	đến nay

PHỤ LỤC 4**Các chuyến thăm Việt Nam của lãnh đạo chủ chốt Cuba**

STT	Họ và tên	Chức vụ	Thời gian
1	Osvaldo Dorticós Torrado	Tổng thống Cộng hòa Cuba	1966
2	Raúl Castro Ruz	Bộ trưởng Bộ các Lực lượng Vũ trang Cách mạng (FAR)	1966
3	Fidel Castro Ruz	Tổng Tư lệnh, Thủ tướng Cộng hòa Cuba	1973
4	Fidel Castro Ruz	Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba	1995
5	Fidel Castro Ruz	Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba	2003
6	Raúl Castro Ruz	Bí thư thứ hai Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba	2005
7	Ricardo Alarcón de Quesada	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội	2007
8	Raúl Castro Ruz	Bí thư thứ nhất Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Cuba, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba	2012

STT	Họ và tên	Chức vụ	Thời gian
9	Miguel Díaz-Canel Bermúdez	Ủy viên Bộ Chính trị, Phó Chủ tịch thứ nhất Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba	2013
10	Esteban Lazo Hernández	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội	2017
11	Miguel Díaz-Canel Bermudez	Chủ tịch Hội đồng Nhà nước và Hội đồng Bộ trưởng Cuba	2018
12	Manuel Marrero Cruz	Ủy viên Bộ Chính trị, Thủ tướng Cuba	2022

PHỤ LỤC 5
Các chuyến thăm Cuba
của lãnh đạo chủ chốt Việt Nam

STT	Họ và tên	Chức vụ	Thời gian
1	Phạm Văn Đồng	Ủy viên Bộ Chính trị, Thủ tướng Chính phủ	1974
2	Trường Chinh	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Hội đồng Nhà nước	1982
3	Nguyễn Văn Linh	Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam	1989
4	Võ Văn Kiệt	Ủy viên Bộ Chính trị, Thủ tướng Chính phủ	1993
5	Lê Đức Anh	Chủ tịch nước	1995
6	Lê Khả Phiêu	Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam	1999
7	Trần Đức Lương	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch nước	2000
8	Phan Văn Khải	Ủy viên Bộ Chính trị, Thủ tướng Chính phủ	2002
9	Nguyễn Văn An	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội	2003
10	Nông Đức Mạnh	Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam	2004
11	Trần Đức Lương	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch nước	2004
12	Nguyễn Văn An	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội	2006
13	Nguyễn Minh Triết	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch nước	2006

STT	Họ và tên	Chức vụ	Thời gian
14	Nông Đức Mạnh	Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam	2007
15	Nguyễn Minh Triết	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch nước	2009
16	Nguyễn Phú Trọng	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội	2010
17	Nguyễn Phú Trọng	Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam	2012
18	Nguyễn Tấn Dũng	Ủy viên Bộ Chính trị, Thủ tướng Chính phủ	2014
19	Trương Tấn Sang	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch nước	2015
20	Trần Đại Quang	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch nước	2016
21	Nguyễn Thị Kim Ngân	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội	2016
22	Nguyễn Phú Trọng	Tổng Bí thư Ban Chấp hành Trung ương Đảng Cộng sản Việt Nam	2018
23	Nguyễn Xuân Phúc	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch nước	2021
24	Vương Đình Huệ	Ủy viên Bộ Chính trị, Chủ tịch Quốc hội	2023

MỤC LỤC

<i>Lời Nhà xuất bản</i>	5
1 <i>Thiết lập quan hệ Cuba - Việt Nam</i>	7
2 <i>Bước tiến mới trong quan hệ song phương</i>	24
3 <i>Cuba - Việt Nam: Thắm tình đoàn kết</i>	58
4 <i>Cuba - Việt Nam: Mối quan hệ trước sau như một</i>	93
5 <i>Nửa thế kỷ của mối quan hệ đặc biệt Cuba - Việt Nam</i>	113
6 <i>Xung lực mới của quan hệ Cuba - Việt Nam</i>	132
7 <i>Hướng tới kỷ niệm 60 năm thiết lập quan hệ ngoại giao Cuba - Việt Nam</i>	177
8 <i>Củng cố và làm sâu sắc hơn quan hệ hữu nghị đặc biệt Cuba - Việt Nam</i>	194
9 <i>Dấu ấn 50 năm chuyến thăm lịch sử của Lãnh tụ Fidel Castro đến Việt Nam</i>	204
10 <i>Cuba - Việt Nam: Đoàn kết, chiến thắng</i>	208
<i>Phụ lục</i>	213

NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Số 6/86 Duy Tân, Cầu Giấy, Hà Nội, ĐT: 080.49221, Fax: 080.49222, Email: suthat@nxbctqg.vn

Website: www.nxbctqg.org.vn, Sách điện tử: www.stbook.vn, www.thuviencoso.vn

TÌM ĐỌC SÁCH CỦA NHÀ XUẤT BẢN CHÍNH TRỊ QUỐC GIA SỰ THẬT

Nguyễn Phú Trọng

MỘT SỐ VẤN ĐỀ LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN VỀ CHỦ NGHĨA XÃ HỘI

VÀ CON ĐƯỜNG ĐI LÊN CHỦ NGHĨA XÃ HỘI Ở VIỆT NAM

PGS.TS. Lê Hải Bình - ThS. Trần Quốc Khánh (Đồng chủ biên)

NGOẠI GIAO VĂN HÓA VIỆT NAM - MỘT THẬP KỶ HỘI NHẬP QUỐC TẾ

VÀ MỘT SỐ VẤN ĐỀ ĐẶT RA TRONG GIAI ĐOẠN 2021-2030

Vũ Dương Huân

PHONG CÁCH ĐÀM PHÁN NGOẠI GIAO

**MÃ ĐỊNH DANH
CUỐN SÁCH**

9 786045 789506

8935279151868

SÁCH NHÀ NƯỚC ĐẶT HÀNG